

KRAJSKÁ

ROČENKA

ŠKOLSTVÍ

2 0 1 0

ÚIV

2011

Naše poděkování patří všem členům projektového týmu – Mgr. Pavle Cibulkové, Ing. Lence Havlákové, RNDr. Haně Hlavínové, Mgr. Vladimíru Hulíkovi, Ing. Ludmile Chudobové, Mgr. Jitce Konrádové, Mgr. Michaelae Maršíkové, Mgr. Pavlíně Šťastnové a Ing. Jindřišce Vančurové –, kteří vynaložili veškeré úsilí, aby mohla být vydána tato ročenka, jedinečná svého druhu v České republice. Touto cestou děkujeme také pracovníkům krajských úřadů a obcí s rozšířenou působností, kteří se nemalou měrou podílejí na sběru statistických dat a bez jejichž pomoci by tato ročenka nemohla vzniknout.

Zvláštní poděkování patří sekretariátu INES OECD, který svým souhlasem umožnil ÚIV použít indikátory zveřejněné v publikaci Education at a Glance.

Mgr. Lubomír Martinec
ředitel divize podpory a služeb
člen Working Party INES OECD

RNDr. Michaela Kleňhová
ředitelka divize statistických informací a analýz ÚIV
členka Working Party INES OECD

ISBN 978-80-211-0618-5

ÚVOD.....	11
A KONTEXT VZDĚLÁVÁNÍ	15
A1 Relativní velikost populace školního věku.....	16
A2 Vzdělanost dospělé populace.....	19
Struktura populace podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání	19
B FINANČNÍ ZDROJE VLOŽENÉ DO VZDĚLÁVÁNÍ	29
B1 Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta.....	30
B2 Podíl neinvestičních transferů z kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady.....	36
C PŘÍSTUP KE VZDĚLÁVÁNÍ, ÚČAST NA NĚM A PRŮCHOD VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVOU	39
C1 Účast na vzdělávání	40
C2 Přístup ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělání.....	45
C2.1 Podíly nově přijatých na jednotlivé druhy škol na odpovídající věkové populaci.....	45
C2.2 Podíl počtu jednotlivých druhů škol na 100 obyvatel odpovídající věkové populace	54
C3 Ukončení vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních.....	56
C3.1 Podíly absolventů základních a středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol na odpovídající věkové populaci.....	56
C4 Děti a žáci vyžadující zvláštní péči	60
C4.1 Žáci v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním.....	60
C4.2 Podíly dětí/žáků se zdravotním postižením integrovaných do běžných tříd, speciálních tříd běžných škol a do škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	61
C4.3 Mimořádně nadaní žáci	63
C5 Účast dospělých na odborné přípravě a na dalším vzdělávání.....	64
C5.1 Podíl žáků v ostatních formách vzdělávání.....	66
C5.2 Počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání	67
C5.3 Počet frekventantů rekvalifikačního vzdělávání v oborech vzdělání a mimo soustavu oborů vzdělávání	68
D ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ A ORGANIZACE ŠKOL	71
D1 Platy učitelů mateřských škol, základních škol, středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol	72
D1.1 Platy učitelů na jednotlivých typech a druzích škol.....	72
D1.2 Platy pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol	78
D1.3 Porovnání platů učitelů na jednotlivých typech a druzích škol s průměrnou mzdou v regionu	184
D1.4 Porovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol s průměrnou měsíční mzdou v regionu.....	87
D1.5 Procentuální rozdíl platu učitelek a učitelů-mužů	90
D2 Učitelé v regionálním školství.....	91
D2.1 Počet žáků na úvazek učitele.....	91
D2.2 Podíl kvalifikovaných učitelů	94
D2.3 Podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním	95
D2.4 Podíl učitelů ve věku do 45 let.....	97
D2.5 Podíl mužů na celkovém počtu učitelů	99
E INDIVIDUÁLNÍ, SPOLEČENSKÉ A PRACOVNÍ PŘÍNOSY VZDĚLÁNÍ	101
E1 Ekonomická aktivita: zaměstnanost a nezaměstnanost podle úrovně dosaženého vzdělání	102
E 1.1 Míry zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání ve věkové skupině 25–64 let.....	102
E 1.2. Míry nezaměstnanosti podle nejvyšší dosažené úrovně vzdělání.....	106
E2 Vzdělání a míra celkové neúspěšnosti absolventů škol	110
E2.1 Absolventi jednotlivých stupňů vzdělávání na trhu práce	110
E3 Specifická situace mladých lidí – přechod ze vzdělávání do zaměstnání.....	116
E3.1 Struktura mladých lidí podle toho, zda jsou ve vzdělávání, pracují, jsou nezaměstnaní, nebo mimo pracovní trh i vzdělávání.....	117
E4 Výdělky a dosažené vzdělání	121
E4.1 Průměrné mzdy podle nejvyššího dosaženého vzdělání.....	121
E4.2 Vztah průměrných mezd podle nejvyššího dosaženého vzdělání ke mzdám zaměstnanců se středním vzděláním s maturitní zkouškou včetně nástavbového studia (= 100 %) podle pohlaví a podle věkových kategorií.....	127
F VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ	133
F1 Podíl cizinců na jednotlivých druzích škol	134
F2 Cizinci v mateřských školách.....	135
F3 Cizinci v základních školách.....	136
F4 Cizinci ve středních školách.....	138
F5 Cizinci ve vyšších odborných školách	139
F6 Cizinci na konzervatořích	139

G VÝUKA CIZÍCH JAZYKŮ	141
G1 Podíly žáků v denní formě vzdělávání učících se cizí jazyk	142
G2 Podíly žáků učících se cizí jazyk na základních školách.....	143
G3 Podíly žáků učících se cizí jazyk na středních školách	144
G4 Podíly žáků učících se cizí jazyk na konzervatořích	146
G5 Podíly studentů učících se cizí jazyk na vyšších odborných školách.....	147
G6 Podíly žáků (studentů) podle počtu cizích jazyků, které se učí.....	148
G7 Podíly učitelů cizích jazyků	150
G8 Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace	152
G9 Podíly učitelů cizích jazyků na počtu žáků.....	155

Tabulka A1T1: Demografická projekce ČR do roku 2020 (v tis.)	17
Tabulka A1T2: Podíl jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkové populaci, 2010 (v %)	17
Tabulka A2T1: Struktura populace ve věku 25–64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2010 (v %)	23
Tabulka A2T2: Struktura populace ve věku 25–34 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2010 (v %)	24
Tabulka A2T7: Struktura populace ve věku 20–24 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2010 (v %)	25
Tabulka B1T1: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta (výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady včetně transferů MŠMT), 2010 (v Kč)	32
Tabulka B1T2: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2010 (v Kč)	34
Tabulka B2T1: Podíl neinvestičních transferů kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích na vzdělávání kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady, 2010 (v tis. Kč)	36
Tabulka C1T1: Podíl dětí v MŠ a žáků ZŠ, SŠ, konzervatoří a studentů VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2010 (v %)	43
Tabulka C1T2: Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou na celkovém počtu 7letých dětí, 2010 (v %)	44
Tabulka C1T4: Podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročnících ZŠ a SŠ odpovídajících 2. stupni ZŠ, 2010 (v %)	44
Tabulka C2T1a: Podíl nově přijatých na SŠ na populaci 15letých, 2010 (v %)	46
Tabulka C2T1: Podíl nově přijatých na SŠ, konzervatoře a VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2010 (v %)	47
Tabulka C2T2: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na populaci 15letých, 2010 (v %)	49
Tabulka C2T3a: Podíl nově přijatých na SŠ na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2010 (v %)	50
Tabulka C2T3: Podíl nově přijatých na SŠ a VOŠ na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2010 (v %)	51
Tabulka C2T4: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2010 (v %)	53
Tabulka C2T5: Počet jednotlivých druhů škol na 100 obyvatel odpovídající věkové populaci, 2010	55
Tabulka C3T1: Podíl absolventů ZŠ, SŠ a VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2010 (v %)	58
Tabulka C4T1: Podíl žáků v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním na populaci šestiletých, 2010 (v %)	61
Tabulka C4T2: Podíly postižených dětí a žáků na jednotlivých vzdělávacích stupních podle druhu třídy nebo školy, kterou navštěvují, 2010 (v %)	62
Tabulka C4T3: Podíly mimořádně nadaných žáků s individuálními vzdělávacími plány k celkovému počtu žáků, 2010 (v %)	64
Tabulka C5T1: Podíl žáků a studentů v ostatních formách vzdělávání (večerní, kombinované, dálkové, distanční) na celkovém počtu žáků na jednotlivých vzdělávacích úrovních, 2010 (v %)	67
Tabulka C5T2: Počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání, 2010	68
Tabulka C5T3: Počet frekventantů rekvalifikačního vzdělávání v oborech vzdělání soustavy oborů podle nařízení vlády 689/2004 Sb. a mimo soustavu oborů vzdělávání, 2010	68
Tabulka D1.1T1: Průměrné měsíční platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP, 2010 (v Kč)	74
Tabulka D1.1T2: Průměrné měsíční platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP, 2010 (v Kč)	75
Tabulka D1.1T3: Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů učitelů vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v %)	76
Tabulka D1.2T1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků vyplácené ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP, 2010 (v Kč)	79
Tabulka D1.2T2: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP, 2010 (v Kč)	80
Tabulka D1.2T3: Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v %)	81
Tabulka D1.2.1T1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP, 2010 (v Kč)	82
Tabulka D1.3T1: Podíl průměrného měsíčního platu učitele na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu, 2010 (v %)	85
Tabulka D1.4T1: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu, 2010 (v %)	88
Tabulka D1.5T1: Procentuální rozdíl platu učitelů a učitelů-mužů, 2010 (v %)	90
Tabulka D2T1: Počet dětí, žáků a studentů na úvazek učitele, 2010	92
Tabulka D2T2: Podíl kvalifikovaných učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních, 2010 (v %)	95
Tabulka D2T3: Podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním, 2010 (v %)	96
Tabulka D2T4: Podíl učitelů ve věku do 45 let, 2010 (v %)	98
Tabulka D2T5: Podíl učitelů-mužů, 2010 (v %)	100
Tabulka E1T1: Míra zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání v populaci 25–64letých, 2010 (v %)	103
Tabulka E1T4: Míra nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, 2010 (v %)	107
Tabulka E4.1T1: Průměrné hrubé měsíční mzdy podle nejvyššího dosaženého vzdělání v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v Kč)	123
Tabulka E4.1T2: Meziroční relativní srovnání průměrných hrubých měsíčních mezd podle nejvyššího dosaženého vzdělání v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 s 1.–4. čtvrtletím 2009 (v %)	124

Tabulka E4.1T1a: Průměrné hrubé měsíční platy podle nejvyššího dosaženého vzdělání v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v Kč)....	125
Tabulka E4.1T2a: Meziroční relativní srovnání průměrných hrubých měsíčních platů podle nejvyššího dosaženého vzdělání v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 s 1.–4. čtvrtletím 2009 (v %).....	126
Tabulka E4.2T1: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	128
Tabulka E4.2T1a: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	131
Tabulka F1T1: Podíly cizinců v jednotlivých typech a druzích škol (na celkovém počtu dětí a žáků těchto škol), 2010 (v %).....	134
Tabulka F2T1: Počty cizinců v mateřských školách, jejich struktura podle státní příslušnosti, 2010 (v %)	136
Tabulka F3T1: Počty cizinců v základních školách, jejich struktura podle státní příslušnosti, 2010 (v %)	137
Tabulka F4T1: Počty cizinců ve středních školách, jejich struktura podle státní příslušnosti, 2010 (v %)	138
Tabulka F5T1: Počty cizinců ve vyšších odborných školách, jejich struktura podle státní příslušnosti, 2010 (v %).....	139
Tabulka G1T1: Podíly žáků v denní formě vzdělávání učících se cizí jazyk (na celkovém počtu žáků denní formy vzdělávání), 2010 (v %).....	142
Tabulka G2T1: Podíly žáků učících se cizí jazyk na základních školách, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %)	143
Tabulka G3T1: Podíly žáků učících se cizí jazyk na středních školách, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %)	145
Tabulka G4T1: Podíly žáků učících se cizí jazyk na konzervatořích, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %)	146
Tabulka G5T1: Podíly studentů učících se cizí jazyk na vyšších odborných školách, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %).....	147
Tabulka G6T1: Podíly žáků/studentů podle počtu cizích jazyků, které se učí, 2010 (v %)	149
Tabulka G7T1: Podíly učitelů cizích jazyků, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %).....	151
Tabulka G8T1: Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace (na celkovém počtu učitelů cizích jazyků) na ZŠ, SŠ, konzervatořích a VOŠ, 2010 (v %).....	152
Tabulka G8T2: Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %)	153
Tabulka G9T1: Počty učitelů cizích jazyků na 100 žáků/studentů učících se cizí jazyky na ZŠ, SŠ, konzervatořích a VOŠ, 2010	156
Tabulka G9T2: Počty učitelů cizích jazyků na 100 žáků/studentů učících se cizí jazyky, jejich počty podle vyučovaného jazyka, 2010	156

Graf A1G1: Demografická projekce ČR do roku 2020 (v tis.)	17
Graf A1G2: Podíl věkové skupiny 3–5letých na celkové populaci kraje, 2010 (v %).....	18
Graf A1G3: Podíl věkové skupiny 6–10letých na celkové populaci kraje, 2010 (v %).....	18
Graf A1G4: Podíl věkové skupiny 11–14letých na celkové populaci kraje, 2010 (v %).....	18
Graf A1G5: Podíl věkové skupiny 15–18letých na celkové populaci kraje, 2010 (v %).....	18
Graf A1G6: Podíl věkové skupiny 19–21letých na celkové populaci kraje, 2010 (v %).....	19
Graf A2G1: Podíl obyvatel ve věku 25–64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	22
Graf A2G2: Podíl obyvatel ve věku 25–34 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	23
Graf A2G7: Podíl obyvatel ve věku 20–24 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	24
Graf A2G3: Podíl mužů ve věku 25–64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	25
Graf A2G4: Podíl mužů ve věku 25–34 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	26
Graf A2G8: Podíl mužů ve věku 20–24 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	26
Graf A2G5: Podíl žen ve věku 25–64 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	27
Graf A2G6: Podíl žen ve věku 25–34 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	27
Graf A2G9: Podíl žen ve věku 20–24 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %).....	28
Graf B1G1: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta (výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady včetně transferů MŠMT), 2010 (v Kč).....	33
Graf B1G2: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2010 (v Kč).....	35
Graf B1G3: Jednotkové výdaje na žáka střední školy z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2010 (v Kč).....	35
Graf B2G1: Podíl neinvestičních transferů kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích na vzdělávání kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady ve školství, 2010 (v %).....	37
Graf C1G1: Podíl dětí v MŠ na odpovídající věkové populaci 3–5letých, 2010 (v %).....	43
Graf C1G2: Podíl dětí v ZŠ na odpovídající věkové populaci 6–14letých, 2010 (v %).....	43
Graf C1G3: Podíl žáků SŠ na odpovídající věkové populaci 15–18letých, 2010 (v %).....	44
Graf C1G4: Podíl studentů VOŠ na odpovídající věkové populaci 19–21letých, 2010 (v %).....	44
Graf C1G5: Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou na celkovém počtu 7letých dětí, 2010 (v %).....	45
Graf C1G7: Podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročníkách ZŠ a SŠ odpovídajících 2. stupni ZŠ, 2010 (v %).....	45
Graf C2G1: Podíl nově přijatých na VOŠ na populaci 19letých, 2010 (v %).....	47
Graf C2G2: Podíl nově přijatých na věkové populaci 15letých pro hlavní proudy vzdělávání na středních školách, 2010 (v %).....	48
Graf C2G4: Podíl nově přijatých na počtu absolventů základního vzdělávání pro hlavní proudy středoškolského vzdělávání, 2010 (v %).....	52
Graf C3G1: Podíl absolventů ZŠ na odpovídající věkové populaci 15letých, 2010 (v %).....	59
Graf C3G2: Podíl absolventů SŠ na odpovídající věkové populaci 19letých, 2010 (v %).....	59
Graf C3G3: Podíl absolventů VOŠ na odpovídající věkové populaci 22letých, 2010 (v %).....	59
Graf D1.1G5.1: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů mateřských škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v Kč).....	76
Graf D1.1G5.2: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů základních škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v Kč).....	77
Graf D1.1G6.1: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů středních škol celkem vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v Kč).....	77
Graf D1.1G7.2: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů vyšších odborných škol za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v Kč).....	77
Graf D1.2.1G1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců mateřských a základních škol vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESE za rok 2010 (v Kč).....	82
Graf D1.2.1G2: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců středních škol celkem a vyšších odborných škol vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESE, 2010 (v Kč).....	83
Graf D1.3G1: Podíl průměrného měsíčního platu učitele mateřských a základních škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu, 2010 (v %).....	86
Graf D1.3G2: Podíl průměrného měsíčního platu učitele středních škol celkem a vyšších odborných škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu, 2010 (v %).....	86
Graf D1.4G1: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků mateřských a základních škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu, 2010 (v %).....	89
Graf D1.4G2: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků středních škol celkem a vyšších odborných škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu, 2010 (v %).....	89
Graf D1.5G1: Procentuální rozdíl platu učitelek a učitelů-mužů, 2010 (v %).....	91
Graf D2G1: Počet dětí/žáků na úvazek učitele v mateřských a základních školách, 2010.....	93
Graf D2G2: Počet žáků/studentů na úvazek učitele na středních a vyšších odborných školách, 2010.....	93
Graf D2G3: Podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním, 2010 (v %).....	97
Graf D2G4: Podíl učitelů ve věku do 45 let, 2010 (v %).....	99
Graf D2G5: Podíl učitelů-mužů, 2010 (v %).....	100
Graf E1G1: Míra zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, 2010 (v %).....	104

Graf E1G2: Míra zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání v populaci 25–64letých: muži, 2010 (v %)	105
Graf E1G3: Míra zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání v populaci 25–64letých: ženy, 2010 (v %)	105
Graf E1G4: Míra nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, 2010 (v %).....	108
Graf E1G5: Míra nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let: muži, 2010 (v %).....	109
Graf E1G6: Míra nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let: ženy, 2010 (v %).....	109
Graf E2G1: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi základních škol, 2009 a 2010 (v %).....	114
Graf E2G2: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi oborů středního vzdělání a odborného středního vzdělání s výučním listem, 2009 a 2010 (v %)	115
Graf E2G3: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi oborů odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou, kde je součástí výuky i praktická příprava, 2009 a 2010 (v %).....	150
Graf E2G4: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi oborů odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou bez praktické přípravy, 2009 a 2010 (v %).....	115
Graf E2G5: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi oborů gymnázií, 2009 a 2010 (v %).....	115
Graf E2G6: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi vyšších odborných škol, 2009 a 2010 (v %).....	116
Graf E3G1a: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve vzdělávání ve věku 15–29 let, 2010 (v tis.)	120
Graf E3G2a: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí mimo vzdělávání ve věku 15–29 let, 2010 (v tis.).....	120
Graf E3G3: Podíl těch, kteří nestudují a jsou nezaměstnaní, ve věku 15–19 let, 20–24 let, 2010 (v %).....	121
Graf E4.2G1.1: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %).....	129
Graf E4.2G1.1a: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %).....	132
Graf F1G1: Podíly cizinců v mateřských, základních a středních školách (na celkovém počtu dětí, žáků, studentů), 2010 (v %)	135
Graf G2G1: Podíly žáků učících se anglický a německý jazyk na základních školách podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %).....	144
Graf G3G1: Podíly žáků učících se cizí jazyk na středních školách podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %)	145
Graf G6G1: Podíly žáků podle počtu cizích jazyků, které se učí – střední školy, 2010 (v %).....	149
Graf G6G2: Podíly studentů podle počtu cizích jazyků, které se učí – vyšší odborné školy, 2010 (v %)	150
Graf G7G1: Podíly učitelů cizích jazyků podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %).....	151
Graf G8G1: Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace (na celkovém počtu učitelů cizích jazyků) na ZŠ, SŠ, konzervatořích a VOŠ, 2010 (v %)	154
Graf G8G2: Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2010 (v %).....	155
Graf G9G1: Počty učitelů cizích jazyků na 100 žáků/studentů učících se cizí jazyky, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2010.....	157

A2T3: Struktura populace ve věku 25–64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání: muži, 2010 (v %)	160
A2T4: Struktura populace ve věku 25–34 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání: muži, 2010 (v %)	160
A2T5: Struktura populace ve věku 25–64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání: ženy, 2010 (v %)	161
A2T6: Struktura populace ve věku 25–34 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání: ženy, 2010 (v %)	161
A2T8: Struktura populace ve věku 20–24 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání: muži, 2010 (v %)	162
A2T9: Struktura populace ve věku 20–24 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání: ženy, 2010 (v %)	162
E1T2: Míra zaměstnanosti podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let: muži, 2010 (v %)	163
E1T3: Míra zaměstnanosti podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let: ženy, 2010 (v %)	163
E1T5: Míra nezaměstnanosti podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání v populaci 25–64letých: muži, 2010 (v %)	164
E1T6: Míra nezaměstnanosti podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání v populaci 25–64letých: ženy, 2010 (v %)	164
E2T1: Celková neúspěšnost absolventů základních škol, 2010	165
E2T2: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol podle oborových skupin – absolventi středního vzdělávání a oborů středního vzdělávání s výučním listem, 2010 (v %)	165
E2T3: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol podle oborových skupin – absolventi oborů středního vzdělávání s výučním listem a maturitní zkouškou, 2010 (v %)	166
E2T4: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol podle oborových skupin – absolventi oborů středních odborných škol a gymnázií, 2010 (v %)	167
E2T5: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol podle oborových skupin – vyšší odborné školy, 2010 (v %)	168
E3T1: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 15–29 let, 2010 (v %)	169
E3G1: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve vzdělávání ve věku 15–29 let, 2010 (v %)	170
E3G1a: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve vzdělávání ve věku 15–29 let, 2010 (v tis.)	170
E3G2: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí mimo vzdělávání ve věku 15–29 let, 2010 (v %)	171
E3G4: Podíl těch, kteří nestudují a jsou nezaměstnaní ve věku 15–19 a 20–24 let: muži, 2010 (v %)	171
E3G5: Podíl těch, kteří nestudují a jsou nezaměstnaní ve věku 15–19 a 20–24 let: ženy, 2010 (v %)	172
E3T2: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 15–19 let, 2010 (v %)	173
E3T3: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 20–24 let, 2010 (v %)	174
E3T4: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 25–29 let, 2010 (v %)	175
E3T5: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 15–29 let: muži, 2010 (v %)	176
E3T6: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 15–19 let: muži, 2010 (v %)	177
E3T7: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 20–24 let: muži, 2010 (v %)	178
E3T8: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 25–29 let: muži, 2010 (v %)	179
E3T9: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 15–29 let: ženy, 2010 (v %)	180
E3T10: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 15–19 let: ženy, 2010 (v %)	181
E3T11: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 20–24 let: ženy, 2010 (v %)	182
E3T12: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve věku 25–29 let: ženy, 2010 (v %)	183
E4.2G1.2: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	184
E4.2G1.1a: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	184
E4.2G1.2a: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	185
E4.2T2: Relativní příjmy ze zaměstnání – muži – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	185
E4.2G2.1: Relativní příjmy ze zaměstnání – muži – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	186
E4.2G2.2: Relativní příjmy ze zaměstnání – muži – pro věkové skupiny 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	186
E4.2T2a: Relativní příjmy ze zaměstnání – muži – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	187
E4.2T3: Relativní příjmy ze zaměstnání – ženy – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	187
E4.2G3.1: Relativní příjmy ze zaměstnání – ženy – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	188
E4.2G3.2: Relativní příjmy ze zaměstnání – ženy – pro věkové skupiny 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	188
E4.2G4.1: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 30–44 let podle dosaženého vzdělání vyššího odborného a vysokoškolského v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	189
E4.2G4.2: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle dosaženého vzdělání středního a středního vzdělání s výučním listem v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	189
E4.2G4.3: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 30–44 let podle dosaženého vzdělání středního a středního vzdělání s výučním listem v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	190
E4.2G4.4: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle dosaženého vzdělání vyššího odborného a vysokoškolského v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	190

E4.2T3a: Relativní příjmy ze zaměstnání – ženy – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2010 (v %)	191
F2T2: Struktura cizinců podle státního občanství (EU27 × ostatní státy), mateřské školy, 2010 (v %)	192
F3T2: Struktura cizinců podle státního občanství (EU27 × ostatní státy), základní školy, 2010 (v %)	192
F4T2: Struktura cizinců podle státního občanství (EU27 × ostatní státy), střední školy, 2010 (v %)	193
F5T2: Struktura cizinců podle státního občanství (EU27 × ostatní státy), vyšší odborné školy, 2010 (v %)	193
F6T1: Struktura cizinců podle státního občanství (EU27 × ostatní státy), konzervatoře, 2010 (v %)	193

Dostává se vám do rukou již desáté vydání Krajské ročenky školství, která je spolu s dalšími datovými výstupy součástí projektu „K2010 – Datová obslužnost krajů“. Tento projekt byl schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a jedním z jeho úkolů je poskytnout statistické informace mapující situaci a podmínky ve školství v regionálním, respektive krajském členění. První ročenka, tj. ročenka za rok 2001, přímo reagovala na potřebu vytvoření nového systému statistických ukazatelů, z něhož by mohli čerpat pracovníci krajských úřadů, odborníci zabývající se vzdělávací politikou a v neposlední řadě i ostatní odborná a laická veřejnost, která má o údaje týkající se školství zájem. Byli jsme inspirováni především publikací Education at a Glance, vydávanou každoročně OECD, ve které jsou uváděny ukazatele o vzdělávání porovnávající jednotlivé členské země. Od OECD jsme obdrželi svolení k použití ukazatelů na naši národní situaci, kdy místo jednotlivých zemí porovnáváme jednotlivé kraje a územní jednotky úrovně NUTS2 – oblasti.

V rámci projektu „K2010 – Datová obslužnost krajů“ budou kromě této ročenky vydány ještě následující publikace: Školství do kapsy – publikace kapesního formátu, která každoročně přináší souhrn základních číselných informací o školství v jednotlivých regionech, dále Školství pod lupou, která bude tentokrát zaměřena na učitele – na postavení učitele v českém školství a v zahraničí, na platy učitelů, zastoupení žen a mužů v regionálním školství. Poslední letošní vydanou publikací bude Školství v krajích podle ISCED-97, která přinese údaje o školství členěné podle mezinárodní klasifikace ISCED-97. Všechny uvedené publikace, s výjimkou Školství do kapsy, vyjdou letos pouze elektronicky. V tomto roce nebude k dispozici elektronická část Školství v krajích v časové řadě, usnadňující práci se základními zdrojovými daty o školství za jednotlivé kraje a umožňující generování statistik na základě požadavků koncových uživatelů. Elektronické publikace i tištěné Školství do kapsy budou dostupné na CD Datová obslužnost krajů K2010.

Ročenka obsahuje výkonové údaje za školní rok 2010/11, údaje týkající se financování, nezaměstnanosti a údaje o pracovnících a mzdách jsou uvedeny za kalendářní rok 2010. Zařadili jsme i některá meziroční porovnání ukazatelů (za rok 2009 a 2010). Data za střední školy jsou členěna jednak podle druhu vzdělávání, jednak s ohledem na to, zda se jedná o všeobecné, či odborné vzdělávání. Toto členění vychází z oborové klasifikace (resp. nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů); přesná specifikace je provedena dále v této úvodní části. V případě ekonomických dat a dat týkajících se pracovníků a mzdových prostředků je na základě platné rozpočtové skladby typové členění i nadále možné.

V ročence naleznete **sedm kapitol, které sledují následující oblasti:**

- **Kontext vzdělávání** je obsahem **kapitoly A**. Do ní jsme zařadili dva základní ukazatele – *Relativní velikost populace školního věku* a *Vzdělanost dospělé populace*. Doplnkové informace týkající se vzdělanostní struktury populace jsou uvedeny v tabulkové příloze.
- **Finanční zdroje vložené do vzdělávání** jsou jedním ze základních ukazatelů, které charakterizují finanční náročnost školství, celkovou finanční situaci státu a především to, jaká priorita se v rámci státního rozpočtu a politiky státu vzdělávání přikládá. Toto platí v celorepublikovém měřítku. V regionálním pohledu na finanční zdroje se přímo promítá normativní metoda financování podle oborové a institucionální skladby škol v regionu. V **kapitole B** je zařazen ukazatel – *Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta*, který charakterizuje finanční náročnost vzdělávání jednoho dítěte/žáka/studenta. Stejně

jako v předchozích dvou letech je výpočet jednotkových výdajů proveden jednak z dat z informačního systému ARIS (od roku 2010 ÚFIS), jinak z rozpočtovaných přímých výdajů na vzdělávání pro krajské a obecní školy.

Druhým ukazatelem kapitoly B je *Podíl neinvestičních transferů z kapitoly 333-MŠMT na celkových neinvestičních výdajích na vzdělávání z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské řady v oblasti regionálního školství*.

- **Přístup ke vzdělávání, účast na něm a průchod vzdělávací soustavou** charakterizuje vztah nabídky a poptávky ve vzdělávání a uspokojování poptávky; ukazatele týkající se této oblasti jsou **obsahem kapitoly C**. Jednotlivé základní indikátory jsou ještě doplněny doplňkovými ukazateli, které s daným tématem souvisejí. Ukazatel *Účast na vzdělávání* popisuje především míry účasti odpovídající věkové populaci na vzdělávání a svým způsobem také charakterizuje, jaký vliv budou mít změny v účasti na vzdělávání na vzdělanostní strukturu obyvatelstva. Ukazatel *Přístup ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání* charakterizuje možnosti, které mají uchazeči o vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních. Jak byli žáci/studenti škol při svém vzdělávání úspěšní a zda se jim podařilo ukončit vzdělávání na dané vzdělávací úrovni předepsaným způsobem, charakterizuje ukazatel *Ukončení vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních*. Ukazatel *Děti a žáci vyžadující zvláštní péči* popisuje situaci ve specifické části vzdělávacího systému – vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Posledním ukazatelem kapitoly C je *Účast dospělých na odborné přípravě a na dalším vzdělávání*.
- **Školní prostředí a organizace škol** patří mezi faktory, které mohou ve velké míře ovlivnit kvalitu výuky. Jedná se o kvalitu učitelského sboru, jeho vytíženost a finanční hodnocení. Kvalitativní stránka výuky je pravděpodobně úzce spjata s finančním ohodnocením učitelů, tedy s tím, zda je možné učitele dostatečně zaplatit, aby nevyhledávali další zaměstnání, případně aby neodcházel ze školství. Těmito ukazateli se zabýváme v **kapitole D**. Prvním z ukazatelů jsou *Platy učitelů v předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání*. Ukazatel charakterizuje platovou úroveň učitelů v jednotlivých regionech jak v absolutní výši, tak ve vztahu k průměrnému platu zaměstnanců v regionu. Ukazatel se neomezuje pouze na učitele, ale pracuje též s kategoriemi pedagogičtí pracovníci a dále s touto kategorií očištěnou o vedoucí zaměstnance. Zařazeno je rovněž meziroční porovnání hodnot tohoto ukazatele. Dalším ukazatelem, který charakterizuje nejen kvalitu, ale také náročnost výuky, je *Počet žáků na učitelský úvazek*. V letošním roce do této kapitoly zařazujeme pět nových ukazatelů: *Podíl kvalifikovaných učitelů*, *Podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním*, *Podíl učitelů ve věku 45 let*, *Podíl mužů z celkového počtu učitelů* a *Procentuální rozdíl platů učitelek a učitelů mužů*.
- **Individuální, společenské a pracovní přínosy ze vzdělávání** jsou hlavním **tématem kapitoly E**, která popisuje ukazatele týkající se vztahu dosaženého vzdělání a uplatnění na trhu práce, výše platu a přechodu z formálního vzdělávání do zaměstnání. První ukazatel, *Ekonomická aktivita a nezaměstnanost podle úrovně dosaženého vzdělání*, charakterizuje jednotlivé regiony z pohledu podílu ekonomicky aktivních a z pohledu problematiky nezaměstnanosti. *Vzdělání a míra celkové neúspěšnosti absolventů škol* popisuje uplatnění absolventů jednotlivých vzdělávacích úrovní na trhu práce. Situaci mladých lidí po ukončení formálního vzdělávání charakterizuje ukazatel *Specifická situace mladých lidí – přechod ze vzdělávání*

do zaměstnání. Poslední ukazatel, *Výdělky a dosažené vzdělání*, se věnuje vztahu mezi nejvyšším dosaženým vzděláním a finančním ohodnocením v zaměstnání. Zařazeno je i porovnání průměrných platů v nepodnikatelské sféře, genderový pohled a srovnání platové úrovně v regionech podle dvou hlavních věkových skupin. Tato kapitola je dále doplněna celou řadou dalších informací obsažených v tabulkách v příloze.

- **Vzdělávání cizinců** popisuje **kapitola F**, kterou jsme zařadili do publikace již v minulých letech, a to především z důvodu rostoucího tlaku na zveřejnění těchto dat. V kapitole F poskytujeme základní informace o podílech cizinců v *mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách a v konzervatořích* v jednotlivých krajích.
- **Výuka cizích jazyků – kapitola G** – popisuje rozdíly ve výuce cizích jazyků v jednotlivých krajích. Ukazatele charakterizují podíly žáků učících se cizí jazyk a podíly žáků učících se jednotlivé cizí jazyky na základních, středních a vyšších odborných školách a v kon-

zervatořích v jednotlivých krajích. Od roku 2007 přináší rovněž ukazatele, které se zabývají počty učitelů cizích jazyků a jejich kvalifikací.

Na publikaci se podíleli:

Mgr. Pavla Cibulková
Ing. Lenka Havláková
RNDr. Hana Hlavínová
Mgr. Vladimír Hulík
Ing. Ludmila Chudobová
RNDr. Michaela Kleňhová
Mgr. Jitka Konrádová
Mgr. Michaela Maršíková
Mgr. Pavlína Štastnová
Ing. Jindřiška Vančurová
a kolektiv

a. s.	akciová společnost	PŠD	povinná školní docházka
apod.	a podobně	RES	Registr ekonomických subjektů
ARIS	automatizovaný rozpočtový informační systém	resp.	respektive
atd.	a tak dále	RVP	rámcový vzdělávací plán
cca	přibližně	s. r. o.	společnost s ručením omezeným
CZ-NUTS	klasifikace územních jednotek České republiky	Sb.	sbírky
č.	číslo	SOŠ	střední odborná škola
ČR	Česká republika	SOU	střední odborné učiliště
ČSÚ	Český statistický úřad	sport. zam.	sportovní zaměření
DD	dětský domov	SPV	středisko praktického vyučování
DSO	dobrovolné svazky obcí	SR	Slovenská republika
DÚ	diagnostický ústav	SŠ	střední škola
DV	další vzdělávání	stř. šk. sport. zam.	střední škola sportovního zaměření
DV	další vzdělávání	stř. šk.	střední škola
ESF	Evropský sociální fond	SVP	speciální vzdělávací potřeby
EU27	27 členských zemí Evropské unie	tj.	to jest
EU	Evropská unie	tis.	tisíc
G	gymnázium	ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání
gymn.	gymnázium	UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)	ÚSC	územněsamosprávný celek
INES	Indicators of Education Systems	vč.	včetně
ISCED-97	International Standard Classification of Education (Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání)	VOŠ	vyšší odborná škola
ISP	informační systém o platech	VŠ	vysoká škola
ISPV NS	Informační systém o průměrném výdělku – nepodnikatelská sféra	VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
ISPV PS	Informační systém o průměrném výdělku – podnikatelská sféra	VÚ	výchovný ústav
ISPV	Informační systém o průměrných výdělcích	VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí
K	konzervatoř	vzd.	vzdělání
Kč	koruna	zákl.	základní
KKOV	klasifikace kmenových oborů vzdělání	ZŠ	základní škola
konz.	konzervatoř	ZTP	zvlášť těžké zdravotní postižení
KÚ	krajský úřad	ZTP/P	zvlášť těžké zdravotní postižení/průvodce
KZAM–R	klasifikace zaměstnání – resortní	ZVUP	zvlášť upravené učební plány
mat. zk.	maturitní zkouška		
MF	Ministerstvo financí		
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí		
MŠ	mateřská škola		
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy		
nást.	nástavbové		
NPS	nepodnikatelská sféra		
NUTS	Klasifikace územních statistických jednotek CZ-NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques)		
NV	nařízení vlády		
odst.	odstavec		
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)		
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností		
OSN	Organizace spojených národů		
OSS	organizační složky státu		
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná		
p. b.	procentní bod		
prac. síla	pracovní síla		
PS	podnikatelská sféra		

Metodické poznámky:

Vzhledem k tomu, že školský zákon již nepoužívá typové členění škol, používáme v této publikaci následující terminologii, vycházející u středních škol z oborové klasifikace, tedy nařízení vlády č. 111/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů:

- všeobecné vzdělávání – obory, které mají na 5. místě kódu oboru vzdělání písmeno „K“;
- odborné vzdělávání – obory, které nemají na 5. místě kódu oboru vzdělání písmeno „K“ a zároveň nejsou nástavbovým studiem.

Dále jsou data tříděna podle druhu vzdělávání (střední vzdělávání, střední vzdělávání s výučním listem, střední vzdělávání s maturitní zkouškou, nástavbové studium), přičemž jsou zahrnuty i zkrácené formy.

Poznámka k tabulkám:

U tabulek jsou v případě krajských údajů uvedena pořadí (od nejvyšší hodnoty po nejnižší). Různé pořadí u stejných hodnot ukazatele je způsobeno hodnotami na dalších desetinných místech.

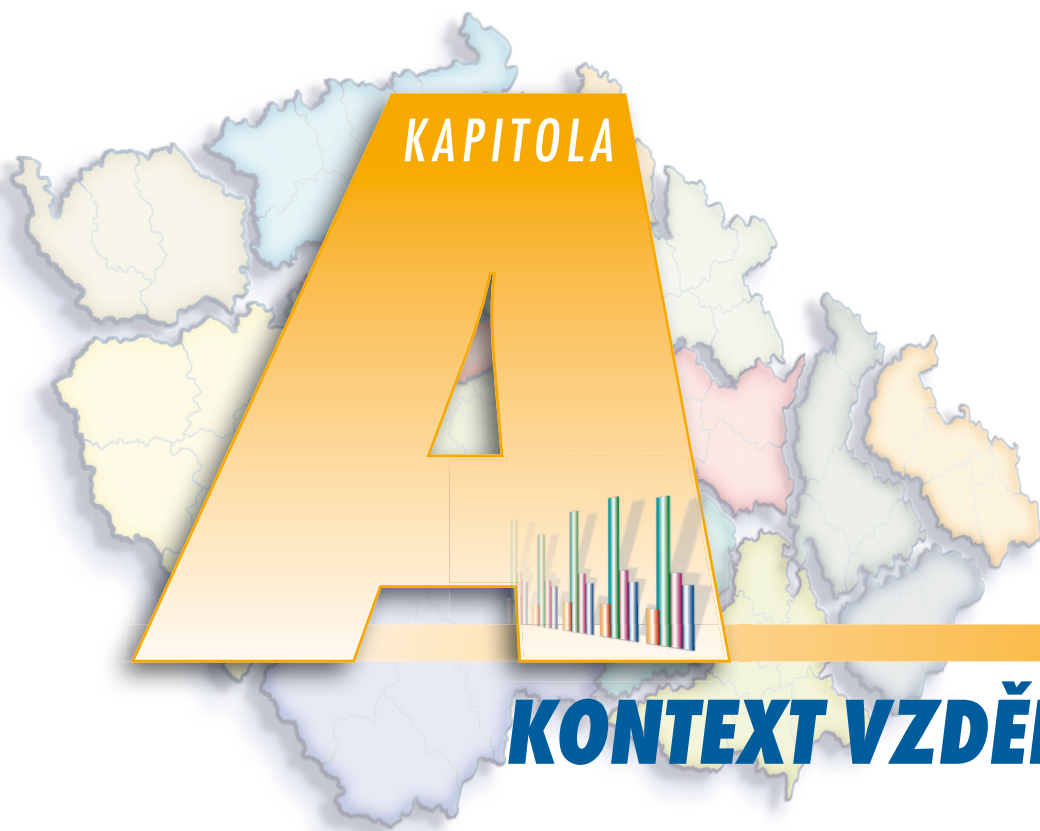
Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že jev se nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespo-
lehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Výraz „**z toho**“ značí neúplný výčet z celku.

Výraz „**v tom**“ značí úplný výčet z celku.

KAPITOLA

KONTEXT VZDĚLÁVÁNÍ

A1 Relativní velikost populace školního věku

Velikost populace vstupující do vzdělávacího systému na jednotlivých vzdělávacích stupních výrazně ovlivňuje celkový počet žáků. Odhady velikosti těchto věkových skupin se tedy jeví pro vzdělávací politiku jako klíčové. Počet dětí a velikost populace potenciálních žáků a studentů jsou jedny z hlavních faktorů pro formování vzdělávací poptávky, pro modelování finanční náročnosti vzdělávání a budoucích potřeb lidských zdrojů.

V roce 2010 stále rostl počet dětí ve věkové skupině 3–5 let (279,1 tis. v roce 2006; 326,3 tis. v roce 2010), která je typická pro děti navštěvující mateřské školy, celkově došlo v této věkové skupině k meziročnímu nárůstu o 17,1 tis. dětí (což je cca o 4,5 tis. vyšší meziroční nárůst ve srovnání s rokem 2009). Dále pokračuje i rostoucí trend počtu osob ve věkové skupině 6–10 let, která odpovídá 1. stupni základních škol. Nárůst mezi roky 2009 a 2010 činil 10,4 tis. dětí (což je o přibližně 5 tis. vyšší meziroční nárůst ve srovnání s předchozím rokem). Populace ve věkových skupinách 11–14 a 15–18 let (populace navštěvující 2. stupeň základních škol a střední školy) má klesající tendenci. Zatímco u věkové skupiny 11–14 let pokles zpomaluje (úbytek mezi roky 2009 a 2010 činil 6,7 tis. osob, mezi roky 2008 a 2009 to bylo 16,4 tis. osob a mezi roky 2007 a 2008 se jednalo o 29,4 tis. osob), u věkové skupiny 15–18 let naopak pokles nabírá na dynamice (pokles mezi roky 2009 a 2010 je 32,1 tis. osob, zatímco mezi roky 2008 a 2009 činil 22,3 tis. osob a mezi roky 2007 a 2008 byl tento pokles jen 5,8 tis. osob). Pokles počtu osob ve věkové skupině 19–21 let (vyšší odborné školy) již také začíná nabírat na dynamice (407,2 tis. osob v roce 2008; 405,2 tis. v roce 2009, 398,9 tis. osob v roce 2010).

Pro odhady do budoucích let lze používat prognózu počtu obyvatel ČR do roku 2065 Českého statistického úřadu z roku 2009. Prognóza existuje ve třech variantách – nízké, střední a vysoké. Jako nejpravděpodobnější je hodnocena varianta střední, je tedy používána jako podkladová varianta pro výpočty podílů populace navštěvující jednotlivé vzdělávací stupně (varianty nízká a vysoká vytvářejí „extrémní mantinely“, ve kterých by se měl počet obyvatel ČR pohybovat). Pokud se zaměříme na střednědobý horizont (do roku 2015), pak střední varianta demografické projekce ČSÚ předpokládá ve věkové skupině 3–5 let do roku 2013 nárůst počtu obyvatel, poté začne tento počet pomalu klesat. Ve věkové skupině 6–10 let je předpokládán nepřetržitý růst počtu obyvatel v následujících pěti letech. Počet obyvatel ve věkové skupině 11–14 let bude klesat ještě dva roky (do roku 2011), potom začne pomalu růst. Počty obyvatel ve věkových skupinách 15–18 a 19–21 let budou v následujících pěti letech klesat. Pro základní přehled jsme za Českou republiku zařadili i vývoj věkové skupiny 19–23 let, která přísluší vzdělávání na vysokých školách. Počet obyvatel v této věkové skupině také stále klesá a v následujících pěti letech bude tento trend pokračovat.

Podíly jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkové populaci

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje podíly jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkovém počtu obyvatel v procentech.

Metodika výpočtu

$$\frac{K_i}{O} \cdot 100$$

K – počet obyvatel příslušné věkové skupiny k 31. 12. daného roku odpovídající jednotlivým vzdělávacím úrovním v kraji

O – celkový počet obyvatel v kraji k 31. 12. daného roku

i – věkové kohorty

- 3–5 let odpovídá úrovni vzdělávání v mateřských školách

- 6–10 let odpovídá úrovni 1. stupně základní školy
- 11–14 let odpovídá úrovni 2. stupně základní školy
- 15–18 let odpovídá úrovni středoškolského vzdělávání
- 19–21 let odpovídá úrovni vzdělávání na vyšších odborných školách)

Zdroj dat

- ČSÚ 2011, stav obyvatel ČR k 31. 12. 2010
- ČSÚ 2009, demografická projekce do roku 2065, střední varianta, stavy k 31. 12. daného roku

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

V porovnání s podíly koncových stavů populace v roce 2009 došlo k 31. 12. 2010 k nárůstu podílu kohort 3–5 let a 6–10 let a k poklesu podílu ostatních sledovaných kohort (11–14, 15–18 a 19–21 let) na celkové populaci. V průměru v České republice tvoří kohorta odpovídající předškolnímu vzdělávání (3–5letí) 3,1 % populace. Podíl kohorty odpovídající typické věkové populaci 1. stupně základních škol (6–10letí) je 4,5 % obyvatel ČR, podíl kohorty odpovídající 2. stupni základních škol je 3,4 % ze všech obyvatel ČR. Podíl kohorty ve věku 15–18 let, tedy těch, kteří spadají do typické věkové populace žáků středních škol, je 4,3 % a populace 19–21letých (odpovídající typickému věku pro vzdělávání na vyšších odborných školách) tvoří 3,8 % obyvatel České republiky.

Regionální rozdíly

Mezi roky 2000 až 2008 v České republice stoupal počet živě narozených dětí, a přestože hodnoty nedosahovaly úrovně roku 1991, byl tento vývoj ve srovnání s koncem 90. let znatelným zlepšením. V roce 2009 se dynamika růstu počtu živě narozených zastavila a poprvé od roku 2000 jejich počet meziročně poklesl (za ČR cca o 700 dětí), v roce 2010 mírný pokles počtu živě narozených pokračoval (asi o 1,2 tis. dětí ve srovnání s rokem 2009). Podíly mladších věkových skupin (3–5 a 6–10 let) ale stále ve všech krajích rostou. Situace pro starší sledované věkové skupiny je opačná, jejich podíl na celkové populaci obyvatel u všech krajů zatím klesá – tento trend se ale bude v průběhu období 2010–2020 měnit.

Podíl populace 3–5letých, tedy potenciálních návštěvníků mateřských škol, na celkové populaci kraje se v jednotlivých krajích pohybuje v rozmezí od 2,9 % v Praze a Zlínském kraji až po 3,5 % v kraji Středočeském, nad republikovým průměrem jsou i kraje Ústecký (3,3 %) a Liberecký (3,1 %). Ostatní kraje se v podílu dětí ve věku předškolního vzdělávání pohybují na úrovni mezi 3,0–3,1 %.

Podíl populace odpovídající vzdělávání na 1. stupni základních škol (6–10letí) se pohybuje v rozmezí od 3,8 % v Praze po 4,9 % v kraji Ústeckém. Situace je zde obdobná jako u populace odpovídající předškolnímu vzdělávání. Pod celorepublikovou úrovní se mimo Prahy hodnoty pohybují jen mírně (4,3 % v Jihomoravském kraji, 4,4 % ve Zlínském a Plzeňském kraji). Ostatní kraje jsou nad republikovým průměrem, výrazně vyšší hodnoty jsou mimo kraje Ústeckého i v krajích Středočeském (4,8 %), Libereckém a Karlovarském (4,7 %).

Podíl populace odpovídající vzdělávání na 2. stupni základních škol (11–14letí) se pohybuje v rozmezí od 2,6 % v Praze po 3,7 % v kraji Vysočina. Pod celorepublikovou úrovní jsou tradičně hodnoty v již zmíněné Praze a v krajích Plzeňském a Jihomoravském (3,3 %, resp. 3,4 %), které si však od Prahy udržují poměrně velký odstup. Ostatní kraje jsou nad republikovým průměrem, výrazně vyšší hodnoty jsou mimo kraje Vysočina i v krajích Pardubickém a Ústeckém (3,7 %).

V případě **populace 15–18letých, tedy typické populace odpovídající vzdělávací úrovni středních škol**, se hodnoty ukazatele pohybují od 3,3 % v Praze do 4,7 % v kraji Vysočina. Praha opět dosahuje nejnižších hodnot s velkým odstupem od dalších krajů (cca o 0,8 pro-

centního bodu) – pod průměrem za celou republiku jsou výrazněji kromě Prahy i kraje Plzeňský a Středočeský (4,2 %). Výrazněji nadprůměrné hodnoty najdeme kromě kraje Vysočina i v krajích Moravskoslezském a Ústeckém (4,6 %).

U podílu populace 19–21letých, tedy populace odpovídající studentům vyšších odborných škol, se hodnoty ukazatele pohybují

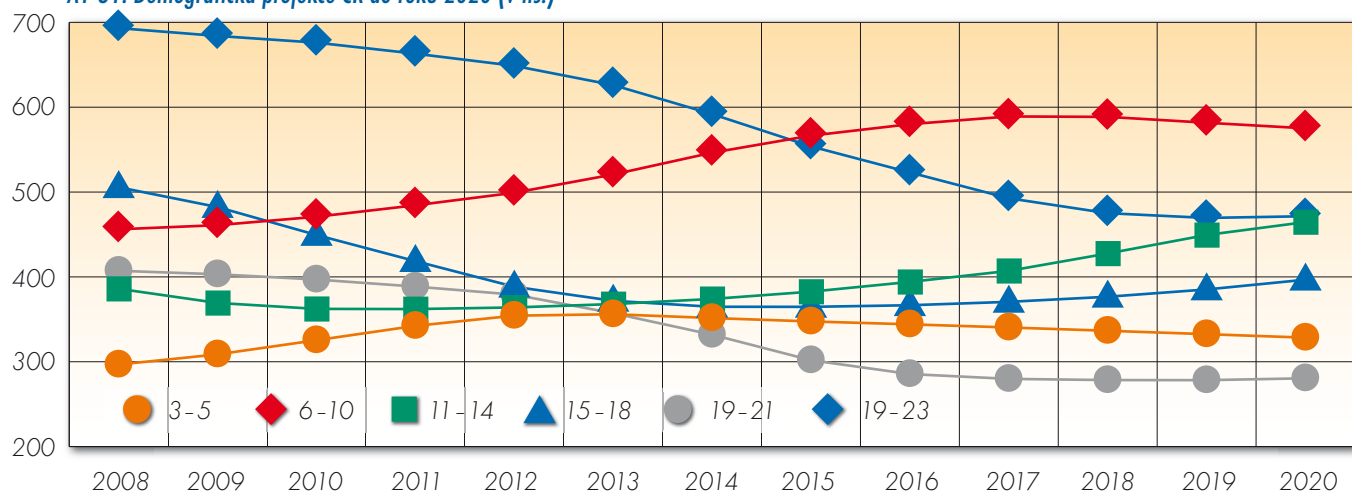
od 3,3 % v Praze do 4,1 % v Moravskoslezském kraji. Pod průměrnou celorepublikovou hodnotu se kromě Prahy výrazněji dostává už jen Středočeský (3,6 %) a Plzeňský kraj (3,7 %). Hodnoty výrazněji vyšší než průměr ČR potom vykazují mimo kraj Moravskoslezský i kraje Vysočina a Karlovarský (4,0 %).

A1 T1: Demografická projekce ČR do roku 2020 (v tis.)

Věk	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
3–5 let	296,7	308,7	325,4	342,3	354,3	356,0	351,5	347,5	344,1	340,4	336,5	332,5	328,4
6–10 let	456,1	461,0	470,9	484,4	499,2	520,7	546,4	566,5	580,0	589,1	588,6	581,7	575,1
11–14 let	386,0	369,3	362,3	362,1	364,0	368,0	374,0	382,6	394,1	407,1	427,6	449,4	464,6
15–18 let	505,7	482,3	449,4	418,6	388,4	371,8	364,8	364,7	366,6	370,6	376,6	385,2	396,7
19–21 let	407,2	403,1	396,9	388,6	379,1	357,2	331,9	301,8	285,5	279,8	278,4	278,3	280,5
19–23 let	693,2	684,0	676,1	663,1	648,8	626,1	591,9	553,8	523,1	492,7	475,1	469,5	471,5

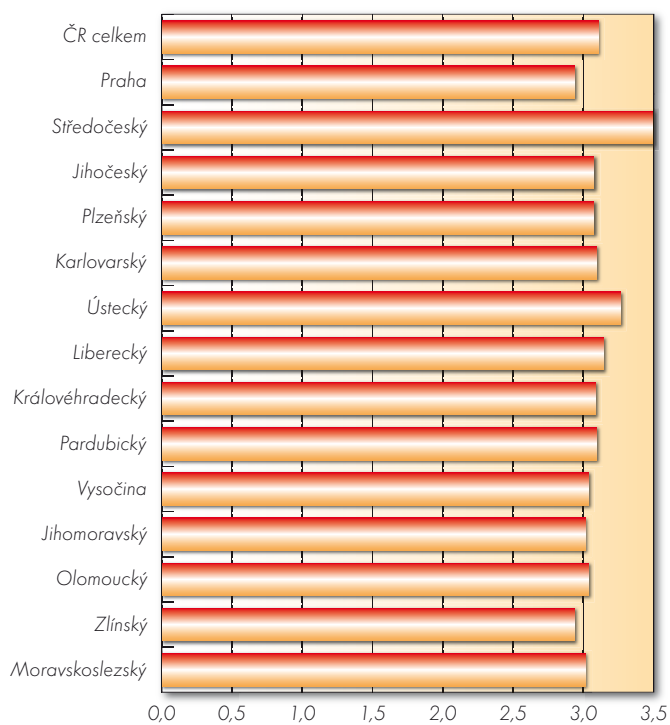
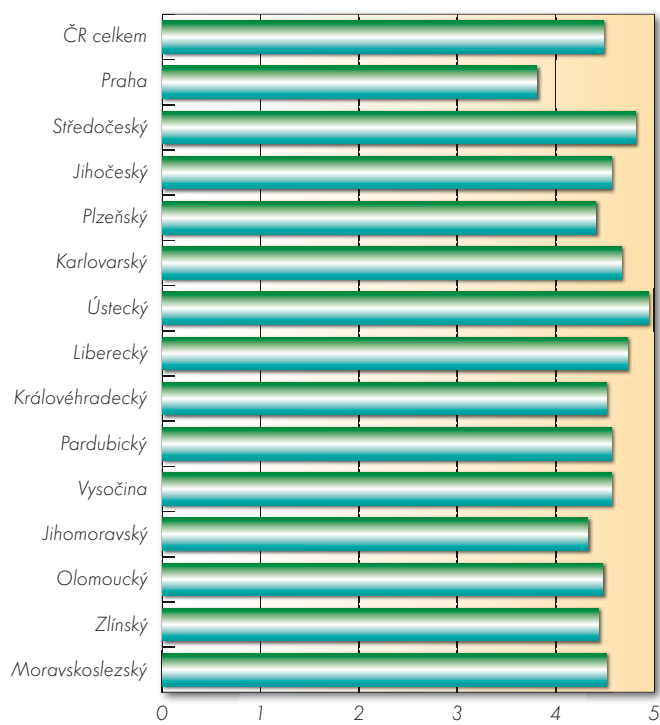
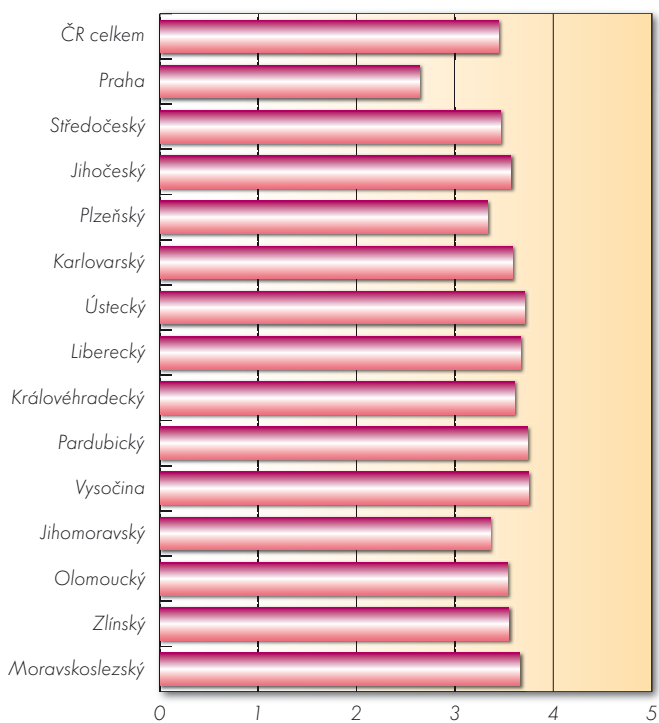
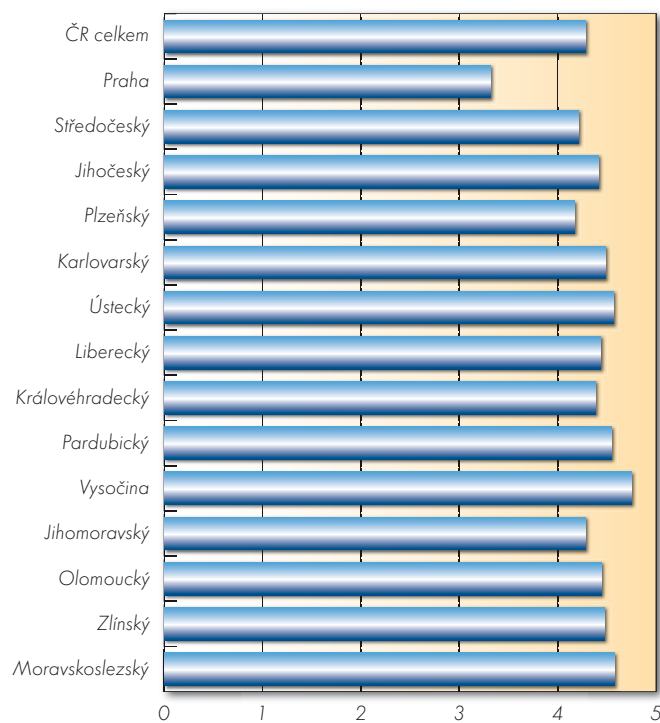
Zdroj dat: ČSÚ 2009, demografická projekce obyvatelstva ČR do roku 2065, střední varianta, stavy k 31. 12. daného roku

A1 G1: Demografická projekce ČR do roku 2020 (v tis.)

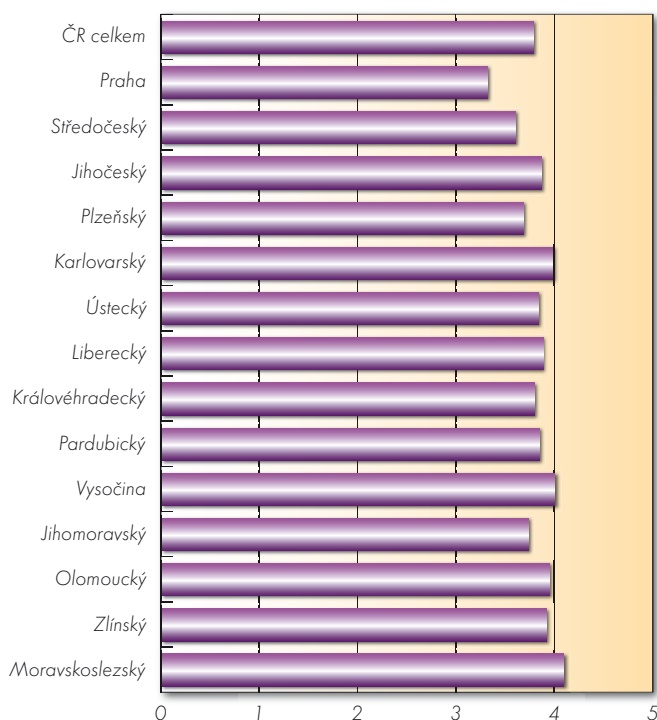
A1 T2: Podíl jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkové populaci, 2010 (v %)

Území	3–5	6–10	11–14	15–18	19–21
ČR celkem	2,93	3,80	2,63	3,31	3,32
CZ01 Praha	2,93 (14.)	3,80 (14.)	2,63 (14.)	3,31 (14.)	3,32 (14.)
CZ010 Hlavní město Praha	3,49	4,80	3,46	4,20	3,61
CZ02 Střední Čechy	3,49 (1.)	4,80 (2.)	3,46 (11.)	4,20 (12.)	3,61 (13.)
CZ020 Středočeský kraj	3,07	4,48	3,45	4,29	3,78
CZ03 Jihozápad	3,07 (7.)	4,56 (6.)	3,56 (8.)	4,41 (9.)	3,87 (7.)
CZ031 Jihočeský kraj	3,07 (8.)	4,40 (12.)	3,32 (13.)	4,16 (13.)	3,69 (12.)
CZ032 Plzeňský kraj	3,21	4,86	3,67	4,54	3,88
CZ04 Severozápad	3,09 (4.)	4,66 (4.)	3,58 (7.)	4,48 (5.)	3,99 (3.)
CZ041 Karlovarský kraj	3,26 (2.)	4,93 (1.)	3,70 (3.)	4,56 (3.)	3,84 (9.)
CZ042 Ústecký kraj	3,10	4,59	3,66	4,45	3,84
CZ05 Severovýchod	3,14 (3.)	4,72 (3.)	3,66 (4.)	4,43 (8.)	3,89 (6.)
CZ051 Liberecký kraj	3,08 (6.)	4,51 (8.)	3,60 (6.)	4,38 (10.)	3,80 (10.)
CZ052 Královéhradecký kraj	3,09 (5.)	4,56 (5.)	3,73 (2.)	4,54 (4.)	3,85 (8.)
CZ053 Pardubický kraj	3,02	4,39	3,47	4,42	3,82
CZ06 Jihovýchod	3,03 (9.)	4,56 (7.)	3,74 (1.)	4,74 (1.)	4,01 (2.)
CZ063 Vysočina	3,01 (12.)	4,32 (13.)	3,35 (12.)	4,28 (11.)	3,74 (11.)
CZ064 Jihomoravský kraj	2,98	4,45	3,53	4,46	3,94
CZ07 Střední Morava	3,03 (10.)	4,47 (10.)	3,53 (10.)	4,44 (7.)	3,95 (4.)
CZ071 Olomoucký kraj	2,93 (13.)	4,43 (11.)	3,54 (9.)	4,47 (6.)	3,92 (5.)
CZ072 Zlínský kraj	3,01	4,51	3,65	4,57	4,10
CZ08 Moravskoslezsko	3,01 (11.)	4,51 (9.)	3,65 (5.)	4,57 (2.)	4,10 (1.)
CZ080 Moravskoslezský kraj	2,87 (12.)	4,46 (9.)	3,74 (4.)	4,93 (2.)	4,16 (1.)

**A1 G2: Podíl věkové skupiny 3-5letých
na celkové populaci kraje, 2010 (v %)****A1 G3: Podíl věkové skupiny 6-10letých
na celkové populaci kraje, 2010 (v %)****A1 G4: Podíl věkové skupiny 11-14letých
na celkové populaci kraje, 2010 (v %)****A1 G5: Podíl věkové skupiny 15-18letých
na celkové populaci kraje, 2010 (v %)**

A1 G6: Podíl věkové skupiny 19–21letých na celkové populaci kraje, 2010 (v %)

A2 Vzdělanost dospělé populace

Úroveň vzdělanosti dospělé populace je velmi často využívána jako jeden z indikátorů rozvoje lidského kapitálu. Pojem lidský kapitál je v posledních letech stále více v pozornosti odborníků z mnoha oblastí zabývajících se z různých úhlů pohledu (ekonomického, sociologického, demografického, politologického atd.) možnostmi rozvoje společnosti. Lidský kapitál je zde chápán jako jeden z hlavních faktorů podílejících se na směru a síle rozvoje společnosti. V současné době probíhá značná diskuse o možnostech měření lidského kapitálu a podpore jeho rozvoje. Za zcela dominantní složku lidského kapitálu je považováno dosažené vzdělání a s ním spojená vzdělanostní struktura společnosti. Struktura obyvatelstva podle nejvyššího dosaženého vzdělání, tedy podílů osob jednotlivých vzdělanostních úrovní, vypovídá nejen o struktuře společnosti jako celku, ale napomáhá i určení charakteru jednotlivých skupin obyvatelstva. Potenciál lidských zdrojů, které jsou v dané oblasti k dispozici, hraje stále významnou roli při zvyšování kvality života, na které se podílejí jak jednotlivci, tak firmy, instituce, kraje, státní celky i nadnárodní seskupení. Rozsah a kvalita lidských zdrojů tak představují jednoho z hlavních činitelů rozvoje nových znalostí a dovedností a jejich šíření. Vzdělanostní úroveň, resp. vzdělanostní struktura, populace je proto jedním ze základních ukazatelů možného rozvojového potenciálu společnosti. **Struktura dospělé populace podle úrovně dosaženého vzdělání poukazuje na kvalitu lidských zdrojů v daném regionu**, a to jak v socioekonomickém, tak v širším společenském smyslu. Při plánování rozvoje regionu je tedy nezbytné znát vzdělanostní potenciál místního obyvatelstva, který umožňuje usuzovat na kvalitu dostupné pracovní síly, na její kvalifikaci a na možnosti, které lze v dané lokalitě využít. Znalost dostupných lidských zdrojů by tak měla předcházet jakémukoliv kroku, který směřuje k rozvoji regionu a jeho zaměření.

Struktura populace podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání

Charakteristika ukazatele

Ukazatel popisuje strukturu obyvatel ve věku 25–64 let, 25–34 let a 20–24 let podle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání, a to i z genderového pohledu, tedy zvláště za muže a ženy. Ukazatel tak vypovídá o vzdělanostní úrovni celé dospělé populace, přesněji těch obyvatel, kteří jsou v ekonomicky aktivním věku. Současně se zabývá i vzdělanostní strukturou vybraných mladších věkových skupin, a to ve věku 25–34 let a ve věku 20–24 let.

Metodika výpočtu

Struktura populace vychází z procentuálních podílů v jednotlivých kategoriích vzdělání:

$$\frac{A_{ij}}{P_j} \cdot 100$$

A – celkový počet obyvatel v dané věkové skupině s příslušnou dosaženou úrovní vzdělání

P – celkový počet obyvatel dané věkové skupiny

i – příslušná úroveň dosaženého vzdělání

- základní vzdělání
- střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem (= střední odborné vzdělání bez maturity)
- střední vzdělání s maturitní zkouškou
- vyšší odborné a vysokoškolské (= terciární vzdělání)

j – příslušná věková skupina

- 25–64 let
- 25–34 let
- 20–24 let

Zdroj dat

- ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil, přepočtené průměry za rok 2010

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Většina obyvatel České republiky ve věkové skupině 25–64 let dosáhla nejméně středního vzdělání (91,9 %), kdy 39,7 % obyvatel má střední odborné vzdělání bez maturity (tedy střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem) a 35,5 % má střední vzdělání s maturitní zkouškou. Terciární vzdělání, tzn. vysokou nebo vyšší odbornou školu, absolvovalo 16,6 % obyvatel. Pouze základní vzdělání má 8,0 % odpovídající populace a 0,1 % obyvatel nemá dokončené ani základní vzdělání. Jak je z údajů patrné, střední vzdělání je nejrozšířenější, neboť alespoň střední vzdělání (včetně oborů s výučním listem) absolvovalo 75,2 % obyvatel. Na terciární úrovni je však podíl obyvatel již výrazně nižší, kdy vysokou nebo vyšší odbornou školu absolvoval pouze zhruba každý osmý občan ČR.

V porovnání s předchozími roky, kdy je pro potřeby krajské ročenky vzdělanostní úroveň obyvatelstva sledována, dochází k postupným změnám, které se výrazněji projeví až v delším časovém období. Vzdělanostní struktura obyvatelstva je totiž ukazatel, jehož hodnoty se mění jen velmi pomalu. A výraznější změny se v něm projevují až s odstupem několika, někdy až desítek let. Přesto v něm můžeme vysledovat směr změn dlouhodobějšího charakteru, kdy podíl obyvatel s terciárním vzděláním pomalu stoupá – v roce 2001 činil 11,7 %, v roce 2005 šlo již o 13,1 %, v roce 2007 pak o 13,9 %, v roce 2008 jejich zastoupení opět vzrostlo, a to na 14,5 %. V roce 2009 činil 15,5 % a v roce 2010 vrostl na výše uvedených 16,6 %. Jak vidíme, k nejvyššímu meziročnímu nárůstu dochází v posledních dvou letech, kdy meziročně vzroste

podíl terciárně vzdělaných o 1,1 procentního bodu. Od roku 2001 se podíl osob s terciárním vzděláním navýšil o 4,9 procentního bodu. V tomto pozvolném navyšování podílu osob s terciárním vzděláním se začíná odrážet faktický nárůst počtu absolventů terciárního vzdělávání v posledních letech. Ačkoliv je nárůst absolventů terciárního vzdělání poměrně značný, na celkové populaci aktivního věku se jejich vliv projevuje jen pozvolně. Současně si můžeme všimnout, že z genderového pohledu vzdělanostní úroveň žen roste rychleji než vzdělanostní úroveň mužů.

K relativně výrazným změnám dochází v kategorii základního vzdělání, kde zaznamenáváme neustálý pokles. Podíl osob pouze se základním a nižším vzděláním (včetně bez vzdělání) se snížil z 13,6 % v roce 2001 na 8,1 % v roce 2010. V průběhu sledovaných let tak klesl podíl osob se základním a nižším vzděláním (včetně osob bez vzdělání) o 5,5 procentního bodu. Ačkoliv změny nejsou nijak výrazné, při vnímání nárůstu zastoupení osob s terciárním vzděláním a současným poklesem podílu osob se základním a nižším vzděláním (včetně osob bez vzdělání) je zřejmé, že se vzdělanostní struktura obyvatelstva pozvolna mění ve prospěch vzdělanostních skupin s vyšší úrovní vzdělání.

Ve věkové skupině 25–34 let je nejčastěji se vyskytujícím vzděláním střední vzdělání s maturitní zkouškou (39,9 %) a střední vzdělání s výučním listem (31,8 %). Oproti hodnotám zaznamenaným v celkové populaci je v této věkové skupině výrazněji zastoupen podíl osob s terciárním vzděláním, a to 22,4 % (v celkové populaci šlo o 16,6 %). Ačkoliv v této mladší věkové skupině činí podíl osob s terciárním vzděláním o 5,8 procentního bodu více než ve věkové skupině 25–64 let, je podíl lidí s terciárním vzděláním stále relativně nízký. Přestože podíl mladých lidí, kteří vstupují do terciárního vzdělávání, se každým rokem zvyšuje, jejich zastoupení v této věkové skupině se projevuje relativně pomalu, i když v posledních letech roste jejich zastoupení v průměru o dva procentní body za rok. Jedním z faktorů, které ovlivňují počet lidí s dokončeným terciárním vzděláním zejména v mladé populaci, je i prodlužující se průměrná délka studia na vysokých školách. Nejde však o prodlužování typické délky programu, ale o délku průměrnou (tedy včetně přerušení studia, ukončení a nástupu na jiný obor studia, rozložení studia na delší dobu apod. – viz kapitola E3). Charakteristický je rovněž výrazně nižší podíl osob s nejnižším vzděláním, tedy se vzděláním základním, nižším nebo bez vzdělání (5,8 % oproti 8,6 % v celé ekonomicky aktivní populaci).

Obdobně jako u celkové ekonomicky aktivní populace došlo v **meziročním srovnání ve vzdělanostní struktuře ve věkové skupině 25–34 let** jen k nevýrazným změnám. Významnější změny se projevují až ve srovnání v delším časovém období, kdy je patrný nárůst počtu osob s vyšší úrovní vzdělanosti, a naopak klesající tendence zastoupení těch, kteří mají vzdělání nižší než střední vzdělání s maturitní zkouškou. Ve srovnání s rokem 2003 vzrostl podíl těch, kteří mají střední vzdělání s maturitní zkouškou, o 3,8 procentního bodu. Zastoupení lidí s terciárním vzděláním vzrostlo dokonce o 7,7 procentního bodu. Naopak podíl lidí se středním vzděláním bez maturity (tedy se středním vzděláním a se středním vzděláním s výučním listem) klesl o 11,9 procentního bodu. Nejmenší změny jsme zaznamenali na nejnižší úrovni vzdělání, kde podíl lidí se základním a nižším vzděláním (včetně osob bez vzdělání) klesl ve srovnání s rokem 2003 pouze o 2,1 procentního bodu. Nízký rozdíl hodnot ve sledovaném období u této vzdělanostní skupiny je zřejmě do značné míry ovlivněn celkovým nízkým zastoupením této skupiny v mladších věkových skupinách.

Ve skupině obyvatel ve věku 20–24 let je ještě více než v předchozích skupinách posíleno zastoupení středního vzdělání s maturitní zkouškou, kdy této úrovně dosáhlo 62,3 % lidí. Následuje střední vzdělání bez maturity (tedy střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem), které jako nejvyšší dosažené vzdělání uvádí 21,9 % osob. Do-

sažení pouze základního vzdělání v této věkové skupině bylo vykázáno u 8,3 % obyvatel, bez vzdělání pak je 0,13 % obyvatel.¹ Terciární úroveň vzdělání v této věkové skupině prozatím dosáhlo 7,4 % osob. Je zřejmé, že podíl osob se středním vzděláním bez maturitní zkoušky (tedy se středním vzděláním a středním vzděláním s výučním listem) je v této věkové skupině výrazně nižší než ve starších věkových skupinách (o 9,9 procentních bodů méně než ve věkové skupině 25–34 let a o 17,8 procentního bodu méně než ve věkové skupině 25–64 let). Nižší podíl osob s dosaženým terciárním vzděláním je ovlivněn tím, že značný podíl mladých lidí z této věkové skupiny ještě stále studuje a terciární úroveň vzdělání nemá ještě ukončenu. Ve statistikách tak figurují jako osoby s dosaženým středním vzděláním s maturitní zkouškou, které je také u této věkové skupiny zastoupeno výrazně více než ve starších věkových skupinách (o 22,4 procentního bodu více než ve věkové skupině 25–34 let a o 26,8 procentního bodu více než ve věku 25–64 let).

Genderové rozdíly v dosažené úrovni vzdělání se vyskytují ve všech sledovaných věkových skupinách, avšak dosahují rozdílné intenzity. **Ve věkové skupině 25–64 let** jsou nejvýraznější rozdíly na úrovni dosaženého středního vzdělání s maturitní zkouškou, kdy ženy výrazně častěji než muži dosahují středního vzdělání s maturitou (40,7 % žen s dosaženým středním vzděláním s maturitou ku 30,4 % mužů s touto úrovní vzdělání). Naopak nejmenší genderové rozdíly jsou na úrovni dosaženého terciárního vzdělání, kde vysokou nebo vyšší odbornou školu absolvovalo 17,1 % mužů a 16,6 % žen. Tyto výsledky doplňují údaje o zastoupení mužů a žen s dosaženým středním vzděláním bez maturity, kdy bez maturity jsou častěji muži než ženy (47,2 % mužů a pouze 32,2 % žen). Ženy se základním a nižším vzděláním (včetně žen bez vzdělání) je výrazně více než mužů (5,3 % mužů oproti 11 % žen). V těchto podílech se odráží zejména to, že ve starších populačních ročnících mají ženy výrazně častěji než muži pouze základní vzdělání. **Ve věkové skupině 25–34 let** se již projevuje narůstající vzdělanostní úroveň žen, kdy ženy častěji dosahují terciárního vzdělání (25,2 % žen a 19,8 % mužů) i středního vzdělání s maturitní zkouškou (43,8 % žen ku 36,2 % mužů). Naopak na úrovni středního vzdělání bez maturitní zkoušky (tedy středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem) muži výrazněji převyšují ženy (14,2 % žen ku 38,9 % mužů). Nejmenší rozdíly mezi muži a ženami jsou na úrovni základního a nižšího vzdělání, kterého dosáhlo 6,7 % žen a 5 % mužů. Vyšší vzdělanost žen v této věkové skupině potvrzují souhrnná data, kdy 69 % žen dosáhlo alespoň maturitního vzdělání, kdežto u mužů jde pouze o 56 %. Také v **nejmladší sledované věkové skupině 20–24 let** je vzdělanostní struktura příznivější u žen, kdy muži mají vyšší zastoupení ve vzdělanostních skupinách nižší úrovně, tedy na úrovni základního a nižšího vzdělání, kterého dosáhlo 10 % mužů, kdežto žen s touto vzdělanostní úrovní je 7,7 %. Na úrovni středního vzdělání bez maturity (tedy středního vzdělání s výučním listem nebo středního vzdělání) také převládají muži, kdy této úrovně vzdělání dosáhlo 27,8 % mužů, kdežto žen s touto úrovní vzdělání je v této věkové skupině pouze 15,7 %. Naopak střední vzdělání s maturitní zkouškou vykázalo 66,6 % žen a 58,2 % mužů. Terciární úrovně prozatím dosáhlo 4,9 % mužů a 10,0 % žen. Uvedené údaje ukazují, že alespoň maturitní vzdělání má 76,6 % žen, ale pouze 63,1 % mužů v této věkové skupině.

Ve vzdělanostní struktuře obyvatelstva se projevují změny dlouhodobějšího charakteru, které poukazují na postupné zvyšování vzdělanostní úrovně ve všech sledovaných věkových skupinách – nejnižší vzdělání (tedy základní, nižší nebo bez vzdělání) je více vázáno na starší věkové kategorie, a to zejména mezi ženami, kdy v mladších generacích je podíl žen se základním vzděláním již výrazně

1 Vyšší podíl osob pouze se základním vzděláním v této věkové skupině je ovlivněn i tím, že část lidí ještě nemá ukončené střední vzdělání, případně je ještě ve vzdělávání.

nižší. V posledních letech se zejména u mladších věkových skupin začíná projevovat nárůst podílu obyvatel s terciárním vzděláním, i když ještě není tak výrazný jako nárůst počtu absolventů této úrovně vzdělání v posledních letech.

Z genderového pohledu je zřejmé, že zejména v mladších věkových skupinách dosahují ženy vyšší úrovně vzdělání než muži. Nejvýraznější rozdíly mezi muži a ženami jsou u mladých lidí (do 35 let) na střední úrovni vzdělání, kdy ženy častěji než muži dosahují středního vzdělání s maturitní zkouškou, ale také na úrovni terciárního vzdělání, kde ženy také převyšují muže. Podíl žen s alespoň maturitním vzděláním je tak mezi mladými lidmi výrazně vyšší než u mužů. Na základě zjištěných skutečností lze usuzovat, že zatímco vzdělanost mužů roste jen velmi zvolna, vzdělanostní úroveň žen stoupá mnohem výrazněji a dohání handicap z předchozích let. Výrazný nárůst podílu žen vidíme také na terciární úrovni, kdy ve věkové skupině 25–34 let dosáhlo terciární úrovně vzdělání 25,2 % žen a pouze 19,8 % mužů. Ve věkové skupině 20–24 let dosáhlo prozatím terciárního vzdělání 10 % žen a 4,9 % mužů. Zde však s rostoucím věkem podíl žen i mužů s dosaženým terciárním vzděláním ještě vzroste, avšak velmi pravděpodobně bude i nadále podíl žen vyšší než podíl mužů.

Regionální rozdíly

Obdobně jako v předchozích letech také v roce 2010 přetrvávají mezi jednotlivými regiony z pohledu vzdělanostní struktury značné rozdíly. Opět se potvrdilo zcela specifické postavení hl. města Prahy, které se naprosto odlišuje od ostatních regionů, a to zejména velmi vysokým podílem osob s terciárním vzděláním. Tato specifická je ovlivněna především podobou trhu práce a s tím související ekonomickou situací, kdy vysoká koncentrace pracovních příležitostí pro vysoce kvalifikovanou pracovní sílu má výrazný vliv na vzdělanostní strukturu regionu. V Praze jakožto hlavním městě, jsou koncentrovány pracovní příležitosti, možnosti uplatnění v centrálních úřadech a bankách, velkých mezinárodních firmách apod., tedy vesměs v oblastech, které vyžadují vysoce kvalifikovanou pracovní sílu. V ostatních krajích se investoři častěji zaměřují na výrobu a zpracovatelský průmysl, což s sebou přináší požadavky na pracovníky nejčastěji se středním odborným vzděláním. Současně je třeba vzít v úvahu, že Praha je významné centrum vysokoškolského vzdělávání. Mnoho mladých lidí, kteří vystudují vysokou školu v Praze, zde zůstává natrvalo i po absolvování studia, neboť zde nacházejí odpovídající zaměstnání. Zároveň silné zastoupení vysokoškolského segmentu vytváří i podmínky pro existenci vysoce kvalifikovaných oborů, jejichž uplatnění není za jiných podmínek možné. Důsledkem nastíněné situace je výrazně vyšší zastoupení obyvatel s vyšším vzděláním, kdy alespoň středního vzdělání s maturitní zkouškou dosáhlo v celkové populaci 76,1 % obyvatel Prahy. S tím souvisí i prvenství Prahy ohledně podílu osob s terciárním vzděláním – podíl těch, kteří mají vysokou či vyšší odbornou školu, činí 34,1 %, což je více než dvojnásobek celostátního průměru (celostátní průměr je 16,6 %) a o 14,1 procentního bodu více, než kolik činí podíl obyvatel s terciárním vzděláním v Jihomoravském kraji, kterému patří co do podílu obyvatel s terciárním vzděláním druhé místo. S tím souvisí i to, že v Praze je ve srovnání s ostatními regiony nejnižší podíl lidí se středním vzděláním bez maturity, a to 20,4 %, a současně jí patří první místo ohledně podílu osob se středním vzděláním s maturitní zkouškou (42,0 %). Podíl osob pouze se základním a nižším vzděláním je nejnižší ze všech regionů (3,5 % oproti celorepublikovému průměru 8,1 %).

Ve věkové skupině 25–64 let příznivou vzdělanostní strukturu má kromě již uvedené Prahy také Jihomoravský kraj, kde podíl osob s terciárním vzděláním představuje 20,0 % a kraji tak patří pomyslné druhé místo. Tento fakt v sobě zřejmě odráží situaci, že Brno je stejně

jako Praha tradičním centrem vysokého školství a v Brně je obdobně jako v Praze značná koncentrace vyšších odborných a vysokých škol. V ostatních krajích je podíl obyvatel s terciárním vzděláním již nižší a pod úrovní celorepublikového průměru. Třetí místo v podílu osob s terciárním vzděláním patří **Moravskoslezskému kraji** (15,4 %) a čtvrté místo **Středočeskému kraji** (15,2 %).

Nejvyšší podíl obyvatel s maturitním vzděláním najdeme v Praze (42 %), následuje Středočeský (36,7 %), Plzeňský (36,7 %), Jihočeský (36,5 %) a Královéhradecký kraj (35,6 %). V ostatních krajích je podíl osob s maturitním vzděláním nižší, než kolik činí celorepublikový průměr (35,5 %).

Na opačném konci vzdělanostního spektra stojí **kraje Ústecký a Karlovarský, tedy oblast Severozápadu.** V těchto krajích je nejnižší podíl osob s terciárním vzděláním ze všech krajů (v Karlovarském kraji 9,0 %, v Ústeckém 8,6 %) a současně jde o regiony s **nejvyšším podílem osob pouze se základním a nižším vzděláním,** který v Ústeckém kraji činí 15,8 % obyvatel a v Karlovarském kraji 14,8 %. Osob se základním nebo nižším vzděláním je tak v těchto regionech zhruba čtyřikrát více, než je tomu v Praze. Více než 10% podíl obyvatel pouze se základním nebo nižším vzděláním najdeme ještě v Moravskoslezském kraji (10,0 %). V ostatních regionech nepřekročil podíl lidí se základním nebo nižším vzděláním desetiprocentní hranici.

Více než polovina (52,1 %) lidí v České republice má alespoň střední vzdělání s maturitou. Z tohoto průměru se značně vymyká Praha, kde nejméně střední vzdělání s maturitou má 76,0 %. S výrazným odstupem následuje Jihomoravský kraj, kde alespoň maturitní vzdělání má 54,0 % obyvatel. V ostatních krajích je podíl obyvatel s alespoň středním vzděláním s maturitní zkouškou nižší než celorepublikový průměr. Na druhé straně pomyslného kontinua stojí Ústecký a Karlovarský kraj, kde podíl lidí alespoň s maturitním vzděláním nedosahuje ani 41 %, kdy v Ústeckém kraji jde o 40,4 % a v Karlovarském kraji o 40,9 %. S tím souvisí i podíl osob s terciárním vzděláním, který je nejnižší v Karlovarském a Ústeckém kraji, kde nedosahuje ani 10 % (8,6 %, respektive 9,0 %). Naopak v Praze má vysokou nebo vyšší odbornou školu zhruba každý třetí obyvatel, v Jihomoravském kraji cca každý pátý.

Také v obou mladších sledovaných věkových skupinách (25–34 let a 20–24 let) platí, že ve srovnání se vzdělanostní strukturou osob ve věku 25–64 let je zastoupení osob s nejnižším, tj. základním a nižším vzděláním, nižší a současně je v mladších věkových skupinách vyšší podíl osob alespoň se středním maturitním vzděláním. I v těchto věkových skupinách je Praha specifickým regionem, kde nalezneme obdobně tendence jako u populace 25–64leté. Podíl mladých lidí pouze se základním a nižším vzděláním činí ve věkové skupině 25–34 let jen 2,8 %, v populaci 20–24 let pak 5,7 %. Vyšší podíl osob pouze se základním vzděláním ve věkové skupině 20–24 let lze vysvětlit ještě neukončeným středním vzděláním u části této věkové skupiny. Naopak alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou má ve věku 25–34 let v Praze 81,0 % osob, ve věku 20–24 let pak jde o 83,0 % osob příslušného věku. Na rozdíl od celkové populace patří Praze ve věkové skupině 25–34 let až druhé místo v zastoupení osob se středním vzděláním s maturitní zkouškou (40,9 %), kdy první místo patří kraji Vysočina (41,9 %). Ve věku 20–24 let je Praha opět na první příčce s 71,6 %.

Jihomoravský kraj je dalším krajem s poměrně příznivou vzdělanostní strukturou mladých lidí: **ve věku 25–34 let** zde nalezneme **vyšší podíl osob s terciárním vzděláním** (26,6 %), než je celorepublikový průměr, a naopak **méně těch, kdo mají pouze základní vzdělání** (5,2 %, celorepublikový průměr činí 5,6 %). Pokud jde o věkovou skupinu **20–24 let,** patří Jihomoravskému kraji páté místo v počtu mladých lidí s ukončeným středním vzděláním s maturitní zkouškou (63,7 %). Také v rámci podílu osob se základním a nižším vzděláním patří Jihomoravský kraj k těm, jejichž situace je lepší než celorepublikový

průměr. Podíl osob se základním a nižším vzděláním činí v Jihomoravském kraji 6,0 %, přičemž celorepublikový průměr je 8,3 %. I zde se potvrzuje vliv sídla vysokých škol na vzdělanostní úroveň obyvatelstva.

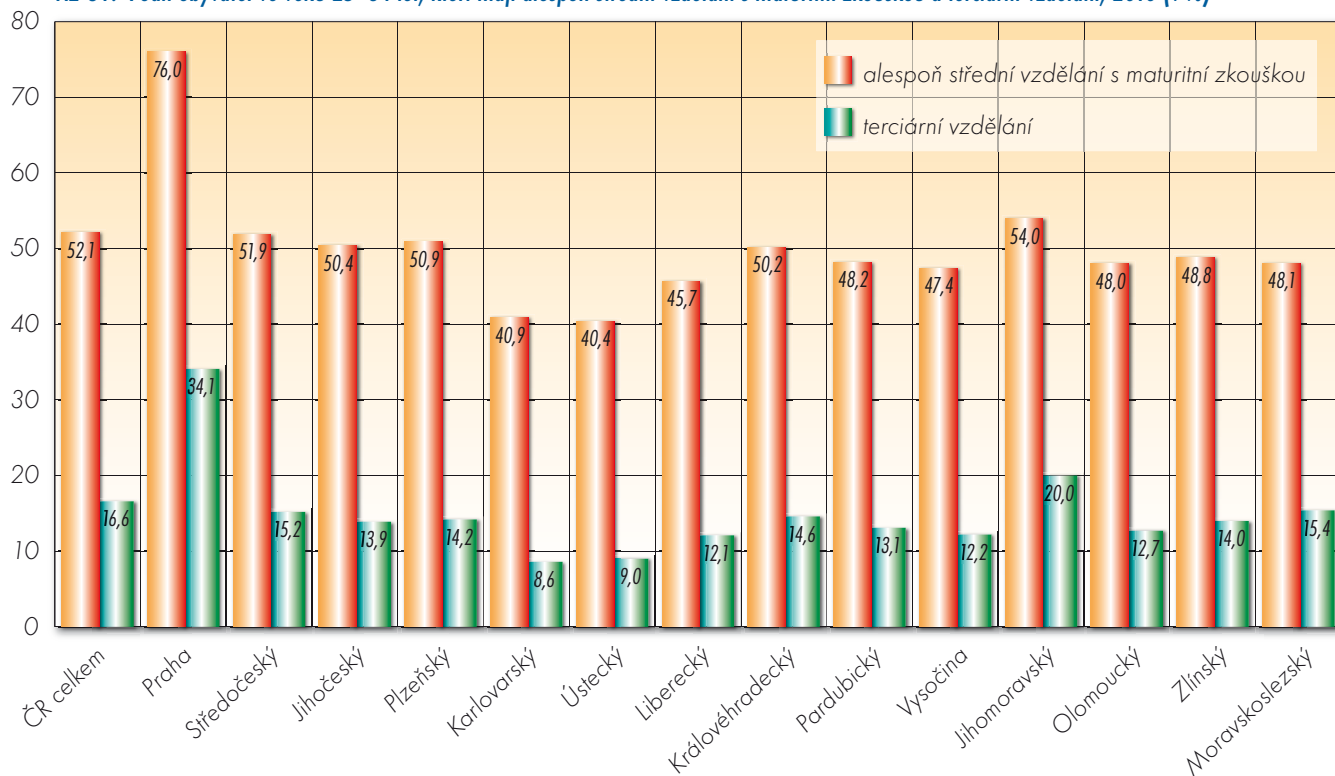
Jak vyplývá z výše uvedeného, **podíl obyvatel ve věku 25–34 let, kteří mají terciární vzdělání**, je nejvyšší v Praze (39,2 %), Jihomoravském (26,6 %) a Královéhradeckém kraji (25,0 %). Nejméně lidí, kteří úspěšně absolvovali terciární vzdělání, v této věkové skupině žije v Karlovarském (8,3 %) a Ústeckém kraji (10,1 %). **Ve věkové skupině 20–24 let žije nejvíce lidí s dokončeným terciárním vzděláním** ve Zlínském kraji (11,6 %), Praze (11,5 %) a v Královéhradeckém kraji (10,6 %). Nejméně absolventů terciárního vzdělání v této věkové skupině najdeme v Ústeckém (2,0 %) a Karlovarském kraji (3,6 %). Musíme zde však zdůraznit, že na úrovni terciárního vzdělávání v této věkové skupině nemá značná část osob ukončené vzdělávání a stále ještě studuje. Tyto údaje tak spíše vypovídají o pracovní (studijní) morálce mladých lidí v kraji, tedy o jejich ukázněnosti či neukázněnosti při studiu.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou je nejčastěji se vyskytujícím vzděláním jak ve věkové skupině 25–34 let, tak ve věkové skupině 20–24 let. Nejvyšší podíl takto vzdělaných lidí ze všech krajů najdeme v kraji Vysočina (42,1 %), Praze (41,9 %), Olomouckém (41,7 %) a Zlínském kraji (41,0 %). Naopak nejnižší podíl takto vzdělaných mladých lidí žije v Karlovarském (37,7 %) a Ústeckém kraji (37,8 %). **Ve věkové skupině 20–24 let je největší podíl mladých lidí s nejvyšším ukončeným vzděláním středním s maturitní zkouškou** v Praze (71,6 %) a v Jihočeském kraji (67,3 %). Naopak nejméně jich je evidováno v Karlovarském (53,7 %) a Ústeckém kraji (50,1 %).

Ve věkové skupině 25–34 let je největší podíl mladých obyvatel se středním vzděláním bez maturity (tedy se středním vzděláním a středním vzděláním s výučním listem) v Libereckém (40,3 %), Ústeckém (37,6 %) a Karlovarském kraji (37,0 %). Nejnižší podíl mladých lidí této věkové skupiny s tímto typem vzdělání nalezneme v Praze (14,0 %), s výrazným odstupem následuje Jihomoravský kraj (29,4 %). V ostatních krajích je podíl osob vyšší než 30 %. **Ve věkové skupině 20–24 let je nejvíce lidí s tímto typem vzdělání jako nejvyšším ukončeným možné najít** v Libereckém (29,6 %), Karlovarském (28,6 %) a Ústeckém kraji (29,3 %) a kraji Vysočina (25,5 %). Obdobně jako u starších věkových skupin je nejméně lidí s tímto vzděláním v Praze (11,1 %), s odstupem následují kraje Plzeňský (19,5 %) a Jihočeský (19,8 %). V ostatních krajích je podíl osob se středním vzděláním bez maturity vyšší než 20 %.

Jak jsme uvedli již v počátku kapitoly, v mladších věkových skupinách je nízké zastoupení **osob se základním a nižším vzděláním**. Velmi nízké zastoupení lidí s takto nízkým vzděláním najdeme **ve věku 25–34 let** v Praze (2,8 %), ve Zlínském (3,7 %) a Královéhradeckém kraji (3,9 %). Naopak nejvyšších hodnot dosáhly kraje Karlovarský (16,7 %) a Ústecký (14,0 %). V ostatních krajích byl podíl osob se základním vzděláním nižší než 10 %. **U věkové skupiny 20–24 let** byly nejnižší hodnoty této vzdělanostní kategorie zjištěny v Královéhradeckém (4,9 %), Jihočeském (5,4 %) a Pardubickém kraji (5,4 %). Naopak nejvyšších hodnoty byly zaznamenány v Ústeckém (18,5 %), Karlovarském (13,9 %) a Plzeňském kraji (10,0 %). V ostatních krajích nepřesáhl tento podíl desetiprocentní hranici.

A2 G1: Podíl obyvatel ve věku 25–64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2010 (v %)

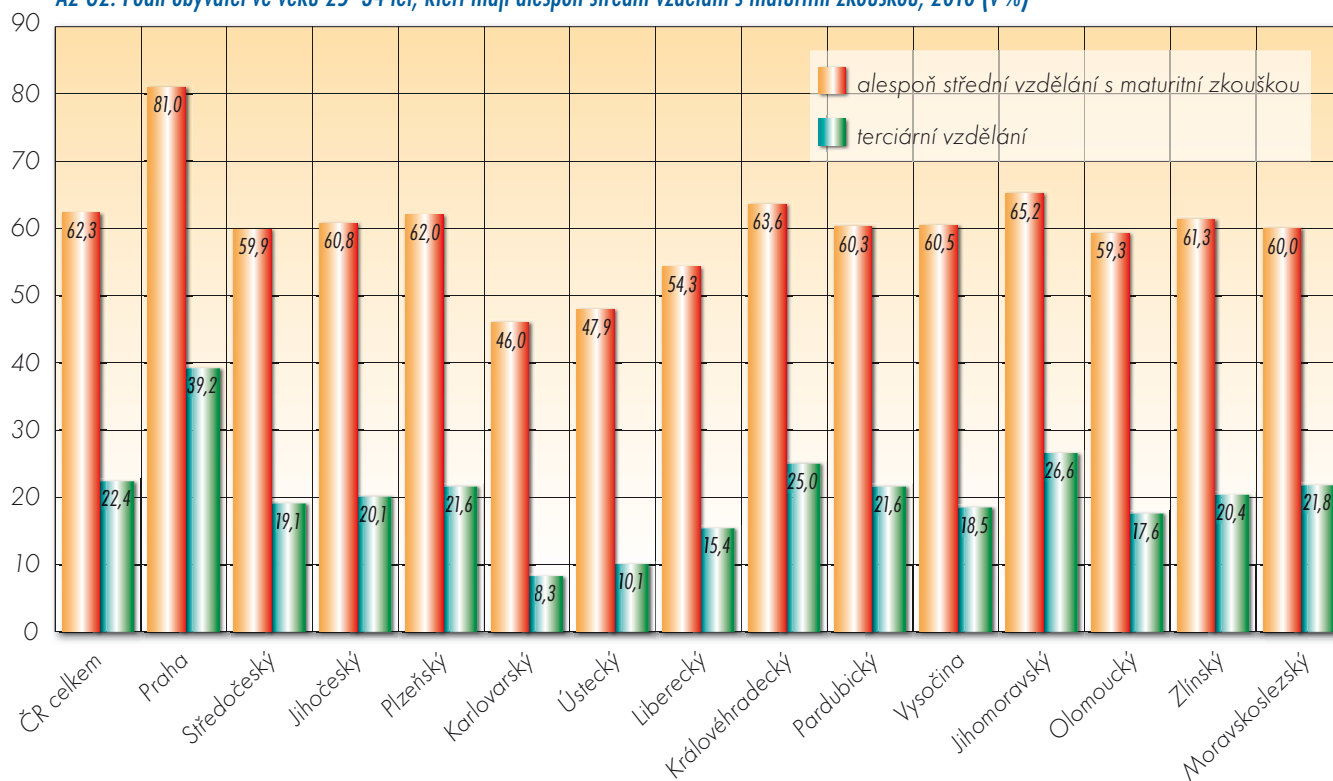
Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

A2 T1: Struktura populace ve věku 25–64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2009 (v %)

Území		bez vzdělání		základní		střední bez maturity		střední s maturitou		terciární		celkem
ČR celkem		0,2		8,4		40,3		35,5		15,5		100,0
CZ01	Praha	0,1		4,1		21,6		43,9		30,3		100,0
CZ010	Hlavní město Praha	0,1	(13.)	4,1	(14.)	21,6	(14.)	43,9	(1.)	30,3	(1.)	100,0
CZ02	Střední Čechy	0,1		7,7		41,5		36,9		13,8		100,0
CZ020	Středočeský kraj	0,1	(14.)	7,7	(8.)	41,5	(10.)	36,9	(2.)	13,8	(8.)	100,0
CZ03	Jihozápad	0,2		8,4		41,0		36,4		14,1		100,0
CZ031	Jihočeský kraj	0,1	(9.)	8,0	(7.)	41,4	(11.)	36,6	(3.)	13,9	(7.)	100,0
CZ032	Plzeňský kraj	0,3	(4.)	8,9	(5.)	40,5	(12.)	36,1	(4.)	14,3	(3.)	100,0
CZ04	Severozápad	0,3		15,3		45,0		31,0		8,4		100,0
CZ041	Karlovarský kraj	0,2	(5.)	15,8	(1.)	43,1	(8.)	31,3	(13.)	9,5	(13.)	100,0
CZ042	Ústecký kraj	0,3	(2.)	15,1	(2.)	45,7	(3.)	30,9	(14.)	8,0	(14.)	100,0
CZ05	Severovýchod	0,3		8,3		45,5		33,1		12,8		100,0
CZ051	Liberecký kraj	0,3	(3.)	10,4	(3.)	47,3	(1.)	31,7	(12.)	10,4	(12.)	100,0
CZ052	Královéhradecký kraj	0,4	(1.)	7,6	(10.)	44,3	(6.)	33,7	(10.)	14,0	(6.)	100,0
CZ053	Pardubický kraj	0,1	(8.)	7,3	(12.)	45,2	(4.)	33,7	(9.)	13,6	(9.)	100,0
CZ06	Jihovýchod	0,2		7,1		40,9		34,9		16,9		100,0
CZ063	Vysočina	0,2	(6.)	6,0	(13.)	46,2	(2.)	35,5	(5.)	12,1	(10.)	100,0
CZ064	Jihomoravský kraj	0,2	(7.)	7,6	(9.)	38,6	(13.)	34,6	(8.)	19,0	(2.)	100,0
CZ07	Střední Morava	0,1		7,7		44,1		35,2		12,8		100,0
CZ071	Olomoucký kraj	0,1	(11.)	8,0	(6.)	44,7	(5.)	35,5	(6.)	11,7	(11.)	100,0
CZ072	Zlínský kraj	0,1	(12.)	7,4	(11.)	43,5	(7.)	35,0	(7.)	14,1	(4.)	100,0
CZ08	Moravskoslezsko	0,1		10,0		42,8		33,0		14,1		100,0
CZ080	Moravskoslezský kraj	0,1	(10.)	10,0	(4.)	42,8	(9.)	33,0	(11.)	14,1	(5.)	100,0

A2 G2: Podíl obyvatel ve věku 25–34 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %)

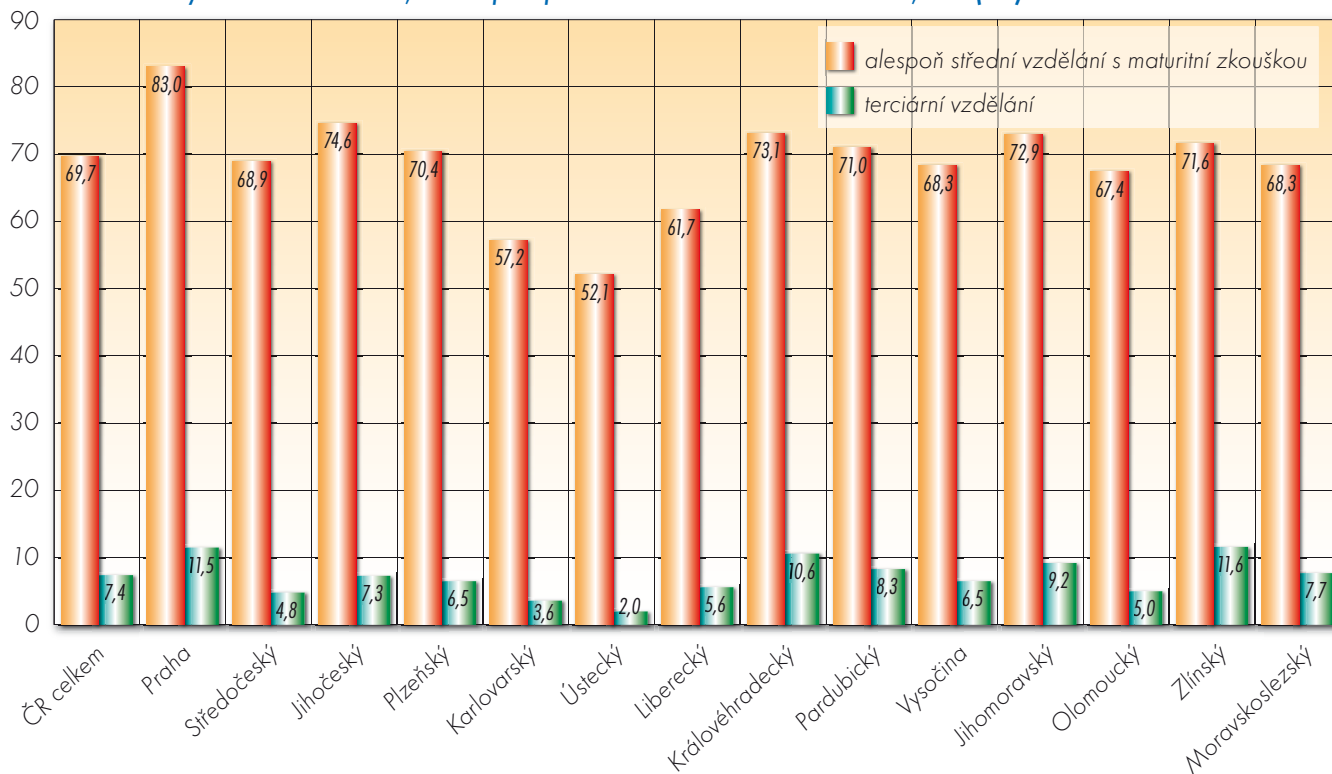
Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

A2 T2: Struktura populace ve věku 25–34 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2009 (v %)

Území		bez vzdělání	základní		střední bez maturity		střední s maturitou		terciární		celkem
ČR celkem		0,2	5,6		34,3		39,7		20,2		100,0
CZ01	Praha	–	2,8		19,4		44,1		33,6		100,0
CZ010	Hlavní město Praha	–	2,8	(14.)	19,4	(14.)	44,1	(1.)	33,6	(1.)	100,0
CZ02	Střední Čechy	0,1	5,0		36,7		41,2		17,0		100,0
CZ020	Středočeský kraj	0,1	5,0	(7.)	36,7	(7.)	41,2	(4.)	17,0	(10.)	100,0
CZ03	Jihozápad	0,5	6,2		33,7		41,4		18,2		100,0
CZ031	Jihočeský kraj	0,4	6,6	(4.)	33,5	(12.)	40,9	(6.)	18,6	(7.)	100,0
CZ032	Plzeňský kraj	0,6	5,9	(5.)	33,9	(11.)	41,9	(3.)	17,7	(9.)	100,0
CZ04	Severozápad	0,5	14,3		38,8		37,9		8,4		100,0
CZ041	Karlovarský kraj	0,3	16,1	(1.)	38,8	(2.)	35,7	(13.)	9,1	(13.)	100,0
CZ042	Ústecký kraj	0,6	13,7	(2.)	38,8	(3.)	38,7	(8.)	8,2	(14.)	100,0
CZ05	Severovýchod	0,4	4,3		38,8		36,9		19,6		100,0
CZ051	Liberecký kraj	0,3	6,9	(3.)	42,7	(1.)	37,8	(10.)	12,3	(12.)	100,0
CZ052	Královéhradecký kraj	0,9	3,1	(13.)	38,6	(4.)	34,4	(14.)	22,8	(3.)	100,0
CZ053	Pardubický kraj	0,1	3,3	(12.)	35,5	(10.)	38,6	(9.)	22,4	(4.)	100,0
CZ06	Jihovýchod	0,3	4,4		34,2		38,3		22,8		100,0
CZ063	Vysočina	0,3	3,5	(10.)	36,0	(8.)	43,5	(2.)	16,7	(11.)	100,0
CZ064	Jihomoravský kraj	0,3	4,8	(8.)	33,5	(13.)	36,0	(12.)	25,4	(2.)	100,0
CZ07	Střední Morava	0,1	3,7		36,5		40,9		18,9		100,0
CZ071	Olomoucký kraj	0,1	3,8	(9.)	37,2	(6.)	41,0	(5.)	17,8	(8.)	100,0
CZ072	Zlínský kraj	–	3,5	(11.)	35,7	(9.)	40,7	(7.)	20,2	(5.)	100,0
CZ08	Moravskoslezsko	0,1	5,4		37,8		37,0		19,7		100,0
CZ080	Moravskoslezský kraj	0,1	5,4	(6.)	37,8	(5.)	37,0	(11.)	19,7	(6.)	100,0

A2 G7: Podíl obyvatel ve věku 20–24 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %)

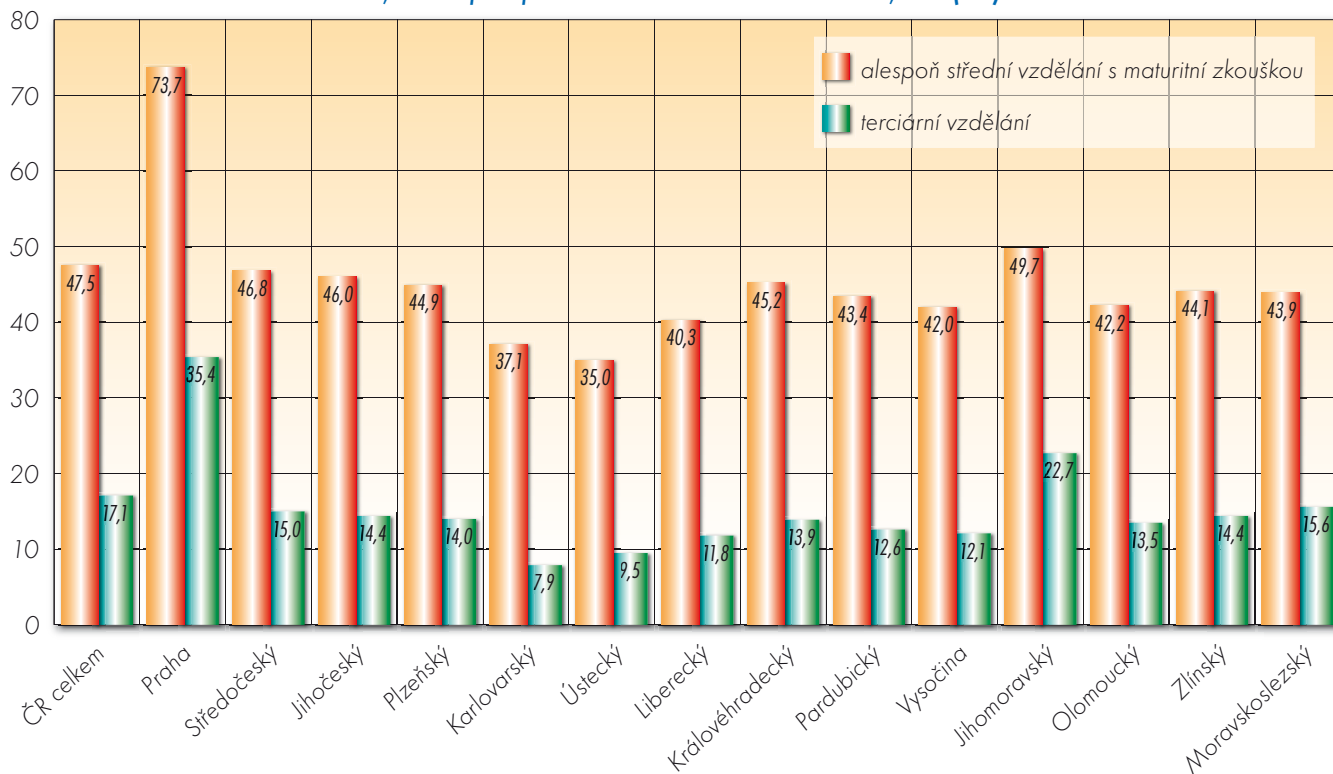
Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

A2 T7: Struktura populace ve věku 20–24 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2009 (v %)

Území		bez vzdělání		základní		střední bez maturity		střední s maturitou		terciární		celkem
ČR celkem		0,30		7,8		23,1		62,0		6,8		100,0
CZ01	Praha	0,54		5,1		9,6		76,5		8,3		100,0
CZ010	Hlavní město Praha	0,54	(3.)	5,1	(11.)	9,6	(14.)	76,5	(1.)	8,3	(5.)	100,0
CZ02	Střední Čechy	0,50		9,2		23,0		62,4		4,9		100,0
CZ020	Středočeský kraj	0,50	(4.)	9,2	(5.)	23,0	(10.)	62,4	(6.)	4,9	(11.)	100,0
CZ03	Jihozápad	0,16		8,1		25,8		58,9		7,0		100,0
CZ031	Jihočeský kraj	0,07	(8.)	6,2	(9.)	24,9	(7.)	60,6	(9.)	8,3	(4.)	100,0
CZ032	Plzeňský kraj	0,26	(7.)	10,2	(3.)	26,9	(5.)	57,1	(10.)	5,5	(10.)	100,0
CZ04	Severozápad	0,69		15,4		27,9		51,9		4,1		100,0
CZ041	Karlovarský kraj	0,60	(2.)	19,1	(1.)	27,9	(3.)	47,9	(14.)	4,4	(13.)	100,0
CZ042	Ústecký kraj	0,72	(1.)	14,0	(2.)	27,9	(4.)	53,4	(11.)	4,0	(14.)	100,0
CZ05	Severovýchod	–		7,1		28,9		55,5		8,3		100,0
CZ051	Liberecký kraj	–	x	10,1	(4.)	36,2	(1.)	48,9	(13.)	4,6	(12.)	100,0
CZ052	Královéhradecký kraj	–	x	4,0	(14.)	23,0	(11.)	64,0	(4.)	8,9	(3.)	100,0
CZ053	Pardubický kraj	–	x	7,8	(6.)	28,9	(2.)	52,4	(12.)	10,9	(1.)	100,0
CZ06	Jihovýchod	0,04		5,0		22,3		65,7		7,0		100,0
CZ063	Vysočina	–	x	4,2	(13.)	23,4	(8.)	66,7	(2.)	5,7	(9.)	100,0
CZ064	Jihomoravský kraj	0,06	(9.)	5,4	(10.)	21,8	(12.)	65,2	(3.)	7,5	(6.)	100,0
CZ07	Střední Morava	0,20		6,1		22,8		62,7		8,2		100,0
CZ071	Olomoucký kraj	–	x	4,6	(12.)	25,5	(6.)	63,2	(5.)	6,7	(7.)	100,0
CZ072	Zlínský kraj	0,41	(6.)	7,7	(7.)	20,0	(13.)	62,2	(8.)	9,7	(2.)	100,0
CZ08	Moravskoslezsko	0,43		7,7		23,3		62,2		6,4		100,0
CZ080	Moravskoslezský kraj	0,43	(5.)	7,7	(8.)	23,3	(9.)	62,2	(7.)	6,4	(8.)	100,0

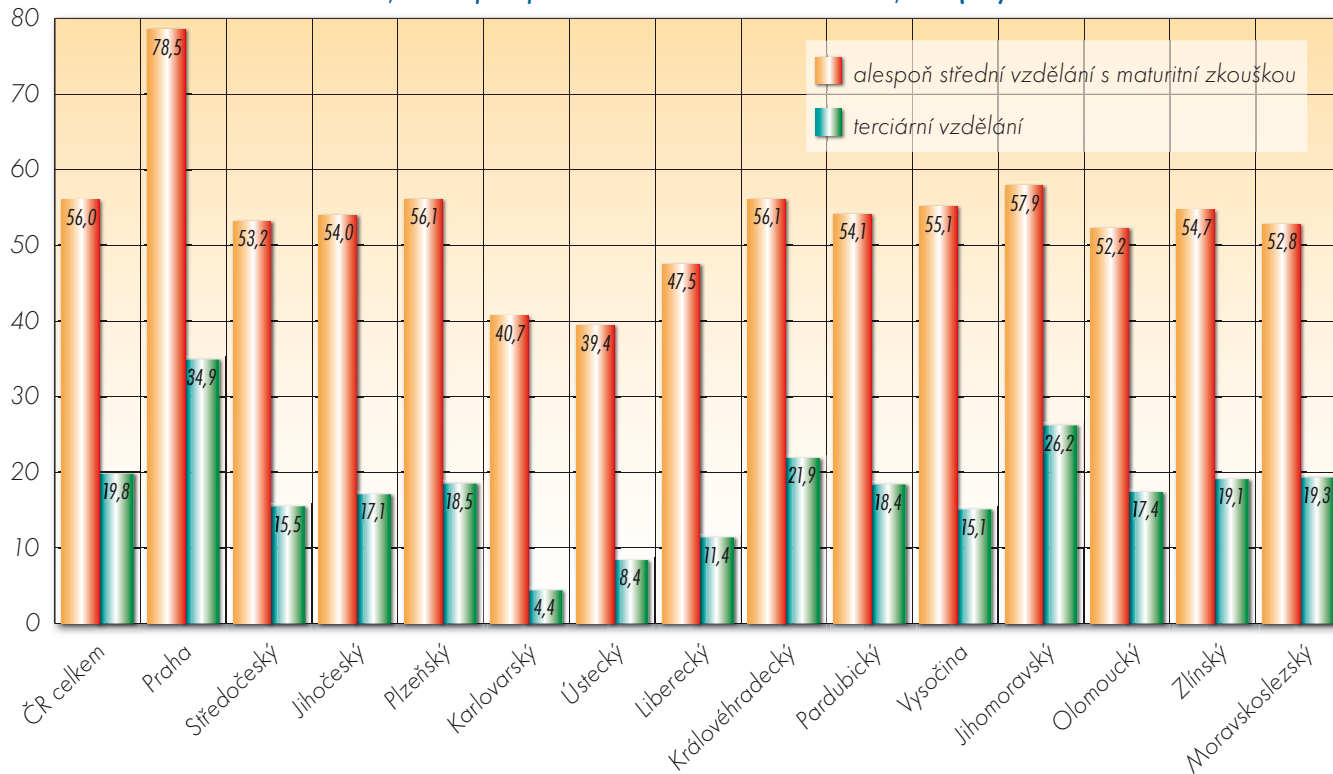
A2 G3: Podíl mužů ve věku 25–64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

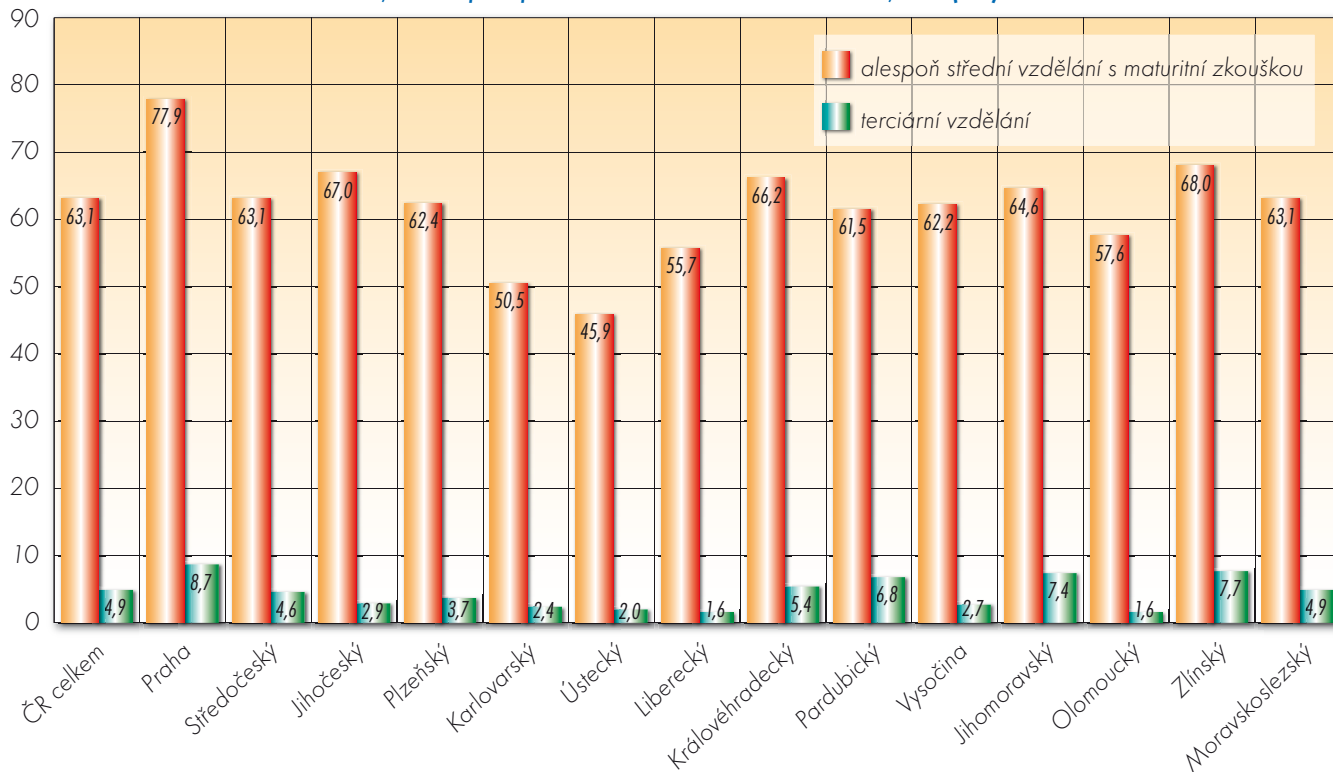

A2 G4: Podíl mužů ve věku 25–34 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

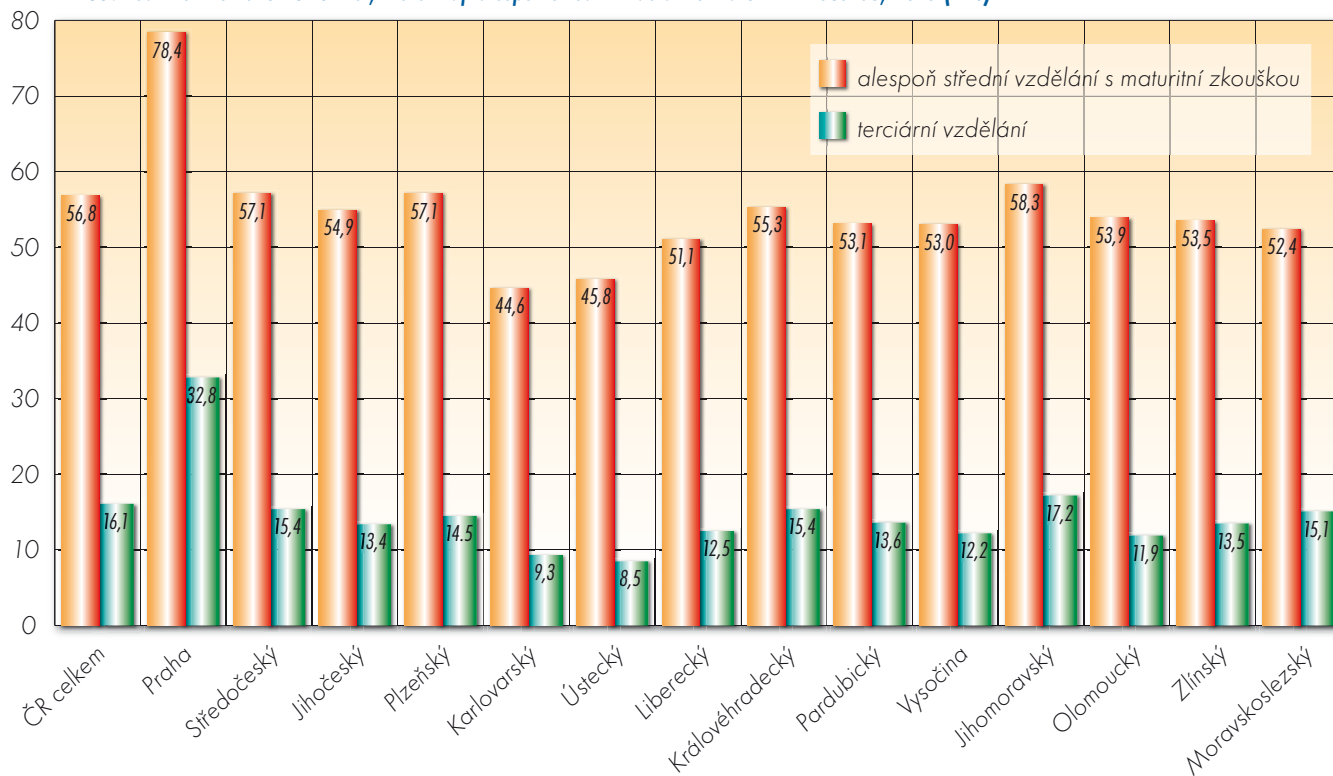
A2 G8: Podíl mužů ve věku 20–24 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

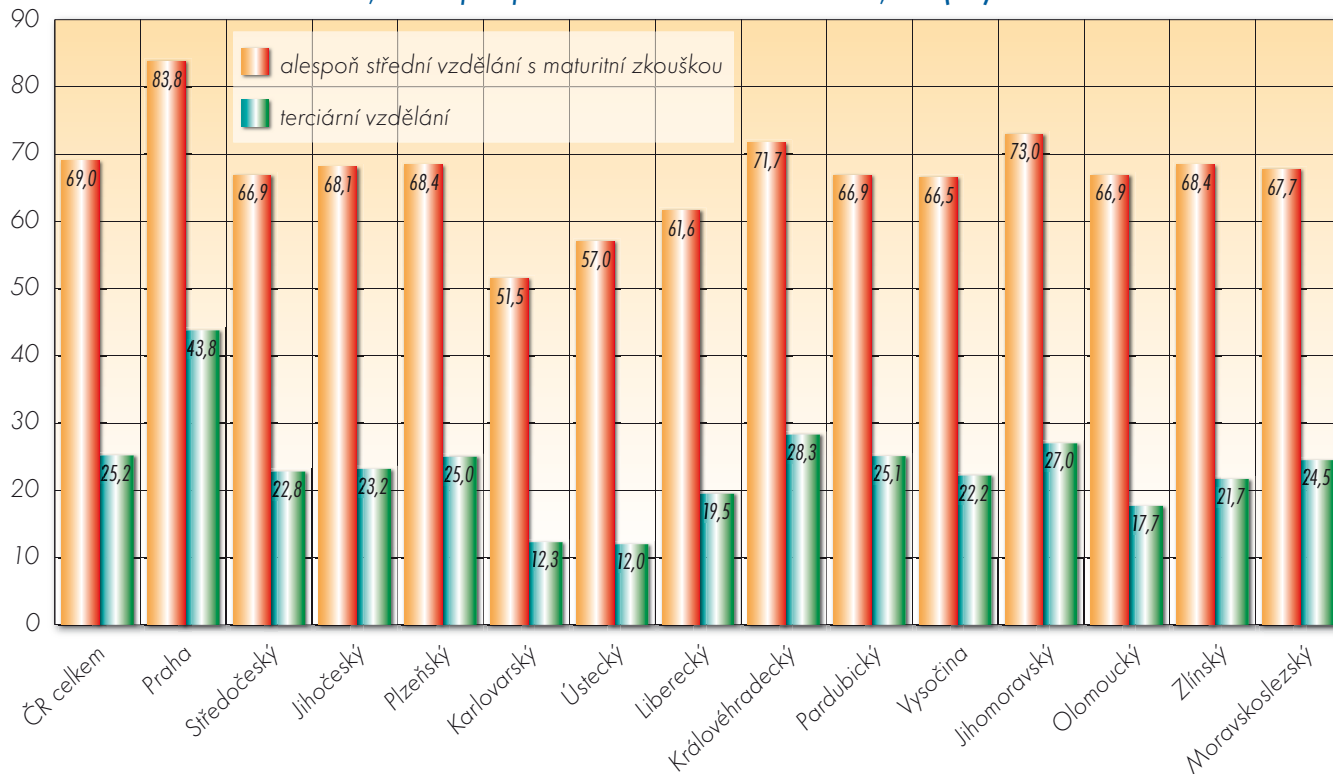

A2 G5: Podíl žen ve věku 25–64 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

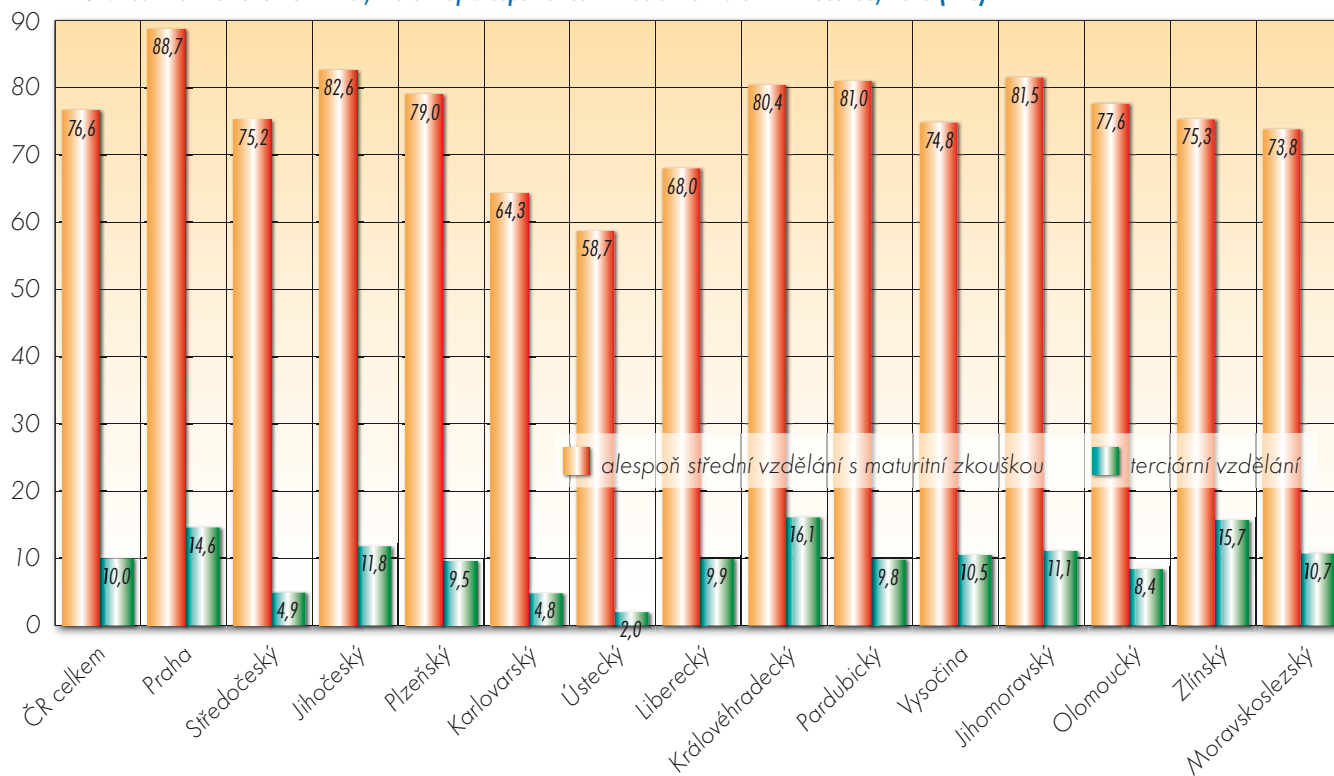
A2 G6: Podíl žen ve věku 25–34 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

A2 G9: Podíl žen ve věku 20–24 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, 2010 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

KAPITOLA

**FINANČNÍ ZDROJE
VLOŽENÉ DO VZDĚLÁVÁNÍ**

Vzdělání obyvatel je klíčovým faktorem prosperující ekonomiky. Z tohoto důvodu se také stává v řadě zemí prioritou vlád a plynou do něj nemalé finanční prostředky. V České republice bylo v roce 2010, nejen vzhledem k doznívající ekonomické krizi, ale i z důvodu stále se snižujícího počtu žáků (především na 2. stupni základních škol a ve středních školách), investováno do počátečního vzdělávání méně finančních prostředků než v předchozím roce 2009. I přes to, že jsou finanční prostředky pro řádné fungování vzdělávacího systému nezbytné, nemáme dostatečné statistické informace o všech finančních prostředcích, které do vzdělávání plynou. Naprosto postrádáme údaje o objemu prostředků, které jsou na vzdělávání vynakládány ze soukromých zdrojů, a to nejen z domácností, ale též z podniků či od jednotlivců např. formou sponzorského daru. Pro potřeby této publikace pracujeme jen s veřejnými výdaji, které spadají pod kapitolu 700-Obce a DSO, KÚ a kapitolu 333-MŠMT, ze které je většina finančních prostředků pro regionální školství zaslána transferovou platbou právě do kapitoly 700.

Systém financování regionálního školství se poslední několik let výrazněji nemění. Je postaven na kombinaci normativního a programového financování. Z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy jsou transferem poskytovány prostředky na přímé náklady² škol a školských zařízení zřizovaných obcemi a krajskými úřady. Provozní výdaje škol zřizovaných obcemi svazky obcí nebo kraje jsou zabezpečovány z rozpočtů krajů a obcí. Finanční tok dotací učených pro soukromé školy a školská zařízení je obdobný, objem finančních prostředků se však liší. Odbory školství krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy následně finanční prostředky rozdělí jednotlivým školám či zařízením. Neinvestiční dotace církevním školám a školským zařízením a školám a zařízením zřizovaným přímo MŠMT jsou účelově poskytovány přímo z rozpočtu Ministerstva školství. Údaje o finančních prostředcích pro církevní školy a školská zařízení a školy a školská zařízení zřizované MŠMT nejsou v této ročence uvedeny.

U škol, které nabízejí své služby napříč vzdělávacími úrovněmi nebo je jejich součástí školské zařízení, je velmi obtížné rozdělit výdaje na jednotlivé paragrafy rozpočtové skladby. Zejména v minulosti tak docházelo k nepřesnostem a komplikacím při sledování výdajů na jednotlivé druhy a typy škol. Situaci rovněž komplikuje fakt, že rozpočtová skladba používaná ke sledování výdajů koresponduje se statistickým zjišťováním výkonů ukotveným ve školském zákoně jen částečně. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem doporučujeme pracovat s údaji týkajícími se financování škol jako s údaji orientačními.

Ve vykazování ekonomických údajů na některých školách stále ještě dochází k nepřesnému oddělování dat za některé vyšší odborné školy, kdy jsou výdaje na tyto školy započteny do výdajů středních škol, s nimiž jsou zřízeny v rámci jednoho právního subjektu. Z tohoto důvodu uvádíme v tabulkách vypočtených z výdajů kapitoly 700 údaje za vyšší odborné školy v souhrnu se středními školami.

Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta jsou, stejně jako v letech předešlých, počítány z výdajů kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady, ve kterých jsou zahrnuty i transfery přicházející z rozpočtu MŠMT, kterými je regionální školství spadající do kompetence územněsprávních celků (dále jen ŮSC) a soukromé školství ze strany MŠMT financováno. Od roku 2007 včetně je pro výpočet jednotkových výdajů používána shodná metodika, kterou používá MŠMT při analýze jednotkových vý-

dajů.³ Jednotkové výdaje na žáka jsou spočteny jednak z celkových výdajů kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady,⁴ jednak z rozpočtovaných přímých výdajů pro krajské a obecní školství.

B1 Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta

Ukazatel udává jednotkovou finanční náročnost vzdělávacího systému, resp. dané vzdělávací úrovně. Na rozdíl od celkového objemu finančních prostředků částečně eliminuje vliv počtu vzdělávacích žáků.

Objem finančních prostředků, které se z veřejných rozpočtů vynakládají na jednoho žáka, svým způsobem charakterizuje finanční náročnost vzdělávacího procesu, prioritou, kterou země či daný region přikládá vzdělávání. Pro analýzu rozdílů ve výši objemu finančních prostředků na žáka na jednotlivých vzdělávacích úrovních a v regionech je nutné znát nejen mechanismus způsobu financování škol, ale i institucionální a oborovou skladbu škol v jednotlivých regionech a velikostní strukturu škol, protože na těchto faktorech je hodnota ukazatele závislá. Preference a podpora oborové skladby se může v kraji v čase měnit. Vzdělávání a objem finančních prostředků tedy vždy souvisí i s ekonomickou situací regionu, mírou nezaměstnanosti, požadavky trhu práce.

Případné odchylky od celkového trendu u jednotlivých krajů vycházejí ze specifík daného regionu, kdy vzdělávací systém musí na tuto specifickou reagovat. **Míra odchylky udává cenu, kterou kraj za svá specifika platí, případně zisk, který mu z jeho specifík plyne a který pak může využít pro posílení jiných oblastí vzdělávání.** V případě snah o úpravy či hodnocení vzdělávacích systémů v jednotlivých krajích pak lze na finanční náročnost jednotlivých vzdělávacích segmentů systému pohlížet jako na jednu z výchozích informací, je však nutné zároveň vzít v úvahu i další specifika vzdělávací soustavy kraje.

Charakteristika ukazatele

Veřejné výdaje na jedno dítě/žáka/studenta vyjadřují vztah mezi celkovými veřejnými výdaji na vzdělávání a počty dětí/žáků/studentů. Projevují se zde však i další faktory jako vliv velikosti školy, poměr mezi počtem žáků a počtem pedagogů, zastoupení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, velikost tříd a provozní náročnost školy. Počty dětí/žáků/studentů, především v mateřských, základních a částečně i středních školách, jsou dány zejména velikostí populace odpovídajícího věku. **Vliv má samozřejmě i spádovost dané školy, která vždy nemusí být shodná s regionem, ve kterém se škola nachází.** Dalším faktorem, především na středoškolské a vyšších úrovních, je oborová a institucionální nabídka škol v regionu. Nezanedbatelným faktorem ovlivňujícím jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta je i jejich skladba žáků či studentů z pohledu formy vzdělávání (denní forma vzdělávání versus ostatní formy vzdělávání).

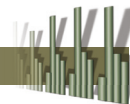
Ukazatel popisuje finanční náročnost vzdělávání jednoho dítěte/žáka/studenta mateřské, základní a střední školy (včetně vyšší odborné školy), konzervatoře a školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (agregace napříč všemi úrovněmi vzdělávání). Výše výdajů na jedno dítě/žáka/studenta je díky normativní metodě financování velmi závislá na výši republikového normativu na žáka, který je stanoven pro danou věkovou kategorii⁵, a zejména pak na výši krajského normativu.

2 Finanční prostředky na platy a náhrady platů, popřípadě mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na náklady na zvláštním způsobem stanovené odvozy do sociálních a zdravotních fondů a ostatní náklady vyplývající z pracovníprávních vztahů, na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí zdravotně postižených, na výdaje na učební pomůcky a dále na výdaje na učebnice a školní potřeby, pokud se žákům poskytují bezplatně, a rovněž výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a služby, které souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání.

3 Vyhodnocení podrobných rozpočtů neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství za rok 200x zpracovaných krajskými úřady.

4 Jednalo se o skutečnost k 31. 12. 2010.

5 Jedná se o teoretické věkové kategorie odpovídající jednotlivým úrovním vzdělávání.

Tento normativ je tvořen základní částkou a případným příplatkem na vzdělávání dětí/žáků a studentů se zdravotním postižením a s tím související služby, dále na vzdělávání dětí a žáků ve škole nebo třídě s vyučovacím jazykem národnostní menšiny, na vzdělávání dětí a žáků umístěných ve zdravotnickém zařízení, kteří se vzdělávají ve škole při tomto zařízení atd. Blíže jsou příplatky k normativu definovány v § 3 vyhlášky č. 492/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů (vyhláška o krajských normativních). U jednotlivých škol však mohou vzhledem k oborové a institucionální skladbě nastat poměrně velké rozdíly ve výši výdajů na žáka, které škola z rozpočtu obdrží.

Ukazatel porovnává celkovou výši neinvestičních výdajů (včetně transferů MŠMT) vynaložených z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; KÚ na mateřské, základní, střední školy (včetně vyšších odborných škol), konzervatoře a školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami s přepočtenými počty dětí/žáků/studentů. Ukazatel je rovněž vypočten na základě rozpisu prostředků státního rozpočtu na rok 2010 pro krajské a obecní školství zpracovaného jednotlivými krajskými úřady. Metodika výpočtu je v případě obou zdrojových dat shodná.

Metodika výpočtu

$$\frac{V_i}{Z_i}$$

V – neinvestiční (běžné) výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce, DSO; KÚ; včetně transferů MŠMT na jednotlivé druhy a typy škol (v souladu s aktuální strukturou rozpočtové skladby); resp. výsledný rozpis celkových neinvestičních výdajů z rozpočtu MŠMT do jednotlivých druhů a typů škol a školských zařízení zřizovaných obcemi a kraji a soukromníkem v roce 2010 v členění podle paragrafů rozpočtové skladby⁶

Z – přepočtený počet žáků za kalendářní rok 2010 = $\frac{2}{3}$ přepočtených žáků za školní rok 2009/10 + $\frac{1}{3}$ přepočtených žáků za školní rok 2010/11 v jednotlivých druhích, resp. typech škol
přepočtení žáci za školní rok = počet žáků v denní formě vzdělávání + $\frac{1}{4}$ počtu žáků v ostatních formách vzdělávání

i – jednotlivé druhy (resp. typy) škol na základě paragrafů rozpočtové skladby

Použitou metodikou jsou zohledněny děti s omezenou délkou docházky do mateřské školy (§ 30 odst. 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů), a to jejich zahrnutím pouze z $\frac{1}{2}$. V rámci základních škol jsou zahrnuti děti v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním a děti v přípravném stupni základní školy speciální včetně dětí integrovaných, dále žáci plnící školní docházku podle § 42 školského zákona (Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením) a $\frac{1}{4}$ žáci plnící školní docházku podle § 41 (Individuální vzdělávání) a § 38 (Vzdělávání v zahraničí nebo na zahraniční škole v ČR) školského zákona. Zahrnuti jsou též děti a žáci na školách při zdravotnických zařízeních. Žáci ostatních forem vzdělávání jsou započtení $\frac{1}{4}$. Od roku 2009 včetně nejsou do výpočtu jednotkových výdajů zahrnuti počty žáků v kurzech na doplnění základů/základního vzdělání. K tomuto dochází kvůli změně ve sběru výkonových dat. Výše jednotkových výdajů však, vzhledem k relativně malému počtu žáků těchto kurzů, bude ovlivněna jen minimálně.

⁶ Jedná se o rozpis finančních prostředků poskytovaných podle § 160 odstavce 1 písmen c), d) zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Nehodnotí skutečné čerpání těchto zdrojů státního rozpočtu ani úroveň přidělení či skutečné čerpání ostatních rozpočtových zdrojů škol a školských zařízení regionálního školství územně samosprávních celků.

Zdroj dat:

- databáze ÚIV (počty dětí/žáků/studentů; zřizovatelé obec, kraj a soukromý sektor)
- ÚFIS – Prezenční systém finančních a účetních informací státu – sestavy Závěrečného účtu – kapitola 700-Obce a DSO; KÚ
- Rozpis neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství poskytovaných podle § 160 odst. 1 písm. c) a d) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Nejnižší jednotkové výdaje v roce 2010 připadají na vzdělávání dětí v **mateřské škole**, a to ve všech krajích. Celorepublikový průměr dosahuje **42 252 Kč**. V **základních školách** je na vzdělávání jednoho žáka vynakládáno v průměru **53 742 Kč**, přičemž v některých krajích je to více, než je vynakládáno na žáka, který se vzdělává ve střední škole. Na **středoškolské úrovni** (při zahrnutí výdajů na vyšší odborné školy) dosahují jednotkové výdaje **56 381 Kč**, přičemž nejméně finančně náročné je všeobecné vzdělávání na **gymnáziích (49 539) Kč**, nejnáročnější na **středních odborných učilištích (64 671) Kč** a mezi tím leží jednotkové výdaje na žáka ve **střední a vyšší odborné škole – 52 755 Kč**. Finančně jednoznačně nejnáročnější je vzdělávání žáků v **konzervatořích**, kde výdaje na vzdělávání jednoho žáka dosáhly **177 635 Kč**. Velký objem finančních prostředků z rozpočtu obcí, DSO a krajských úřadů odčerpávají rovněž **děti/žáci škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami**, u nichž jednotkové údaje dosahují **120 256 Kč**.

V případě výpočtu jednotkových výdajů pouze z **výsledného rozpisu celkových neinvestičních výdajů z rozpočtu MŠMT pro krajské a obecní školství** bylo na vzdělávání jednoho dítěte v **mateřské škole** zřízené krajem nebo obcí, resp. svazkem obcí, určeno **32 348 Kč**. U **základních škol** na jednoho žáka připadá v průměru **33 227 Kč**. Ve **Na středních školách celkem**, tedy bez rozlišení typu, připadá na vzdělávání jednoho žáka v průměru **43 644 Kč**. V rámci středního vzdělávání je v celorepublikovém průměru finančně nejnáročnější vzdělávání ve **středních odborných školách – 45 944 Kč** na žáka, následuje vzdělávání ve **středních odborných učilištích – 45 019 Kč**, nejméně finančně náročné je vzdělávání v **gymnáziích – 38 880 Kč**. Vůbec nejvyšší jednotkové výdaje připadají na vzdělávání jednoho žáka **konzervatoře** a dosahují v průměru **130 672 Kč**. Výdaje na jednoho studenta **vyšší odborné školy** představují **38 444 Kč**. Vzdělávání žáků ve školách samostatně zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami stojí v průměru na jedno dítě/žáka **88 549 Kč**. Tyto výdaje jsou v porovnání s výdaji z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; KÚ – samozřejmě značně nižší. Jedná se o rozpočtované finanční prostředky vyplacené podle § 160 odstavce 1 písmen c) a d) určené na přímé výdaje na vzdělávání (mzdové prostředky a ostatní neinvestiční výdaje specifikované ve výše zmíněných ustanoveních školského zákona). Nejsou v nich zahrnuti výdaje na vzdělávání v soukromých školách a školských zařízeních, provozní prostředky a další finanční prostředky, které školám zasílá MŠMT mimo přímé výdaje na vzdělávání, a další prostředky od zřizovatelů.

Oproti předchozímu roku 2009 došlo v celorepublikovém měřítku k nárůstu rozpočtovaných jednotkových výdajů na dítě/žáka/studenta u všech druhů škol, a to okolo tří procent, kromě středních odborných škol (nárůst necelých osmi procent), škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (nárůst o necelé procento) a konzervatoří, kde rozpočtované výdaje na jednoho žáka dokonce poklesly, a to o 8,5 % (o 12 074 Kč na žáka).

Regionální rozdíly

Jednotkové výdaje vypočtené na podkladě výdajů kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady včetně transferů z kapitoly 333-MŠMT. Počítají se, jak již bylo uvedeno, pouze z běžných výdajů poskytnutých na školy obecní, krajské a soukromé.

Nejvyšší výdaje na dítě umístěné v mateřské škole jsou vynakládány v Hlavním městě Praze – 47 552 Kč, další v pořadí následoval Karlovarský kraj – 46 438 Kč. Nejnižší jsou jednotkové výdaje v Jihočeském kraji – 33 636 Kč. Pod hranici 40 tisíc Kč na dítě se výdaje pohybovaly ještě v Královéhradeckém kraji a na Vysočině. Střední hodnota jednotkových výdajů dosahovala 43 123 Kč.

Na Moravě (Zlínský, Olomoucký, Moravskoslezský a Jihomoravský kraj) a ve Středočeském kraji jsou **jednotkové výdaje na žáka na základní škole** nejnižší a pohybují se pod hranici 50 tisíc Kč. Naopak nejvyšší jednotkové výdaje jsou v Jihočeském kraji, na Vysočině kraji a v Královéhradeckém kraji, kde převyšují 60 tis. Kč. V Plzeňském, Jihočeském a Královéhradeckém kraji převýšily jednotkové výdaje na žáka v základní škole výdaje na žáka na středoškolské úrovni. Střední hodnota jednotkových výdajů dosáhla 55 132 Kč.

Průměrné výdaje na žáka střední školy (včetně vyšší odborné školy) se v jednotlivých krajích lišily, odrážely tak zejména oborovou rozmanitost středního a vyššího odborného školství; rozličná výše výdajů na žáka/studenta v jednotlivých krajích je ovlivněna různou finanční náročností oborů a jejich nerovnoměrným mezikrajovým rozložením. Nejvyšší výdaje byly v kraji Vysočina – 61 665 Kč, následoval Jihočeský kraj – 61 414 Kč. Naopak nejnižších hodnot bylo dosaženo v krajích Jihomoravském a Moravskoslezském. Střední hodnota výdajů dosáhla 56 777 Kč, celorepublikový průměr 56 381 Kč.

Všeobecné vzdělávání je ze středního vzdělávání finančně nejméně náročné a kromě Zlínského kraje jsou jednotkové výdaje na žáka v gymnáziu nižší než jednotkové výdaje na vzdělávání žáků základních škol. Nejvyšší jednotkové výdaje jsou v kraji Vysočina – 57 328 Kč –, naopak nejnižší ve Středočeském kraji – 45 458 Kč. Nad republikovým průměrem, který činí 49 539 Kč, se nacházel již zmíněný kraj Vysočina a dále Plzeňský a Karlovarský kraj, Hlavní město Praha, Královéhradecký, Jihočeský a Liberecký kraj.

Výdaje na žáka střední odborné školy a studenta vyšší odborné školy z rozpočtů obcí, DSO a krajských úřadů (včetně transferů z MŠMT) byly nejvyšší ve Zlínském kraji a naopak nejnižší v kraji Ústeckém. Hodnoty za Karlovarský kraj nejsou uváděny z důvodu pravděpodobného ne zcela přesného rozdělení výdajů na střední odborné školy a střední odborná učiliště, které velmi často fungují v rámci jednoho právního subjektu.

Výdaje na žáka středního odborného učiliště jsou z celého segmentu středoškolského vzdělávání nejvyšší. Nejnižší byly ve Zlínském kraji – 46 036 Kč –, naopak nejvyšší v Jihočeském kraji, kde přesáhly hodnotu 80 tisíc Kč.

Výdaje na žáka konzervatoře je možné sledovat od roku 2007. Vzdělávání v konzervatořích je z pohledu rozpočtu finančních prostředků nejnáročnější. Nejvyšší výdaje jsou v Hlavním městě Praze – 198 169 Kč a Ústeckém (188 380 Kč) a Moravskoslezském kraji (185 524 Kč). Nejnižší výdaje jsou pak ve Zlínském kraji – 126 025 Kč.

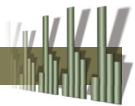
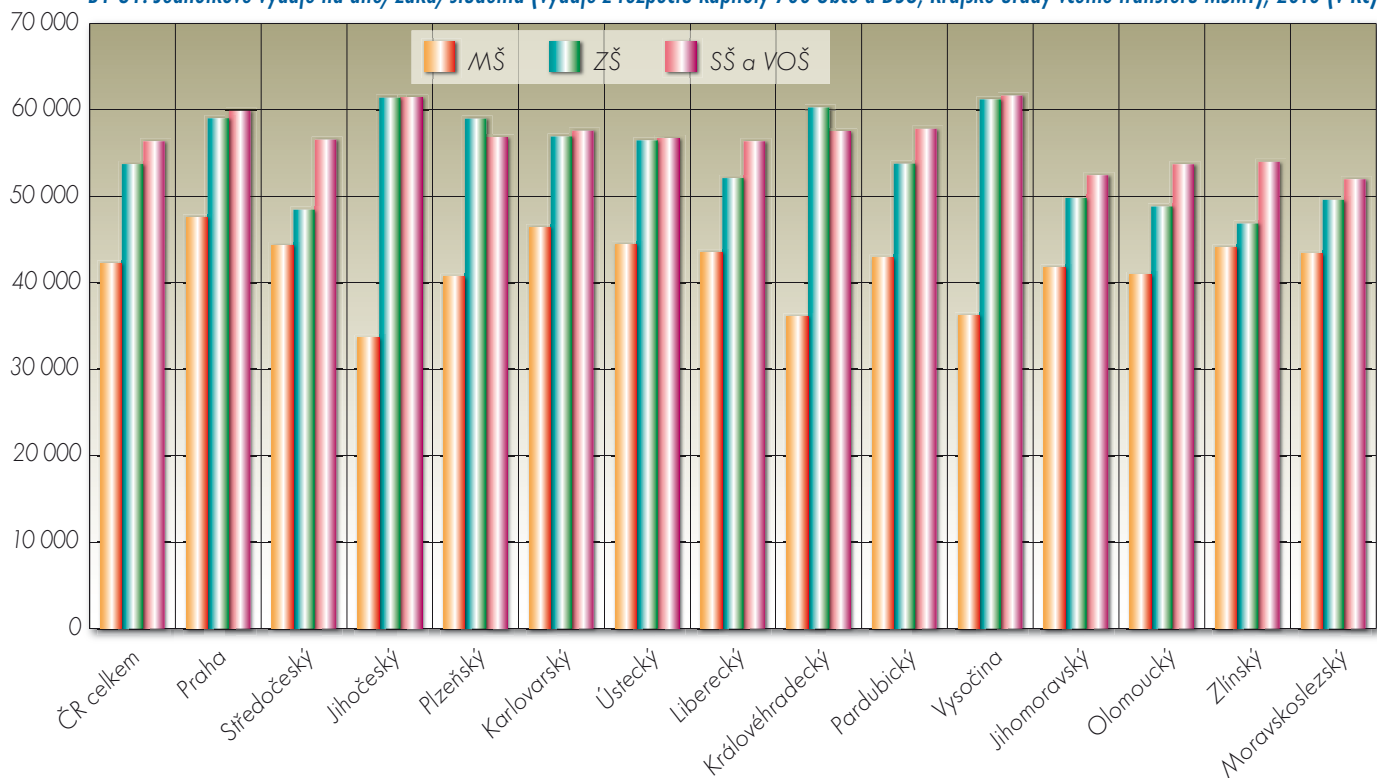
Výdaje na dítě/žáka školy zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami zahrnují výdaje na mateřské školy, základní školy a střední školy pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Průměrné výdaje na dítě/žáka v těchto školách v roce 2010 z rozpočtu

B1 T1: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta (výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady včetně transferů MŠMT), 2010 (v Kč)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho			konzervatoře	školy pro žáky se SVP
				gymnázia	SOŠ a VOŠ	střední odborná učiliště		
ČR celkem	42 252	53 742	56 381	49 539	52 755	64 671	177 635	120 256
CZ01 Praha	47 552	59 039	59 907	52 461	49 626	82 167	198 169	140 384
CZ010 Hlavní město Praha	47 552 (1.)	59 039 (4.)	59 907 (3.)	52 461 (4.)	49 626 (10.)	82 167 (3.)	198 169 (1.)	140 384 (2.)
CZ02 Střední Čechy	44 374	48 460	56 568	45 458	51 743	68 123	–	100 536
CZ020 Středočeský kraj	44 374 (4.)	48 460 (13.)	56 568 (9.)	45 458 (14.)	51 743 (7.)	68 123 (7.)	– x	100 536 (13.)
CZ03 Jihozápad	36 837	60 303	59 415	52 447	51 501	74 954	163 441	115 104
CZ031 Jihočeský kraj	33 636 (14.)	61 417 (1.)	61 414 (2.)	51 960 (6.)	50 278 (9.)	83 862 (2.)	162 055 (5.)	120 223 (7.)
CZ032 Plzeňský kraj	40 693 (11.)	58 994 (5.)	56 802 (7.)	53 114 (2.)	53 143 (5.)	64 090 (8.)	164 836 (4.)	110 470 (10.)
CZ04 Severozápad	44 997	56 599	56 967	50 515	53 945	66 210	188 380	103 352
CZ041 Karlovarský kraj	46 438 (2.)	56 929 (6.)	57 595 (5.)	52 652 (3.)	.	.	– x	100 204 (14.)
CZ042 Ústecký kraj	44 477 (3.)	56 484 (7.)	56 751 (8.)	49 583 (8.)	38 866 (13.)	84 367 (1.)	188 380 (2.)	104 341 (12.)
CZ05 Severovýchod	40 624	55 665	57 307	49 884	50 935	71 847	153 030	123 964
CZ051 Liberecký kraj	43 542 (6.)	52 123 (9.)	56 384 (10.)	49 673 (7.)	56 716 (3.)	58 548 (9.)	– x	108 834 (11.)
CZ052 Královéhradecký kraj	36 123 (13.)	60 285 (3.)	57 494 (6.)	52 448 (5.)	49 463 (11.)	73 895 (5.)	– x	128 357 (6.)
CZ053 Pardubický kraj	42 897 (8.)	53 781 (8.)	57 820 (4.)	47 442 (11.)	48 310 (12.)	81 184 (4.)	153 030 (6.)	133 017 (4.)
CZ06 Jihovýchod	40 022	53 588	55 292	48 926	53 352	59 588	151 704	125 404
CZ063 Vysočina	36 222 (12.)	61 224 (2.)	61 665 (1.)	57 328 (1.)	55 293 (4.)	73 059 (6.)	– x	150 894 (1.)
CZ064 Jihomoravský kraj	41 774 (9.)	49 818 (10.)	52 455 (13.)	45 764 (13.)	52 453 (6.)	53 124 (11.)	151 704 (7.)	117 908 (8.)
CZ07 Střední Morava	42 421	47 871	53 856	47 977	61 571	46 846	126 025	121 687
CZ071 Olomoucký kraj	40 913 (10.)	48 832 (12.)	53 727 (12.)	48 393 (9.)	59 481 (2.)	49 480 (12.)	– x	112 828 (9.)
CZ072 Zlínský kraj	44 069 (5.)	46 857 (14.)	53 995 (11.)	47 462 (10.)	63 637 (1.)	44 036 (13.)	126 025 (8.)	137 870 (3.)
CZ08 Moravskoslezsko	43 349	49 602	51 995	47 318	50 356	55 911	185 524	130 661
CZ080 Moravskoslezský kraj	43 349 (7.)	49 602 (11.)	51 995 (14.)	47 318 (12.)	50 356 (8.)	55 911 (10.)	185 524 (3.)	130 661 (5.)

Komentář: Údaje za střední odborné školy včetně vyšších odborných škol.

Krajský úřad Karlovarského kraje provedl po dohodě korekci údajů kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady ve smyslu zpřesnění rozložení výdajů na jednotlivých paragrafech rozpočtové skladby.

B1 G1: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta (výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady včetně transferů MŠMT), 2010 (v Kč)

obcí, DSO a krajských úřadů dosáhly 120 256 Kč. Nejvyšší výdaje v této oblasti, a to výrazně, jsou na vzdělávání jednoho dítěte/žáka vynakládány v kraji Vysočina – 150 894 Kč. Pod stovacetisícovou hranicí jsou výdaje na vzdělávání těchto dětí a žáků v Karlovarském, Středočeském, Ústeckém, Libereckém, Plzeňském, Olomouckém a Jihomoravském kraji.

Jednotkové výdaje vypočtené na podkladě výsledného rozpisu celkových neinvestičních výdajů z rozpočtu MŠMT pro krajské a obecní školství.

V rámci regionálního porovnání jednotkových výdajů vypočtených z rozpisu finančních prostředků státního rozpočtu pro krajské a obecní školství jsou difference mezi výší jednotkových výdajů v jednotlivých krajích a celorepublikovým průměrem ve většině kategorií nižší.

Jednotkové výdaje **mateřských škol** jsou nejnižší v Jihočeském kraji – 30 648 Kč – a nejvyšší v Ústeckém kraji – 33 632 Kč. Difference mezi hraničními hodnotami je 2 984 Kč a střední hodnota jednotkových výdajů dosáhla 32 588 Kč.

V **základních školách** je na jednoho žáka rozepsáno nejméně finančních prostředků v Hlavním městě Praze – 30 805 Kč –, nejvíce pak v kraji Vysočina – 34 043 Kč. Difference mezi hraničními hodnotami je 3 238 Kč a střední hodnota jednotkových výdajů dosáhla 33 492 Kč.

Ve **středních školách** je již difference mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou jednotkových výdajů vyšší, a to 4 146 Kč. Nejvyšší výdaje jsou vynakládány na vzdělávání jednoho žáka ve Středočeském kraji – 45 868 Kč –, nejnižší pak ve Zlínském kraji – 41 722 Kč.

Jednotkové výdaje na vzdělávání žáků v **gymnáziích** jsou o poznání nižší než u odborně zaměřeného středního vzdělávání. Pouze ve dvou krajích (Plzeňském a Ústeckém) přesáhly jednotkové výdaje 40tisícovou hranici. Naopak nejnižší byly v Hlavním městě Praze – 37 453 Kč.

Ve **středních odborných školách** je velmi výrazný rozdíl ve výdajích na jednoho žáka mezi jednotlivými krají (rozdíl mezi nejnižšími a nejvyššími jednotkovými výdaji je 18 193 Kč, což je dáno zejména obořovou strukturou středoškolského vzdělávání v daném kraji). Tato difference se meziročně zvýšila o téměř 28,9%. Nejnižší hodnota jednotko-

vých výdajů byla dosažena v Plzeňském kraji – 34 890 Kč. V tomto kraji jsou jednotkové výdaje na žáka ve střední odborné škole o 6 231 Kč nižší než na žáka vzdělávajícího se v gymnáziu. Kraj s druhými nejnižšími jednotkovými výdaji již dosahuje výdajů 43 341 Kč. Nejvyšší výdaje na žáka ve střední odborné škole jsou v Olomouckém kraji – 53 083 Kč.

Meziročně se difference mezi průměrnými jednotkovými výdaji na žáka ve střední odborné škole a **středním odborném učilišti** na celorepublikové úrovni snížila. V roce 2009 celorepublikově byly nižší jednotkové výdaje za střední odborné školy, v roce 2010 byly nižší výdaje za střední odborná učiliště. Vyšší rozpočtované výdaje ve středních odborných učilištích ve srovnání se středními odbornými školami jsou v Hlavním městě Praze a ve Středočeském, Plzeňském Ústeckém, Královéhradeckém a Moravskoslezském kraji. Například v Plzeňském kraji činí tato difference 16 043 Kč, ve Středočeském 9 948 Kč. Rozdíl mezi nejnižšími (u Karlovarského kraje) a nejvyššími jednotkovými výdaji, které nalezneme u Středočeského kraje, dosahuje 17 132 Kč. Meziročně došlo k výraznému nárůstu jednotkových výdajů na žáka v Ústeckém kraji, a to o 9 917 Kč. Naopak výraznější pokles byl v Olomouckém kraji (o 6 858 Kč).

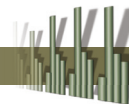
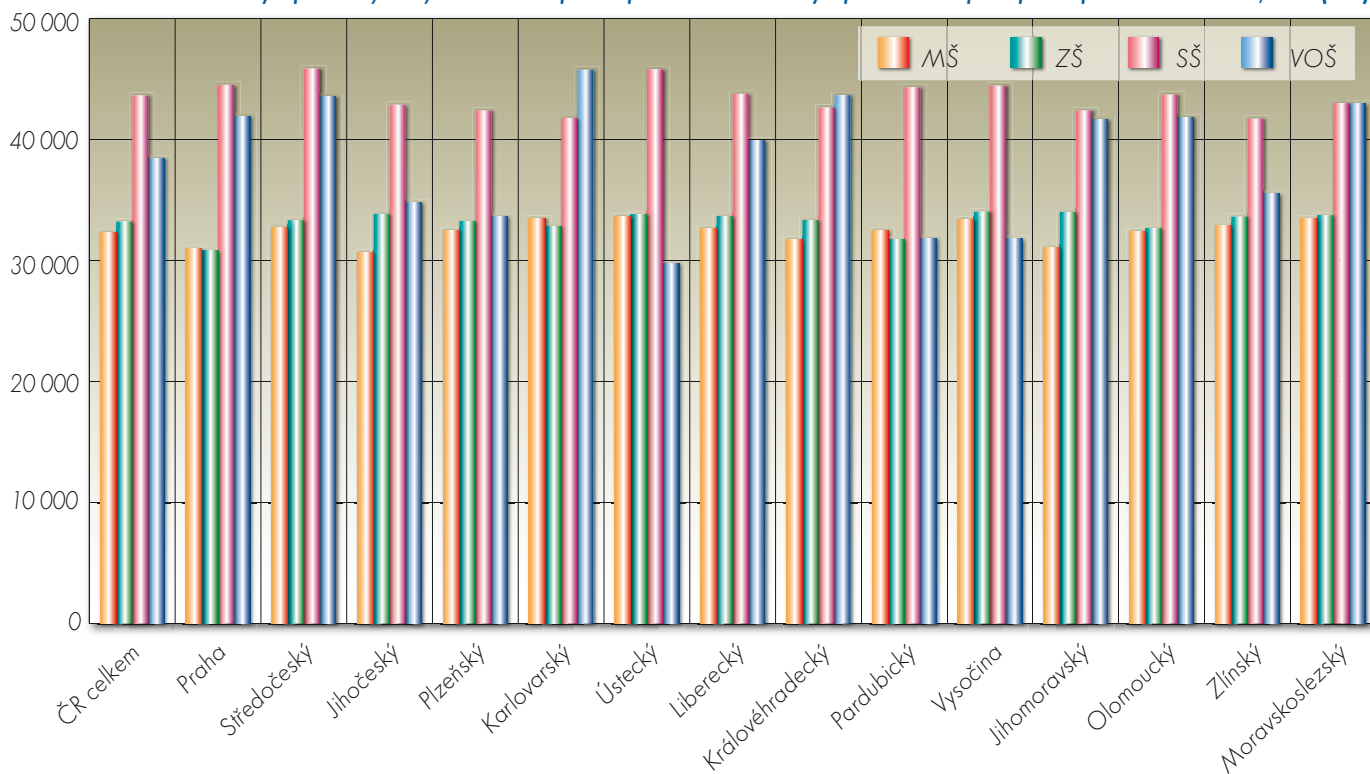
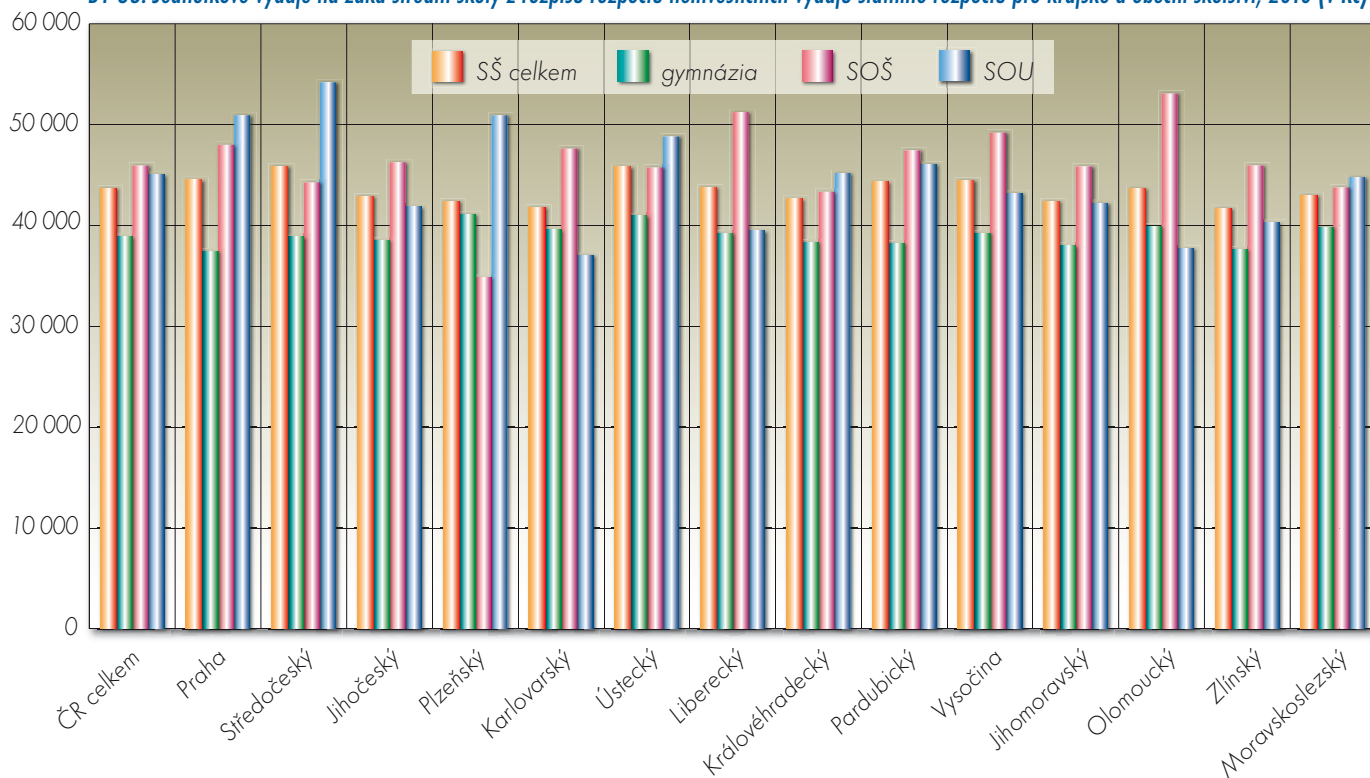
Vzdělávání v **konzervatořích** je finančně výrazně náročnější než vzdělávání v jiných druzích škol. Nejvyšší jednotkové výdaje vykazuje Moravskoslezský kraj – 168 052 Kč – a nejnižší hodnoty Zlínský kraj – 115 375 Kč. Difference mezi hraničními hodnotami je značná, dosahuje 52 677 Kč.

Vzdělávání na **vyšších odborných školách** je opět ve své nákladovosti mezikrajově velmi diferencováno, což je pravděpodobně zapříčiněno obořovou diferencí a zastoupením studentů využívajících jinou než denní formu vzdělávání. Nejvyšší výdaje jsou v Karlovarském kraji – 45 767 Kč –, naopak nejnižší v Ústeckém kraji – 29 791 Kč.

Na **vzdělávání jednoho dítěte/žáka ve školách zřízených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** bylo nejvíce rozepsáno v Moravskoslezském kraji – 108 283 Kč, dále ve Zlínském (101 795 Kč) a Jihočeském (100 287 Kč) kraji, což byly kraje, kde 3 648 Kč. Difference mezi krajem s nejnižší a nejvyšší hodnotou dosáhla 30 935 Kč. Střední hodnota výdajů dosáhla 87 981 Kč.

BI T2: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2010 (v Kč)

Území	materské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho			konzervatoře	VOŠ	školy pro žáky se SVP
				gymnázia	SOŠ	střední odborná učiliště			
ČR celkem	32 348	33 227	43 644	38 880	45 944	45 019	130 672	38 444	88 549
CZ01 Praha	30 966	30 805	44 520	37 453	47 999	50 944	115 690	41 943	79 846
CZ010 Hlavní město Praha	30 966 (13.)	30 805 (14.)	44 520 (14.)	37 453 (3.)	47 999 (14.)	50 944 (4.)	115 690 (7.)	41 943 (5.)	79 846 (12.)
CZ02 Střední Čechy	32 772	33 331	45 868	38 863	44 259	54 208	-	43 596	77 348
CZ020 Středočeský kraj	32 772 (6.)	33 331 (9.)	45 868 (1.)	38 863 (8.)	44 259 (11.)	54 208 (1.)	-	43 596 (3.)	77 348 (14.)
CZ03 Jihozápad	31 488	33 584	42 664	39 665	41 456	45 984	135 567	34 386	88 367
CZ031 Jihočeský kraj	30 648 (14.)	33 853 (3.)	42 876 (9.)	38 529 (9.)	46 278 (7.)	41 837 (10.)	124 780 (6.)	34 807 (10.)	100 287 (3.)
CZ032 Plzeňský kraj	32 499 (9.)	33 267 (10.)	42 394 (12.)	41 121 (1.)	34 890 (14.)	50 933 (3.)	146 434 (3.)	33 669 (11.)	78 541 (13.)
CZ04 Severozápad	33 591	33 562	44 750	40 524	46 220	45 878	147 874	33 221	82 581
CZ041 Karlovarský kraj	33 477 (2.)	32 856 (11.)	41 782 (13.)	39 558 (5.)	47 623 (5.)	37 076 (14.)	-	45 767 (1.)	87 991 (7.)
CZ042 Ústecký kraj	33 632 (1.)	33 810 (4.)	45 812 (2.)	40 945 (2.)	45 749 (10.)	48 832 (4.)	147 874 (2.)	29 791 (14.)	80 777 (11.)
CZ05 Severovýchod	32 280	32 883	43 532	38 510	46 791	43 787	127 931	37 572	85 357
CZ051 Liberecký kraj	32 668 (7.)	33 686 (6.)	43 775 (6.)	39 227 (7.)	51 248 (2.)	39 468 (12.)	-	39 921 (8.)	85 841 (9.)
CZ052 Královéhradecký kraj	31 760 (11.)	33 353 (8.)	42 647 (10.)	38 299 (10.)	43 341 (13.)	45 206 (6.)	-	43 669 (2.)	81 458 (10.)
CZ053 Pardubický kraj	32 508 (8.)	31 720 (13.)	44 322 (5.)	38 205 (11.)	47 454 (6.)	46 067 (5.)	127 931 (5.)	31 853 (12.)	90 638 (5.)
CZ06 Jihovýchod	31 844	34 024	43 050	38 356	46 919	42 554	133 526	38 815	95 476
CZ063 Vysočina	33 405 (4.)	34 043 (1.)	44 456 (4.)	39 231 (6.)	49 204 (3.)	43 207 (8.)	-	31 801 (13.)	89 454 (6.)
CZ064 Jihomoravský kraj	31 119 (12.)	34 015 (2.)	42 401 (11.)	37 987 (12.)	45 860 (9.)	42 230 (9.)	133 526 (4.)	41 697 (7.)	97 271 (4.)
CZ07 Střední Morava	32 629	33 142	42 764	38 886	49 502	38 929	115 375	38 160	93 284
CZ071 Olomoucký kraj	32 418 (10.)	32 681 (12.)	43 713 (7.)	39 917 (3.)	53 083 (1.)	37 723 (13.)	-	41 827 (6.)	87 971 (8.)
CZ072 Zlínský kraj	32 858 (5.)	33 631 (7.)	41 722 (14.)	37 614 (13.)	45 953 (8.)	40 268 (11.)	115 375 (8.)	35 513 (9.)	101 795 (2.)
CZ08 Moravskoslezsko	33 460	33 740	43 013	39 849	43 777	44 803	168 052	42 953	108 283
CZ080 Moravskoslezský kraj	33 460 (3.)	33 740 (5.)	43 013 (8.)	39 849 (4.)	43 777 (12.)	44 803 (7.)	168 052 (1.)	42 953 (4.)	108 283 (1.)

B1 G2: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2010 (v Kč)

B1 G3: Jednotkové výdaje na žáka střední školy z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2010 (v Kč)

B2 Podíl neinvestičních transferů z kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady

Velká část finančních prostředků v oblasti regionálního školství, se kterými nakládají místní rozpočty, pochází z MŠMT. Finanční prostředky jsou zaslány transferem a krajský úřad provádí jejich přerozdělení či přeposlání koncovým uživatelům z řad krajských, obecních a soukromých škol a školských zařízení. Naprostou většinu transferu tvoří neinvestiční prostředky. Investiční prostředky jsou zaslány regionálně i časově nerovnoměrně, a proto do tohoto ukazatele nejsou zahrnuty. Neinvestiční transfer je z velké části složen z přímých výdajů na vzdělávání pro krajské a obecní školství (včetně výdajů na vzdělávání ve sportovních gymnáziích) a účelových neinvestičních dotací pro soukromé školství. Dále jej tvoří finanční prostředky určené na zvýšení nenáročných složek platů pedagogických pracovníků a posílení odměňování nepedagogických pracovníků regionálního školství, program Hustota a specifika, programy sociální prevence a prevence kriminality, projekty romské komunity, program protidrogové politiky, soutěže, program podpory vzdělávání národnostních menšin a další rozvojové programy a projekty, některé kofinancované z EU.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje podíl neinvestičních transferů z kapitoly 333-MŠMT na celkových neinvestičních výdajích na vzdělávání z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady v %.

Metodika výpočtu

$$\frac{NT}{V} \cdot 100$$

NT – skutečně poskytnuté neinvestiční transfery z kapitoly 333-MŠMT veřejným rozpočtům územní úrovně

V – neinvestiční (běžné) výdaje na školství z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady

Zdroj dat:

- ÚFIS – Prezentační systém finančních a účetních informací státu – sestavy Závěrečného účtu – kapitola 700-Obce a DSO; KÚ
- MÚZO Praha s. r. o. – výdaje kapitoly 333-MŠMT

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územněsprávních celků z kapitoly 333-MŠMT na rok 2010 představovaly 76,8 % neinvestičních výdajů na školství kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady v oblasti školství. To je o 3,1 procentního bodu méně než v loňském roce a o 2,4 procentního bodu méně než v roce 2005. Celkem činil objem neinvestičních prostředků zaslých transferem 80 118,4 mil. Kč, z toho na přímé náklady na vzdělávání (včetně sportovních gymnázií) a na dotace pro soukromé školy a školská zařízení⁷ připadlo 99,2 % neinvestičních transferů skutečně poskytnutých veřejným rozpočtům ÚSC. Podíl finančních prostředků určených na rozvojové programy a další projekty v rámci transferu se tak oproti předchozímu roku mírně zvýšil.

Regionální rozdíly

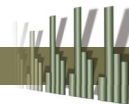
Neinvestiční transfery poskytnuté z kapitoly 333-MŠMT se podílely na pokrytí neinvestičních výdajů rozpočtů územněsprávních celků ve školství v rozmezí od 66,2 % v Praze do 79,7 % v Pardubickém kraji. Lze říci, že až na Hlavní město Prahu je podíl neinvestičních transferů z MŠMT

⁷ Vymezeno účelovými znaky 33353, 33354 a 33155.

Tabulka B2 T1: Podíl neinvestičních transferů kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích na vzdělávání kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady, 2010 (v tis. Kč)

Území		Neinvestiční výdaje kapitoly 700-Obce a DSO; KÚ v tis. Kč ¹⁾			Neinvestiční transfery z kapitoly 333-MŠMT v tis. Kč	Podíl neinv. transferů na neinvestičních výdajích rozpočtů ÚSC	
		celkem	Obce a DSO	Krajské úřady			
ČR celkem		104 108 615,1	26 172 872,6	77 935 742,4	80 118 392,6	77,0 %	
CZ01	Praha	12 869 103,9	12 869 103,9	x	8 519 197,2	66,2 %	
CZ010	Hlavní město Praha	12 869 103,9	12 869 103,9	x	8 519 197,2	66,2 %	(14.)
CZ02	Střední Čechy	10 911 514,1	1 687 762,7	9 223 751,4	8 586 538,4	78,7 %	
CZ020	Středočeský kraj	10 911 514,1	1 687 762,7	9 223 751,4	8 586 538,4	78,7 %	(5.)
CZ03	Jihozápad	11 818 935,7	1 680 616,3	10 138 319,4	9 251 728,4	78,3 %	
CZ031	Jihočeský kraj	6 500 827,8	901 787,5	5 599 040,3	5 094 048,8	78,4 %	(7.)
CZ032	Plzeňský kraj	5 318 107,9	778 828,8	4 539 279,1	4 157 679,6	78,2 %	(10.)
CZ04	Severozápad	11 662 123,2	1 718 201,9	9 943 921,2	9 185 312,6	78,8 %	
CZ041	Karlovarský kraj	3 052 182,9	477 667,8	2 574 515,1	2 383 999,9	78,1 %	(11.)
CZ042	Ústecký kraj	8 609 940,3	1 240 534,1	7 369 406,1	6 801 312,7	79,0 %	(3.)
CZ05	Severovýchod	15 327 587,6	2 262 957,2	13 064 630,4	12 029 665,9	78,5 %	
CZ051	Liberecký kraj	4 482 561,6	745 631,0	3 736 930,6	3 438 606,9	76,7 %	(13.)
CZ052	Královéhradecký kraj	5 711 031,9	817 841,4	4 893 190,6	4 497 649,3	78,8 %	(4.)
CZ053	Pardubický kraj	5 133 994,0	699 484,9	4 434 509,2	4 093 409,7	79,7 %	(1.)
CZ06	Jihovýchod	16 449 189,5	2 343 804,3	14 105 385,2	12 878 180,7	78,3 %	
CZ063	Vysočina	5 257 860,2	734 133,1	4 523 727,1	4 124 601,8	78,4 %	(6.)
CZ064	Jihomoravský kraj	11 191 329,3	1 609 671,2	9 581 658,1	8 753 578,9	78,2 %	(8.)
CZ07	Střední Morava	12 484 914,3	1 678 064,8	10 806 849,5	9 851 993,2	78,9 %	
CZ071	Olomoucký kraj	6 559 979,9	905 373,4	5 654 606,5	5 130 647,7	78,2 %	(9.)
CZ072	Zlínský kraj	5 924 934,4	772 691,4	5 152 242,9	4 721 345,5	79,7 %	(2.)
CZ08	Moravskoslezsko	12 585 246,9	1 932 361,5	10 652 885,4	9 815 776,3	78,0 %	
CZ080	Moravskoslezský kraj	12 585 246,9	1 932 361,5	10 652 885,4	9 815 776,3	78,0 %	(12.)

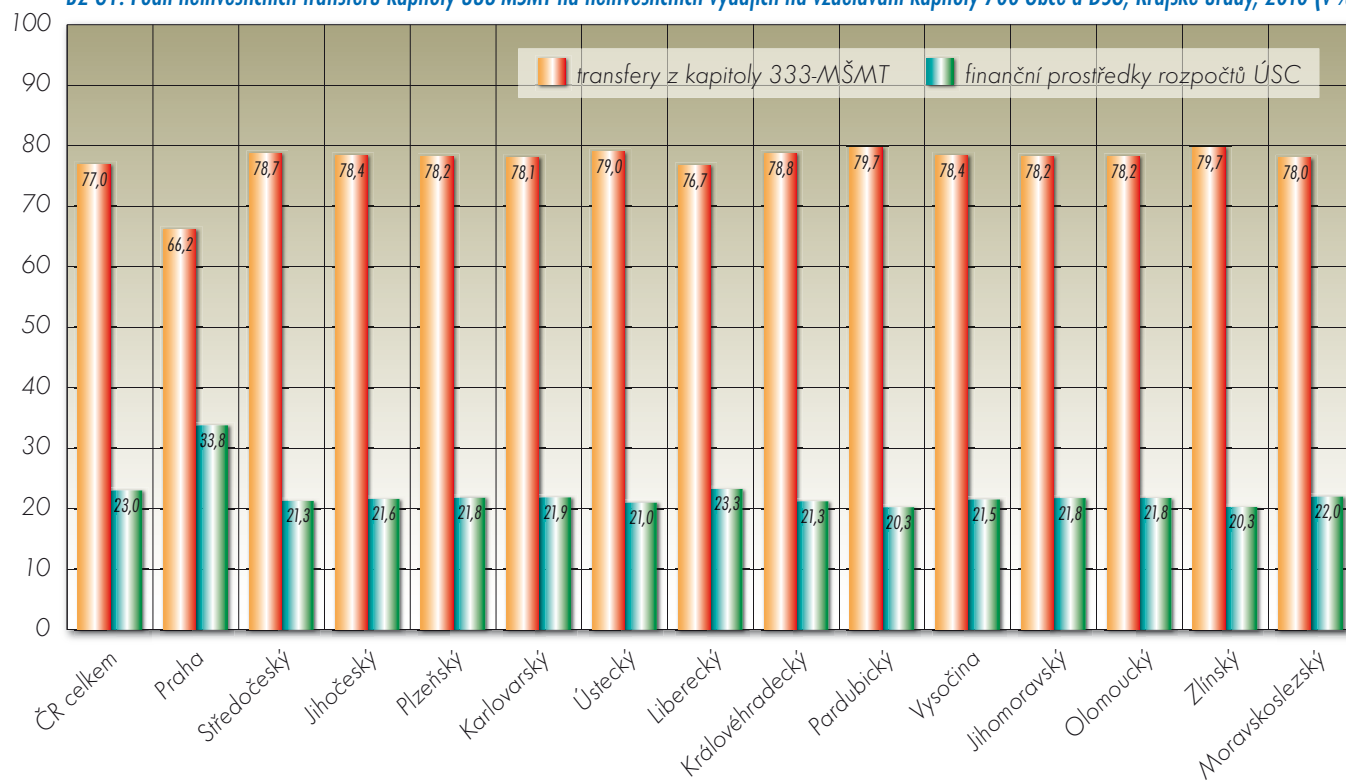
Poznámka: ¹⁾ Do neinvestičních výdajů kapitoly 700-Obce a DSO; KÚ jsou započteny neinvestiční transfery z MŠMT. Výdaje jsou z důvodu konsolidace očištěny o položky 5321, 5323, 5329, 5366, 5367, 5649.

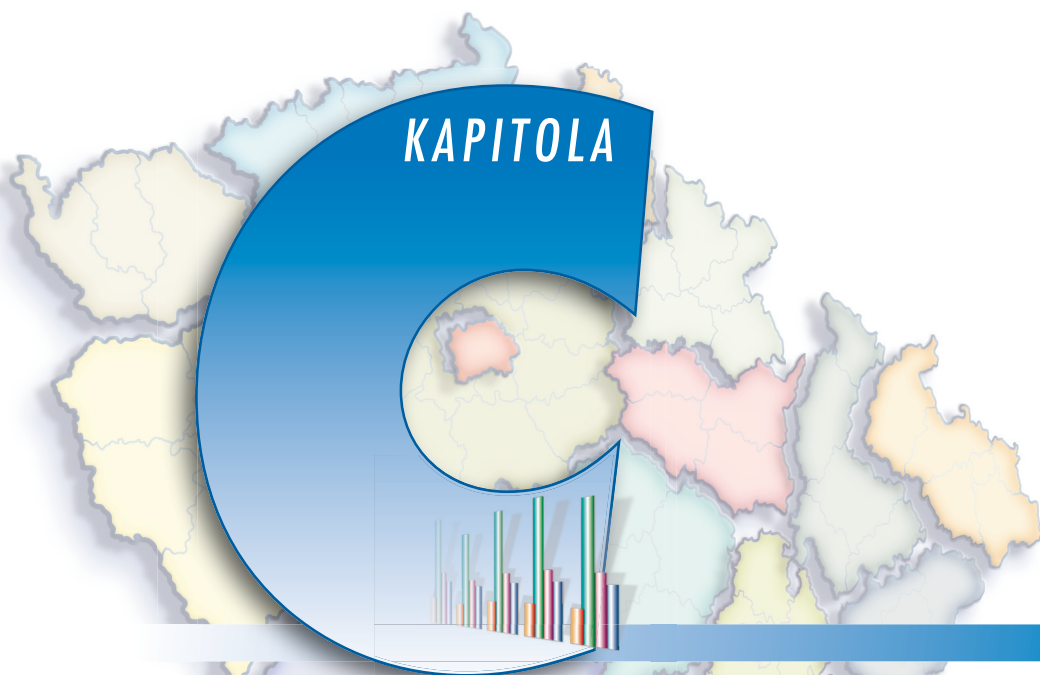
na celkových neinvestičních výdajích téměř vyrovnaný. Podíl transferu meziročně klesl ve všech regionech. Nejvýrazněji poklesl podíl transferu v Hlavním městě Praze (pokles o 6,3 procentního bodu a Jihomoravském kraji (pokles o 3,8 procentního bodu), nejnižší pokles byl zazna-

menán v Zlínském kraji (o 1,3 p. b.), Karlovarském kraji a kraji Vysočina (oba o 1,5 p. b.). Meziročně rovněž došlo ke změně v rozložení neinvestičních výdajů v rámci kapitoly 700 – obcím a DSO připadá 23,0%, zatímco v roce 2009 to bylo 24,0% a v roce 2005 téměř 22,9%.

B2 G1: Podíl neinvestičních transferů kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích na vzdělávání kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady, 2010 (v %)

***PŘÍSTUP KE VZDĚLÁVÁNÍ,
ÚČAST NA NĚM A PRŮCHOD
VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVOU***

C1 Účast na vzdělávání

Ukazatele účasti na vzdělávání udávají míru, jakou se populace daného věku účastní vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních. Hodnoty těchto měr zároveň určují vzdělanostní strukturu mladé populace, která vstupuje, resp. v budoucnu vstoupí, na trh práce. V širším pojetí pak sledované ukazatele reflektují (budoucí) kvalitu lidských zdrojů a významně spoluurčují rozvojový potenciál regionu.

V kontextu stálého vývoje trhu práce a s ním souvisejících změn kvalifikačních nároků na zaměstnance hrají sledované charakteristiky významnou roli. V uplynulém období lze vypořádat jasný trend posilování účasti na vzdělávání, a to zejména na středoškolské maturitní a terciární úrovni. Míry účasti na jednotlivých stupních vzdělávání se posléze odrážejí rovněž v charakteristikách nezaměstnanosti. Není pochyb, že ti, kdo ukončili svou vzdělávací dráhu na nejnižších stupních, velmi obtížně hledají zaměstnání: lidé bez dostatečné kvalifikace, tzn. pouze se základním vzděláním nebo bez vzdělání, totiž tvoří podstatnou část nezaměstnaných (v roce 2010 to bylo cca 21 %; přičteme-li k nim dalších 47 % těch, kteří mají pouze nižší střední odborné vzdělání – jedná se o vzdělávání ve dvouletých nebo tříletých učebních oborech určených k přípravě pro méně náročná dělnická povolání⁸ –, tvoří tato skupina na celkovém počtu nezaměstnaných cca 68 %⁹).

Míry účasti na vzdělávání jsou také jedním z klíčových parametrů, z nichž je nutno vycházet při dimenzování kapacit jednotlivých úrovní vzdělávacího systému, a do značné míry určují i ekonomickou náročnost vzdělávacího systému. V souvislosti s rostoucím podílem studia na vyšších úrovních vzdělávání se tento vliv stává stále více patrným.

Podíl dětí/žáků/studentů účastnících se jednotlivých stupňů vzdělávání na celkové populaci v odpovídající věkové skupině v kraji

Charakteristika ukazatele

Indikátor popisuje míry účasti na jednotlivých vzdělávacích úrovních v procentech. V diferenciaci podle vzdělávacích stupňů (a podle odpovídajících věkových skupin) udává ukazatel hrubou míru účasti na vzdělávání v poměrně podrobném pohledu, čímž mj. umožňuje identifikovat věkový interval, v němž dochází k nejvyššímu poklesu účasti na vzdělávání.

Hodnota ukazatele taktéž reflektuje nároky, jaké jsou v daném kraji kladeny na zabezpečení dané úrovně vzdělávání.

Metodika výpočtu

$$\frac{Z_i}{K_i} \cdot 100$$

Z – počet žáků vzdělávajících se na odpovídajících vzdělávacích úrovních v denní formě vzdělávání

K – populace příslušné věkové skupiny odpovídající jednotlivým vzdělávacím úrovním

i – jednotlivé vzdělávací úrovně (včetně dělení středoškolského vzdělávání na maturitní a nematuritní)
– maturitní: střední vzdělávání s maturitní zkouškou
– nematuritní: střední vzdělávání s výučním listem a střední vzdělávání

8 Absolventi získají výuční list, na rozdíl od „klasického“ vyučení však po absolvování nelze přímo pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturitní zkoušky.

9 Zdroj: čtvrtletní statistiky MPSV.

vzdělávací úroveň	počty dětí/žáků/studentů	populace ve věku
mateřské školy	mateřských škol včetně škol pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami	3–5 let
základní školy	základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, základních škol speciálních, ročníků oborů gymnázií a konzervatoří, ve kterých žáci plní povinnou školní docházku (včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)	6–14 let
střední školy	denní formy odborného vzdělávání na středních školách (střední vzdělávání, střední vzdělávání s výučním listem, střední vzdělávání s maturitní zkouškou, vzdělávání všeobecného charakteru na gymnáziích, bez ročníků, ve kterých žáci plní povinnou školní docházku, včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)	15–18 let
	zkrácené formy studia s výučním listem/s maturitní zkouškou	18/19 až 19/20 let
	nástavbové studium	18–19 let
konzervatoře	konzervatoří (bez žáků v ročnících 8letých konzervatoří plnících povinnou školní docházku) v denní formě vzdělávání	15–20 let
vyšší odborné školy	vyšších odborných škol v denní formě vzdělávání	19–21 let

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2010
- databáze ÚIV

S účastí na základním vzdělávání souvisejí i další doplňkové ukazatele, a to:

Míra odkladů povinné školní docházky

Metodika výpočtu:

$$\frac{Zz}{P} \cdot 100$$

Zz – počet dětí starších 6 let nastupujících do základní školy
 P – populace dětí ve věku 7 let

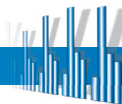
Zdroj dat

- počet dětí starších šesti let nastupujících do základní školy – ÚIV
- demografie k 31. 12. 2010 – ČSÚ

Podíl žáků v ročnících odpovídajících 2. stupni základních škol (včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami), kteří plní povinnou školní docházku na víceletých oborech gymnázií a osmiletých oborech konzervatoří

Metodika výpočtu

$$\frac{Zg}{P} \cdot 100$$

Zg – celkový počet žáků víceletých oborů gymnázií a konzervatoří v nižším stupni (1.–4. ročník osmiletého, 1.–2. ročník šestiletého gymnázia a 1.–4. ročník osmileté konzervatoře)

P – počet žáků základní školy a žáků víceletých oborů gymnázií a konzervatoří v nižším stupni

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Účast na předškolním vzdělávání je u nás tradičně vysoká – v posledních deseti letech vždy převyšovala 100 %; v roce 2010 činila 100,7 %. Podíl dětí v mateřských školách na celkovém počtu dětí ve věku 3–5 let překračuje 100 % z následujících důvodů. Danou míru účasti zvyšují jednak děti s odkladem povinné školní docházky, které i po dovršení věku šesti let zůstávají v mateřské škole (míra odkladů povinné školní docházky se v současné době pohybuje na úrovni 22,5 %). Dalším důvodem je fakt, že mateřské školy navštěvují i děti mladší než tři roky, zejména v případech, kdy v obci neexistují dětské jesle a mateřská škola má volnou kapacitu. K vysoké účasti na předškolním vzdělávání přispívá i skutečnost, že podle § 123 odst. 2 školského zákona se vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí poskytuje bezúplatně.

Míry účasti na základním vzdělávání jsou dány především faktem, že na této úrovni se plní povinná školní docházka – procesem základního vzdělávání tak prochází prakticky každý. V roce 2010 činil podíl žáků účastnících se základního vzdělávání na celkovém podílu populace ve věku 6–14 let pouze 99,5 %, přičemž v uplynulém desetiletém období daný podíl vždy převyšoval 100 %. Snížená míra účasti pod 100 % je stejně dána především odklady povinné školní docházky, svůj podíl hraje i nižší počet žáků, kteří opakují ročník, neboť mohou opakovat pouze jednou na 1. stupni a jednou na 2. stupni základní školy. Možnosti, jak dané míry ovlivnit, jsou z hlediska státních zásahů a regionálních politik velmi omezené, což je dáno univerzálností a povinnou účastí na základním vzdělávání.

Důležitými ukazateli, které zajímavě doplňují míry účasti na základním vzdělávání, je jednak **podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou**, a jednak **podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročních odpovídajících 2. stupni základních škol**.

Co se týká problematiky odkladů povinné školní docházky, v roce 2010 mělo 22,5 % dětí starších 6 let odloženou školní docházku, přičemž tento ukazatel vykazuje regionální odchylky, jak bude uvedeno dále. V časovém vývoji posledních let podíl odkladů spíše mírně klesá (v roce 2001 činil 25,9 %, v roce 2006 to bylo 22,5 %, v roce 2009 pak 22,7 %).

Druhý indikátor týkající se **procenta žáků, kteří se vzdělávají na víceletých gymnáziích a konzervatořích**, je významný mj. z hlediska častých aktuálních debat odborné i laické veřejnosti o prospěšnosti, resp. problémovosti víceletých gymnázií. V roce 2010 plnilo povinnou školní docházku v oborech šesti a osmiletých gymnázií a oboru tanec na konzervatoři 11,3 % všech žáků v ročních odpovídajících 2. stupni základních škol. Daný podíl mírně roste, z 11,1 % na 11,3 %. Růst podílu žáků ve víceletých gymnáziích a konzervatořích je způsoben především úbytkem celkového počtu žáků v důsledku demografického vývoje. Jak se ukáže dále, tento ukazatel má výrazně regionální charakter.

Účast na středoškolském vzdělávání je v České republice tradičně vysoká, a to i v mezinárodním srovnání¹⁰ – v posledním roce sledovaná

hodnota překročila 100 % a dosáhla 101,0 %.¹¹ Pozitivním signálem je, že v horizontu poslední dekády se tato míra nadále zvyšuje (v minulém roce 2009 činila 98,9 %, v roce 2001 pak 91,6 %). Zaměříme-li se na vývoj účasti na středoškolských oborech s maturitní zkouškou a bez maturitní zkoušky (v tomto členění publikujeme údaje od roku 2005), u prvních jmenovaných účast neustále roste, zatímco u druhých mírně dlouhodobě klesala, ale v roce 2010 oproti roku 2009 vzrostla. Dané hodnoty reflektují příznivý trend posledních let týkající se prosazování vyšších stupňů vzdělání, které přináší zisky na více úrovních (ekonomické, společenské, kulturní), a to jak na makroúrovni, tak z hlediska individuálního úspěchu. Podíl vzdělávajících se v maturitních oborech středních škol na celkové populaci 15–18 let v roce 2010 činil 72,6 %, zatímco v případě oborů vzdělání bez maturitní zkoušky to bylo 24,1 %.

Na rozdíl od základního a předškolního vzdělávání se míry účasti na středoškolském vzdělávání dají výrazně lépe ovlivnit z pozice kompetentních orgánů na regionální a celostátní úrovni. Vzhledem k velké rozmanitosti středoškolských programů jsou i cesty k ovlivňování účasti v nich velmi rozmanité. Vzhledem k tomu, že středoškolský sektor spadá (s výjimkou části speciálních škol) do pravomocí krajských autorit, jsou možnosti jeho ovlivňování těmito autoritami nejpřímější. Je však třeba zmínit dvě důležité dimenze, které se prolínají problematikou účasti na středoškolské úrovni:

- Zajištění co nejvyšší účasti na středním vzdělávání s tím, že pouze minimum jedinců opouští vzdělávací systém bez dostatečné kvalifikace, je v současné době jedním ze základních pilířů vzdělávací politiky, a to nejen v českém, ale i evropském kontextu. Toho lze dosáhnout především dostatečnou nabídkou vhodných vzdělávacích programů, a to i pro jedince, kteří při absolvování povinné školní docházky nebyli příliš úspěšní a při vstupu na trh práce by měli značné problémy. Při volbě vzdělávací nabídky je nutné brát v úvahu i uplatnění absolventů na trhu práce v konkrétním regionu.
- Další dimenzi této problematiky vymezuje osa vzdělávání s maturitní zkouškou – vzdělávání bez maturitní zkoušky. Je zřejmé, že pro určitou část mladé populace bude vždy nematuritní (tedy především učňovská) větev středního vzdělávání optimální volbou. Je však nutné zajistit, aby nedocházelo k omezování vzdělávací nabídky jmenovitě v oblasti středního vzdělávání s maturitou – ti, kteří ukončí střední školu s pouze výučním listem, totiž nemají přístup do terciárních programů, a tedy nemohou dále rozvíjet a prohlubovat svou kvalifikaci na vyšší než středoškolské úrovni. Určitým můstkem, který obě vzdělávací cesty spojuje, jsou programy nástavbového studia¹² – jejich podporou lze korigovat případné nepříznivé charakteristiky v míře účasti na maturitním a nematuritním vzdělávání.

Specifickou oblast vzdělávání tvoří **konzervatoře**. Vzhledem ke specifickému charakteru tohoto typu škol se na konzervatořích vzdělává pouze velmi malý podíl žáků, který nečiní ani 1 % z celkové populace 15–18letých; v roce 2010 to bylo 0,7 %. Tento podíl zůstává v průběhu posledních let víceméně konstantní.

¹⁰ *Obdobný ukazatel „Míra účasti populace ve věku 15–19 let ve vzdělávání“ dosáhl v roce 2007 v České republice 90,1 %, což je čtvrté místo mezi státy OECD (průměr zemí OECD činil v témže roce 81 %, v rámci zemí EU to bylo 84,4 %).*

¹¹ *Poměrně vysoká míra účasti je způsobena částečně také konstrukcí ukazatele – do celkového počtu žáků jsou zahrnuti i žáci nástavbového studia a zkrácených forem vzdělávání.*

¹² *Programy nástavbového studia jsou sice v České republice podle tradice řazeny do středního vzdělávání, avšak na mezinárodní úrovni jsou již vnímány jako další úroveň – postsekundární terciární.*

Terciární vzdělávání nepatří, kromě vyšších odborných škol, do kompetencí krajských autorit – v dalším textu se tak zaměříme pouze na oblast **vyššího odborného vzdělávání**. Vyšší odborné školy si za cca 15 let působnosti v českém vzdělávacím systému v rámci terciárního sektoru získaly svoje nezastupitelné místo, zvláště když jsou díky stanoveným kvalifikačním požadavkům do terciárního vzdělávání přesunuty i obory vzdělání pro zdravotní sestry a učitelky mateřských škol. Výhodou vyšších odborných škol je silná vazba na region: tyto školy nabízejí potenciál lidí vzdělaných na terciární úrovni, který je nebo může být úzce spjat s ekonomikou kraje. **Účast na vyšším odborném vzdělávání** vzhledem k odpovídající věkové populaci 19–21letých se v celorepublikovém měřítku pohybuje na úrovni 5,3 %. V horizontu posledních 5 let se tento podíl příliš nemění (v minulém roce činil 5,1 %) a v roce 2010 se mírně zvýšil na 5,3 %. Jak uvidíme dále, ukazatel má výrazný regionální charakter, a to z důvodu rozdílné hustoty sítě vyšších odborných škol v regionech.

Problematikou **vysokého školství** se v krajské ročence podrobněji nezabýváme, neboť tato oblast představuje zcela autonomní sektor terciárního vzdělávání, který je ovlivněn zejména rozložením vysokých škol na území České republiky a soustředěním veřejných vysokých škol do větších měst.

Regionální rozdíly

Vyjma krajů Ústeckého, Karlovarského, Středočeského a Hlavního města Prahy převyšuje **účast na předškolním vzdělávání** ve všech krajích 100 %. Podíl dětí navštěvujících mateřskou školu na celkovém počtu 3–5letých dětí je nejvyšší v Pardubickém (109,4 %) a Zlínském kraji (108,3 %), nejnižší naopak v krajích Středočeském (89,3 %), Ústeckém (90,4 %) a Karlovarském (93,7 %) a také v Praze (95,7 %). Dá se předpokládat, že relativně nízká účast na předškolním vzdělávání ve Středočeském kraji a v Praze souvisí s aktuálním často diskutovaným nedostatkem míst v mateřských školách, který je tíživý nejvíce ve velkých městech a zejména pak v Praze¹³.

Zkoumáme-li **míry účasti na základním vzdělávání**, mezi jednotlivými regiony se projevují pouze minimální rozdíly. Krajem, který se relativně nejvíce odchyloje od celorepublikového průměru (99,5 %), je Středočeský kraj, kde se základního vzdělávání účastní „pouze“ 94,5 % žáků vzhledem k populaci 6–14letých. Další čtyři regiony, kde se účast pohybuje pod hranicí 100 %, jsou kraje Karlovarský (97,0 %), Ústecký (97,8 %), Liberecký (99,5) a Moravskoslezský (99,8 %). Nejvyšší hodnoty (101,6 %) naopak dosahuje Hlavní město Praha a dále Jihomoravský kraj (101,5 %). Takto vysoké míry účasti reflektují skutečnost, že zejména Praha, ale částečně i Brno tvoří významnou spádovou oblast pro okolní regiony, která „stahuje“ žáky ze sousedních oblastí, jakou je např. vzhledem k Praze právě Středočeský kraj – region s naopak nejnižší hodnotou účasti na základním vzdělávání. Tato spádovost je významná jednak v oblasti běžného základního vzdělávání, jednak – a to ještě výrazněji – v oblasti speciálního školství a vzdělávání na víceletých gymnáziích.

Míry odkladů povinné školní docházky se ve většině krajů pohybují okolo 19 až 26 % vzhledem k celkovému počtu sedmiletých dětí. Nevyšší procento odkladů, kde má odklad cca každé čtvrté dítě starší 6 let (vzhledem k populaci sedmiletých dětí), je v kraji Zlínském (26,0 %), Karlovarském (25,3 %) a Libereckém (25,1 %). V porovnání

časového vývoje posledních tří let se podíl dětí s odkladem v regionech mění (ještě v minulých dvou letech se například Praha v podílech odkladů řadila na přední místo, v roce 2010 klesla na místo sedmé. Na druhé straně relativně nejméně dětí s odkladem povinné školní docházky lze nalézt v kraji Vysočina (19,3 %).

Poměrně značné regionální rozdíly lze nalézt při zkoumání **podílu žáků v ročnících odpovídajících 2. stupni základních škol** (včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami), kteří plní povinnou školní docházku na **víceletých gymnáziích a v osmiletém oboru tanec na konzervatoři**. Celorepublikový průměr činí 11,3 % a zcela specifický region s výrazně nejvyšší hodnotou tohoto ukazatele tvoří Praha (22,5 %), kde se na víceletých gymnáziích, resp. konzervatořích, vzdělává cca každý čtvrtý žák v ročnících odpovídajících 2. stupni základních škol. Je však nutné říci, že Hlavní město Praha je z hlediska této problematiky naprosto specifickým regionem, neboť tvoří spádovou oblast i pro okolní okresy Středočeského kraje. Pokud porovnáme jednotlivé regiony s vyloučením Prahy, pak se hodnoty ukazatele pohybují v rozmezí od 8,2 % v Ústeckém kraji po 12,4 % v Jihomoravském kraji, tedy s odchylkami cca 1–3 procentních bodů od celorepublikového průměru.

Míra účasti na středoškolském vzdělávání je v naší republice, jak již bylo řečeno, tradičně vysoká. Ve srovnání s uplynulým rokem navíc došlo k relativnímu zvýšení účasti o dva procentní body (z 98,8 % na 101,0 %), což signalizuje pozitivní trend zvyšování zájmu mladých lidí o získání vyššího stupně kvalifikace. Tento zájem se týká především oborů ukončených maturitní zkouškou (účast na středním vzdělání v oborech s maturitní zkouškou v posledních letech kontinuálně roste; v roce 2005 činila 69,6 %, v roce 2010 již 72,6 %).

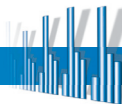
Nejvyšší míra účasti na středoškolském vzdělávání je tradičně v Hlavním městě Praze (136,1 %), což je způsobeno nejvyšší účastí právě na oborech středního vzdělávání s maturitní zkouškou, ve srovnání s republikovým průměrem (110,7 % oproti průměru 72,6 %). Jak bude uvedeno dále, tato skutečnost se v prvé řadě odvíjí od spádovosti hlavního města vzhledem k okolním regionům. Naopak v oblasti středního vzdělávání bez maturitní zkoušky je Praha na jednom z posledních míst (20,9 %), a to spolu se Středočeským krajem (20,1 %).

Tato zjištění vyplývají zejména z faktu, že Praha představuje v oblasti středního školství dominantní spádovou oblast, a to zejména pro oblast Středočeského kraje (který má naopak míru celkové účasti na středoškolském vzdělávání nejnižší z celé České republiky (76,3 %). Nad hodnotou 100 % se pohybují kromě Prahy ještě kraje Královéhradecký (108,5 %), Zlínský (106,1 %), Jihomoravský (106,0 %), Jihočeský (104,1 %) a Olomoucký (103,6 %). Tyto údaje reflektují zejména význam a dominanci daných oblastí a příslušných velkých měst z hlediska koncentrace a nabídky středních škol.

Jak již bylo řečeno, účast na vzdělávání v **oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou** dlouhodobě převyšuje účast na vzdělávání v oborech bez maturitní zkoušky, a to třikrát (v roce 2010 dosáhla míra účasti v maturitních oborech 72,6 %, v nematuritních 24,1 %). Tato míra je charakteristická výraznou regionální diferenciací, kdy hodnoty kolísají mezi cca 52 % (Středočeský kraj) až po necelých 111 % (Praha). Výrazně nejvyšší míra účasti na středním vzdělávání ukončeném maturitní zkouškou je tak v Praze (110,7 %), kde zhruba jedenapůlkrát až dvakrát převyšuje ostatní kraje. Důvodem je opět spádovost hlavního města a vyšší zastoupení škol poskytujících tento typ vzdělávání na úkor vzdělávání v oborech bez maturitní zkoušky. V ostatních krajích se účast na oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou pohybuje od 52,4 % ve Středočeském kraji až po 78,7 % v kraji Zlínském. Co se týká **oborů středního vzdělání bez maturitní zkoušky**, krajská diferenciací je v tomto případě pouze malá. Míra účasti na vzdělávání v oborech středních škol bez maturitní zkoušky je nejnižší ve

¹³ Dostupnost péče v mateřských školách je výrazně diferencovaná podle toho, v jaké obci své služby provozují. V obcích nad 50 000 obyvatel výrazně častěji nepřijmou všechny děti, které se k docházce hlásí. Odmítají tak celkově 22 % přihlášených dětí, přičemž alespoň některou ze žádostí zamítli v 71 % mateřských škol ve velkých městech. Naopak malé obce se častěji potýkají s nedostatkem dětí v mateřských školách (v obcích do 500 obyvatel odmítla nějakou žádost o přijetí pouze každá desátá mateřská škola).

Zdroj: Kuchařová, V.: *Péče o děti předškolního a raného školního věku*, VÚPSV, Praha 2009.

Středočeském kraji (20,1 %) a v kontrastu s výše zmiňovanou vysokou účastí na vzdělávání s maturitní zkouškou také v Praze (20,9 %). Největší hodnoty lze nalézt v Ústeckém (27,8 %), Karlovarském (26,7 %) a Královéhradeckém kraji (26,4 %).

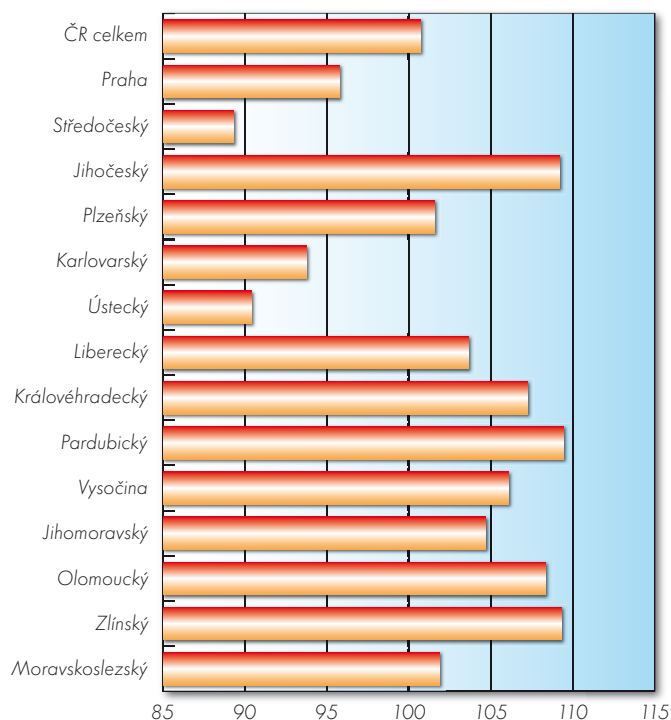
Z rozložení hodnot účasti středního vzdělávání s maturitní zkouškou a bez ní v jednotlivých krajích vyplývá specifické postavení některých regionů. Jednak jde o Prahu, která je charakteristická výrazně vysokým podílem studujících v oborech s maturitní zkouškou

a nízkým podílem v oborech bez maturitní zkoušky. Dále je to Středočeský kraj, který je z důvodu již zmiňované spádovosti Prahy krajem s vůbec nejnižší účastí na středoškolském vzdělávání, a to jak v případě oborů s maturitní zkouškou, tak oborů bez maturitní zkoušky. Opět jiným způsobem se vydělují kraje Ústecký a Karlovarský, kde je relativně nejvyšší účast na oborech středního vzdělávání bez maturitní zkoušky, a to zejména v oborech středního vzdělání s výučním listem, ze všech krajů (26,7 % až 27,8 %), zatímco u oborů ukončených matu-

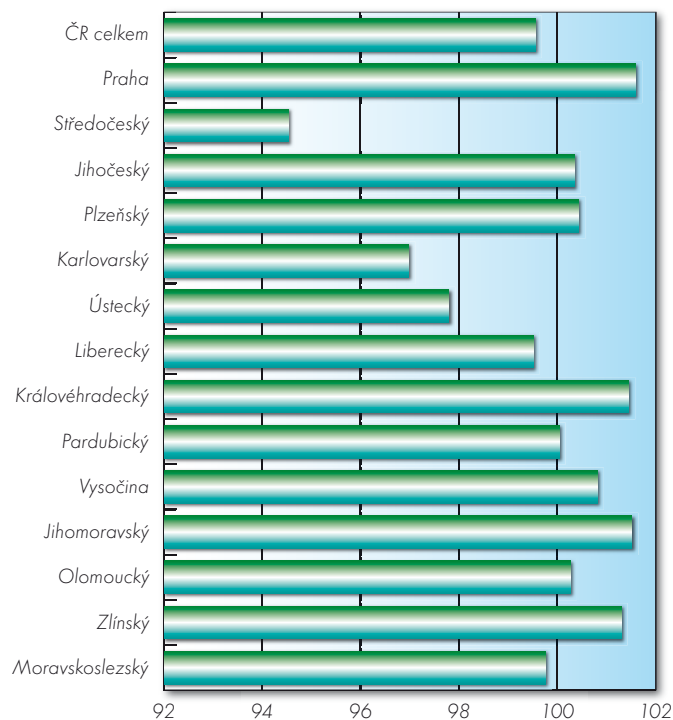
C1 T1: Podíl dětí v MŠ a žáků ZŠ, SŠ, konzervatoří a studentů VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2010 (v %)

Území		MŠ	ZŠ	SŠ			konzervatoře	VOŠ
				celkem	maturitní obory	nematuritní obory		
ČR celkem		100,7	99,5	101,0	72,6	24,1	0,4	5,3
CZ01	Praha	95,7	101,6	136,1	110,7	20,9	2,0	11,5
CZ010	Hlavní město Praha	95,7 (11.)	101,6 (1.)	136,1 (1.)	110,7 (1.)	20,9 (13.)	2,0 (1.)	11,5 (1.)
CZ02	Středočeský kraj	89,3	94,5	76,3	52,4	20,1	–	3,5
CZ020	Středočeský kraj	89,3 (14.)	94,5 (14.)	76,3 (14.)	52,4 (14.)	20,1 (14.)	–	3,5 (11.)
CZ03	Jihozápad	105,6	100,4	100,5	70,2	25,6	0,4	6,2
CZ031	Jihočeský kraj	109,2 (3.)	100,3 (7.)	104,1 (5.)	73,4 (5.)	26,2 (4.)	0,4 (7.)	6,9 (2.)
CZ032	Plzeňský kraj	101,5 (10.)	100,4 (6.)	96,1 (11.)	66,4 (10.)	24,8 (8.)	0,4 (5.)	5,4 (5.)
CZ04	Severozápad	91,3	97,6	95,4	64,3	27,5	0,2	4,3
CZ041	Karlovarský kraj	93,7 (12.)	97,0 (13.)	89,9 (13.)	60,1 (13.)	26,7 (2.)	–	3,3 (13.)
CZ042	Ústecký kraj	90,4 (13.)	97,8 (12.)	97,5 (9.)	65,9 (11.)	27,8 (1.)	0,2 (8.)	4,6 (7.)
CZ05	Severovýchod	106,9	100,4	99,5	70,3	25,4	0,1	4,3
CZ051	Liberecký kraj	103,6 (8.)	99,5 (11.)	90,1 (12.)	60,6 (12.)	25,4 (6.)	–	2,9 (14.)
CZ052	Královéhradecký kraj	107,2 (5.)	101,4 (3.)	108,5 (2.)	77,7 (3.)	26,4 (3.)	–	4,4 (10.)
CZ053	Pardubický kraj	109,4 (1.)	100,0 (9.)	98,0 (8.)	70,7 (8.)	24,3 (9.)	0,4 (6.)	5,4 (4.)
CZ06	Jihovýchod	105,1	101,3	102,8	73,6	24,7	0,4	5,9
CZ063	Vysočina	106,0 (6.)	100,8 (5.)	96,1 (10.)	67,5 (9.)	24,3 (10.)	–	5,1 (6.)
CZ064	Jihomoravský kraj	104,7 (7.)	101,5 (2.)	106,0 (4.)	76,6 (4.)	24,9 (7.)	0,5 (2.)	6,3 (3.)
CZ07	Střední Morava	108,8	100,7	104,8	74,9	24,1	0,3	4,4
CZ071	Olomoucký kraj	108,3 (4.)	100,3 (8.)	103,6 (6.)	71,4 (7.)	25,5 (5.)	0,2 (9.)	4,4 (9.)
CZ072	Zlínský kraj	109,3 (2.)	101,3 (4.)	106,1 (3.)	78,7 (2.)	22,5 (12.)	0,4 (3.)	4,4 (8.)
CZ08	Moravskoslezsko	101,8	99,8	99,7	72,3	23,3	0,4	3,4
CZ080	Moravskoslezský kraj	101,8 (9.)	99,8 (10.)	99,7 (7.)	72,3 (6.)	23,3 (11.)	0,4 (4.)	3,4 (12.)

C1 G1: Podíl dětí v MŠ na věkové populaci 3–5 letých, 2010 (v %)

C1 G2: Podíl žáků ZŠ na věkové populaci 6–15 letých, 2010 (v %)

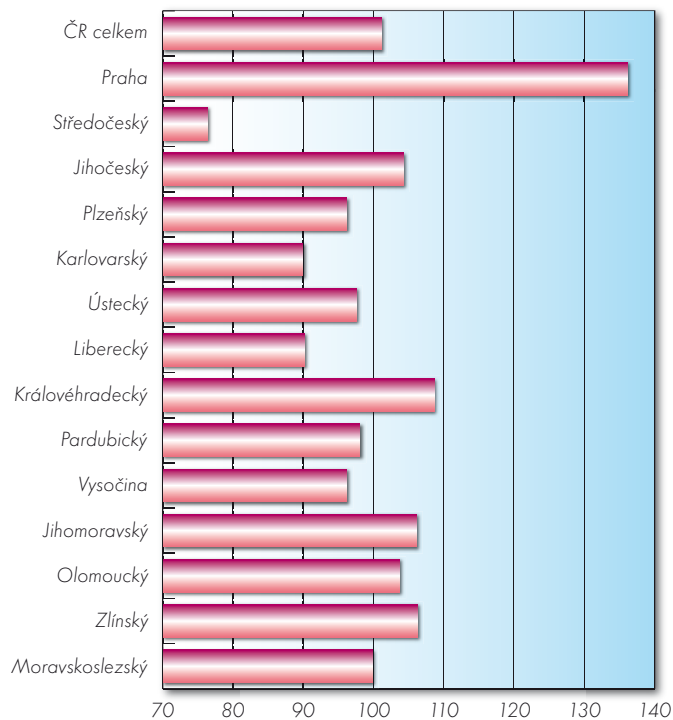

ritní zkouškou jsou míry účasti naopak nejnižší ze všech regionů: lze říci, že relativně více mladých lidí než v jiných krajích zde upřednostňuje střední vzdělání bez maturitní zkoušky.

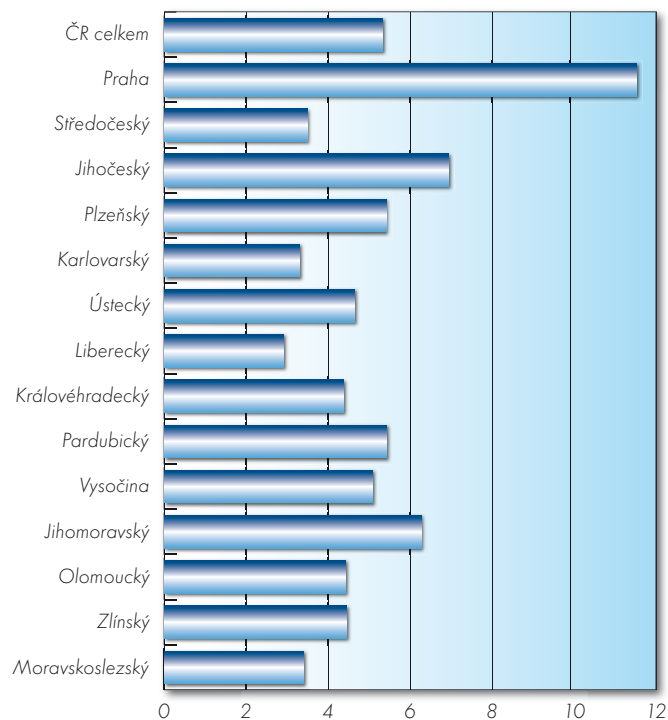
Míra účasti na vzdělávání v konzervatořích je dána nerovnoměrným rozložením těchto škol v České republice. Konzervatoře jakožto školy poskytující vzdělání v uměleckých oborech mají specifické postavení – tato skutečnost stojí v pozadí faktu, že hodnoty

účasti ve všech krajích vyjma Prahy nedosahují ani 1%. V šesti krajích se konzervatoře vůbec nevyskytují. Z ostatních krajů má relativně nejvyšší míru účasti Praha (kde je také nejvyšší počet škol – z celkového počtu 18 jich je zde 8), a to 2,0%. Je nutné upozornit, že ukazatel nevypovídá ani tak o tom, jaká je účast věkové populace toho kterého kraje na vzdělávání na konzervatořích, ale spíše o jejich rozmístění.

C1 G3: Podíl žáků SŠ na věkové populaci 15–18 letých, 2010 (v %)

C1 G4: Podíl studentů VOŠ na populaci 19–21 letých, 2010 (v %)

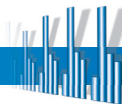

C1 T2: Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou na celkovém počtu sedmiletých dětí, 2010 (v %)

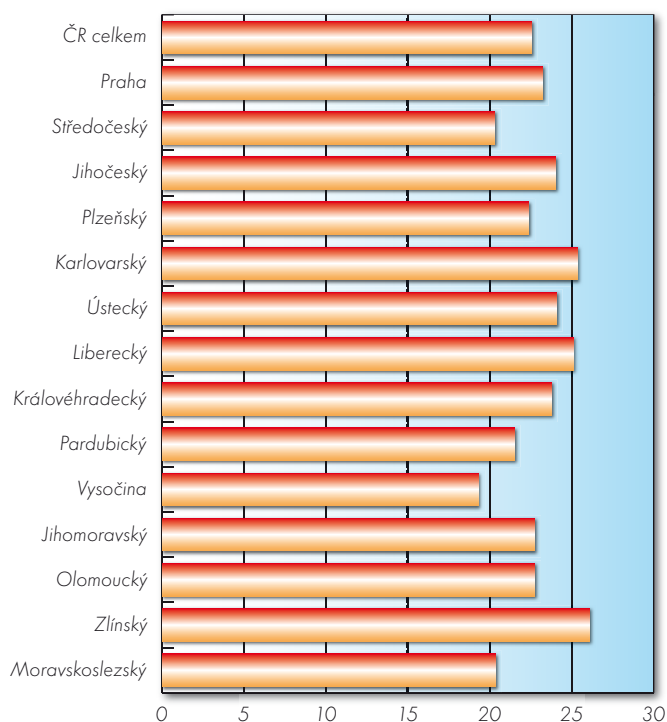
Území		Podíl (%)	Rank
ČR celkem		22,5	
CZ01	Praha	23,2	
CZ010	Hlavní město Praha	23,2	(7.)
CZ02	Střední Čechy	20,3	
CZ020	Středočeský kraj	20,3	(13.)
CZ03	Jihozápad	23,2	
CZ031	Jihočeský kraj	24,0	(5.)
CZ032	Plzeňský kraj	22,3	(10.)
CZ04	Severozápad	24,3	
CZ041	Karlovarský kraj	25,3	(2.)
CZ042	Ústecký kraj	24,0	(4.)
CZ05	Severovýchod	23,3	
CZ051	Liberecký kraj	25,1	(3.)
CZ052	Královéhradecký kraj	23,7	(6.)
CZ053	Pardubický kraj	21,5	(11.)
CZ06	Jihovýchod	21,6	
CZ063	Vysočina	19,3	(14.)
CZ064	Jihomoravský kraj	22,7	(8.)
CZ07	Střední Morava	24,3	
CZ071	Olomoucký kraj	22,7	(9.)
CZ072	Zlínský kraj	26,0	(1.)
CZ08	Moravskoslezsko	20,3	
CZ080	Moravskoslezský kraj	20,3	(12.)

C1 T4: Podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročnících ZŠ a SŠ odpovídajících 2. stupni ZŠ, 2010 (v %)

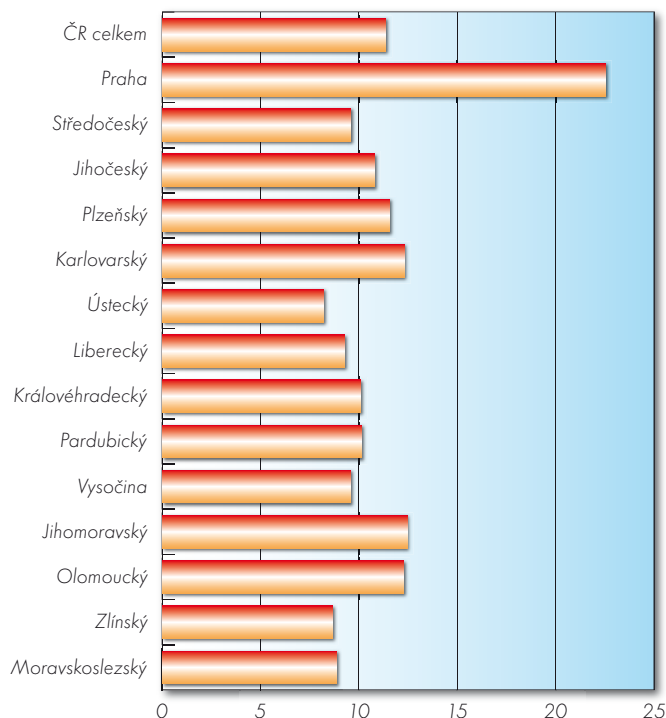
Území		Podíl (%)	Rank
ČR celkem		11,3	
CZ01	Praha	22,5	
CZ010	Hlavní město Praha	22,5	(1.)
CZ02	Střední Čechy	9,6	
CZ020	Středočeský kraj	9,6	(9.)
CZ03	Jihozápad	11,1	
CZ031	Jihočeský kraj	10,7	(6.)
CZ032	Plzeňský kraj	11,5	(5.)
CZ04	Severozápad	9,2	
CZ041	Karlovarský kraj	12,3	(3.)
CZ042	Ústecký kraj	8,2	(14.)
CZ05	Severovýchod	9,8	
CZ051	Liberecký kraj	9,2	(11.)
CZ052	Královéhradecký kraj	10,1	(8.)
CZ053	Pardubický kraj	10,1	(7.)
CZ06	Jihovýchod	11,5	
CZ063	Vysočina	9,5	(10.)
CZ064	Jihomoravský kraj	12,4	(2.)
CZ07	Střední Morava	10,5	
CZ071	Olomoucký kraj	12,2	(4.)
CZ072	Zlínský kraj	8,6	(13.)
CZ08	Moravskoslezsko	8,8	
CZ080	Moravskoslezský kraj	8,8	(12.)

C1 G5: Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou na celkovém počtu sedmiletých dětí, 2010 (v %)

C1 G7: Podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročnících ZŠ a SŠ odpovídajících 2. stupni ZŠ, 2010 (v %)

Míra účasti na vyšším odborném vzdělávání v jednotlivých krajích je velmi silně závislá na celkovém počtu studentů vyšších odborných škol bez ohledu na regionální parametry. Stejně jako v předchozím případě tak tento ukazatel nevyovídá mnoho o tom, jaká je účast věkové populace toho kterého kraje ve vyšším odborném vzdělávání, ale spíše o hustotě sítě vyšších odborných škol. Výrazně nejvyšší míru účasti vykazuje Praha (11,5 %), kde se na vyšších odborných školách vzdělává více než dvojnásobný podíl vzhledem k populaci ve věku 19–21 let ve srovnání s celorepublikovým průměrem (5,3 %). Následují kraje Jihočeský (6,9 %), Jihomoravský (6,3 %), Pardubický a Plzeňský (oba 5,4 %).

C2 Přístup ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělání

Po absolvování základního vzdělávání vstupuje naprostá většina odpovídající věkové populace do středoškolského vzdělávání nebo vzdělávání v konzervatořích.

Volba konkrétního středoškolského programu je dána především osobními prioritami uchazečů. V rámci **středního vzdělávání s maturitní zkouškou**, ze kterého lze následně pokračovat ve vzdělávání na terciární vzdělávací úrovni, se uchazeči rozhodují mezi všeobecně vzdělávacími programy (na školách vyučujících obory gymnázií a lyceí) a odbornými programy (obory odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou), případně vzděláváním na konzervatořích. Uchazeči, kteří mají vyšší nároky na manuální dovednosti, se hlásí na obory **středního vzdělávání s výučním listem**. Rozdělení populace nově vstupující do odborného středního vzdělávání podle oborů vzdělání, na které se hlásí, se řídí na jedné straně institucionálními charakteristikami systému, záměry krajských samospráv, a na druhé straně zájmem žáků. Nabídky vzdělání by měly odrážet potřeby ekonomiky, resp. požadavky trhu práce v regionu.

C2.1 Podíly nově přijatých na jednotlivé druhy škol na odpovídající věkové populaci

C2.1.1 Podíl nově přijatých na střední a vyšší odborné školy a konzervatoře na odpovídající věkové populaci

Charakteristika ukazatele

Ukazatel se zaměřuje na kvantitativní popis procesu vstupu žáků na středoškolskou úroveň vzdělávání a na popis vstupu studentů do terciárního vzdělávání na vyšších odborných školách. Všímá si zvláště rozlišení středního vzdělávání s maturitní zkouškou a středního vzdělávání s výučním listem, středního vzdělávání a všeobecně vzdělávacího a odborného proudu. Popisuje také vstupy na konzervatoře a vyšší odborné školy.

Při konstrukci ukazatele byl zvolen první ze dvou úhlů pohledu – **podíl počtu nově přijatých na odpovídající věkové populaci** (15letí pro střední školy a konzervatoře, 18letí pro nástavbové studium a 19letí pro vyšší odborné školy). Druhým pohledem (je obsahem dalšího ukazatele v této kapitole) je **podíl počtu nově přijatých na celkovém počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně** (pro střední školy a vyšší odborné vzdělávání na konzervatořích absolventi základních škol, pro nástavbové studium absolventi středního vzdělávání s výučním listem včetně zkráceného studia, pro vyšší odborné školy absolventi oborů středních škol ukončených maturitní zkouškou).

Metodika výpočtu

$$\frac{NP_i}{P_j} \cdot 100$$

NP – počet nově přijatých do denní formy vzdělávání

P – odpovídající věková populace

i – jednotlivé druhy škol – střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, příp. jednotlivé druhy vzdělávání (maturitní včetně vyššího odborného na konzervatořích, nematuritní, nástavbové studium)

j – velikost populace typické pro vstup do dané vzdělávací úrovně (15letí pro střední školy a konzervatoře, 18letí pro nástavbové studium a 19letí pro vyšší odborné školy)

Nově přijatí na střední školy a konzervatoře – maturitní obory zahrnují nově přijaté na čtyřleté obory gymnázií, konzervatoře (šestileté vzdělávání a 5. ročníky osmiletých oborů), obory odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou, ročníky víceletých oborů gymnázií odpovídající 1. ročníku střední školy (5. ročníky osmiletých oborů, 3. ročníky šestiletých oborů) včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a na konzervatořích. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Nově přijatí na střední školy – nematuritní obory zahrnují nově přijaté na odborné střední vzdělávání s výučním listem a obory středního vzdělávání včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2010
- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Vzhledem k populaci 15letých **nastupuje na střední školy a konzervatoře prakticky každý**. Celkový podíl se v porovnání s předchozím rokem nepatrně snížil, a to na současnou hodnotu 116,7 % (ukazatel převyšuje hranici 100 %, protože do celkového počtu nově přijímaných jsou zahrnuti nejen nově přijatí absolventi základních škol, ale i ti, kteří nastupují do denní formy vzdělávání na střední školy z jiných škol, ze zaměstnání či odjinud – tito žáci mohou být starší 15 let).

Největší zájem žáci projevují o střední vzdělávání s maturitní zkouškou, kam bylo ve školním roce 2010/11 vzhledem k populaci 15letých přijato 79,5 % žáků. Do nematuritních oborů, tj. středního vzdělávání s výučním listem a středního vzdělávání, bylo nově přijato 37,3 % žáků vzhledem k populaci 15letých.

Specifickými obory jsou obory gymnázií s víceletým vzděláváním a obory tanec na konzervatořích, tedy školy, kam nastupují žáci ještě v průběhu povinné školní docházky. Na úrovni 1. ročníku střední školy (tj. e 3. ročníku šestiletých gymnázií a v 5. ročníku osmiletých gymnázií) se v oborech víceletých gymnázií vzdělává v celorepublikovém měřítku celkem 10,9 % vzhledem k populaci 15letých, na úrovni 1. ročníku konzervatoří tj. v 5. ročníku osmiletých konzervatoří se jedná celkem o 0,06 %.

Porovnáme-li nově přijímané do denní formy vzdělávání podle druhu vzdělávání, nejvíce nově přijímaných připadá na školy poskytující **střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou** – 55,9 % vzhledem k populaci 15letých –, následují školy poskytující **střední odborné vzdělávání s výučním listem** – 36,2 % v porovnání s populací 15letých –, a pak **obory čtyřletých gymnázií** – 12,7 % (vezmeme-li však obory gymnázií jako celek, tedy včetně víceletých, potom celkový počet nově vstupujících na „středníškolskou“ úroveň oborů gymnázií činí 23,6 % v porovnání s populací 15letých). Nově přijímaní do oborů **středního vzdělávání** tvoří pouze 1,0 %.

Na **konzervatoře** je nově přijato 0,6 % žáků vzhledem k populaci 15letých.

Do denní formy **návstavného studia** po absolvování středního vzdělávání s výučním listem nastupuje 8,6 % žáků vzhledem k populaci 18letých.

V republikovém měřítku nastupuje do denní formy vzdělávání **vyšších odborných škol** 7,2 % studentů vzhledem k populaci 19letých. Tento ukazatel však vykazuje velké regionální rozdíly. Meziročně se hodnoty tohoto ukazatele zvýšily o 0,5 procentního bodu.

C2 T1a: Podíl nově přijatých na SŠ na populaci 15letých, 2010 (v %)

Území		SŠ „maturitní“ obory	SŠ „nematuritní“ obory	SŠ celkem
ČR celkem		79,45	37,27	116,72
CZ01	Praha	130,58	33,14	163,72
CZ010	Hlavní město Praha	130,58 (1.)	33,14 (13.)	163,72 (1.)
CZ02	Střední Čechy	56,62	30,46	87,08
CZ020	Středočeský kraj	56,62 (14.)	30,46 (14.)	87,08 (14.)
CZ03	Jihozápad	76,97	38,11	115,08
CZ031	Jihočeský kraj	79,80 (6.)	39,20 (6.)	119,00 (5.)
CZ032	Plzeňský kraj	73,63 (10.)	36,82 (10.)	110,45 (11.)
CZ04	Severozápad	72,96	44,48	117,44
CZ041	Karlovarský kraj	68,90 (12.)	46,27 (1.)	115,17 (8.)
CZ042	Ústecký kraj	74,45 (9.)	43,83 (2.)	118,28 (6.)
CZ05	Severovýchod	75,53	38,87	114,40
CZ051	Liberecký kraj	67,40 (13.)	39,94 (4.)	107,34 (12.)
CZ052	Královéhradecký kraj	81,35 (3.)	39,96 (3.)	121,31 (3.)
CZ053	Pardubický kraj	76,17 (8.)	36,84 (9.)	113,01 (10.)
CZ06	Jihovýchod	79,50	37,78	117,27
CZ063	Vysočina	70,14 (11.)	35,16 (11.)	105,30 (13.)
CZ064	Jihomoravský kraj	84,27 (2.)	39,11 (7.)	123,38 (2.)
CZ07	Střední Morava	80,49	36,99	117,49
CZ071	Olomoucký kraj	79,82 (5.)	39,59 (5.)	119,41 (4.)
CZ072	Zlínský kraj	81,20 (4.)	34,26 (12.)	115,46 (7.)
CZ08	Moravskoslezsko	76,57	37,05	113,62
CZ080	Moravskoslezský kraj	76,57 (7.)	37,05 (8.)	113,62 (9.)

Z uvedených podílů a porovnání s rokem 2009 je možné zjistit celkovou stabilizaci nabídky studijních programů a mírný pokles podílu nově přijímaných na školy poskytující střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou vzhledem k populaci 15letých.

Hodnoty tohoto ukazatele jsou také ovlivněny tím, že populační ročníky, ke kterým se poměrují nově přijatí na jednotlivých vzdělávacích stupních, početně dost výrazně klesaly.

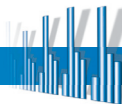
Regionální rozdíly

Porovnáme-li **počty nově přijímaných na střední školy s populací 15letých v krajích**, jsou na první pohled zřejmé poměrně značné regionální rozdíly. Naprosto atypická je situace v Praze.

Podíly žáků víceletých oborů gymnázií v ročnících odpovídajících 1. ročníku středních škol ve vztahu k populaci 15letých se v jednotlivých krajích značně liší. Odchylna od republikového průměru 10,9 % je v kladné škále nejvyšší u Prahy (hodnota 23,0 %), ve které se opět uplatňuje funkce spádového centra, naopak v záporné škále nejnižší u Ústeckého kraje s hodnotou 7,4 %. Protože žáci plní v prvních letech vzdělávání na víceletých gymnáziích povinnou školní docházku, je zájem žáků ovlivněn také snadnou dopravní dostupností školy, protože pro žáky i jejich rodiče je toto dost důležitý faktor. Pro žáky v těchto věkových kategoriích (11 až 15 let) zpravidla nebývají k dispozici domovy mládeže či internáty.

Počet žáků nově přijatých do oborů čtyřletých gymnázií vzhledem k populaci 15letých vykazuje také poměrně vysoké mezikrajové rozdíly. Hodnoty ukazatele se pohybují od 7,3 % v Plzeňském kraji až do 16,3 % ve Zlínském kraji (druhá nejvyšší hodnota) a 20,8 % v Praze. Tento ukazatel charakterizuje podíly nově přijímaných do všeobecného směru vzdělávání a závisí zvláště na síti škol vyučujících obory gymnázií v kraji. Rozložení krajů pod a nad celorepublikovým průměrem je vcelku rovnoměrné.

Pro odborné vzdělávání jsou charakteristické dva základní druhy vzdělávání – odborné střední vzdělávání ukončené maturitní zkouškou

kou a střední vzdělávání s výučním listem. Co se týká škol poskytujících střední vzdělávání (jde zejména o praktické školy a obory pro žáky se SVP), jsou z hlediska počtu žáků méně početně zastoupené a v současné době hrají roli spíše doplňkových programů. Z tohoto důvodu se zde budeme věnovat především odbornému střednímu vzdělávání s maturitní zkouškou a střednímu vzdělávání s výučním listem a závislostem mezi jejich rozdělením.

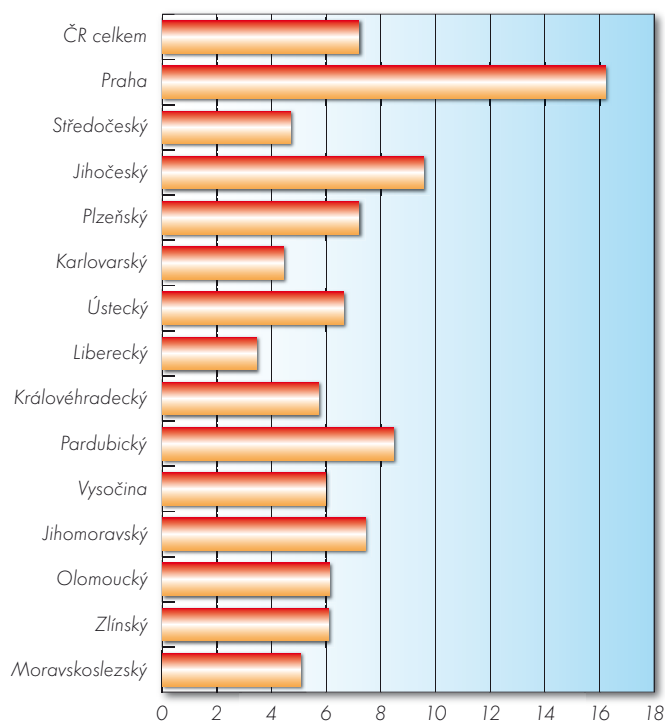
Pokud jde o odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou, nejvyšší podíl nově přijímaných vzhledem k populaci 15letých vykazuje, stejně jako u vzdělávání na školách vyučujících obory gymnázií, Praha (86,9 %), nejnižší opět Středočeský kraj (39,3 %), který jako svoji spádovou oblast využívá Prahu. U ostatních krajů dosahuje ukazatel hodnot od 49,1 % v Libereckém kraji až do 58,1 % v Královéhradeckém kraji.

Podíly nově přijímaných do oborů středního vzdělávání s výučním listem: Nejvyšších hodnot dosahuje ukazatel v Karlovarském (45,8 %) a Ústeckém kraji (42,3 %). Pod celorepublikovou hodnotou ukazatele (36,2 %) se pohybuje sedm krajů – Středočeský (zde je však celkově malá míra nově přijímaných do škol v tomto kraji), Praha, Zlínský, kraj Vysočina, Plzeňský, Moravskoslezský a Pardubický (potenciální uchazeči ve všech sedmi krajích si častěji vybírají školy vyučující maturitní obory).

Konzervatoře nejsou ve všech krajích, proto podíl nově přijímaných na tyto školy můžeme porovnat jen v devíti krajích. Nejvíce škol je v Praze (8), a proto je zde také podíl nově přijatých vzhledem k populaci 15letých nejvyšší (3,3 %). Na dalších místech je kraj Jihomoravský (0,7 %) a Moravskoslezský (0,6 %). Pod republikovým průměrem (0,6 %) jsou v kraji Zlínském (0,5 %), Olomouckém (0,4 %) a Ústeckém (0,3 %).

Podíly nově přijímaných do nástavbového studia vzhledem k populaci 18letých nejsou v jednotlivých krajích moc vyrovnané. Hod-

C2 G1: Podíl nově přijatých na VOŠ na populaci 19letých, 2010 (v %)

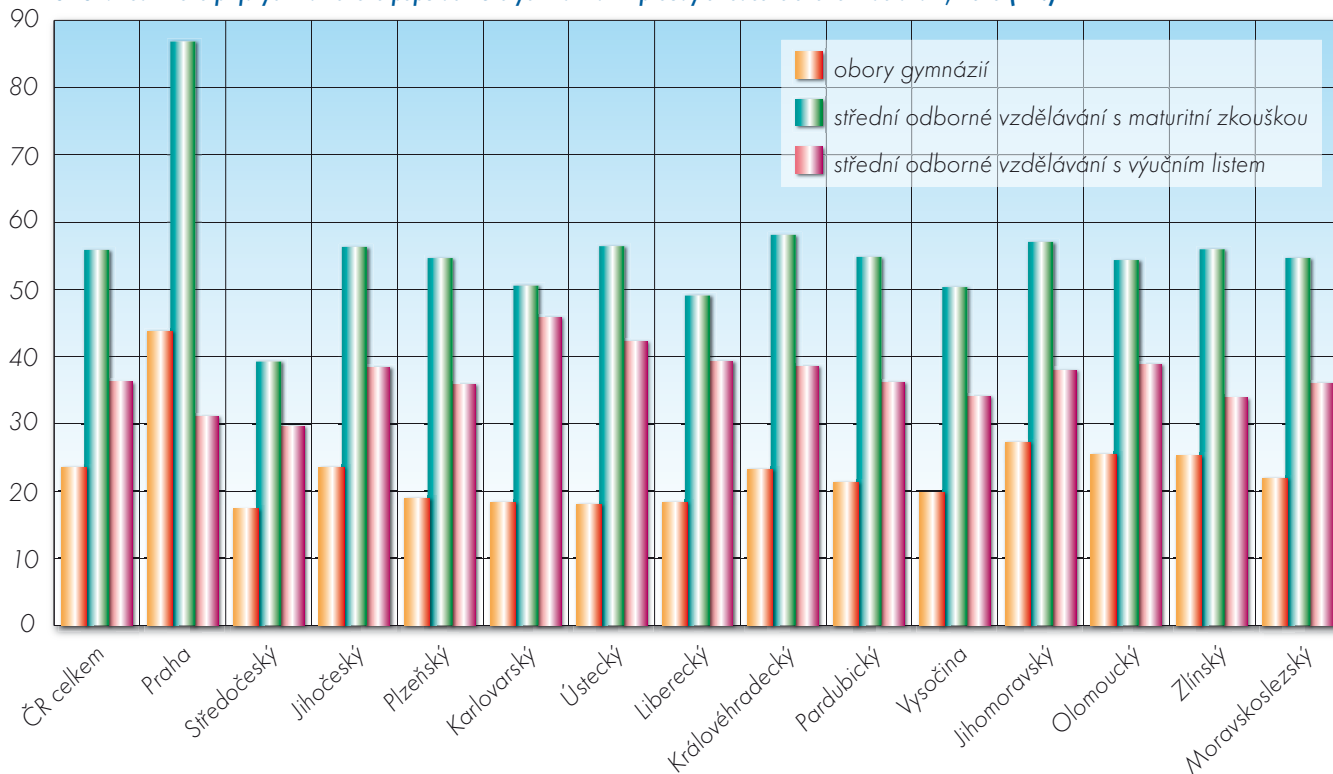

nota ukazatele je nejvyšší v Olomouckém kraji (12,4 %), na druhém místě je Plzeňský kraj (10,5 %). Nejmenší hodnotu ukazatele vykazuje kraj Pardubický (6,3 %).

Jak již bylo v úvodu řečeno, podíly nově přijímaných na vyšší odborné školy vzhledem k populaci 19letých vykazují významné

C2 T1: Podíl nově přijatých na SŠ, konzervatoře a VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2010 (v %)

Území	4leté obory gymnázií		střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou		střední vzdělávání		střední odborné vzdělávání s výučním listem		obory víceletých gymnázií		konzervatoře		nástavbové studium		VOŠ	
	hodnota	řadění	hodnota	řadění	hodnota	řadění	hodnota	řadění	hodnota	řadění	hodnota	řadění	hodnota	řadění	hodnota	řadění
ČR celkem	12,65		55,87		1,04		36,23		10,93		0,62		8,57		7,17	
CZ01 Praha	20,76		86,86		2,03		31,12		22,96		3,30		8,49		16,20	
CZ010 Hlavní město Praha	20,76	(1.)	86,86	(1.)	2,03	(1.)	31,12	(13.)	22,96	(1.)	3,30	(1.)	8,49	(6.)	16,20	(1.)
CZ02 Střední Čechy	9,50		39,26		0,78		29,68		7,86		–		7,74		4,65	
CZ020 Středočeský kraj	9,50	(11.)	39,26	(14.)	0,78	(9.)	29,68	(14.)	7,86	(13.)	–	x	7,74	(12.)	4,65	(12.)
CZ03 Jihozápad	10,43		55,56		0,88		37,23		10,98		0,54		9,84		8,46	
CZ031 Jihočeský kraj	13,12	(4.)	56,32	(5.)	0,81	(8.)	38,39	(6.)	10,36	(6.)	0,54	(6.)	9,32	(3.)	9,54	(2.)
CZ032 Plzeňský kraj	7,25	(14.)	54,66	(9.)	0,97	(7.)	35,85	(10.)	11,72	(4.)	0,54	(5.)	10,46	(2.)	7,17	(5.)
CZ04 Severozápad	10,07		54,85		1,24		43,23		8,04		0,25		8,02		6,02	
CZ041 Karlovarský kraj	8,46	(13.)	50,55	(11.)	0,46	(13.)	45,80	(1.)	9,89	(7.)	–	x	6,75	(13.)	4,42	(13.)
CZ042 Ústecký kraj	10,66	(10.)	56,43	(4.)	1,53	(2.)	42,30	(2.)	7,36	(14.)	0,34	(9.)	8,47	(8.)	6,62	(6.)
CZ05 Severovýchod	11,50		54,37		0,94		37,93		9,66		0,20		7,27		5,98	
CZ051 Liberecký kraj	9,16	(12.)	49,08	(13.)	0,67	(11.)	39,27	(3.)	9,16	(9.)	–	x	7,75	(11.)	3,43	(14.)
CZ052 Královéhradecký kraj	12,68	(6.)	58,11	(2.)	1,45	(3.)	38,50	(5.)	10,56	(5.)	–	x	7,80	(10.)	5,70	(10.)
CZ053 Pardubický kraj	12,20	(8.)	54,83	(7.)	0,63	(12.)	36,21	(8.)	9,14	(10.)	0,57	(4.)	6,32	(14.)	8,45	(3.)
CZ06 Jihovýchod	13,85		54,79		1,11		36,67		10,85		0,43		8,56		6,93	
CZ063 Vysočina	10,71	(9.)	50,34	(12.)	1,12	(4.)	34,04	(11.)	9,09	(11.)	–	x	8,72	(5.)	5,94	(9.)
CZ064 Jihomoravský kraj	15,45	(3.)	57,06	(3.)	1,10	(5.)	38,01	(7.)	11,75	(3.)	0,65	(2.)	8,48	(7.)	7,40	(4.)
CZ07 Střední Morava	14,48		55,14		0,59		36,40		10,87		0,45		10,74		6,07	
CZ071 Olomoucký kraj	12,77	(5.)	54,36	(10.)	0,77	(10.)	38,82	(4.)	12,70	(2.)	0,37	(8.)	12,41	(1.)	6,09	(7.)
CZ072 Zlínský kraj	16,29	(2.)	55,97	(6.)	0,40	(14.)	33,85	(12.)	8,94	(12.)	0,53	(7.)	8,94	(4.)	6,05	(8.)
CZ08 Moravskoslezsko	12,35		54,67		1,01		36,04		9,55		0,62		8,19		5,02	
CZ080 Moravskoslezský kraj	12,35	(7.)	54,67	(8.)	1,01	(6.)	36,04	(9.)	9,55	(8.)	0,62	(3.)	8,19	(9.)	5,02	(11.)

C2 G2: Podíl nově přijatých na věkové populaci 15letých na hlavní proudy středoškolského vzdělávání, 2010 (v %)

regionální rozdíly. Tyto podíly velmi úzce souvisejí, podobně jako u ukazatele C1, s hustotou sítě vyšších odborných škol v jednotlivých regionech. Nejvyšší hodnota ukazatele je v Praze (16,2%) a Jihočeském kraji (9,5%). Naopak nejnižší hodnota je zaznamenána v Libereckém kraji (3,4%) a Karlovarském kraji (4,4%).

C2.1.1a Podíl nově přijatých do oborů všeobecného proudu středoškolského vzdělávání na odpovídající věkové populaci

Charakteristika ukazatele

V této podobě jsme ukazatel publikovali poprvé v ročence za rok 2007. Zaměřuje se na popis procesu vstupu studentů na středoškolskou úroveň všeobecného vzdělávání. Všeobecné vzdělání poskytují nejen školy, které vyučují gymnaziální obory, ale i střední školy, které poskytují střední vzdělání s maturitní zkouškou v oborech lyceí. Žáci všeobecného vzdělávání nezískávají odbornost, ale jsou ve větší míře než žáci odborného proudu připravováni k dalšímu studiu v terciárním vzdělávání, proto je zde tento ukazatel zcela namístě.

Metodika výpočtu

$$\frac{NP_i}{P} \cdot 100$$

NP – počet nově přijatých do denní formy vzdělávání

P – populace 15letých

i – jednotlivé druhy všeobecného vzdělávání (4leté obory gymnázií, víceleté obory gymnázií a obory lyceí)

Nově přijatí do oborů všeobecného vzdělávání zahrnují nově přijaté ke vzdělávání ve čtyřletých oborech gymnázií, žáky v ročnících víceletých oborů gymnázií odpovídajících 1. ročníku střední školy (5. ročníky osmiletých oborů vzdělávání, 3. ročníky šestiletých oborů) včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a nově přijaté do oborů lyceí. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2010
- databáze ÚIV

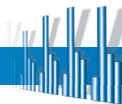
Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Vzhledem k populaci 15letých **nastupuje do oborů všeobecného vzdělávání** necelá třetina žáků. Celkově do středních škol vyučujících obory gymnázií nastupuje 23,6% žáků v porovnání s počtem 15letých. Do oborů gymnázií se čtyřletým vzděláváním bylo přijato v republikovém měřítku celkem 12,7% v porovnání s populací 15letých, podíl žáků v oborech víceletých gymnázií na úrovni 1. ročníku střední školy je 10,9% a do oborů lyceí bylo přijato 5,2% žáků vzhledem k populaci 15letých. Žáci nově přijatí do oborů lyceí tvoří téměř pětinu všech přijatých do všeobecného vzdělávání, jejich počet se oproti roku 2009/10 snížil o 13,6%.

Regionální rozdíly

Podíl nově přijatých do škol vyučujících obory gymnázií na populaci 15letých je nejvyšší v Praze, a to jak do čtyřletých oborů gymnázií (20,8%), tak do víceletých oborů gymnázií do ročníků odpovídajících 1. ročníku střední školy (23,0%). Jak jsme psali již při popisu ukazatele C2.1.1, tato skutečnost mimo jiné odráží spádovost Prahy jako vzdělávacího centra zejména pro Středočeský kraj. Na dalších místech je ve čtyřletých oborech gymnázií Zlínský kraj (16,3%) a Jihomoravský kraj (15,5%). V oborech víceletých gymnázií jsou na dalších místech Olomoucký kraj (12,7%) a Jihomoravský kraj (11,8%). Naopak nejnižší podíl vykazuje ve čtyřletých oborech Plzeňský kraj (7,3%) a ve víceletých oborech Ústecký kraj (7,4%).

Podíl žáků nastupujících do oborů lyceí na populaci 15letých má z regionálního hlediska trochu jiný charakter než u oborů gymnázií. Nejvyšší podíl nově přijímaných žáků vykazuje Praha (9,0%). Na druhém místě je Zlínský kraj (6,8%). Na dalším místě je Jihomoravský kraj (5,7%). Nejmenší podíl žáků nastupujících do oborů lyceí zaznamenávají Středočeský kraj (3,7%) a Karlovarský kraj (3,2%).

C2 T2: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na populaci 15letých, 2010 (v %)

Území		obory všeobecného vzdělávání celkem		4leté obory gymnázií		obory víceletých gymnázií		obory lyceí	
ČR celkem		28,82		12,65		10,93		5,24	
CZ01	Praha	52,74		20,76		22,96		9,02	
CZ010	Hlavní město Praha	52,74	(1.)	20,76	(1.)	22,96	(1.)	9,02	(1.)
CZ02	Střední Čechy	21,03		9,50		7,86		3,67	
CZ020	Středočeský kraj	21,03	(14.)	9,50	(11.)	7,86	(13.)	3,67	(13.)
CZ03	Jihozápad	25,59		10,43		10,98		4,18	
CZ031	Jihočeský kraj	27,54	(7.)	13,12	(4.)	10,36	(6.)	4,07	(12.)
CZ032	Plzeňský kraj	23,28	(11.)	7,25	(14.)	11,72	(4.)	4,31	(9.)
CZ04	Severozápad	22,29		10,07		8,04		4,18	
CZ041	Karlovarský kraj	21,57	(13.)	8,46	(13.)	9,89	(7.)	3,22	(14.)
CZ042	Ústecký kraj	22,55	(12.)	10,66	(10.)	7,36	(14.)	4,53	(8.)
CZ05	Severovýchod	26,10		11,50		9,66		4,93	
CZ051	Liberecký kraj	23,65	(10.)	9,16	(12.)	9,16	(9.)	5,33	(7.)
CZ052	Královéhradecký kraj	28,68	(5.)	12,68	(6.)	10,56	(5.)	5,44	(6.)
CZ053	Pardubický kraj	25,41	(8.)	12,20	(8.)	9,14	(10.)	4,07	(11.)
CZ06	Jihovýchod	30,36		13,85		10,85		5,66	
CZ063	Vysočina	25,32	(9.)	10,71	(9.)	9,09	(11.)	5,52	(5.)
CZ064	Jihomoravský kraj	32,93	(2.)	15,45	(3.)	11,75	(3.)	5,73	(3.)
CZ07	Střední Morava	30,77		14,48		10,87		5,42	
CZ071	Olomoucký kraj	29,62	(4.)	12,77	(5.)	12,70	(2.)	4,16	(10.)
CZ072	Zlínský kraj	31,97	(3.)	16,29	(2.)	8,94	(12.)	6,75	(2.)
CZ08	Moravskoslezsko	27,56		12,35		9,55		5,66	
CZ080	Moravskoslezský kraj	27,56	(6.)	12,35	(7.)	9,55	(8.)	5,66	(4.)

C2.1.2 Podíl nově přijatých na střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně

Charakteristika ukazatele

Ukazatel se zaměřuje na popis procesu vstupu žáků na středoškolskou úroveň vzdělávání. Zvláště si všímá rozlišení na střední vzdělávání s maturitní zkouškou, střední vzdělávání a střední vzdělávání s výučním listem, dále pak rozdělení na všeobecně vzdělávací a odborný proud. Do všeobecně vzdělávacího proudu jsou započítány školy vyučující obory gymnázií a školy vyučující obory lyceí.

Při konstrukci ukazatele byl na rozdíl od ukazatele předchozího zvolen druhý ze dvou úhlů pohledu – podíl nově přijatých na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně (pro střední školy a konzervatoře počet absolventů základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; pro nástavbové studium počet absolventů středního vzdělávání s výučním listem; pro vyšší odborné školy počet absolventů oborů středních škol ukončených maturitní zkouškou vč. absolventů nástavbového studia).

Metodika výpočtu

$$\frac{NP_i}{A_j} \cdot 100$$

NP – počet nově přijatých do denní formy vzdělávání

A – počet absolventů předchozího vzdělávacího stupně (pro výpočet ukazatele týkajícího se středních škol a konzervatoří se počítá s celkovým počtem absolventů základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami bez těch, kteří odešli ze základní školy na víceleté střední školy, ale včetně žáků 2. ročníku šestiletých a 4. ročníku osmiletých středních škol; pro nástavbové studium se počítá s absolventy středního vzdělávání s výučním listem; pro vyšší odborné školy se počítá s celkovým počtem absolventů středních škol v oborech ukončených matu-

ritní zkouškou včetně zkrácené formy vzdělávání a absolventů nástavbového studia).

- i – jednotlivé druhy škol – střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, příp. jednotlivé druhy vzdělávání (s maturitou, s výučním listem, střední vzdělávání, nástavbové studium)
- j – druhy vzdělávání nižší vzdělávací úrovně (základní školy včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií (2. ročník 6letých a 4. ročník 8letých oborů), střední školy v oborech vzdělávání ukončených maturitní zkouškou, střední školy v oborech vzdělávání s výučním listem)

Nově přijatí na střední školy – maturitní obory – tento ukazatel zahrnuje nově přijaté ke vzdělávání ve čtyřletých oborech gymnázií, přijaté do oborů odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou (bez nástavbového studia a zkrácené formy vzdělávání), žáky v ročnících víceletých oborů gymnázií a osmiletých konzervatoří odpovídajících 1. ročníku střední školy (5. ročníky osmiletých oborů vzdělávání, 3. ročníky šestiletého vzdělávání) včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a konzervatořích a nově přijaté do šestiletých konzervatoří. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Nově přijatí na střední školy – nematuritní obory – tento ukazatel zahrnuje nově přijaté do oborů vzdělávání s výučním listem a oborů středního vzdělávání včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Pořadí krajů podle jednotlivých druhů vzdělávání v tomto ukazateli je velmi podobné předchozímu ukazateli C2.1.1.

Celkově byly hodnoty ukazatele týkajícího se středního vzdělávání vyšší než u předchozího ukazatele vzhledem k tomu, že celkový počet absolventů předcházející vzdělávací úrovně byl obvykle o něco nižší než velikost odpovídající věkové populace 15letých. Počet absolventů ZŠ je o něco vyšší, než je počet 15letých, a tak jsou hodnoty ukazatele podílu nově přijatých na střední školy nižší. V případě 18- a 19letých jsou počty absolventů odpovídajícího vzdělání výrazně nižší.

Při porovnání celkových počtů žáků nově přijatých na střední školy v roce 2010 s celkovým počtem absolventů předchozí vzdělávací úrovně dostaneme hodnotu zhruba o čtyři procentní body nižší než v případě podílu k populaci 15letých, a to 113,0%. Do celkového počtu nově přijímaných jsou zahrnuti nejen nově přijatí absolventi základních škol, ale i ti, kteří nastupují do denní formy vzdělávání na střední školy z jiných škol, ze zaměstnání či odjinud. Z toho do oborů středních škol poskytujících vzdělání s maturitní zkouškou bylo nově přijato 76,9% žáků a do oborů středních škol poskytujících vzdělání s výučním listem a střední vzdělávání 36,1% žáků vzhledem k absolventům základního vzdělávání.

Porovnáme-li **počty nově přijímaných podle druhu vzdělávání**, nejvíce nově přijímaných (vzhledem k počtu absolventů základní vzdělávací úrovně) připadá na obory odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou (54,1%) a na obory středního vzdělávání s výučním listem s 35,1% absolventů předchozí vzdělávací úrovně. Další v pořadí je „středoškolská“ úroveň oborů gymnázií, na které podíl nově přijatých na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně činí 22,8%. Nově přijímaní do oborů středního vzdělávání tvoří pouze 1,0%.

V ročnících víceletých oborů gymnázií odpovídajících 1. ročníku středoškolského vzdělávání studovalo celkem 10,6% žáků vzhledem k celkovému počtu absolventů základního vzdělávání. O tento počet se dá navýšit hodnota 12,2%, tedy celkový počet nově přijatých ke vzdělávání ve čtyřletých oborech gymnázií vzhledem k celkovému počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně, a dostáváme se k hodnotě 22,8%, což je prakticky celkový podíl nově přijatých do gymnaziálního směru vzdělávání na středoškolské úrovni.

Na **konzervatoře** bylo nově přijato 0,6% žáků vzhledem k počtu absolventů základního vzdělávání.

Do **nástavbového studia** bylo nově přijato 38,0% žáků vzhledem k počtu absolventů středního vzdělávání s výučním listem. Znamená to, že více než třetina žáků si po získání výučního listu zvyšuje kvalifikaci nástavbovým studiem.

Vzhledem k hodnotě předchozího ukazatele C2.1.1 jsou **hodnoty nově přijímaných na vyšší odborné školy ve vztahu k celkovému počtu maturantů** o více než polovinu vyšší. Tento rozdíl je způsoben především velkým rozdílem mezi velikostí populačního ročníku 19letých (131 340 obyvatel) a celkovým počtem maturantů (81 064 studentů) v příslušném roce. Do denní formy vzdělávání vyšších odborných škol nastoupilo celkem 11,6% absolventů předchozí vzdělávací úrovně, tedy maturantů. Regionální rozdíly jsou opět, stejně jako v případě předchozího ukazatele, velké a vypovídají opět spíše o rozložení sítě vyšších odborných škol než o podílu nově přijímaných na vyšší odborné školy z toho kterého regionu.

Regionální rozdíly

Porovnáme-li **podíly nově přijímaných na střední školy a konzervatoře na počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně**, jsou prakticky všechny hodnoty nižší než hodnoty předchozího ukazatele C2.1.1. I zde jsou na první pohled patrné poměrně značné regionální rozdíly. Naprosto atypická situace je opět v Praze, kde hodnota ukazatele dosahuje 147,1% (oproti hodnotě 90,9% ve Středočeském kraji). Tato vysoká hodnota je, stejně jako v případě ukazatele C2.1, ovlivněna spádovostí Prahy jako středoškolského centra především pro okresy

C2 T3a: Podíl nově přijatých na SŠ na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2010 (v %)

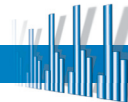
Území		SŠ „maturitní“ obory		SŠ „nematuritní“ obory		SŠ celkem
ČR celkem		76,89		36,07		112,96
CZ01	Praha	117,33		29,78		147,11
CZ010	Hlavní město Praha	117,33	(1.)	29,78	(14.)	147,11 (1.)
CZ02	Střední Čechy	59,12		31,80		90,92
CZ020	Středočeský kraj	59,12	(14.)	31,80	(13.)	90,92 (14.)
CZ03	Jihozápad	74,94		37,11		112,04
CZ031	Jihočeský kraj	78,03	(5.)	38,33	(5.)	116,36 (3.)
CZ032	Plzeňský kraj	71,33	(10.)	35,67	(10.)	107,00 (11.)
CZ04	Severozápad	71,01		43,29		114,29
CZ041	Karlovarský kraj	66,82	(12.)	44,87	(1.)	111,68 (7.)
CZ042	Ústecký kraj	72,55	(9.)	42,71	(2.)	115,25 (4.)
CZ05	Severovýchod	73,57		37,86		111,43
CZ051	Liberecký kraj	65,50	(13.)	38,82	(3.)	104,32 (12.)
CZ052	Královéhradecký kraj	78,58	(2.)	38,59	(4.)	117,17 (2.)
CZ053	Pardubický kraj	74,99	(8.)	36,27	(9.)	111,25 (9.)
CZ06	Jihovýchod	75,02		35,65		110,66
CZ063	Vysočina	68,36	(11.)	34,26	(11.)	102,63 (13.)
CZ064	Jihomoravský kraj	78,25	(3.)	36,32	(8.)	114,57 (5.)
CZ07	Střední Morava	76,69		35,24		111,94
CZ071	Olomoucký kraj	75,42	(6.)	37,40	(6.)	112,82 (6.)
CZ072	Zlínský kraj	78,06	(4.)	32,93	(12.)	110,99 (10.)
CZ08	Moravskoslezsko	75,20		36,39		111,59
CZ080	Moravskoslezský kraj	75,20	(7.)	36,39	(7.)	111,59 (8.)

Praha-východ a Praha-západ. Na dalších místech se umístily kraje Královéhradecký (117,2%) a Jihočeský (116,4%). Naopak nejnižší hodnoty (kromě Středočeského kraje) vykazují kraje Vysočina (102,6%) a Liberecký (104,3%). Hodnoty ukazatele ve všech krajích s výjimkou Středočeského kraje převyšují 100%.

Rozdíly nalezneme i v **případě podílů nově přijímaných na střední školy a konzervatoře na celkovém počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně z hlediska dosaženého stupně vzdělání – tedy „maturitní“ versus „nematuritní“ obory**. V případě oborů ukončených maturitní zkouškou (všeobecného i odborného proudu) opět v pořadí krajů vede s velkým náskokem Praha, kde hodnota ukazatele dosahuje 117,3% (i zde platí, že Praha je spádovou oblastí zejména pro hraniční okresy – Středočeský kraj dosahuje nejnižší hodnoty – 59,1%). Ostatní kraje dosahují hodnot v rozmezí od 65,5% v Libereckém kraji do 78,6% v Královéhradeckém kraji. Nad úrovní republikové hodnoty ukazatele (76,9%) je kromě Prahy a Královéhradeckého kraje ještě Jihomoravský (78,3%) Zlínský (78,1%) a Jihočeský (78,3%).

U oborů, které končí dosažením středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem (tedy oborů nematuritních), se podíly nově přijímaných na celkovém počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně pohybují v rozmezí od 29,8% v Praze a 31,8% ve Středočeském kraji do 42,7% v Ústeckém a 44,9% v Karlovarském kraji. Nejnižší hodnoty ukazatele v Praze, stejně jako v případě ukazatele C2.1, jsou způsobeny tím, že v Praze je především hustá síť škol se středním vzděláváním s maturitní zkouškou na úkor škol středního vzdělávání s výučním listem.

V jednotlivých krajích se velkou měrou liší i **podíly žáků víceletých oborů gymnázií v ročnících odpovídajících 1. ročníku střední školy na celkovém počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně**. Odchylka od republikového průměru 10,6% je v kladné škále nejvyšší opět u Prahy (hodnota 20,6%), ve které se opět uplatňuje funkce spá-

C2 T3: Podíl nově přijatých na SŠ, konzervatoře a VOŠ na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2010 (v %)

Území	obory 4letých gymnázií		střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou		střední vzdělávání		střední odborné vzdělávání s výučním listem		obory víceletých gymnázií		konzervatoře		nástavbové studium		VOŠ
	12,24	18,65	54,07	78,05	1,01	1,82	35,06	10,58	0,60	38,02	11,61				
ČR celkem	12,24	18,65	54,07	78,05	1,01	1,82	35,06	10,58	0,60	38,02	11,61				
CZ01 Praha	18,65	18,65	78,05	78,05	1,82	1,82	27,96	20,63	2,96	47,69	18,80				
CZ010 Hlavní město Praha	18,65	18,65	78,05	78,05	(1.)	(1.)	27,96	20,63	(1.)	47,69	(2.)				
CZ02 Střední Čechy	9,92	9,92	41,00	41,00	0,81	0,81	30,99	8,21	-	39,37	10,03				
CZ020 Středočeský kraj	9,92	9,92	41,00	41,00	(14.)	(14.)	30,99	8,21	(13.)	39,37	(5.)				
CZ03 Jihozápad	10,15	12,83	54,10	55,07	0,86	0,79	36,25	10,69	0,53	37,00	13,38				
CZ031 Jihočeský kraj	12,83	12,83	55,07	55,07	(3.)	(3.)	37,54	10,13	(6.)	35,84	(8.)				
CZ032 Plzeňský kraj	7,02	7,02	52,96	52,96	(9.)	(9.)	34,73	11,35	(3.)	38,34	(6.)				
CZ04 Severozápad	9,80	9,80	53,38	53,38	1,21	1,21	42,07	7,82	0,24	39,03	11,72				
CZ041 Karlovarský kraj	8,21	8,21	49,02	49,02	(12.)	(12.)	44,42	9,59	(7.)	34,02	(10.)				
CZ042 Ústecký kraj	10,39	10,39	54,99	54,99	(4.)	(4.)	41,21	7,17	(14.)	40,74	(4.)				
CZ05 Severovýchod	11,20	11,20	52,96	52,96	0,92	0,92	36,94	9,41	0,19	30,96	10,12				
CZ051 Liberecký kraj	8,90	8,90	47,70	47,70	(13.)	(13.)	38,17	8,90	(10.)	32,18	(13.)				
CZ052 Královéhradecký kraj	12,24	12,24	56,13	56,13	(2.)	(2.)	37,19	10,20	(5.)	32,85	(11.)				
CZ053 Pardubický kraj	12,01	12,01	53,97	53,97	(5.)	(5.)	35,65	9,00	(9.)	27,85	(14.)				
CZ06 Jihovýchod	13,07	13,07	51,71	51,71	1,05	1,05	34,60	10,24	0,41	34,80	10,57				
CZ063 Vysočina	10,43	10,43	49,07	49,07	(11.)	(11.)	33,17	8,86	(11.)	32,19	(12.)				
CZ064 Jihomoravský kraj	14,35	14,35	52,99	52,99	(8.)	(8.)	35,30	10,91	(4.)	36,27	(7.)				
CZ07 Střední Morava	13,80	13,80	52,54	52,54	0,56	0,56	34,68	10,36	0,42	47,85	9,94				
CZ071 Olomoucký kraj	12,06	12,06	51,36	51,36	(10.)	(10.)	36,68	12,00	(2.)	50,78	(1.)				
CZ072 Zlínský kraj	15,66	15,66	53,81	53,81	(6.)	(6.)	32,55	8,60	(12.)	44,06	(3.)				
CZ08 Moravskoslezsko	12,13	12,13	53,69	53,69	1,00	1,00	35,39	9,38	0,61	35,19	7,96				
CZ080 Moravskoslezský kraj	12,13	12,13	53,69	53,69	(7.)	(7.)	35,39	9,38	(8.)	35,19	(9.)				

dového centra, na dalším místě je s poměrně velkým odstupem Olomoucký kraj (12,0%). Naopak v záporné škále má největší odchylku od průměrné hodnoty Středočeský kraj s hodnotou 8,2% a Ústecký kraj (7,2%).

Počet žáků nově přijatých do čtyřletých oborů gymnázií vzhledem k populaci absolventů předchozí vzdělávací úrovně vykazuje také poměrně vysoké mezikrajové rozdíly. Hodnoty ukazatele se pohybují od 7,0% v Plzeňském kraji a 8,2% v Karlovarském kraji až do 18,7% v Praze a 15,7% ve Zlínském kraji. Tento ukazatel opět charakterizuje podíly nově přijímaných do všeobecného směru vzdělávání a závisí na síti škol vyučujících obory gymnázií v kraji.

Pokud jde o **odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou**, nejvyšší podíl nově přijímaných vzhledem k populaci absolventů předchozí vzdělávací úrovně má, stejně jako u vzdělávání na školách vyučujících obory gymnázií, Praha (78,1%), nejnižší opět Středočeský kraj (41,0%), který jako svoji spádovou oblast využívá Prahu. U ostatních krajů dosahuje ukazatel hodnot od 47,7% v Libereckém až do 56,1% v Královéhradeckém kraji. Data jsou včetně vzdělávání v lyceích.

Podíl počtu nově přijímaných do oborů středního vzdělávání s výučním listem tvoří ve srovnání s celkovým počtem absolventů předchozí vzdělávací úrovně v republikovém měřítku 35,1%. Pod touto hodnotou ukazatele se pohybují čtyři kraje – Praha, Středočeský (zde je

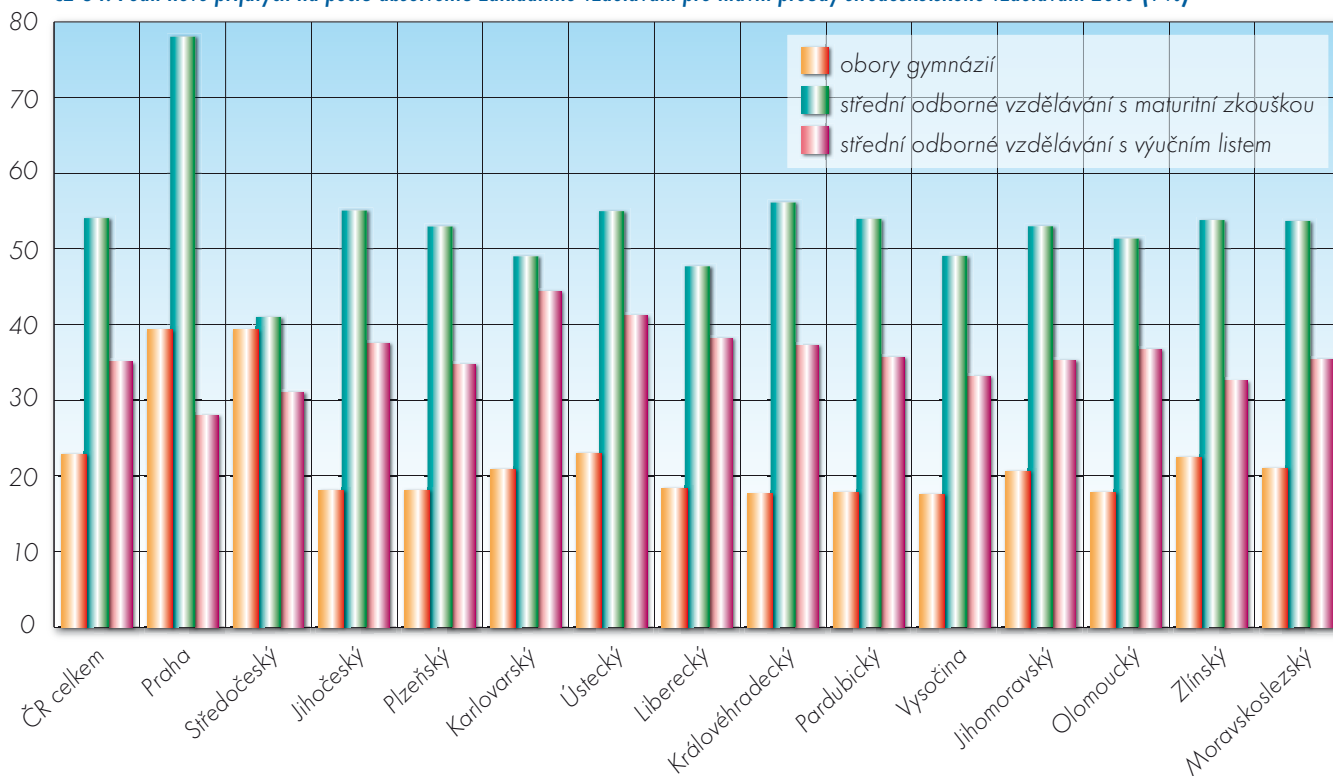
však celkově nízká míra nově přijímaných do škol v tomto kraji), Zlínský, Vysočina a Plzeňský. Výrazně nad celkovou hodnotou ukazatele jsou Karlovarský (44,4%) a Ústecký kraj (41,2%).

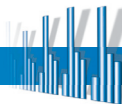
Podíly nově přijatých na **konzervatoře** jsou velmi malé a jsou dány malým počtem škol s tímto zaměřením, které ani nejsou rozmístěny ve všech krajích. Nejvíce škol je v Praze, která má také nejvyšší podíl nově přijatých žáků vzhledem k absolventům základního vzdělávání (3,0%).

Do 1. ročníku **nástavbového studia** nastoupilo celkem 38,0% žáků vzhledem k počtu absolventů středního vzdělávání s výučním listem. Nejvyšší hodnoty vykazuje Olomoucký kraj (50,8%), Praha (47,7%), Zlínský (44,1%) a Ústecký kraj (40,7%) a nejnižší hodnoty mají Pardubický (27,9%) a Liberecký kraj (32,2%). Odchylky v ostatních krajích od celorepublikového průměru nejsou příliš velké.

Jak již bylo řečeno, **podíly nově přijímaných na vyšší odborné školy vzhledem k počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně (maturantů)** vykazuje významné regionální rozdíly. Tyto podíly velmi úzce souvisejí, podobně jako u ukazatele C1 a C2.1.1, s hustotou sítě vyšších odborných škol. Nejvyšších podílů dosahuje opět Praha (18,8%), Jihočeský (14,4%), Pardubický (13,9%), Ústecký (12,3%) a Plzeňský kraj (12,0%). Pod úrovní celorepublikového průměru (11,6%) se pohybuje 9 krajů. Nejnižší podíl je v Libereckém (6,7%) a Moravskoslezském kraji (8,0%).

C2 G4: Podíl nově přijatých na počtu absolventů základního vzdělávání pro hlavní proudy středoškolského vzdělávání 2010 (v %)

C2.1.2a Podíl nově přijatých do oborů všeobecného středoškolského vzdělávání na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně

Charakteristika ukazatele

Ukazatel se zaměřuje na popis procesu vstupu studentů na středoškolskou úroveň všeobecného vzdělávání. Vykazuje vyšší hodnoty, než ukazatel C2.1.1.a, protože počet absolventů základního vzdělávání, se kterými se ukazatel poměruje, je nižší než velikost populace 15letých. Všeobecnou úroveň vzdělání poskytují nejen školy, které vyučují gymnaziální obory, ale řadíme sem i střední školy, které poskytují vzdělání v oborech lyceí. Žáci všeobecného vzdělávání nezískávají odbornost, ale jsou připravováni zejména k dalšímu studiu v terciární sféře, proto je pro lepší přehled samostatný ukazatel namístě.

Metodika výpočtu

$$\frac{NP_i}{P} \cdot 100$$

NP – počet nově přijatých do denní formy vzdělávání

P – počet absolventů základních škol + počet žáků odpovídajících ročníků víceletých gymnázií (2. ročníků šestiletých gymnázií a 4. ročníků osmiletých gymnázií)

i – jednotlivé druhy všeobecného vzdělávání (čtyřleté obory gymnázií, víceleté obory gymnázií a obory lyceí)

Nově přijatí do oborů všeobecného vzdělávání zahrnují nově přijaté na čtyřleté obory gymnázií, žáky v ročnících víceletých oborů gymnázií odpovídajících 1. ročníku střední školy (5. ročníky osmiletých dělek vzdělávání, 3. ročníky šestiletého vzdělávání) včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a nově přijaté do oborů lyceí. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2010
- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Vzhledem k počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně nastupuje do oborů všeobecného středoškolského vzdělávání více než čtvrtina žáků. Do oborů gymnázií se čtyřletým vzděláváním bylo přijato v celorepublikovém měřítku celkem 12,2 % absolventů základních škol, podíl žáků v oborech víceletých gymnázií na úrovni 1. ročníku střední školy je 10,6 % a do oborů lyceí se hlásí 5,1 % absolventů základního vzdělávání.

Regionální rozdíly

Podíl nově přijatých do škol vyučujících obory gymnázií na odpovídajícím počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně (v tomto případě absolventů základního vzdělávání) je nejvyšší v Praze, a to jak do čtyřletých oborů gymnázií (18,7 %), tak do víceletých oborů gymnázií (20,6 %). Jak jsme psali již při popisu ukazatele C2.1.1.a, tato skutečnost mimo jiné odráží spádovost Prahy jako vzdělávacího centra zejména pro Středočeský kraj. Celkově v ČR do oborů středních škol vyučujících obory gymnázií nastupuje 22,8 % žáků vzhledem k absolventům předchozí vzdělávací úrovně. Poměrně vysoký podíl nově přijatých do čtyřletých oborů gymnázií je také ve Zlínském kraji (15,7 %) a v Jihomoravském kraji (14,6 %). Nejmenší podíl vykazují kraje Karlovarský (8,2 %) a Plzeňský (7,0 %). U víceletých oborů gymnázií je situace poněkud jiná. Po Praze mají nejvyšší podíl nově přijatých na absolventech předcházející vzdělávací úrovně Olomoucký (12,0 %) a Plzeňský kraj (11,4 %). Nejmeně nově přijatých žáků v porovnání s počty absolventů předcházející vzdělávací úrovně je ve Středočeském (8,2 %) a Ústeckém kraji (7,2 %).

Ve srovnání s tím je podíl žáků nově nastupujících do oborů lyceí „pouze“ 5,1 % v porovnání s počtem absolventů základního vzdělávání, což je necelá pětina všech přijatých do všeobecného vzdělávání. Počet

C2 T4: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2010 (v %)

Území		obory všeobecného vzdělávání celkem		4leté obory gymnázií		obory víceletých gymnázií		obory lyceí	
ČR celkem		27,89		12,24		10,58		5,07	
CZ01	Praha	47,38		18,65		20,63		8,10	
CZ010	Hlavní město Praha	47,38	(1.)	18,65	(1.)	20,63	(1.)	8,10	(1.)
CZ02	Střední Čechy	21,96		9,92		8,21		3,84	
CZ020	Středočeský kraj	21,96	(13.)	9,92	(11.)	8,21	(13.)	3,84	(13.)
CZ03	Jihozápad	24,91		10,15		10,69		4,07	
CZ031	Jihočeský kraj	26,93	(7.)	12,83	(4.)	10,13	(6.)	3,98	(11.)
CZ032	Plzeňský kraj	22,55	(11.)	7,02	(14.)	11,35	(3.)	4,18	(9.)
CZ04	Severozápad	21,69		9,80		7,82		4,07	
CZ041	Karlovarský kraj	20,92	(14.)	8,21	(13.)	9,59	(7.)	3,12	(14.)
CZ042	Ústecký kraj	21,97	(12.)	10,39	(10.)	7,17	(14.)	4,41	(8.)
CZ05	Severovýchod	25,42		11,20		9,41		4,80	
CZ051	Liberecký kraj	22,99	(10.)	8,90	(12.)	8,90	(10.)	5,18	(7.)
CZ052	Královéhradecký kraj	27,70	(5.)	12,24	(5.)	10,20	(5.)	5,26	(6.)
CZ053	Pardubický kraj	25,01	(8.)	12,01	(8.)	9,00	(9.)	4,00	(10.)
CZ06	Jihovýchod	28,65		13,07		10,24		5,34	
CZ063	Vysočina	24,68	(9.)	10,43	(9.)	8,86	(11.)	5,38	(4.)
CZ064	Jihomoravský kraj	30,58	(3.)	14,35	(3.)	10,91	(4.)	5,32	(5.)
CZ07	Střední Morava	29,32		13,80		10,36		5,16	
CZ071	Olomoucký kraj	27,99	(4.)	12,06	(7.)	12,00	(2.)	3,93	(12.)
CZ072	Zlínský kraj	30,74	(2.)	15,66	(2.)	8,60	(12.)	6,49	(2.)
CZ08	Moravskoslezsko	27,07		12,13		9,38		5,56	
CZ080	Moravskoslezský kraj	27,07	(6.)	12,13	(6.)	9,38	(8.)	5,56	(3.)

škola s obory lyceí proti loňskému roku klesl o 1 školu, zatímco počet nově přijatých o 801 žáků. Podíl žáků na počtech absolventů předcházející vzdělávací úrovni nastupujících do oborů lyceí má z regionálního hlediska trochu jiný charakter než u oborů gymnázií. Nejvyšší podíl nově přijímaných žáků vykazuje Praha (8,1 %), Zlínský (6,5 %) a Moravskoslezský kraj (5,6 %) a Vysočina (5,4 %). Nejmenší podíl nově přijatých na absolventech předcházející vzdělávací úrovni zaznamenávají Karlovarský (3,1 %) a Středočeský kraj (3,8 %).

Když porovnáme podíly nově přijatých na počtu absolventů předcházející vzdělávací úrovni za všeobecné vzdělávání celkem, ukazuje se, že po Praze, kde je podíl nejvyšší (47,4 %), nově nastoupilo do 1. ročníku nejvíce žáků ve Zlínském (30,7 %) a v Jihomoravském kraji (30,6 %). Nejmenší podíly vykazují kraje Karlovarský (20,9 %) a Středočeský (22,0 %).

Tabulka C2T4: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovni, 2010 (v %)

C2.2 Podíl počtu jednotlivých druhů škol na 100 obyvatel odpovídající věkové populaci

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje vzdělávací obslužnost regionu z institucionálního hlediska, popisuje, jaký výběr (z počtu institucí) v regionu mají současní žáci, resp. populace ve věku odpovídajícím dané vzdělávací úrovni. Větší počet institucí nabízí širší nabídku škol, menší počet naopak nabízí sice méně škol, ale obvykle mnohem větších, u kterých je předpoklad širších možností v nabídce oborů vzdělání, povinné volitelných a výběrových předmětů a dalších aktivit.

Metodika výpočtu

$$\frac{P\check{s}_i}{0,01 \cdot Pp_j}$$

$P\check{s}$ – počet škol

Pp – velikost odpovídající věkové populace

i – jednotlivé druhy škol

j – věk odpovídající vzdělávání na jednotlivých druzích škol

mateřské školy	– populace ve věku 3–5 let
základní školy	– populace ve věku 6–14 let
obory gymnázií	– populace ve věku 15–18 let
střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou	– populace ve věku 15–18 let
z toho obory lyceí	– populace ve věku 15–18 let
střední odborné vzdělávání s výučním listem	– populace ve věku 15–18 let
obory nástavbového studia	– populace ve věku 18–19 let
konzervatoře	– populace ve věku 15–20 let
vyšší odborné školy	– populace ve věku 19–21 let

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2010
- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

V České republice připadá **na 100 dětí ve věku 3–5 let celkem 1,50 mateřské školy**. Znamená to, že kdyby každé dítě ve věku 3–5 let navštěvovalo mateřskou školu, byla by průměrná velikost mateřské školy téměř 67 dětí.

Na 100 dětí ve věku 6–14 let připadá 0,49 základní školy. Neznamená to však, že průměrná velikost jedné základní školy je 204 žáků, ale že v průměru na 204 dětí dané věkové skupiny existuje jedna základní

škola. Pochopitelně je průměrná velikost základních škol menší vzhledem k tomu, že část populace 6–14letých navštěvuje víceletá gymnázia a taneční konzervatoře.

Střední školy mají v České republice poměrně hustou síť a rozmanitá je i nabídka z institucionálního hlediska – tedy ve členění na školy vyučující obory gymnázií, školy poskytující odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou, střední vzdělávání s výučním listem a střední vzdělávání. **V průměru připadá na 100 obyvatel populace ve věku 15–18 let celkem 0,32 střední školy** (právních subjektů vykonávajících činnost střední školy), tedy v průměru jedna škola na 313 obyvatel ve věku 15–18 let.

Všeobecné vzdělávání v oborech gymnázií nabízí na 100 obyvatel ve věku 15–18 let v průměru 0,08 školy vyučující obory gymnázií. Znamená to, že v průměru na každých 1 250 dětí ve věku 15–18 let připadá v České republice jedna škola vyučující obory gymnázií. **Všeobecné vzdělávání v oborech lyceí** nabízí v průměru 0,05 školy, což je 2 000 obyvatel ve věku 15–18 let na jednu školu. **Odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou** nabízí celkem 0,20 školy na 100 obyvatel ve věku 15–18 let (1 škola připadá v průměru na 500 obyvatel 15–18letých). V případě **odborného středního vzdělávání s výučním listem** je hodnota ukazatele 0,12 (tedy 833 obyvatel ve věku 15–18 let na jednu školu).

Nástavbové studium nabízí na 100 obyvatel ve věku 18–19 let v průměru 0,17 střední školy. To znamená, že na 588 obyvatel ve věku 18–19 let je v průměru jedna střední škola poskytující nástavbové studium.

Vzdělávání na **konzervatořích** nabízí vzhledem k tomu, že jejich síť není příliš hustá ani rovnoměrně rozložená, na 100 obyvatel ve věku 15–20 let 0,002 školy. To je 33 333 obyvatel příslušného věku na jednu školu.

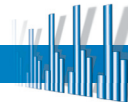
Síť vyšších odborných škol nabízejících denní formu vzdělávání není v České republice tak hustá jako síť středních škol a tomu odpovídá i celkový počet vyšších odborných škol na 100 obyvatel ve věku 19–21 let – celkem 0,04 školy (tedy 1 škola na 2 500 obyvatel ve věku 19–21 let).

Meziročně se tento ukazatel příliš nemění, u většiny druhů škol zůstává stejný.

Regionální rozdíly

Počet mateřských škol na 100 dětí ve věku 3–5 let vykazuje poměrně velké regionální rozdíly, které jsou způsobeny především hustotou sítě mateřských škol v jednotlivých regionech a s tím související průměrnou velikostí mateřských škol. Dá se předpokládat, že v regionech s vyšším podílem větších obcí bude méně mateřských škol, ale budou mít větší průměrnou velikost. Hodnotu ukazatele ovlivňuje právě ve větších městech také to, že pod jedním ředitelstvím je zde více pracovišť, která však nejsou samostatným právním subjektem. Naopak mateřské školy v regionech s vyšším podílem malých obcí budou početně více zastoupené, ale v průměru budou menší. Hodnoty ukazatele se v jednotlivých regionech pohybují od 0,90 školy v Praze až do 1,93 školy na 100 dětí ve věku 3–5 let v Pardubickém kraji. Pod celorepublikovým průměrem (1,50) se pohybují kromě Prahy pouze čtyři další kraje – Ústecký (1,20), Moravskoslezský (1,25), Karlovarský kraj (1,26) a Plzeňský kraj (1,48).

Situace v celkovém počtu **základních škol na 100 obyvatel** ve věku 6–14 let je velmi podobná situaci v mateřských školách. Opět platí, že čím více velkých obcí je v regionu, tím menších hodnot ukazatel dosahuje a naopak. Počty škol na 100 dětí ve věku 6–14 let se pohybují od 0,31 školy v Praze až do 0,62 školy v kraji Vysočina. Pod hodnotou celorepublikového průměru (0,49) jsou kromě Prahy ještě kraje Ústecký (0,39), Karlovarský (0,44), Moravskoslezský (0,44) a Jihočeský (0,49).

C2 T5: Počet jednotlivých druhů škol na 100 obyvatel odpovídající věkové populace, 2010

Území	MŠ	ZŠ	SŠ celkem		SŠ s obory gymnázií celkem		střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou		z toho: lycea		střední odborné vzdělávání s výučním listem		s obory nástavbového studia		konzervatoře		VOŠ
			SŠ celkem	SŠ celkem	SŠ s obory gymnázií celkem	střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou	z toho: lycea	střední odborné vzdělávání s výučním listem	s obory nástavbového studia	konzervatoře							
ČR celkem	1,50	0,49	0,32	0,08	0,20	0,05	0,12	0,17	0,003	0,04	0,04	0,003	0,17	0,003	0,04	0,04	
CZ01 Praha	0,90	0,31	0,48	0,16	0,27	0,05	0,11	0,18	0,012	0,09	0,09	0,012	0,18	0,012	0,09	0,09	
CZ010 Hlavní město Praha	0,90	0,31	(14.) 0,48	(1.) 0,16	(1.) 0,27	(4.) 0,05	(10.) 0,11	(5.) 0,18	(1.) 0,012	(1.) 0,09	(1.) 0,09	(5.) 0,012	(10.) 0,18	(5.) 0,012	(1.) 0,09	(1.) 0,09	
CZ02 Střední Čechy	1,50	0,50	0,29	0,06	0,17	0,04	0,11	0,16	-	0,04	0,04	-	0,16	-	0,04	0,04	
CZ020 Středněčeský kraj	1,50	0,50	(9.) 0,29	(12.) 0,06	(14.) 0,17	(12.) 0,04	(9.) 0,11	(8.) 0,16	-	(9.) 0,04	(9.) 0,04	-	(8.) 0,16	-	(8.) 0,04	(6.) 0,04	
CZ03 Jihozápad	1,50	0,50	0,30	0,08	0,19	0,04	0,13	0,17	0,002	0,05	0,05	0,002	0,17	0,002	0,05	0,05	
CZ031 Jihočeský kraj	1,51	0,49	(10.) 0,34	(3.) 0,09	(3.) 0,21	(3.) 0,04	(6.) 0,13	(6.) 0,15	(6.) 0,002	(10.) 0,04	(6.) 0,04	(6.) 0,002	(11.) 0,15	(6.) 0,002	(6.) 0,07	(2.) 0,07	
CZ032 Plzeňský kraj	1,48	0,50	(8.) 0,26	(14.) 0,06	(14.) 0,17	(13.) 0,04	(8.) 0,12	(8.) 0,19	(3.) 0,003	(11.) 0,04	(8.) 0,04	(4.) 0,003	(4.) 0,19	(4.) 0,003	(3.) 0,02	(13.) 0,02	
CZ04 Severovýchod	1,22	0,40	0,29	0,06	0,20	0,05	0,11	0,16	0,001	0,03	0,03	0,001	0,16	0,001	0,03	0,03	
CZ041 Karlovarský kraj	1,26	(11.) 0,44	(12.) 0,28	(8.) 0,07	(8.) 0,20	(9.) 0,05	(7.) 0,13	(7.) 0,14	-	(7.) 0,05	(7.) 0,05	-	(13.) 0,14	-	(9.) 0,03	(9.) 0,03	
CZ042 Ústecký kraj	1,20	(13.) 0,39	(13.) 0,29	(8.) 0,06	(13.) 0,20	(7.) 0,04	(9.) 0,10	(12.) 0,16	(9.) 0,002	(9.) 0,04	(12.) 0,16	(9.) 0,002	(6.) 0,16	(6.) 0,002	(9.) 0,03	(12.) 0,03	
CZ05 Severovýchod	1,78	0,58	0,32	0,08	0,22	0,05	0,12	0,16	0,001	0,04	0,04	0,001	0,16	0,001	0,04	0,04	
CZ051 Liberecký kraj	1,65	(7.) 0,56	(12.) 0,27	(9.) 0,07	(9.) 0,21	(6.) 0,05	(6.) 0,09	(14.) 0,15	(6.) 0,001	(6.) 0,05	(14.) 0,15	(9.) 0,001	(9.) 0,15	(9.) 0,001	(9.) 0,04	(7.) 0,04	
CZ052 Královéhradecký kraj	1,73	(6.) 0,59	(3.) 0,35	(3.) 0,08	(5.) 0,25	(2.) 0,07	(2.) 0,14	(2.) 0,20	(2.) 0,001	(3.) 0,08	(2.) 0,14	(3.) 0,001	(3.) 0,20	(3.) 0,001	(4.) 0,05	(4.) 0,05	
CZ053 Pardubický kraj	1,93	(1.) 0,59	(4.) 0,34	(5.) 0,09	(2.) 0,21	(4.) 0,03	(13.) 0,14	(3.) 0,14	(4.) 0,003	(1.) 0,09	(4.) 0,03	(2.) 0,003	(14.) 0,14	(2.) 0,003	(2.) 0,04	(8.) 0,04	
CZ06 Jihovýchod	1,80	0,56	0,29	0,08	0,18	0,05	0,12	0,18	0,002	0,04	0,04	0,002	0,18	0,002	0,04	0,04	
CZ063 Vysočina	1,76	(5.) 0,62	(1.) 0,30	(7.) 0,07	(7.) 0,19	(10.) 0,06	(3.) 0,14	(5.) 0,23	(7.) 0,002	(5.) 0,06	(5.) 0,23	(1.) 0,002	(1.) 0,23	(1.) 0,002	(3.) 0,06	(3.) 0,06	
CZ064 Jihomoravský kraj	1,82	(3.) 0,54	(7.) 0,29	(4.) 0,09	(4.) 0,18	(11.) 0,05	(5.) 0,11	(11.) 0,15	(4.) 0,003	(3.) 0,05	(11.) 0,15	(10.) 0,003	(10.) 0,15	(10.) 0,003	(4.) 0,03	(11.) 0,03	
CZ07 Střední Morava	1,84	0,57	0,32	0,07	0,20	0,04	0,15	0,19	0,002	0,04	0,04	0,002	0,19	0,002	0,04	0,04	
CZ071 Olomoucký kraj	1,89	(2.) 0,59	(2.) 0,35	(2.) 0,07	(10.) 0,20	(8.) 0,02	(14.) 0,15	(1.) 0,22	(8.) 0,002	(2.) 0,02	(1.) 0,22	(2.) 0,002	(2.) 0,22	(2.) 0,002	(7.) 0,03	(10.) 0,03	
CZ072 Zlínský kraj	1,78	(4.) 0,55	(6.) 0,30	(7.) 0,06	(11.) 0,21	(5.) 0,05	(8.) 0,14	(4.) 0,16	(5.) 0,002	(8.) 0,05	(4.) 0,16	(7.) 0,002	(7.) 0,16	(7.) 0,002	(5.) 0,04	(5.) 0,04	
CZ08 Moravskoslezsko	1,25	0,44	0,27	0,08	0,18	0,07	0,09	0,15	0,002	0,07	0,09	0,002	0,15	0,002	0,02	0,02	
CZ080 Moravskoslezský kraj	1,25	(12.) 0,44	(11.) 0,27	(6.) 0,08	(6.) 0,18	(12.) 0,07	(1.) 0,09	(13.) 0,15	(6.) 0,002	(1.) 0,07	(13.) 0,15	(12.) 0,002	(12.) 0,15	(12.) 0,002	(8.) 0,02	(14.) 0,02	

Povinná školní docházka se plní i ve školách nabízejících obory víceletých gymnázií.

Školy nabízející obory gymnázií jsou v České republice poměrně rovnoměrně rozmístěny a s výjimkou velkých center (krajských měst) platí, že v naprosté většině okresů jsou dvě až čtyři školy (s výjimkou okresu Praha-západ, který nemá žádnou školu nabízející vzdělávání v oborech gymnázií a jako spádovou oblast pro tuto oblast vzdělávání využívá Prahu). Z toho důvodu se i hodnoty ukazatelů pohybují v poměrně úzké škále od 0,06 do 0,16 školy na 100 obyvatel ve věku 15–18 let. Ze škály výrazně vybočuje pouze Praha s vyšším podílem těchto škol (0,16).

Sít škol nabízejících odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou je v České republice poměrně hustá, liší se však ve velikosti i oborové nabídce. Hustotě sítě odpovídají i poměrně vysoké hodnoty ukazatele. Tyto hodnoty se pohybují v rozmezí 0,17–0,27 školy na 100 obyvatel ve věku 15–18 let. Nad průměrnou hodnotou jsou kraje Jihočeský (0,21), Královéhradecký (0,25) a Praha (0,27).

Situace v oblasti **škol nabízejících odborné střední vzdělávání s výučním listem** je obdobná jako u škol vyučujících odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou, i když ukazatel dosahuje o něco nižších hodnot. Pod jedním ředitelstvím poskytují střední školy zpravidla jak střední vzdělávání s maturitní zkouškou, tak s výučním listem i jen střední vzdělávání. Hodnoty ukazatele se pohybují v rozmezí 0,09–0,15 školy na 100 obyvatel ve věku 15–18 let. Pod republikovým průměrem (0,12) je kromě Libereckého kraje (0,09) dalších pět krajů – Moravskoslezský (0,09), Ústecký (0,10), Jihomoravský (0,11), Praha (0,11) a Středočeský (0,11).

V případě **konzervatoří dosahuje** ukazatel velmi nízkých hodnot, což je způsobeno nízkým počtem škol a jejich nerovnoměrným rozložením. Nejvyšší hodnota ukazatele je v Praze (0,012), ve všech ostatních krajích, pokud se tam škola vyskytuje, je ukazatel na celorepublikovém průměru (0,003) nebo nižší.

Školy poskytující **nástavbové studium** jsou poměrně rovnoměrně rozloženy a ukazatel se pohybuje od 0,14 v Pardubickém kraji do 0,23 v kraji Vysočina. Všechny hodnoty jen velmi mírně oscilují kolem celorepublikového průměru 0,17.

Vyšší odborné školy nejsou v síti škol početně silně zastoupeny a tomu odpovídají i hodnoty ukazatele. Pohybují se kolem republikového průměru a dosahují ve většině krajů úroveň 0,02–0,09. Celorepublikový průměr 0,04 výrazně překračuje Praha (0,09), Jihočeský kraj (0,07) a kraj Vysočina (0,06).

C3 Ukončení vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních

Absolvování základní školy je pro drtivou většinu populace pouze prvním, samozřejmým a elementárním krokem na vzdělávací cestě. **Fakt, že absolvování pouze základního vzdělání dnes nedává jedinci reálnou šanci uspět ve světě práce, mění možnost volby vzdělávání na střední škole prakticky v nutnost.** Do této úrovně vzdělávání tedy vstupuje naprostá většina odpovídající mladé populace.

Vzdělávání na středních školách se od absolventů škol základních výrazně liší – ze základních škol vycházejí jedinci po absolvování více méně stejného základního učebního plánu (i když jednotlivé vzdělávací programy mají v průběhu vzdělávání určité odlišnosti, základní znalosti na výstupu jsou stejné), zatímco na středních školách jsou vzdělávací programy velmi diverzifikované. Základním dělením absolventů středních škol je dělení na absolventy „s maturitou“ (tedy absolventy oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou) a na absolventy „bez maturity“ (absolventy oborů středního vzdělání a středního vzdělání

s výučním listem). **Absolventi oborů s maturitou mají** mimo možnosti vstupu na trh práce otevřenou cestu do **terciárního vzdělávání**. Pokud chtějí do terciéry vstoupit absolventi oborů středního vzdělání s výučním listem, musejí si nejdříve doplnit střední vzdělání s maturitní zkouškou absolvováním nástavbových programů středních škol.

Podrobnějším dělením je **dělení absolventů podle oborů středních škol a konzervatoří**. Jsou tak rozděleni na absolventy oborů všeobecného středního vzdělání s maturitní zkouškou (zpravidla obory gymnázií), oborů odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou, oborů středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání nebo absolventy konzervatoří. Absolventi oborů gymnázií mají vždy vzdělávání zakončeno maturitní zkouškou, konzervatoře absolutoriem (ve čtvrtém ročníku šestiletých oborů konzervatoří, případně na konci vzdělávání v osmiletých oborech, mají jejich žáci možnost složit maturitní zkoušku a tím ukončit vzdělávání na konzervatoři), odborné střední školy poskytují buď střední vzdělávání s maturitní zkouškou, nebo střední vzdělávání a střední vzdělávání s výučním listem. Střední vzdělání s výučním listem získávají absolventi po 2 nebo 3 letech denní formy vzdělávání nebo po absolvování vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem.

Kromě „klasických“ oborů s maturitní zkouškou realizují střední školy i **nástavbové studium** v délce 2 let denní formy vzdělávání nebo vzdělávací program **zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou**.

Absolventi vyšších odborných škol (označovaní titulem diplomovaný specialista ve zkratce DiS. za jménem) zatím ještě nejsou příliš doceněnou skupinou absolventů na trhu práce. To se má ale změnit.

C3.1 Podíly absolventů základních a středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol na odpovídající věkové populaci

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje, jaký je podíl absolventů jednotlivých druhů škol na odpovídající věkové populaci. Vypovídá o tom, jaký je přibližně podíl lidí v teoreticky odpovídající věkové populaci, kteří ukončili danou úroveň vzdělání, případně druh školy. Čím vyšší hodnota ukazatele, tím vyšší je v odpovídajícím populačním ročníku podíl lidí s příslušnou kvalifikací.

Metodika výpočtu

$$\frac{A_i}{Pp_j} \cdot 100$$

A – počet absolventů jednotlivých úrovní vzdělávání

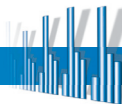
Pp – odpovídající věková populace (pro základní školy populace 15letých, pro střední školy populace 19letých, pro nástavbové studium populace 20letých, pro konzervatoře populace 21letých a pro vyšší odborné školy populace 22letých)

i – úroveň vzdělávání (žáky zkrácených forem studia nezapočítáváme, protože na samostatnou kategorii jich je příliš málo)

základní školy – absolventi základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami bez odchodu do víceletých gymnázií a konzervatoří, ale včetně odpovídajících ročníků víceletých středních škol a konzervatoří (2. ročník šestiletých a 4. ročník osmiletých oborů gymnázií a osmiletých oborů tanec na konzervatořích)

obory gymnázií – absolventi denní formy vzdělávání ve čtyřletých i víceletých oborech gymnázií včetně oborů gymnázií pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

konzervatoře – absolventi denní formy vzdělávání na šestiletých

konzervatořích včetně konzervatoří pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (žáci osmiletých konzervatoří absolvují v 19 letech na rozdíl od žáků šestiletých, kteří absolvují v 21 letech, proto nejsou žáci osmiletých započítáni)

obory odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou – absolventi denní formy vzdělávání v odborně zaměřených oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (bez absolventů nástavbového studia a bez zkráceného studia a včetně absolventů oborů lyceí)

obory lyceí – absolventi denní formy vzdělávání v oborech lyceí včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

obory odborného středního vzdělávání „nematuritní“ – absolventi denní formy vzdělávání v oborech středního vzdělávání s výučním listem a denní formy vzdělávání v oborech středního vzdělávání včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (bez absolventů nástavbového studia a bez zkráceného studia)

nástavbové studium – absolventi denní formy vzdělávání v oborech nástavbového studia

vyšší odborné školy – absolventi denní formy vzdělávání na vyšších odborných školách

- j – odpovídající věková populace
- 15letí pro základní školy
 - 19letí pro střední školy
 - 20letí pro nástavbové studium
 - 21letí pro konzervatoře
 - 22letí pro vyšší odborné školy

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2010
- databáze ÚIV

Chování ukazatele v celostátním měřítku

V ČR opouští základní školu z 9. ročníku (příp. z 10. ročníku ZŠ se SVP) v průměru 103,4% dětí vzhledem k populaci 15letých.

Do celkového počtu těchto absolventů jsou však zahrnuti i absolventi starší, kteří museli opakovat některý ročník, a ti, kteří měli povolený odklad povinné školní docházky. Dále je sem započítáno více než 11 % žáků odpovídajícího populačního ročníku, kteří se vzdělávají v ročnících víceletých oborů gymnázií, odpovídajících 9. ročníku základních škol. Počet žáků odpovídajícího ročníku osmiletých konzervatoří vzhledem k malému počtu (68 žáků) započítán není.

Jiná situace je u absolventů středních škol. Celkově úspěšně ukončí středoškolské vzdělávání 78,2% žáků v porovnání s velikostí populace 19letých, ale mezi jednotlivými druhy vzdělávání jsou rozdíly. **Obory s maturitní zkouškou úspěšně absolvuje asi 2krát více žáků než obory nematuritní.** Úspěšní absolventi středního vzdělání s maturitní zkouškou představují 57 % vzhledem k populaci 19letých.

V porovnání s ostatními absolventy středních škol dosahují na trhu práce absolventi se středním vzděláním s maturitní zkouškou vyšší míry uplatnění (maturitní zkouška jim navíc dává možnost vstoupit do terciárního vzdělávání). Dosud zájem o tento druh vzdělání stále roste, v krajích je ale zájem podporovat obory s výučním listem, jejichž absolventů začíná být nedostatek.

Konzervatoře úspěšně absolvuje 0,3% žáků vzhledem k populaci 21letých. Nízký podíl je dán malým počtem těchto škol a také malým počtem žáků.

Podíl absolventů vyšších odborných škol činí v ČR 3,3% vzhledem k populačnímu ročníku 22letých. Tento podíl v posledních letech klesá. V roce 2009 podíl činil 3,9 %. Celkový trend odpovídá zhruba

trendu v počtech nově přijímaných na vyšší odborné školy v minulých letech.

Regionální rozdíly

Pro absolventy základního vzdělávání platí, že v krajském srovnání víceméně nenajdeme žádné velké výkyvy hodnot ukazatele v jednotlivých krajích od republikového průměru (103,4% absolventů v porovnání s populací 15letých). Nejvyšší procento absolventů základních škol (jsou sem zahrnuti i žáci v příslušných ročnících víceletých oborů gymnázií) vzhledem k populaci 15letých je v Praze (111,7%) a dále v Jihomoravském (107,9%), Olomouckém (105,8%) a Zlínském kraji (104,0%). Nejnižší podíly najdeme ve Středočeském (95,8%) a Pardubickém kraji (101,6%).

Absolventy maturitních a nematuritních oborů středních škol je vhodné porovnávat vzájemně, aby neunikly specifické krajské odlišnosti. Obecně platí, že absolventů vzdělávání s maturitní zkouškou (republiková hodnota ukazatele 57,0%) je více než absolventů bez maturitní zkoušky (hodnota ukazatele za celou Českou republiku je 21,3%), **ale mezi jednotlivými kraji najdeme velmi výrazné rozdíly.**

Zcela specifická je situace v Praze. Najdeme zde výrazně vyšší počet škol vyučujících obory středního vzdělání s maturitní zkouškou jak všeobecného, tak odborného charakteru, naopak obory středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem jsou zde velmi výrazně potlačeny. Navíc je nutno zmínit, že **Praha funguje jako spádové vzdělávací centrum pro Středočeský kraj** a velká část žáků středních škol do Prahy dojíždí, především z příhraničních okresů hlavního města Prahy. Tyto dvě skutečnosti ovlivňují oba dva regiony natolik, že Praha je v podílu absolventů maturitních oborů středních škol na odpovídající věkové populaci na prvním místě (80,6%) s velmi výrazným odstupem před ostatními kraji a v počtu absolventů nematuritních oborů středních škol na odpovídající věkové populaci na posledních místech (16,6%) mezi kraji spolu s Karlovarským krajem (17,7%). Praha měla také jako jediný region v ČR v minulých letech celkový počet absolventů středních škol vyšší, než je celkový počet obyvatel ve věku absolventů středních škol (101,4% v roce 2008/09). Absolventů středních škol ubylo i v Praze a jejich podíl na populaci 19letých je v roce 2009/10 již jen 97,3%. I tak je to nejvyšší procento v celé ČR. Kraj Středočeský je proto v podílu absolventů maturitních oborů středních škol na populaci 19letých mezi kraji poslední (41,8%), a protože nemá ani vysoký počet škol s obory vzdělávání s výučním listem, vykazuje i nízkou hodnotu ukazatele pro absolventy nematuritních oborů středních škol (18,5%). Celkově se absolventi středních škol ve Středočeském kraji podílí na populaci 19letých pouze 60,4%, což je nejméně ze všech krajů.

Za zmínku stojí i situace dalších tří krajů – Jihomoravského, Jihočeského a kraje Vysočina, ve kterých je podíl absolventů jak maturitních, tak i nematuritních oborů středních škol na odpovídající věkové populaci nadprůměrný.

Pro ostatní kraje většinou platí, že pokud mají nadprůměrný podíl absolventů oborů s maturitou, je v nich potom naopak podprůměrný podíl absolventů nematuritních oborů středních škol vůči republikovým hodnotám.

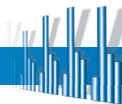
Absolventy středních škol můžeme rozdělit na čtyři podskupiny – absolventy oborů gymnázií, oborů odborného vzdělání s maturitní zkouškou, oborů odborného vzdělání s výučním listem a oborů středního vzdělání.

Nejvýznamnější skupiny tvoří absolventi škol s obory gymnázií, oborů odborného vzdělání s maturitní zkouškou a oborů odborného vzdělání s výučním listem, kteří potom největší měrou udávají výslednou skladbu absolventů středních škol s maturitní zkouškou a bez maturitní zkoušky. Absolventů středního vzdělávání zrovna tak jako absolventů konzervatoří je velmi málo a není třeba detailně analyzovat jejich

C3 T1: Podíl absolventů ZŠ, SŠ, konzervatoří a VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2010 (v %)

Území	základní školy	SŠ celkem	z toho SŠ „maturitní“ obory		obory gymnázií	konzervatoře		Odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou		z toho: lycea		Odborné střední vzdělávání „nematuritní“	nástavbové studium	VOŠ
			obory	z toho SŠ		obory	obory	obory	obory	obory	obory			
ČR celkem	103,33	78,20	56,95	18,42	38,53	3,93	21,25	4,69	0,28	3,31				
CZ01 Praha	111,30	97,28	80,64	29,07	51,57	4,79	16,64	5,23	1,01	6,33				
CZ010 Hlavní město Praha	111,30 (1.)	97,28 (1.)	80,64 (1.)	29,07 (1.)	51,57 (1.)	4,79 (1.)	16,64 (4.)	5,23 (4.)	1,01 (1.)	6,33 (1.)				
CZ02 Střední Čechy	95,77	60,38	41,84	13,46	28,38	2,72	18,54	4,53	-	1,84				
CZ020 Středočeský kraj	95,77 (14.)	60,38 (14.)	41,84 (14.)	13,46 (14.)	28,38 (14.)	2,72 (13.)	18,54 (12.)	4,53 (9.)	-	1,84 (13.)				
CZ03 Jihozápad	102,71	82,00	57,50	17,29	40,22	3,30	24,49	5,56	0,21	4,16				
CZ031 Jihočeský kraj	102,27 (11.)	85,21 (3.)	60,93 (3.)	18,91 (3.)	42,03 (2.)	3,16 (10.)	24,27 (3.)	5,02 (5.)	0,24 (5.)	5,30 (2.)				
CZ032 Plzeňský kraj	103,23 (6.)	78,15 (8.)	53,40 (9.)	15,35 (10.)	38,05 (9.)	3,47 (8.)	24,75 (2.)	6,20 (2.)	0,18 (2.)	2,87 (7.)				
CZ04 Severozápad	102,76	67,74	48,21	14,47	33,74	2,83	19,52	3,12	0,10	2,20				
CZ041 Karlovarský kraj	103,12 (7.)	60,81 (13.)	43,07 (13.)	14,31 (12.)	28,75 (13.)	3,06 (11.)	17,74 (13.)	1,75 (14.)	-	1,66 (14.)				
CZ042 Ústecký kraj	102,62 (9.)	70,34 (12.)	50,15 (11.)	14,53 (11.)	35,62 (10.)	2,74 (12.)	20,19 (10.)	3,64 (12.)	0,14 (9.)	2,40 (10.)				
CZ05 Severovýchod	102,67	77,80	55,28	17,02	38,25	4,29	22,52	3,87	0,12	3,48				
CZ051 Liberecký kraj	102,89 (8.)	70,35 (11.)	47,48 (12.)	13,81 (13.)	33,66 (11.)	3,82 (6.)	22,87 (5.)	3,97 (11.)	-	2,06 (11.)				
CZ052 Královéhradecký kraj	103,53 (5.)	81,95 (5.)	59,29 (5.)	18,09 (7.)	41,20 (5.)	5,15 (2.)	22,66 (6.)	4,63 (7.)	-	3,89 (5.)				
CZ053 Pardubický kraj	101,58 (13.)	79,71 (7.)	57,62 (8.)	18,61 (5.)	39,01 (8.)	3,77 (7.)	22,08 (8.)	2,99 (13.)	0,35 (4.)	4,26 (3.)				
CZ06 Jihovýchod	105,97	84,46	60,89	20,83	40,05	4,51	23,57	4,64	0,31	3,83				
CZ063 Vysočina	102,60 (10.)	86,61 (2.)	60,05 (4.)	18,31 (6.)	41,75 (3.)	3,22 (9.)	26,55 (1.)	4,76 (6.)	-	3,52 (6.)				
CZ064 Jihomoravský kraj	107,69 (2.)	83,45 (4.)	61,28 (2.)	22,02 (2.)	39,26 (7.)	5,12 (3.)	22,17 (7.)	4,58 (8.)	0,45 (2.)	3,98 (4.)				
CZ07 Střední Morava	104,96	75,82	54,76	17,48	37,28	3,13	21,06	6,29	0,29	2,47				
CZ071 Olomoucký kraj	105,84 (3.)	73,90 (10.)	50,90 (10.)	17,33 (9.)	33,57 (12.)	2,39 (14.)	23,00 (4.)	6,74 (1.)	0,18 (1.)	2,50 (8.)				
CZ072 Zlínský kraj	104,02 (4.)	77,87 (9.)	58,89 (6.)	17,64 (8.)	41,25 (4.)	3,92 (5.)	18,98 (11.)	5,80 (3.)	0,41 (3.)	2,44 (9.)				
CZ08 Moravskoslezsko	101,82	80,21	58,54	18,62	39,92	5,50	21,67	4,42	0,23	1,95				
CZ080 Moravskoslezský kraj	101,82 (12.)	80,21 (6.)	58,54 (7.)	18,62 (4.)	39,92 (6.)	5,50 (1.)	21,67 (9.)	4,42 (10.)	0,23 (6.)	1,95 (12.)				

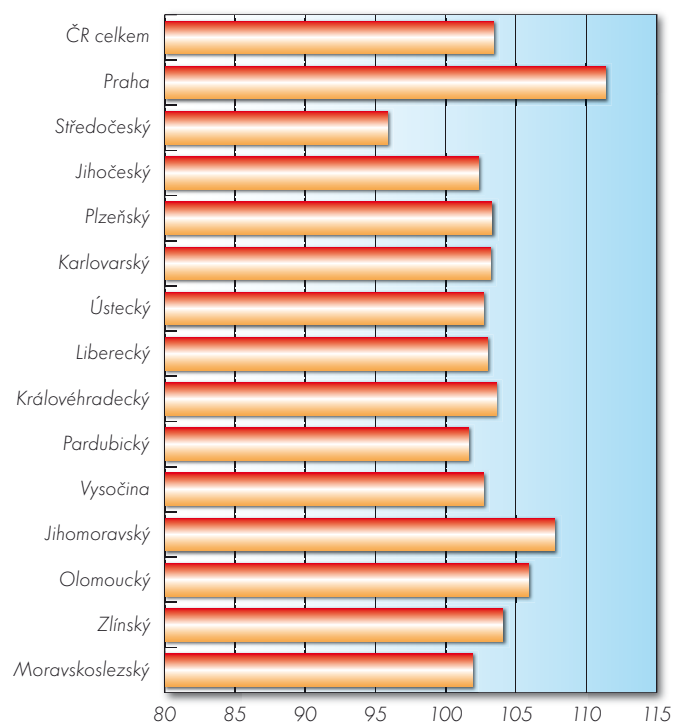
strukturu v krajském kontextu – jejich podíl na odpovídající populaci je ve všech krajích menší než jedno procento.

Situace v oborech gymnázií je co do pořadí krajů s menšími odchylkami prakticky stejná jako u absolventů maturitních oborů středních škol (včetně oborů lyceí), ale podíl absolventů je třetinový. Výrazným regionem je Praha, kde podíl absolventů oborů gymnázií na odpovídající věkové populaci je téměř třicet procent (29,1 %). Důvody jsou již popsány výše u situace absolventů maturit-

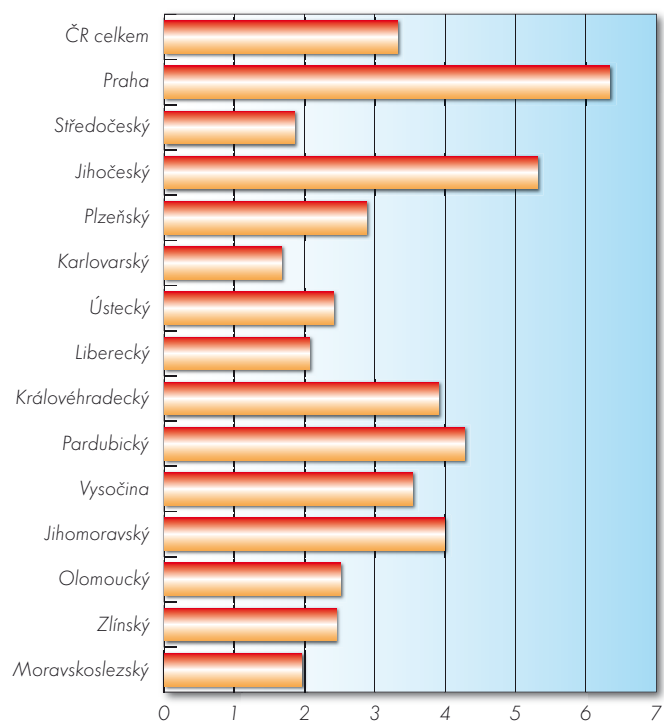
ních oborů středních škol. Dalšími regiony s výrazným podílem absolventů oborů gymnázií na odpovídající věkové populaci jsou kraje Jihočeský (22,0 %) a Jihomoravský (18,9 %). Nízkou hodnotu ukazatele vykazují kraje Středočeský (13,5 %), Liberecký (13,8 %), Karlovarský (14,3 %) a Ústecký (14,5 %).

Podíl absolventů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou na populaci 19letých víceméně kopíruje již popsanou situaci absolventů všech maturitních oborů. Praha (51,6 %) je opět vůči podílu

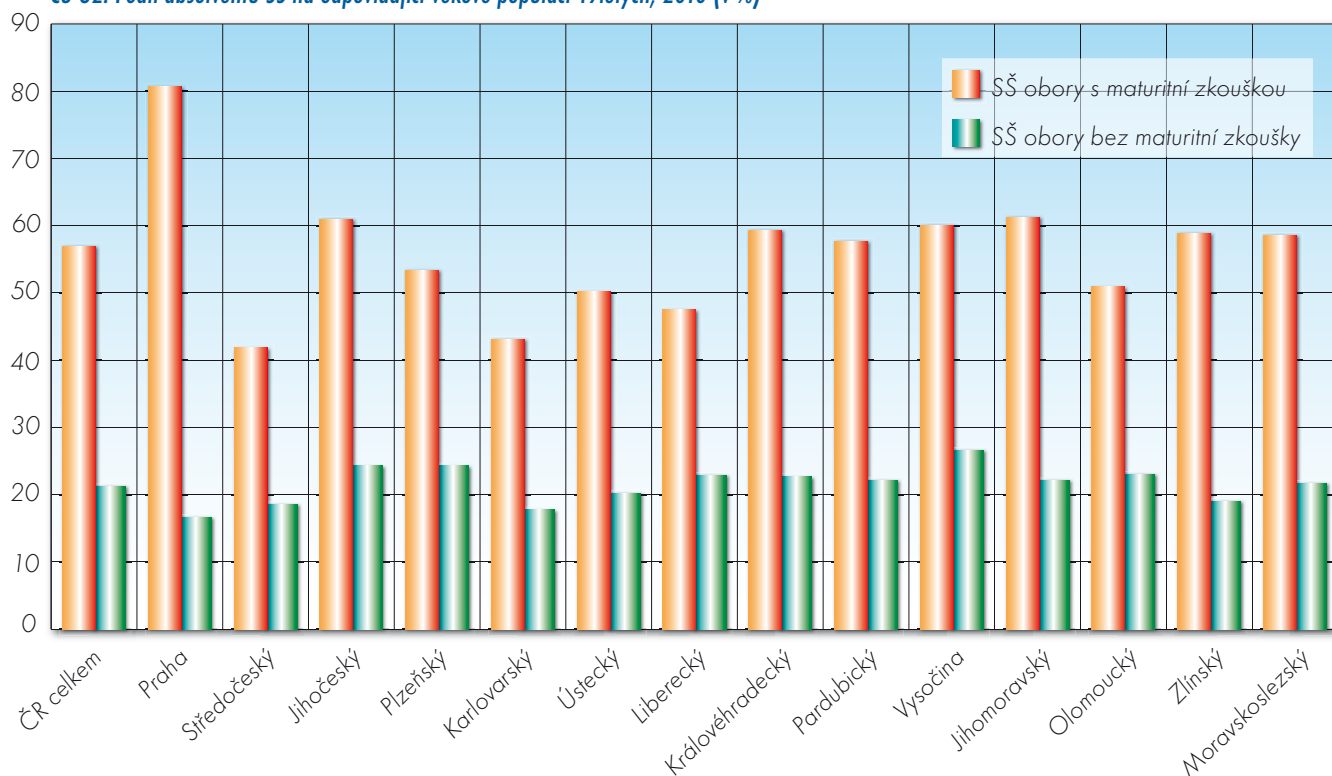
C3 G1: Podíl absolventů ZŠ na odpovídající věkové populaci 15letých, 2010 (v %)

C3 G3: Podíl absolventů VOŠ na odpovídající věkové populaci 22letých, 2010 (v %)

C3 G2: Podíl absolventů SŠ na odpovídající věkové populaci 19letých, 2010 (v %)

za celou Českou republiku velmi nadprůměrná (z toho 4,8 % tvoří absolventi oborů lyceí – také nadprůměrně), dalšími regiony s výrazným podílem jsou kraje Jihočeský (42,0 %), Vysočina (41,8 %), Zlínský (41,3 %) a Jihomoravský (39,3 %). Nejnižších hodnot dosahuje ukazatel v kraji Středočeském (28,4 %), potom následují kraje Karlovarský (28,8 %) a Olomoucký (33,6 %). Absolventi oborů lyceí na populaci 19letých zaujímají v jednotlivých krajích 2,4–5,5 %.

Podíl absolventů „nematuritních“ oborů SŠ na odpovídající věkové populaci, do kterých se mimo absolventů středního vzdělávání s výučním listem započítávají ještě absolventi oborů středního vzdělání (jejich podíl na populaci je ale menší než 1 %), je necelá jedna čtvrtina.

Největší **podíl na odpovídající věkové populaci mají absolventi nematuritních oborů** v kraji Vysočina (26,6 %), následují kraje Plzeňský (24,8 %), Jihočeský (24,3 %) a Olomoucký (23,0 %). Naopak nejnižší podíly absolventů oborů nematuritních oborů jsou v Praze (16,6 %), v Karlovarském (17,7 %) a ve Středočeském kraji (18,5 %), kde není nabídka vzdělávání v nematuritních oborech tak četná.

Podíl **absolventů konzervatoří** na populaci 21letých je vzhledem k jejich počtu velmi malý (0,28 %). Pro konstrukci ukazatele jsme použili pouze absolventy šestiletých konzervatoří, poněvadž absolventi osmiletých konzervatoří jsou v jiné věkové kategorii. Nejvyšší podíl absolventů je v Praze, protože tady je také nejvyšší počet škol (1,01 % vzhledem k populaci 21letých), na dalších místech jsou Jihomoravský (0,45 %) a Zlínský kraj (0,41 %).

Podíl absolventů **nástavbového studia** na odpovídající věkové populaci je poměrně vyrovnaný a v celorepublikovém průměru činí 4,7 %. Nejvyšší je v Olomouckém (6,7 %) a Plzeňském kraji (6,2 %) a nejmenší podíl absolventů nástavbového studia na populaci 20letých má Karlovarský (1,8 %) a Pardubický kraj (3,0 %).

Posledním sledovaným ukazatelem je **podíl absolventů vyšších odborných škol na odpovídající věkové populaci v kraji**. Zde jasně dominuje Praha (6,3 % – je zde vysoký počet škol, Praha hraje ve vyšším odborném školství roli spádového centra), s odstupem potom následují kraje Jihočeský (5,3 %), Pardubický (4,3 %) a Jihomoravský (4,0 %) a nejmenší podíl absolventů vyšších odborných škol na odpovídající populaci je v krajích Karlovarském (1,7 %), Středočeském (1,8 %), Moravskoslezském (1,9 %), Libereckém (2,1 %), Ústeckém (2,4 %), Zlínském (2,4 %), Olomouckém (2,5 %) a Plzeňském (2,9 %), u nichž je hodnota ukazatele pod republikovým průměrem (3,3 %).

C4 Děti a žáci vyžadující zvláštní péči

Následující kapitola se týká specifické části vzdělávacího systému, a to vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se o ty děti a žáky, kteří mají nějaký druh zdravotního postižení (patří sem zdravotní postižení mentální, tělesné, zrakové, sluchové, vady řeči aj.), jsou zdravotně znevýhodněni (např. mají zdravotní oslabení, dlouhodobou nemoc, zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování) nebo jsou znevýhodněni sociálně (tj. pocházejí z rodinného prostředí s nízkým socioekonomickým statusem, mají nařizenu ústavní či ochrannou výchovu nebo mají postavení azylanta či uprchlíka). Speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u nichž byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny na základě speciálněpedagogického, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením nebo odborným zdravotnickým pracovištěm s tím, že výsledné doporučení vystavuje školské poradenské zařízení. Speciální vzdělávání se poskytuje i žákům zařazeným do škol zřízených při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

Počátky snahy integrovat zdravotně postižené děti a žáky do běžných tříd se datují do období krátce po roce 1989 a tento trend je silný i v současné době. Integrace dětí vyžadujících zvláštní péči napomáhá jak zdravotně postiženým zařadit se do běžného života, tak i zdravým spolužákům naučit se žít se zdravotně postiženými spoluobčany. Z těchto důvodů je začleňování handicapovaných do „běžného“ vzdělávacího proudu velmi důležité.

Na základě § 16 školského zákona¹⁴ je stanoveno, že vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá jednak formou **individuální integrace**, kdy je dítě nebo žák se speciálními vzdělávacími potřebami zařazen do třídy běžné školy se současným zajištěním nezbytné speciálněpedagogické nebo psychologické podpory¹⁵, jednak ve formě tzv. **integrace skupinové**. Ta spočívá v tom, že pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami se zřizují školy, popřípadě v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Do speciální školy, třídy či oddělení lze zařadit žáky dvou a více ročníků. Speciální třídy běžných škol existují v mateřských, základních i středních školách.

Pro děti mentálně postižené jsou určeny základní školy speciální; to jsou v podstatě jediné „zvlášť označené“ školy, které vzdělávají podle specifického vzdělávacího programu určeného pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – jedná se o Rámcový vzdělávací program pro základní školu speciální. Existuje rovněž RVP pro lehké mentální postižení, a to v podobě přílohy RVP ZV: jedná se o Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání – přílohu upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením.

Pro přípravu na vzdělávání dětí s těžkým mentálním postižením, více vadami nebo autismem lze zřídit přípravný stupeň základní školy speciální.

V rámci této kapitoly věnujeme stručnou pozornost rovněž těm žákům a studentům, kteří stojí na opačném konci spektra, a to **mimořádně nadaným**. Jako součást analýz týkajících se skupiny dětí a žáků se SVP byli nadaní žáci poprvé zařazeni ve školním roce 2010/11. Této problematice se věnuje závěrečná kapitola C 4.3.

C4.1 Žáci v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním

Charakteristika ukazatele

Ukazatel popisuje podíly dětí v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním, které jsou určeny pro děti před nástupem do základního vzdělávání, a výuka v nich je realizována v základních školách. Přípravné třídy mají těmto dětem umožnit snadnější adaptaci na školní prostředí.

Metodika

PZsk

P6

PZsk – počet dětí v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním

P6 – populace šestiletých dětí

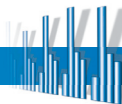
Zdroj dat

➤ ČSÚ – demografie k 31. 12. 2010

➤ databáze ÚIV

¹⁴ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Ředitel může zřídit se souhlasem zřizovatele funkci asistenta pedagoga, který pomáhá handicapovaným žákům přizpůsobit se školnímu prostředí, zajišťuje podporu pedagogickým pracovníkům při výchovné a vzdělávací činnosti a pomáhá při spolupráci se zákonnými zástupci a komunitou, ze které žák pochází.

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Podíl dětí umístěných v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním vzhledem k populaci 6letých činí v republikovém měřítku 3,0 %. Tato hodnota však v sobě zahrnuje výrazné mezikrajové rozdíly, a proto je vhodnější sledovat daný ukazatel odděleně v jednotlivých regionech. Od roku 2005 zmíněný podíl kontinuálně roste (v předchozím roce činil 2,5 %).

Regionální rozdíly

Sledujeme-li hodnoty daného ukazatele v jednotlivých krajích, na první pohled je zřejmé, že mezi regiony existuje významná diference. Od ostatních regionů se výrazně vydělují zejména dva kraje, a to Karlovarský a Ústecký: v těchto krajích podíl dětí v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním na populaci 6letých převyšuje republikovou hodnotu 4krát až 5krát. V roce 2010/11 činí sledovaný podíl v Karlovarském kraji 13,8 %, v Ústeckém pak 12,8 % oproti republikovému průměru 3,0 %. Naproti tomu v krajích Zlínském, Jihočeském, Středočeském a Plzeňském nedosahuje zmíněný podíl ani 1 % ze všech šestiletých dětí; v Praze pak činí 3,5 %.

Vysoké hodnoty podílu dětí v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním odrážejí zejména relativně nepříznivou vzdělanostní strukturu obyvatel v daných regionech (je zde nejnižší podíl osob s terciárním vzděláním a nejvyšší procento těch, kdo mají pouze základní vzdělání) a taktéž relativně vysoké míry nezaměstnanosti, které se pojí se zmíněnými kraji. Zmíněné nepříznivé jevy totiž zvyšují riziko vzniku sociálně znevýhodněného prostředí, a tak i potenciál těch, kdo jsou znevýhodněni. Pozitivním signálem však je, že dané zastoupení se v obou zmíněných krajích rok od roku zvyšuje (v minulém roce činil v Karlovarském kraji 11,9 % a v Ústeckém 10,1 %) – stále větší podíl dětí, resp. jejich zákonných zástupců, tak využívá těchto přípravných tříd k hladší adaptaci na školní prostředí.

C4 T1: Podíl dětí v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním na populaci šestiletých, 2010 (v %)

Území			
ČR celkem		2,95	
CZ01	Praha	3,54	
CZ010	Hlavní město Praha	3,54	(3.)
CZ02	Střední Čechy	0,67	
CZ020	Středočeský kraj	0,67	(11.)
CZ03	Jihozápad	0,61	
CZ031	Jihočeský kraj	0,56	(13.)
CZ032	Plzeňský kraj	0,67	(12.)
CZ04	Severozápad	13,03	
CZ041	Karlovarský kraj	13,75	(1.)
CZ042	Ústecký kraj	12,79	(2.)
CZ05	Severovýchod	1,75	
CZ051	Liberecký kraj	1,67	(6.)
CZ052	Královéhradecký kraj	1,57	(7.)
CZ053	Pardubický kraj	1,99	(5.)
CZ06	Jihovýchod	1,38	
CZ063	Vysočina	1,02	(10.)
CZ064	Jihomoravský kraj	1,55	(8.)
CZ07	Střední Morava	0,84	
CZ071	Olomoucký kraj	1,36	(9.)
CZ072	Zlínský kraj	0,27	(14.)
CZ08	Moravskoslezsko	2,93	
CZ080	Moravskoslezský kraj	2,93	(4.)

C4.2 Podíly dětí/žáků se zdravotním postižením integrovaných do běžných tříd, speciálních tříd běžných škol a do škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Charakteristika ukazatele

Ukazatel uvádí procentuální zastoupení počtu zdravotně postižených dětí a žáků v mateřských, základních a středních školách, a to v rámci tří různých způsobů vzdělávání těchto dětí/žáků. Indikátor udává podíly individuálně integrovaných v běžných třídách, dále podíly dětí/žáků ve speciálních třídách běžných škol a konečně podíly dětí/žáků ve školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, a to na celkovém počtu dětí/žáků v příslušné úrovni vzdělávání (mateřské školy, základní školy a střední školy).

Metodika výpočtu

$$\frac{Pžb_i}{Pžcelk_i}, \frac{Pžst_i}{Pžcelk_i}, \frac{Pž_{SVP_i}}{Pžcelk_i}$$

- Pžb* – počet zdravotně postižených žáků individuálně integrovaných v běžných třídách běžných škol
- Pžst* – počet zdravotně postižených žáků integrovaných ve speciálních třídách běžných škol
- Pž_{SVP}* – počet zdravotně postižených žáků ve školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami¹⁶
- Pžcelk* – celkový počet žáků dané vzdělávací úrovně (MŠ, ZŠ, SŠ) včetně počtu žáků na školách zřízených pro děti a žáky se SVP, v případě SŠ pouze žáci denní formy vzdělávání
- i* – jednotlivé vzdělávací úrovně (mateřské školy, základní školy, střední školy)

Zdroj dat

- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Sledujeme-li podíly zdravotně postižených dětí na celkovém počtu dětí v **mateřských školách**, relativně nejvíce jich dochází do speciálních tříd běžných MŠ (1,29 % ze všech dětí v MŠ). Individuálně integrovaných dětí v MŠ je naopak nejméně (podíl nedosahuje ani 1 %; v roce 2010/11 činí 0,58 %). Podíl zdravotně postižených, které navštěvují mateřské školy pro děti se SVP, se pohybuje okolo 1 % ze všech dětí v mateřských školách (v roce 2010/11 to bylo 0,94 %).

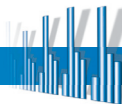
Podíly handicapovaných žáků na celkovém počtu žáků škol jsou ze všech tří sledovaných vzdělávacích úrovní nejvyšší na **základních školách**. To je dáno tím, že na základních školách se plní povinná školní docházka, které se nějakým způsobem účastní relativně velká část postižených dětí (především s vývojovými poruchami učení a chování). Sledujeme-li podíly zdravotně postižených v rámci individuální či skupinové integrace a podíly těch, kdo navštěvují ZŠ pro žáky se SVP, největší zastoupení handicapovaných lze nalézt na 2. stupni základních škol zřízených pro žáky se SVP (4,62 % ze všech žáků 2. stupně základních škol). Na 1. stupni ZŠ pro žáky se SVP lze nalézt „jen“ cca 2,78 % postižených žáků z celkového počtu žáků 1. stupně ZŠ – naproti tomu individuálně integrovaných v běžných třídách základních škol bylo v roce 2010/11 cca 4,59 %.

Poměrně vysoký podíl individuálně integrovaných je dán především tím, že, jak již bylo zmíněno, na základní škole se plní povinná školní docházka, a pokud jsou pro integraci podmínky, je pro rodiče

¹⁶ Za školy zřízené pro žáky se SVP jsou pro statistické účely považovány ty školy, které mají všechny žáky zařazené ve speciálních třídách.

C4 T2: Podíl postižených dětí a žáků na jednotlivých vzdělávacích stupních podle druhu třídy nebo školy, kterou navštěvují, 2010 (v %)

Území	MŠ				ZŠ				SŠ										
	individuálně integrování v běžných třídách MŠ		speciální třídy MŠ běžných MŠ		dětí v MŠ pro žáky se SVP		individuálně integrování v běžných třídách ZŠ		speciální třídy ZŠ běžných ZŠ		ZŠ pro žáky se SVP		individuálně integrování v běžných třídách SŠ		speciální třídy SŠ běžných SŠ		žáci v SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	0,58	1,29	0,94	0,59	0,84	3,53	2,78	4,62	1,31	1,08	1,38								
Praha	0,66	0,56	1,50	5,30	1,02	3,45	2,63	4,83	1,22	0,65	1,54								
Hlavní město Praha	0,66	0,56	1,50	5,30	1,02	3,45	2,63	4,83	1,22	0,65	1,54								
Střední Čechy	0,42	0,22	0,62	4,80	0,66	3,14	2,18	4,63	1,84	1,71	1,14								
Středočeský kraj	0,42	0,22	0,62	4,80	0,66	3,14	2,18	4,63	1,84	1,71	1,14								
Jihozápad	0,52	0,74	0,73	3,80	0,44	3,33	2,52	4,51	0,98	1,10	1,04								
Jihočeský kraj	0,55	0,42	0,76	2,04	0,20	3,10	2,32	4,21	1,06	1,18	0,63								
Plzeňský kraj	0,48	1,12	0,70	5,87	0,72	3,60	2,74	4,86	0,87	1,00	1,56								
Severozápad	0,42	1,56	0,73	4,49	1,66	5,24	4,16	6,78	1,02	2,47	0,51								
Karlovarský kraj	0,57	1,29	0,37	3,50	1,30	4,17	3,54	5,08	1,70	0,63	0,58								
Ústecký kraj	0,04	1,66	0,86	4,83	1,78	5,60	4,37	7,35	0,78	3,10	0,48								
Severovýchod	0,64	1,77	1,11	5,90	0,58	3,86	3,12	4,87	1,15	0,59	2,17								
Liberecký kraj	1,07	2,43	1,31	3,09	0,80	4,52	2,2	5,73	1,21	0,79	1,43								
Královéhradecký kraj	0,46	1,86	1,88	9,31	0,71	3,79	3,21	4,58	0,95	0,85	2,81								
Pardubický kraj	0,48	1,14	0,12	4,67	0,26	3,36	2,58	4,43	1,32	0,14	2,02								
Jihovýchod	0,57	1,43	0,81	3,02	0,96	2,61	2,14	3,27	1,83	0,41	1,63								
Vysočina	0,90	1,61	0,11	4,18	1,05	2,24	1,71	2,94	1,77	0,25	0,71								
Jihomoravský kraj	0,42	1,36	1,13	2,45	0,92	2,79	2,34	3,44	1,85	0,48	2,03								
Střední Morava	0,55	1,43	0,89	4,20	0,67	3,64	2,77	4,83	0,88	0,72	1,83								
Olomoucký kraj	0,43	0,82	1,11	4,54	0,81	4,24	3,19	5,74	1,10	0,57	2,35								
Zlínský kraj	0,69	2,11	0,63	3,84	0,51	2,99	2,32	3,90	0,64	0,88	1,26								
Moravskoslezsko	0,85	2,39	1,18	5,47	0,78	3,27	2,84	3,83	1,55	1,69	0,71								
Moravskoslezský kraj	0,85	2,39	1,18	5,47	0,78	3,27	2,84	3,83	1,55	1,69	0,71								

žáků (zejména v případě lehčích forem zdravotního postižení) ve většině případů výhodnější umístit dítě do běžné základní školy než do školy zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, která často bývá hůře dopravně dostupná. Zastoupení postižených žáků ve speciálních třídách běžných základních škol není tak vysoké – v roce 2010/11 se v těchto třídách vzdělávalo 0,84 % žáků, kteří mají nějaký druh zdravotního postižení¹⁷.

Na středoškolské úrovni navštěvuje relativně nejvyšší podíl postižených žáků speciální třídy běžných škol (1,08 % v roce 2010/11). Individuálně integrováno je o něco více než jedno procento žáků (1,31 % v roce 2010/11). Zbylé počty handicapovaných žáků středních škol navštěvují školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (v roce 2010/11 to bylo 1,38 % z celkového počtu žáků středních škol).

Co se týče vývojových trendů posledních tří až čtyř let, dané podíly se v čase výrazněji nemění.

Regionální rozdíly

Nejvyšší míra integrace postižených dětí v mateřských školách existuje, stejně jako v minulém roce, v Libereckém kraji (1,07 % individuálně integrovaných v běžných třídách a 2,43 % ve speciálních třídách běžných mateřských škol). Relativně největší podíl dětí v mateřských školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami evidujeme v kraji Královéhradeckém (1,88 %) V tomto kraji je i vyšší podíl dětí ve speciálních třídách běžných MŠ (1,86 %).

Co se týče **základních škol**, v regionálním porovnání mají nejvíce individuálně integrovaných žáků Královéhradecký (9,31 %) a Plzeňský kraj (5,87 %); v těchto regionech byly zmíněné podíly nejvyšší i v předešlém roce. Naopak nejmenší podíl individuálně integrovaných žáků je v roce 2010/11 v Jihočeském kraji (2,04 %). Ve speciálních třídách běžných základních škol se vzdělává nejvíce žáků v Ústeckém kraji (1,78 %) a nejméně v Jihočeském kraji (0,20 %). Základní školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami navštěvuje největší podíl žáků v Ústeckém kraji (5,60 %), z toho na 1. stupni 4,37 % a na 2. stupni 7,35 %. Oproti tomu nejméně žáků v základních školách pro žáky se SVP je v kraji Vysočina (2,24 %).

Zaměříme-li se závěrem na **střední školy**, z dat vyplývá, že nejvyšší podíl žáků integrovaných do běžných tříd nalezneme v Jihomoravském (1,85 %) a ve Středočeském kraji (1,84 %). Na opačný konec spektra naopak patří kraje Zlínský (0,64 %) a Ústecký (0,78 %). Relativně největší podíl žáků ve speciálních třídách běžných středních škol lze nalézt v Ústeckém (3,10 %) a Středočeském kraji (1,71 %), nejnižší v Pardubickém kraji (0,14 %). Podíl žáků na středních školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se vzhledem k loňskému roku změnil jen minimálně. V roce 2010/11 je tento podíl nejvyšší v Královéhradeckém kraji (2,81 %) a nejnižší v kraji Ústeckém (0,48 %).

C4.3 Mimořádně nadaní žáci

Problematika výchovy a vzdělávání mimořádně nadaných žáků je významná nejen proto, že mimořádně nadaní žáci mají své specifické vzdělávací potřeby, ale také proto, že rozvoj nadání těchto jedinců má podstatný význam pro celou společnost.

Nejčastěji je nadání definováno jako soubor schopností, které umožňují jedinci dosahovat výkonů nad rámec běžného průměru populace. Množství žáků s mimořádným nadáním se odhaduje na 3 až 10 %. Mimořádně nadaný žák může disponovat jedním, ale i několika druhy nadání.

Pro rozpoznávání a rozvíjení mimořádného nadání má základní vzdělávání zcela zásadní význam. Především jde o etapu vzdělávání, kterou prochází celá populace žáků, zároveň jde o období, které je dostatečně dlouhé pro systematické sledování žáků, pro rozpoznávání jejich nadání, pro vhodnou motivaci a rozvoj jejich nadání i pro možnost jejich uplatnění v konkrétních činnostech. Tito žáci potřebují specifickou péči a pomoc ze strany školy i rodiny, především při stimulaci a vytváření vhodných podmínek.

Vzdělávání mimořádně nadaných dětí, žáků a studentů se uskutečňuje v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 561/2004 Sb. a vyhlášky č. 73/2005 Sb.¹⁸, přičemž klíčovou úlohu zde hrají **individuální vzdělávací plány**. Individuální vzdělávací plán (IVP) se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka či zletilým žákem bezprostředně po nástupu mimořádně nadaného žáka do školy, nejpozději však do 3 měsíců po zjištění mimořádného nadání. Struktura IVP vychází z aktuálního vývoje žáka a je průběžně upravována v souladu s jeho vzdělávacími potřebami. V rámci tohoto plánu se vymezuje způsob organizace výuky žáka a stanovují se úpravy vzdělávacích obsahů. Za zpracování IVP odpovídá ředitel školy.

V této souvislosti je vhodné zdůraznit následující skutečnost, která souvisí s metodikou. Zkoumáme-li počty a podíly mimořádně nadaných žáků, vycházíme při tom ze statistických výkazů, které sledují zmiňované individuální vzdělávací plány žáků – to jsou v současné době jediné spolehlivé datové zdroje, které máme v této oblasti k dispozici. Dá se s určitostí předpokládat, že při použití jiných metod či kritérií by byly zjištěné podíly nadaných žáků odlišné.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel udává podíl mimořádně nadaných žáků, kteří mají individuální vzdělávací plány, na celkovém počtu žáků dané vzdělávací úrovně (základní školy, střední školy a konzervatoře).

Metodika výpočtu

Pivp

Pcelk

Pivp – počet žáků s individuálními vzdělávacími plány

Pcelk – celkový počet žáků dané vzdělávací úrovně (ZŠ, SŠ, konzervatoře), včetně počtu žáků na školách zřízených pro děti a žáky se SVP, v případě SŠ pouze žáci denní formy vzdělávání

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Podíl mimořádně nadaných žáků na celkovém počtu žáků dané vzdělávací úrovně jsme uvedli v rámci této publikace poprvé v loňském školním roce 2009/10, a to u žáků základního a středního vzdělávání a konzervatoří. Zmíněné podíly jsou velmi malé – v případě základního a středního vzdělávání nedosahují ani 1 %, co se týče konzervatoří, jedná se o necelé 1 %. Tento ukazatel je tak nutné považovat za spíše orientační charakteristiku současného stavu, kdy vzdělávání výjimečně nadaných žáků a studentů teprve pomalu získává sílící význam.

Ve školním roce 2010/11 jsme v České republice evidovali cca 0,11 % mimořádně nadaných žáků základních škol, kteří měli individuální vzdělávací plány; na školách středních to bylo 0,02 % na konzervatořích pak již zmiňovaných 0,93 % z celkového počtu žáků.

17 Na tomto místě je třeba uvést, že probíhá i vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením. Tito žáci nejsou zařazeni ve třídách – jedná se o žáky plnící školní docházku podle § 42 školského zákona. Ve školním roce 2010/11 bylo u nás v rámci základního vzdělávání evidováno celkem 162 takto postižených žáků.

18 Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

C4 T3: Podíl mimořádně nadaných žáků s individuálními vzdělávacími plány k celkovému počtu žáků, 2010 (v %)

Území		ZŠ		SŠ		konzervatoře	
ČR celkem		0,11		0,02		0,93	
CZ01	Praha	0,28		0,05		0,60	
CZ010	Hlavní město Praha	0,28	(1.)	0,05	(1.)	0,60	(3.)
CZ02	Střední Čechy	0,07		0,04		x	
CZ020	Středočeský kraj	0,07	(9.)	0,04	(3.)	x	x
CZ03	Jihozápad	0,19		0,01		6,10	
CZ031	Jihočeský kraj	0,26	(2.)	–	x	–	x
CZ032	Plzeňský kraj	0,12	(6.)	0,02	(5.)	12,74	(1.)
CZ04	Severozápad	0,10		0,01		1,44	
CZ041	Karlovarský kraj	0,09	(8.)	0,01	(9.)	x	x
CZ042	Ústecký kraj	0,10	(7.)	0,01	(8.)	1,44	(2.)
CZ05	Severovýchod	0,04		0,02		–	
CZ051	Liberecký kraj	0,02	(11.)	0,01	(12.)	x	x
CZ052	Královéhradecký kraj	0,06	(10.)	0,02	(7.)	x	x
CZ053	Pardubický kraj	0,02	(13.)	0,03	(4.)	–	x
CZ06	Jihovýchod	0,15		0,01		–	
CZ063	Vysočina	0,15	(5.)	0,04	(2.)	x	x
CZ064	Jihomoravský kraj	0,16	(3.)	–	x	–	x
CZ07	Střední Morava	0,08		0,01		–	
CZ071	Olomoucký kraj	0,02	(14.)	0,01	(11.)	–	x
CZ072	Zlínský kraj	0,15	(4.)	0,01	(10.)	–	x
CZ08	Moravskoslezsko	0,02		0,02		–	
CZ080	Moravskoslezský kraj	0,02	(12.)	0,02	(6.)	–	x

Regionální rozdíly

Co se týče regionálních rozdílů, zkoumání krajových diferencí v rámci hodnot sledovaného ukazatele je nutné považovat za spíše orientační – poměrně zastoupení nadaných žáků je totiž celkově velmi nízké.

Zaměříme-li se nejprve na základní vzdělávání, v rámci jednotlivých krajů nalezneme relativně nejvíce mimořádně nadaných žáků s individuálními vzdělávacími plány v Jihočeském kraji a v Praze (0,26 %, resp. 0,28 %), na opačném konci spektra pak stojí kraje Olomoucký, Moravskoslezský a Pardubický (všechny kraje 0,02 %).

Na středních školách bylo v roce 2010/11 evidováno relativně nejvíce individuálních vzdělávacích plánů pro nadané žáky opět v Praze (0,05 %), ve Středočeském kraji (0,04 %) a v kraji Vysočina (0,04 %). Co se týče konzervatoří, situace je zde velmi specifická, a to zejména z toho důvodu, že v 6 ze 14 krajů neexistuje ani jedna škola tohoto druhu a ve čtyřech dalších krajích nejsou na konzervatořích evidováni žádní nadaní žáci. Dané podíly (viz tab. C4T3) je tak nutné hodnotit s určitou rezervou jako přibližné údaje.

C5 Účast dospělých na odborné přípravě a na dalším vzdělávání

Účast dospělých na dalším vzdělávání včetně odborné přípravy je součástí širokého **komplexu celoživotního učení** (angl. *lifelong learning*), jehož prvořadým úkolem je rozvoj osobnosti jedince. Jako další vzdělávání je chápáno jakékoliv vzdělávání či učení, které probíhá po prvním vstupu vzdělávajícího se na trh práce (ať již v pozici zaměstnaného, či nezaměstnaného). Další vzdělávání může mít podobu **formálního vzdělávání**, které je realizováno zpravidla ve školách, a účastníci vzdělávání mohou vstupovat i do školských forem, v nichž se poskytuje převážně počáteční vzdělávání, s cílem doplnit si doposud získané vzdělání. Druhou podobou je **neformální vzdělávání** poskytované zaměstnavateli, soukromými vzdělávacími institucemi, neziskovými organizacemi či školskými zařízeními. Třetí podobou dalšího vzdělávání

je **informální vzdělávání**, ke kterému dochází nahodile a které často není záměrné a není organizované (například prostřednictvím televize, kontaktů s ostatními lidmi apod.). Další vzdělávání tak hraje velmi důležitou roli v životě jednotlivce, přičemž plní několik funkcí. Mezi základní funkce, které další vzdělávání plní, patří zejména:

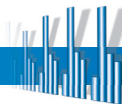
- funkci humanizační (spocívající v obecné humanizaci jedince, rozvoji jeho osobnosti);
- funkci integrační (spocívající v socializaci jedince, v jeho začleňování do sociálních celků; je základem sociální komunikace);
- funkci kvalifikační (umožňující uplatnění na trhu práce, event. kariérový růst).

Kromě těchto tří základních funkcí je v odborných publikacích uváděna řada funkcí dílčích: informační, komunikační, aktualizací, inovační, sociálně-adaptační, esteticko-formativní, rekreační, atd. Další vzdělávání plní celou řadu funkcí, čímž umožňuje neustálý rozvoj osobnosti.

Význam dalšího, zejména profesního vzdělávání je dán současným stavem na trhu práce. Často se stává, že získání jedné kvalifikace v rámci počátečního vzdělání již nestačí k tomu, aby jedinec získal odpovídající zaměstnání. Rychle se rozvíjející pracovní trh nutí jeho účastníky k obměně profesí¹⁹ nejméně dvakrát za pracovní kariéru. Další vzdělávání se tak dotýká všech účastníků trhu práce a jeho prostřednictvím je možné získávat odpovídající pracovní uplatnění. Velkou roli hraje další vzdělávání mezi nezaměstnanými, kteří prostřednictvím rekvalifikace mohou získat novou kvalifikaci a najít uplatnění na trhu práce. Další vzdělávání tak poskytuje:

- další vzdělávací šanci pro osoby, které z různých důvodů nezískaly počáteční vzdělání podle svých potřeb nebo v určitém úseku svého života o toto vzdělání neměly zájem;
- odborné vzdělávání a zvyšování kvalifikace, rekvalifikace a umožňuje opětovný vstup na trh práce s jinou než původní kvalifikací;
- rozvoj schopností plnit sociální role (ve společenském životě, v rodině, jako občan, v zaměstnání atd.);

¹⁹ Bližší informace: www.nuov.cz.

- prostor pro individuální rozvoj osobnosti ve všech oblastech života (rozvoj kulturních, všeobecných znalostí, zdravotních informací apod.).

Další vzdělávání je na národní i mezinárodní úrovni (EU, OECD, UNESCO) označováno za jednu z prioritních oblastí ekonomického a sociálního rozvoje, přičemž jde o faktor, který sám ovlivňuje jak rozvoj jedince, tak společnosti, a to včetně konkurenceschopnosti ekonomiky i uplatnění jednotlivce na trhu práce. Jak významné je další vzdělávání, dokazuje i to, že v České republice existuje řada dokumentů, které posilují roli dalšího vzdělávání a vyzdvihují jeho význam. Ve strategických dokumentech věnovaných dalšímu vzdělávání jsou vládou České republiky stanoveny priority, které jsou s dalším vzděláváním spojeny. Mezi hlavní dokumenty, od kterých se odvíjí koncepce dalšího vzdělávání v České republice, se řadí následující:

Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha (2001) – tento dokument je zaměřen na vytyčení hlavních bodů rozvoje vzdělávací soustavy jako celku, přičemž vzdělávání je v něm chápáno v kontextu celoživotního učení. Zdůrazněna je v něm role dalšího vzdělávání jako součásti celoživotního učení.

Strategie rozvoje lidských zdrojů (2003) – tato publikace se svým komplexním uchopením problematiky celoživotního učení řadí k velmi důležitým dokumentům pojednávajícím o problematice celoživotního učení, chápáno jako nástroje rozvoje lidských zdrojů. Autoři zde doporučují vnímat celoživotní učení jako všeobecně přijímanou praxi při realizaci vzdělávání.

Národní lisabonský program 2005–2008 (Národní program reforem ČR; 2005) – tento dokument byl zpracován jako reakce na činnost Evropské komise a její doporučení. Důraz je kladen na propojení systému počátečního a dalšího vzdělávání a na dokončení Národní soustavy kvalifikací.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice (2007) – dokument vymezuje za hlavní úkol vytvoření uceleného systému dalšího vzdělávání v ČR, rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací a rozvoj a vytváření systému uznávání výsledků předchozího učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým. Podpora bude směřována také na provázanost dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním.

Strategie celoživotního učení ČR (2007) – dokument vytyčuje v oblasti dalšího vzdělávání cíle, jejichž dosažení má vést zejména ke zvýšení funkční gramotnosti dospělých a k uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Zaměřuje svou pozornost na dokončení systému dalšího vzdělávání včetně vymezení právní odpovědnosti, práv a povinností, uznávání výsledků DV, atd. Dále upozorňuje na nutnost podpory těch oblastí dalšího vzdělávání, v nichž nefunguje trh, tedy oblastí spojených s vysokými náklady a se vzděláváním znevýhodněných skupin obyvatelstva, a podporuje rovný přístup k dalšímu vzdělávání. Dokument si také klade za cíl motivovat jednotlivce i zaměstnavatele k vyšší účasti na dalším vzdělávání, ke zvýšení investic do dalšího vzdělávání a provázat systémovou a programovou složku finanční podpory dalšího vzdělávání.

Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2011–2015 (2010) – jedním z cílů dokumentu je zvýraznit úlohu vysokých škol v oblasti celoživotního vzdělávání. MŠMT bude usilovat o zrušení legislativní diskriminace studentů starších 26 let, bude usilovat o systémové řešení přijímání absolventů kurzů celoživotního vzdělávání podle § 60 zákona do akreditovaných studijních programů a bude vytvářet podmínky pro zohlednění kombinované formy studia a kurzů celoživotního vzdělávání v rámci vnitřního i vnějšího hodnocení. Vysokým školám doporučuje MŠMT v oblasti celoživotního vzdělávání zejména podporovat tvorbu kurzů celoživot-

ního vzdělávání (i v návaznosti na studijní programy) ve spolupráci s regionálními zaměstnavateli a úřady práce a v souladu s požadavky praxe a také s ohledem na zajištění podmínek pro studium osob se specifickými potřebami, vytvořit vhodné marketingové strategie směrem k cílovým skupinám (uchazeči o další vzdělávání, zaměstnavatelé) a vyvíjet vhodné studijní opory a multimediální učební pomůcky pro kombinovanou a distanční formu studia. Dále se doporučuje inovovat kurzy celoživotního vzdělávání ve vazbě na zavedení kreditového systému, vytvořit transparentní mechanismus uznávání výsledků studia a začlenit kurzy celoživotního vzdělávání do systému vnitřního hodnocení vzdělávací činnosti.

V současné době se dostává pozornosti zejména dalšímu vzdělávání zaměřenému na rozvoj aktuální kvalifikace či získání nové, tedy dalšímu vzdělávání napojenému na trh práce. Jde zejména o následující kategorie vzdělávání:

Další profesní vzdělávání – kvalifikační vzdělávání

Kvalifikační vzdělávání zahrnuje vzdělávání, které vede k získání kvalifikace, přičemž sem patří studium na středních, vyšších a vysokých školách v tzv. ostatních formách vzdělávání. Ostatní formy vzdělávání zahrnují veškeré formy studia mimo řádné denní studium (studium distanční, kombinované, dálkové, večerní a externí). V předchozích letech se pro toto studium užívalo označení studium při zaměstnání. Součástí dalšího profesního vzdělávání je i získávání dílčí kvalifikace (viz zákon č. 179/2006 Sb., o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů).

Další profesní vzdělávání – rekvalifikace

V rekvalifikačním vzdělávání převažují jako cílová skupina nezaměstnaní. Potřeba tohoto vzdělávání byla ve značné míře vyvolána právě rostoucí nezaměstnaností. Rekvalifikační vzdělávání v dnešním pojetí je součástí vzdělávání v České republice zhruba od 90. let minulého století. Již v roce 1991 pro něj vytvořilo Ministerstvo práce a sociálních věcí právní rámec. V současné době upravuje rekvalifikace zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Cílem rekvalifikačního vzdělávání je změnit dosavadní kvalifikaci jeho účastníka získáním nových znalostí a dovedností a umožnit mu pracovní uplatnění ve vhodném a dostupném zaměstnání. Většinu účastníků tvoří osoby registrované na úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání. Menší podíl účastníků rekvalifikačního zaměstnání tvoří osoby zaměstnané, které jejich zaměstnavatel hodlá přesunout na jinou pracovní pozici, popř. propustit, nebo osoby, které se účastní rekvalifikačního vzdělávání z vlastní iniciativy.

Rekvalifikační vzdělávání je součástí aktivní politiky zaměstnanosti. Zajišťují je úřady práce, které s uchazeči sjednávají jejich zařazení do tohoto vzdělávání. Po dohodě s úřady práce nebo se zaměstnavateli je poskytnut odborné školy a další vzdělávací instituce akreditované MŠMT. Rekvalifikační vzdělávání se uskutečňuje formou krátkodobých kurzů s různorodým zaměřením v délce od několika týdnů do jednoho roku.

Účast dospělých na dalším vzdělávání včetně odborné přípravy je pro potřeby této publikace sledována prostřednictvím **účasti dospělých na odborné přípravě a na dalším vzdělávání, které probíhá formou večerního, kombinovaného, dálkového nebo distančního studia**. Je však nezbytné si uvědomit, že většina kurzů dalšího vzdělávání se realizuje mimo vzdělávací systém, přičemž statisticky relevantní údaje, které jsou k dispozici, se týkají především vzdělávacího systému. To znamená, že statisticky je podchycena pouze malá část dalšího vzdělávání.

Určitá část dospělých studuje i v denní, respektive prezenční formě vzdělávání, ale tato skupina studujících nepatří svým charakterem do této kapitoly a nebudeme se jí zde zabývat.

V rámci vzdělávací soustavy realizují další vzdělávání dospělých téměř všechny druhy vzdělávacích institucí s výjimkou mateřských škol.

Pro ty, kteří neukončili úspěšně základní vzdělávání, jsou určeny **kurzy pro doplnění základního vzdělání** (realizují je základní školy a střední školy) a **kurzy pro získání základů vzdělání** (realizované základními školami zřízenými pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami).

Na středních školách si mohou zájemci doplnit formou **externího, dálkového, večerního či kombinovaného studia vzdělání v oborech podle soustavy oborů vzdělání** (nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů), pokud má tyto formy vzdělávání škola zařazené v rejstříku škol a školských zařízení, **na vyšších odborných školách je tato možnost v dálkové formě vzdělávání.**

Na vysokých školách si dospělí zvyšují kvalifikaci při **zaměstnání ve studijních programech formou distanční nebo kombinované.**

Rekvalifikační studium v oborech vzdělání podle soustavy oborů vzdělání organizují střední školy především pro nezaměstnané. Toto vzdělávání vede k získání výučního listu nebo maturity, přičemž některé kurzy jsou hrazeny úřady práce.

Střední a vysoké školy organizují i **studium jednotlivých vybraných předmětů a další rekvalifikační kurzy.**

Vysoké školy nabízejí kromě studia v bakalářských, magisterských a doktorských studijních programech také **studium k získání a doplnění pedagogické kvalifikace, univerzity třetího věku a širokou škálu dalších vzdělávacích programů.**

Významnou součástí dalšího vzdělávání je **studium cizích jazyků**, které je možné absolvovat na jazykových školách s právem státní zkoušky v běžných kurzech.

C5.1 Podíl žáků v ostatních formách vzdělávání

Charakteristika ukazatele

Ukazatel podává **základní přehled o podílech studujících dospělých na jednotlivých vzdělávacích úrovních, nebo spíše o podílech osob, které studují v ostatních formách vzdělávání** (večerní, distanční, kombinované, dálkové) v jednotlivých druzích vzdělávání. Celkový počet těchto žáků a studentů porovnáváme s celkovým počtem žáků/studentů v daném druhu školy či typu vzdělávání. V určité míře tento ukazatel informuje, jak školy v jednotlivých krajích využívají volných kapacit pro tyto formy vzdělávání.

Metodika výpočtu

$$\frac{ZO_i}{Z_i} \cdot 100$$

ZO – počet žáků a studentů ostatních forem vzdělávání v daném typu vzdělávání (všeobecné vzdělávací obory střední školy ukončené maturitní zkouškou, odborně zaměřené obory střední školy ukončené maturitní zkouškou, obory nástavbového studia na středních školách, obory středního vzdělání, obory středního vzdělání s výučním listem, obory konzervatoří a vzdělávání na vyšších odborných školách) včetně vzdělávání ve školách zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Z – celkový počet žáků a studentů ve všech formách vzdělávání studujících na daném druhu školy a typu vzdělávání včetně škol určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

i – jednotlivé druhy škol včetně škol určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a typy vzdělávání (střední škola –

čtyřleté gymnaziální obory, obory odborného středního vzdělání ukončené maturitní zkouškou, obory nástavbového studia, obory středního vzdělání s výučním listem, obory konzervatoří, vzdělávání na vyšších odborných školách)

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV, 2010

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Mezi ostatními formami vzdělávání se jeví jako dominantní nástavbové studium na středních školách, a to na základě podílu 55,4 %. Je tak zřejmé, že více než polovina žáků v tomto typu vzdělávání preferuje vzdělávání v rámci ostatních forem vzdělávání před vzděláváním denním. Podíl žáků je zde již tradičně velmi vysoký a žáci nástavbového studia tvoří naprostou většinu studujících v ostatních formách vzdělávání na středních školách, a to jak absolutními počty (23,9 tisíce studujících), tak výše uvedeným podílovým zastoupením. V meziročním srovnání došlo v počtu žáků v ostatních formách vzdělávání u nástavbového studia k mírnému snížení – o 0,9 tisíce.

Vyšší odborné školy jsou druhým nejčastějším druhem škol, na kterých značná část studentů preferuje vzdělávání v ostatních formách vzdělávání. Podíl žáků v této formě vzdělávání z celkového počtu studentů v roce 2010 činil 28,7 %. Na vyšších odborných školách studuje v ostatních formách vzdělávání 8,6 tisíce studentů. Ve srovnání s předchozími roky se podíl studujících v ostatních formách vzdělávání na vyšších odborných školách zvyšuje: v roce 2005 činil 17,1 %, v roce 2006 šlo o 17,9 %, v roce 2007 představoval 22,5 %, v roce 2008 to bylo 25,9 %, v roce 28,1 % a v roce 2010 vzrostl na 28,7 %. Tento nárůst je zřejmě do značné míry ovlivněn strukturou studujících v ostatních formách studia, kdy velkou část tvoří ti, kteří vykonávají zaměstnání, v němž došlo ke změně kvalifikačních požadavků. Tím jsou pracovníci v těchto profesích nuceni doplnit si své vzdělání.

Ačkoliv pomyslné druhé místo náleží vyšším odborným školám, **v absolutním počtu žáků v ostatních formách vzdělávání by druhé místo patřilo studujícím v ostatních formách vzdělávání v oborech odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou.** Přestože jejich podíl na všech studujících v oborech středního vzdělávání s maturitní zkouškou je celkem nízký (3,9 %), vyjádřeno v absolutních počtech jde o 9,5 tisíce žáků.

V oborech středního vzdělávání s výučním listem činí podíl žáků v ostatních formách vzdělávání pouze 1,4 %. V absolutních počtech jde však o 1,5 tisíce žáků.

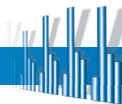
Ve vzdělávání na konzervatořích najdeme v ostatních formách vzdělávání 7,2 % žáků, přičemž v absolutních počtech jde pouze o 211 žáků.

Dalších necelých tisíc žáků v ostatních formách vzdělávání najdeme **v gymnaziálních oborech vzdělávání**, kde podíl žáků v ostatních formách vzdělávání představují 1,7 %.

Ostatní formy vzdělávání využívají v oblasti vyššího sekundárního vzdělávání především žáci s dosaženým středním vzděláním s výučním listem, kteří chtějí získat vyšší úroveň vzdělání, a to především vzdělání v oborech ukončených maturitní zkouškou prostřednictvím studia v nástavbových oborech. Další početnou skupinou, která využívá současné nabídky ostatních forem vzdělávání, jsou lidé s ukončeným vzděláním s maturitní zkouškou, kteří si chtějí doplnit vzdělání na terciární úrovni a rozhodnou se pro studium na vyšší odborné škole.

Regionální rozdíly

Z hlediska regionálního pohledu na výsledky ukazatele se budeme věnovat nejvíce zastoupeným druhům vzdělávání – nástavbovému studiu v oborech středních škol a vzdělávání na vyšších odborných ško-

C5 T1: Podíl žáků a studentů v ostatních formách vzdělávání (večerní, kombinované, dálkové, distanční) na celkovém počtu žáků a studentů na jednotlivých vzdělávacích úrovních, 2010 (v %)

Území		střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecné		6leté konzervatoře		střední vzdělávání s maturitní zkouškou odborné		střední vzdělávání s výučním listem		střední vzdělávání		nástavbové studium		VOŠ	
ČR celkem		1,65		7,19		3,94		1,38		7,01		55,43		28,74	
CZ01	Praha	5,49		–		5,95		5,65		–		63,06		28,07	
CZ010	Hlavní město Praha	5,49	(1.)	–	x	5,95	(1.)	5,65	(1.)	–	x	63,06	(2.)	28,07	(6.)
CZ02	Střední Čechy	0,36		x		5,26		0,56		–		55,29		48,31	
CZ020	Středočeský kraj	0,36	(6.)	x	x	5,26	(3.)	0,56	(12.)	–	x	55,29	(7.)	48,31	(1.)
CZ03	Jihozápad	1,04		8,12		2,57		1,05		–		55,11		24,88	
CZ031	Jihočeský kraj	0,09	(8.)	–	x	3,06	(8.)	0,71	(11.)	–	x	56,30	(6.)	22,99	(9.)
CZ032	Plzeňský kraj	2,93	(3.)	15,59	(3.)	1,95	(12.)	1,49	(5.)	–	x	53,76	(8.)	27,54	(8.)
CZ04	Severozápad	1,30		28,72		5,15		0,87		20,70		63,04		26,90	
CZ041	Karlovarský kraj	–	x	x	x	4,76	(4.)	1,94	(3.)	–	x	64,55	(1.)	7,59	(12.)
CZ042	Ústecký kraj	1,70	(4.)	28,72	(2.)	5,28	(2.)	0,49	(13.)	22,83	(1.)	62,58	(3.)	30,81	(4.)
CZ05	Severovýchod	–		32,27		3,20		1,55		–		50,97		16,83	
CZ051	Liberecký kraj	–	x	x	x	1,81	(13.)	2,07	(2.)	–	x	56,76	(5.)	5,18	(14.)
CZ052	Královéhradecký kraj	–	x	x	x	2,80	(9.)	0,81	(10.)	–	x	44,93	(13.)	5,74	(13.)
CZ053	Pardubický kraj	–	x	32,27	(1.)	4,64	(5.)	1,91	(4.)	–	x	51,55	(10.)	28,09	(5.)
CZ06	Jihovýchod	0,74		2,27		2,22		0,84		–		50,91		29,35	
CZ063	Vysočina	–	x	x	x	1,64	(14.)	0,83	(9.)	15,79	(3.)	52,48	(9.)	33,35	(3.)
CZ064	Jihomoravský kraj	1,02	(5.)	2,27	(5.)	2,48	(11.)	0,85	(8.)	–	x	50,08	(11.)	27,67	(7.)
CZ07	Střední Morava	0,07		–		3,59		0,60		–		46,10		19,52	
CZ071	Olomoucký kraj	0,14	(7.)	–	x	4,52	(6.)	–	x	–	x	44,65	(14.)	17,90	(11.)
CZ072	Zlínský kraj	–	x	–	x	2,71	(10.)	1,32	(7.)	–	x	48,10	(12.)	21,21	(10.)
CZ08	Moravskoslezsko	3,16		11,78		4,49		1,32		21,38		60,86		36,47	
CZ080	Moravskoslezský kraj	3,16	(2.)	11,78	(4.)	4,49	(7.)	1,32	(6.)	21,38	(2.)	60,86	(4.)	36,47	(2.)

lách. Ostatní druhy vzdělávání jsou málo zastoupené, a proto hodnoty ukazatele na regionální úrovni doporučujeme považovat pouze za orientační.

V nástavbovém studiu v oborech středních škol studuje v ostatních formách vzdělávání celkem 55,4% žáků. Hodnoty ukazatele se v jednotlivých krajích značně liší – rozpětí činí 20 procentních bodů. Nejvíce žáků najdeme v Karlovarském kraji (64,6%), v Praze (63,06%) a v Ústeckém kraji (62,6%). Nejméně žáků v ostatních formách vzdělávání vykazuje Olomoucký (44,7%), Královéhradecký (44,9%) a Zlínský kraj (48,1%). V ostatních krajích překračují podíly žáků 50%. Podobný podíl žáků v ostatních formách vzdělávání byly zaznamenány i v předchozích letech (s minimálními rozdíly).

Na vyšších odborných školách je také o vzdělávání v ostatních formách studia značný zájem. Možnosti této formy vzdělávání využilo celkem 28,7% studujících, přičemž i zde jsou mezi jednotlivými krajemi značné diference. Nejvyšší zastoupení vykazovaly školy ve Středočeském kraji (48,3%), s velkým odstupem následovaly kraje Moravskoslezský (36,5%) a Vysočina (33,4%). Naopak nejméně studentů této formy vzdělávání evidovaly vyšší odborné školy v kraji Libereckém (5,2%), Královéhradeckém (5,7%) a Karlovarském (7,6%). V ostatních krajích se podíly studujících v ostatních formách vzdělávání na vyšších odborných školách pohyboval v rozmezí 18–31%. Ve srovnání s předchozími roky nedošlo ani zde k výraznějším změnám.

C5.2 Počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání

Charakteristika ukazatele

Do systému formálního dalšího vzdělávání patří i vzdělávání, které poskytuje doplnění základního vzdělání a základů vzdělání. Toto další

vzdělávání je organizováno v rámci regionálního školství na úrovni základního a středního vzdělávání. Ačkoliv počet účastníků tohoto typu vzdělávání je velmi nízký, má svoje nezastupitelné místo, neboť umožňuje těm, kteří z jakéhokoliv důvodu nemají ukončené základní vzdělání, si je doplnit. Bez ukončení základního vzdělání jsou možnosti získání profesní kvalifikace velmi omezené. Ukončení základního vzdělání je zcela nezbytným předpokladem pro uplatnění jak na trhu práce, tak i v běžném životě.

Kurzy pro doplnění základního vzdělání jsou určeny především občanům, kteří v minulosti sice dokončili povinnou školní docházku, ale základní školu opustili dříve než v posledním ročníku a nyní si potřebují vzdělání doplnit.

Metodika výpočtu

Zk – celkový počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání včetně kurzů na školách zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV, 2010/11

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

V České republice si v roce 2010/11 doplňovalo **základní vzdělání prostřednictvím kurzů celkem 515 frekventantů**, a to na základních a středních školách. Další **271 lidí využilo možnosti doplnit si základy vzdělání** na základních školách speciálních. Ve srovnání s předchozím rokem došlo u frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání k nárůstu, a to o 71 osob. Naopak u účastníků kurzů pro doplnění základů vzdělání došlo k poklesu o 10 osob. S mírnými výkyvy se počet osob, které navštěvují tyto kurzy, udržuje v průběhu let na přibližně stejné úrovni.

C5 T2: Počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání, 2010

Území		základní vzdělání	základy vzdělání		
ČR celkem		515		271	
CZ01	Praha	200		7	
CZ010	Hlavní město Praha	200	(1.)	7	(8.)
CZ02	Střední Čechy	–		48	
CZ020	Středočeský kraj	–	x	48	(2.)
CZ03	Jihozápad	13		31	
CZ031	Jihočeský kraj	10	(8.)	2	(10.)
CZ032	Plzeňský kraj	3	(10.)	29	(4.)
CZ04	Severozápad	72		27	
CZ041	Karlovarský kraj	10	(8.)	–	x
CZ042	Ústecký kraj	62	(3.)	27	(5.)
CZ05	Severovýchod	12		58	
CZ051	Liberecký kraj	12	(7.)	–	x
CZ052	Královéhradecký kraj	–	x	41	(3.)
CZ053	Pardubický kraj	–	x	17	(7.)
CZ06	Jihovýchod	168		76	
CZ063	Vysočina	119	(2.)	6	(9.)
CZ064	Jihomoravský kraj	49	(4.)	70	(1.)
CZ07	Střední Morava	16		–	
CZ071	Olomoucký kraj	–	x	–	x
CZ072	Zlínský kraj	16	(6.)	–	x
CZ08	Moravskoslezsko	34		24	
CZ080	Moravskoslezský kraj	34	(5.)	24	(6.)

Regionální rozdíly

Základní vzdělání si doplňovali nejčastěji lidé v Praze (200 osob) a na Vysočině (119 osob). S velkým odstupem následuje Ústecký kraj (62 osob). V ostatních krajích nepřesáhl počet frekventantů hranici 49. V některých krajích (Středočeském, Královéhradeckém, Pardubickém a Zlínském) kurzy pro doplnění základního vzdělání nikdo nenavštěvoval.

Kurzy pro doplnění základů vzdělání navštěvovalo nejvíce frekventantů v Jihomoravském (70 lidí), Středočeském (48 frekventantů) a Královéhradeckém kraji (41 účastníků). Naopak v Karlovarském, Libereckém, Olomouckém a Zlínském kraji nebyly tyto kurzy vůbec využívány.

C5.3 Počet frekventantů rekvalifikačního vzdělávání v oborech vzdělání a mimo soustavu oborů vzdělávání**Charakteristika ukazatele**

Do systému formálního dalšího vzdělávání patří i vzdělávání, které je orientováno na poskytování rekvalifikačního vzdělání. Toto další vzdělávání je organizováno v rámci regionálního školství středními školami, konzervatořemi a vyššími odbornými školami zařazenými do rejstříku škol a školských zařízení. Rekvalifikační vzdělávání je poskytováno jednak v oborech soustavy oborů podle nařízení vlády č. 211/2010 Sb.²⁰ a jednak v oborech, které nejsou zařazeny do soustavy oborů. Ačkoliv počet účastníků tohoto typu vzdělávání je prozatím nízký, dá se předpokládat, že jeho význam v brzké budoucnosti poroste. Rekvalifikace slouží uchazeči o zaměstnání k získání nové nebo k rozšíření stávající kvalifikace. Poskytování rekvalifikačního vzdělávání výše uvedenými školskými zařízeními se řídí § 114 zákona č. 516/2004 Sb., školským zákonem, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou stanoveny podmínky, za jakých mohou uvedená školská zařízení organizovat rekvalifikační

²⁰ Nařízení vlády 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

vzdělávání. Absolvování rekvalifikačního vzdělávání zvyšuje šance nezaměstnaných na získání pracovního uplatnění a napomáhá jim k návratu na trh práce.

Rekvalifikační vzdělávání je určeno uchazečům o zaměstnání a slouží k získání nebo doplnění všeobecných, odborných nebo speciálních teoretických i praktických vědomostí a dovedností potřebných pro výkon povolání a pracovní činnosti. Toto vzdělání neposkytuje stupeň vzdělání a dokladem o jeho úspěšném ukončení je vydání osvědčení.

Metodika výpočtu

Zk – celkový počet frekventantů rekvalifikačního vzdělávání na středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách včetně škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Zdroj dat

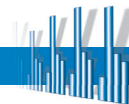
➤ databáze ÚIV, 2010/11

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

V České republice se v roce 2010/11 účastnilo rekvalifikačního vzdělávání 6 860 osob, přičemž v oborech zařazených do soustavy oborů podle nařízení vlády č. 211/2010 Sb. to bylo pouze 97 frekventantů a v oborech, které nejsou zařazeny do soustavy oborů podle nařízení vlády č. 211/2010 Sb., se vzdělávalo 6 763 osob. Je zřejmé, že výrazně více lidí si doplňovalo nebo získávalo kvalifikaci v oborech stojících mimo soustavu oborů. Jak jsme již uvedli výše, počet účastníků těchto rekvalifikačních kurzů není nijak vysoký vzhledem k tomu, jak vysoký počet uchazečů o zaměstnání v roce 2010 evidovaly úřady práce. Můžeme jen předpokládat, že situace na trhu práce donutí k absolvování rekvalifikačního vzdělávání více nezaměstnaných. Ti, kteří rekvalifikační kurzy absolvují, si tak zvyšují svoji šanci na nalezení zaměstnání nebo jim rekvalifikace umožní získat živnostenské oprávnění pro výkon dané profese.

C5 T3: Počet frekventantů rekvalifikačního vzdělávání v oborech vzdělání soustavy oborů podle nařízení vlády č. 689/2004 Sb. a mimo soustavu oborů, 2010

Území		obory vzdělání	mimo obory		
ČR celkem		97		6763	
CZ01	Praha	43		316	
CZ010	Hlavní město Praha	43	(2.)	316	(9.)
CZ02	Střední Čechy	–		176	
CZ020	Středočeský kraj	–	x	176	(12.)
CZ03	Jihozápad	6		253	
CZ031	Jihočeský kraj	6	(3.)	192	(10.)
CZ032	Plzeňský kraj	–	x	61	(14.)
CZ04	Severozápad	–		1098	
CZ041	Karlovarský kraj	–	x	412	(8.)
CZ042	Ústecký kraj	–	x	686	(6.)
CZ05	Severovýchod	–		2074	
CZ051	Liberecký kraj	–	x	1045	(1.)
CZ052	Královéhradecký kraj	–	x	73	(13.)
CZ053	Pardubický kraj	–	x	956	(2.)
CZ06	Jihovýchod	48		1451	
CZ063	Vysočina	–	x	722	(4.)
CZ064	Jihomoravský kraj	48	(1.)	729	(3.)
CZ07	Střední Morava	–		695	
CZ071	Olomoucký kraj	–	x	184	(11.)
CZ072	Zlínský kraj	–	x	511	(7.)
CZ08	Moravskoslezsko	–		700	
CZ080	Moravskoslezský kraj	–	x	700	(5.)

Regionální rozdíly

Rekvalifikační vzdělávání v oborech vzdělání soustavy oborů podle nařízení vlády č. 211/2010 Sb. navštěvovali lidé pouze ve třech regionech, celkem jich bylo 97, jak již bylo uvedeno výše. Nejvíce účastníků najdeme v Jihomoravském kraji, a to 48 osob, následuje Praha (67 osob) a třetí a zároveň poslední místo obsazuje Jihočeský kraj s 6 účastníky těchto kurzů. V ostatních krajích nenavštěvoval rekvalifikační kurzy v oborech vzdělání žádný frekventant.

Rekvalifikační vzdělávání mimo obory vzdělání soustavy oborů podle nařízení vlády 211/2010 Sb. se uskutečnilo v roce 2010 ve všech regionech a navštěvovalo ho 6 763 osob. Nejvíce frekventantů těchto kurzů bylo v Libereckém (1 045 lidí), Pardubickém (956 lidí) a Jihomoravském kraji (729 osob). Naopak nejméně účastníků kurzů mimo obory vzdělání najdeme v kraji Plzeňském (61 osob) a Královéhradeckém (73 osob). S velkým odstupem následuje Středočeský kraj (176 osob). V ostatních krajích se počty frekventantů v těchto kurzech pohybovaly v rozmezí 184 až 722 lidí.

KAPITOLA

ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ A ORGANIZACE ŠKOL

D1 Platy učitelů mateřských škol, základních škol, středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol

Lidské zdroje jsou nejčinnějším ze zdrojů ve společnosti – kvalifikovaní, zodpovědní, kreativní a pracovití zaměstnanci jsou největším bohatstvím každé firmy. S tím úzce souvisí i jejich odpovídající finanční ohodnocení.

Finanční ohodnocení pedagogických pracovníků, resp. učitelů, je v současné době jedno z nejdiskutovanějších témat. S odměňováním učitelů úzce souvisí současná problematika kvalifikovanosti učitelů, resp. otázka „omlazení“ učitelů sborů kvalifikovanými, perspektivními, mladými učiteli. Zajištění odpovídajícího počtu kvalifikovaných učitelů je klíčovým zájmem společnosti (o kvalifikovanosti učitelů více v kap. D2). Nízká úroveň platů učitelů bývá chápána jako jeden z hlavních kritických faktorů, které způsobují a prohlubují krizi učitelé profese. Za negativní důsledky nízké platové úrovně jsou považovány nízká motivace učitelů, odchod nejschopnějších učitelů, zvláště mužů, do jiného sektoru a nízká atraktivita učitelé profese pro absolventy pedagogických fakult, kteří často směřují svou profesní dráhu do jiných než veřejných vzdělávacích institucí. Odpovídající odměňování učitelů by mělo odrážet jejich význam pro společnost a vyřešit „odliv mozku“ špičkových učitelů na lépe placená místa v soukromé sféře, především v oblasti vědy a techniky. V pedagogických sborech v současnosti výrazně převažují ženy. Odchod učitelů ze škol je ovlivněn obecnými podmínkami na pracovním trhu a učitelé povolání vykazuje vysoký podíl starších pedagogů, což znamená, že je nezbytné získat dostatečný počet motivovaných a kvalitních nových učitelů, kteří nahradí své zkušené kolegy poté, co odejdou do důchodu. I když stárnutí populace je ekonomický a demografický problém, který se týká celé společnosti, výrazně se týká i školství (více viz kap. D2). Důležitými předpoklady pro to, aby neodcházel dobrý učitelé, které by mohla ze škol odlákat lépe placená pracovní místa v soukromém sektoru (zejména pokud jde o učitele přírodovědných a technických předmětů), jsou plat, postavení a uspokojení z práce.

Učitelé platy jsou všeobecně hodnoceny jako nízké, a proto většina řešení této komplexní otázky směřuje k jejich postupnému zvyšování. I když se v posledních několika letech platová situace učitelů v České republice zlepšovala, platy stále zdaleka nedosahují předpokládané úrovně 130 % celorepublikové mzdy. Je zřejmé, že dlouhodobý nepříznivý stav v oblasti odměňování učitelů by se nutně negativně promítl i do kvality výuky a v důsledku toho i do úrovně kvality absolventů škol.

K výraznému zlepšení odměňování pedagogických pracovníků došlo s účinností od 1. 1. 2011 na základě nařízení vlády č. 381/2010 Sb.²¹, a to prostřednictvím dvou schválených nových stupnic platových tarifů podle platových tříd (16) a platových stupňů (5) – podle délky praxe. První je pro kvalifikované pedagogické pracovníky s odbornou kvalifikací a vysokoškolským vzděláním a druhá pro pedagogické pracovníky bez odborné kvalifikace nebo s odbornou kvalifikací, avšak bez vysokoškolského vzdělání.

Vzhledem ke způsobu odměňování naprosté většiny učitelů formou tabulkových platů je plat učitelé i v roce 2010 nejvýrazněji ovlivněn délkou jeho učitelé praxe, do určité míry zde mohou hrát roli další aspekty spojené převážně s kvalitou jeho práce, rozšířením jeho zodpovědnosti v rámci školy či vykonáváním náročnějších prací. Výše prostředků nad rámec tabulkového platu v případě veřejných škol

je pak dána především prostorem, který ředitel v rozpočtu školy pro tyto účely má. V každém případě jsou však veškeré pravomoci spojené s určováním odměňování jednotlivých učitelů nad úrovní tarifního platu v kompetenci ředitele školy.

Systém odměňování byl tedy i v roce 2010 výhodný pro dlouhodobě a třeba i méně aktivně, nebo dokonce pasivně působící pedagogy a nevhodný pro začínající, mladé a zejména pro aktivní pedagogy vykonávající činnosti nad rámec přímé vyučovací povinnosti. Do popředí již v roce 2009 vstoupila změna (rozvojové programy ve vzdělávání), podle které byla oceněna práce pedagoga podle skutečné kvality bez ohledu na dobu jeho praxe. Cílem bylo zajistit, aby učitelé byli placeni nejen podle odsloužených let, ale také podle odváděné práce a podle toho, jak si zvyšují svoji odbornou kvalifikaci prostřednictvím kurzů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Jednou z možností, jak lze do budoucna řešit problematiku růstu platů pedagogických pracovníků je tedy doplnění stávajícího „plošného“ normativního růstového systému ještě dalším, tentokrát již selektivním, resp. účelovým mechanismem, který by ocenil pedagogy splňující daná kvalitativní kritéria pedagogické práce. Cílem je podpořit zejména ty, kteří jsou činorodí, aktivní, profesionální a podílejí se například na reformě, tedy na přípravě školských vzdělávacích programů. Se zlepšením systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků přímo souvisí i zvýšení kvality pedagogické práce.

Jednou z mála systémových charakteristik, které s výší průměrného platu učitelé přímo souvisejí, je kapacitní náročnost vzdělávacího systému – tedy průměrný počet žáků na jednoho učitelé (resp. učitelé úvazek – viz kap. D2) a s tím související průměrná velikost tříd (vyučovací povinnost je dána nařízením vlády). Je-li totiž stejný počet žáků za stejnou cenu učen méně učitelé, zbývá na odměnu jednoho učitelé v průměru více finančních prostředků.

V celé kapitole jsou **údaje uváděny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** (dále jen SVP). Označení škol určených pro děti/žáky se SVP je využíváno jen pro statistické účely. Jedná se o tyto školy:

mateřské školy určené pro děti se SVP – mateřské školy pro mentálně postižené, pro sluchově postižené, pro zrakově postižené, pro tělesně postižené, pro hluchoslepé, dále jsou zahrnuty mateřské školy logopedické, speciální, při zdravotnickém zařízení, zřízené pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy;

základní školy určené pro žáky se SVP – základní školy pro sluchově postižené, pro zrakově postižené, pro tělesně postižené, pro děti s více vadami, při zdravotnickém zařízení, pro žáky se specifickými poruchami učení a chování, dále základní školy speciální, logopedické, pro hluchoslepé a základní školy při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy;

střední školy a konzervatoře určené pro žáky se SVP (se zdravotním postižením) – zahrnují střední školy pro sluchově, zrakově, tělesně a mentálně postižené a pro mládež s více vadami, dále střední školy při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

D1.1 Platy učitelů na jednotlivých typech a druhích škol

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje průměrnou **měsíční hrubou výši platového ohodnocení**, jehož se učitelům dostává. Podávaný přehled je přitom členěn **podle úrovně vzdělávání**, tj. na platy učitelů (včetně vedoucích zaměstnanců) na jednotlivých typech a druhích škol: mateřských (včetně mateřských škol pro děti se SVP), základních (včetně základních škol pro žáky se SVP), středních – gymnázií včetně středních škol se sportovním zaměřením, středních škol s obory středních odborných

²¹ Nařízení vlády č. 381/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů.

školy, středních škol s obory středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování, středních škol pro žáky se SVP, konzervatoří (včetně konzervatoří pro žáky se zdravotním postižením) a vyšších odborných škol.

Údaje o průměrných měsíčních platech učitelů (včetně vedoucích zaměstnanců) uvádíme pro účely tohoto ukazatele pouze za školy veřejné (zřizované MŠMT, obcemi a kraji) a z důvodu porovnatelnosti s údaji o průměrných platech v ČR a v nepodnikatelské sféře uvádíme učitele (včetně vedoucích zaměstnanců) odměňované nejen z prostředků státního rozpočtu včetně ESF, ale i z jiných zdrojů (z jiné činnosti, z fondu odměn, z ostatních zdrojů). Údaje o učitelích bez vedoucích pracovníků není možné s ohledem na způsob vykazování oddělit.

Metodika výpočtu

$$\frac{MP_i}{U\check{c}_i} : 12 \cdot 1000$$

MP – roční (kumulativní za 12 měsíců) hrubé platy v tis. Kč vyplacené z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci; zahrnují nárokové složky platu a nenárokové složky platu; v této kapitole se jedná o dvojí údaje: jednak o mzdové prostředky vyplacené učitelům ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů (v tab. D1.1T1) a jednak o mzdové prostředky vyplacené učitelům pouze ze státního rozpočtu včetně ESF (tab. D1.1T2)

Uč – průměrný přepočtený počet učitelů (včetně vedoucích zaměstnanců) za kalendářní rok

i – jednotlivé druhy škol (mateřské včetně mateřských škol určených pro děti se SVP; základní včetně základních škol určených pro žáky se SVP; střední včetně středních škol určených pro žáky se SVP; konzervatoře včetně konzervatoří určených pro žáky se zdravotním postižením; vyšší odborné školy)

Jsou uvedeny také údaje podle jednotlivých typů středních škol, kterými jsou:

gymnázia včetně středních škol se sportovním zaměřením – střední školy vzdělávající žáky v oborech vzdělání stupně K (písmeno 5. místa kódu oboru vzdělání podle nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů), pokud se nejedná o střední školu zřízenou pro žáky se SVP; dále jde o střední školy vzdělávající žáky v oborech vzdělání gymnázium – tělesná výchova nebo gymnázium – sportovní příprava;

střední odborné školy – střední školy vzdělávající žáky v oborech vzdělání stupně C, J a M (písmeno 5. místa kódu oboru vzdělání podle nařízení vlády o soustavě oborů), pokud se nejedná o střední školu zřízenou pro žáky se SVP;

střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování – střední školy vzdělávající žáky v oborech vzdělání stupně E, H, L (písmeno 5. místa kódu oboru vzdělání podle nařízení vlády o soustavě oborů), pokud se nejedná o střední školu zřízenou pro žáky se SVP; dále jde o střediska praktického vyučování.

Veškeré údaje jsou za

- zřizovatele MŠMT, obec a kraj,
- platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Průměrný měsíční nominální plat učitele (v Kč) je vypočten z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci (hrubé platy zahrnují platy celkem, tj. peněžitá plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům v pracovním poměru, kteří jsou v evidenčním počtu, za práci). Mzdové prostředky zahrnují nárokové složky platu a nenárokové složky platu. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před

snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

Průměrný měsíční plat učitele zahrnuje kromě mzdových prostředků ze státního rozpočtu také finanční prostředky z mimorozpočtových zdrojů, tedy z jiné činnosti, z fondu odměn, z ESF (Evropského sociálního fondu) a z ostatních zdrojů.

Pro odměňování v roce 2010 platí kromě zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů i nařízení vlády (dále „NV“) č. 74/2009 Sb., kterým se mění NV č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě (zabezpečuje zvýšení platových tarifů nepedagogických zaměstnanců od 1. 4. 2009 v souvislosti se zrušením přílohy č. 1 NV č. 564/2006 Sb.), NV č. 130/2009 Sb., kterým se mění NV č. 564/2006 Sb. o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění nařízení č. 74/2009 Sb. (zabezpečuje zvýšení platových tarifů o 3,5 % pro všechny kapitoly státního rozpočtu od 1. 6. 2009 (např. pro pedagogické a nepedagogické pracovníky, knihovníky), a další právní předpisy.

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P1-04 Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2010)

Platový tarif je určen platovou třídou a platovým stupněm v platových tabulkách. Platová třída stanoví nejniročnější druh činnosti, který zaměstnavatel může na zaměstnanci požadovat v rámci sjednaného druhu práce. Platový stupeň stanoví počet započtených odpracovaných let. K zařazování do platových tříd slouží katalog prací, který je upraven nařízením vlády č. 138/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů. Dále platí nařízení vlády č. 222/2010 Sb., kterým se stanoví katalog prací ve veřejných službách a správě, které je prováděcím předpisem zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, podle § 123 odst. 6 písm. b). Platové tarify se stanoví v 16 platových třídách a v každé z nich ve 12 platových stupních.

Pro zařazování pedagogických pracovníků dle katalogu prací je například pro učitele mateřské školy doporučena tarifní třída 8 až 10, příp. třída 11 (pro metodika koncepce vzdělávání MŠ). Dále pro učitele, učitele praktického vyučování, učitele odborného výcviku, učitele základní školy, základní umělecké školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy a školy (třídy) samostatně zřízené pro děti, žáky a studenty se SVP tarifní třída 9 až 12, příp. 13 (např. stanovování koncepce rozvoje oboru středního vzdělání s maturitní zkouškou nebo oboru vzdělání ukončeného absolutoriem nebo rámcových vzdělávacích programů, tj. činnosti přesahující rámec školy atd.), příp. až třída 14 (tvorba celostátních nebo mezinárodních programů vzdělávání).

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrné měsíční platy učitelů regionálního školství škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji vyplacené ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů podle úrovně vzdělávání jsou uvedeny v následující tabulce a grafech.

Obecně nejnižší platy mají učitelé v mateřských školách. Jedná se o celorepublikový průměr 20 336 Kč. **Na základních školách** dosáhly průměrné měsíční platy učitelů v roce 2010 celorepublikového průměru 25 835 Kč.

Učitelé středních škol mají průměrné platy ještě o poznání vyšší – celorepublikový průměr je 27 331 Kč. Z toho učitelé gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením pobírají průměrný plat 27 063 Kč, učitelé středních odborných škol 27 439 Kč, učitelé střed-

ních odborných učilišť a středisek praktického vyučování 27 325 Kč a učitelé středních škol pro žáky se SVP 28 194 Kč. Na přibližně stejné výši, jako jsou platy učitelů středních škol, se pohybovaly platy **učitelů konzervatoří** – celorepublikový průměr dosáhl 27 085 Kč. **Nejvyšší platy v rámci regionálního školství byly v roce 2010 vyplaceny na vyšších odborných školách (29 263 Kč). Platy tak obecně rostou se zvyšující se úrovní vzdělávání, na které učitel vyučuje, i když v důsledku změn v platových poměrech se platy učitelů základních škol stále více přibližují platům učitelů na středních školách.**

Do těchto souvislostí se samozřejmě promítají i regionální rozdíly. Jak však uvidíme dále, krajová diferenciacie platů učitelů je menší než v případě zaměstnanců obecně, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců obecně odrážejí do značné míry **ekonomické prostředí** kraje (jsou započteny i podnikatelské, tržní subjekty), platy učitelů ve veřejných vzdělávacích institucích jsou vázány na položky **z rozpočtu MŠMT**. MŠMT přiděluje prostředky státního rozpočtu (tj. prostředky na „přímé vzdělávací výdaje“) **krajům**. Přímé náklady na vzdělávání z rozpočtové kapitoly 333 – MŠMT – byly poskytovány obecnímu a krajskému školství prostřednictvím krajských úřadů přímým transferem z kapitoly 333 – MŠMT – na základě republikových a krajských normativů. Krajské úřady rozepisují a přidělují školám a předškolním a školským zařízením zřizovaným krajem a obcemi finanční prostředky na výdaje (přímé výdaje) prostřednictvím jimi stanovených normativů na jednotku výkonů uvedených organizací.

Zatímco průměrná výše mezd zaměstnanců obecně úzce souvisí s celkovou ekonomickou i sociální situací v daném kraji, **platy učitelů se v jednotlivých krajích** diferencují spíše podle jiných hledisek. Hlavním z nich jsou **krajské normativy** operující s celkovým počtem žáků a s ohledem na jejich specifika podchycená v krajských normativních (velikost škol a počet žáků, vyučovaný studijní obor, počty dětí a žáků se zdravotním nebo sociálním postižením apod.).

Oblast týkající se odměňování zaměstnanců regionálního školství byla v roce 2010 ovlivněna zejména meziročním poklesem disponibilních rozpočtových zdrojů mzdových prostředků v rozpočtu MŠMT. Výrazné meziroční snížení rozpočtových zdrojů pro rok 2010 (o cca 2,3%) způsobilo, že vývoj v oblasti odměňování byl ve srovnání s dosaženými výsledky roku 2009 horší. Meziroční pokles průměrné měsíční nominální mzdy v regionálním školství v roce 2010 byl důsledkem snížení rozpočtových zdrojů regionálního školství pro rok 2010, ale i důsledkem dopadů realizovaných v roce 2009.

Regionální rozdíly

Zmíněné skutečnosti je nutné vzít v úvahu při interpretaci údajů o výši průměrného platu učitelů v jednotlivých krajích a oblastech. Pokud jde o absolutní výši průměrných platů učitelů, **rozdíly jsou již na první pohled v jednotlivých krajích jen malé, a to zejména v případě mateřských (1 207 Kč činí rozdíl mezi nejlepším a nejhorším krajem) a základních škol (1 332 Kč). Výraznější rozdíly v platech nalezneme pouze u vyšších odborných škol (4 585 Kč)** – v Olomouckém kraji činí průměrný plat 30 998 Kč, což je zřetelně více než celorepublikový průměr 29 263 Kč. V Libereckém kraji je tato hodnota naopak nejnižší: 26 413 Kč. Zde nejspíše působí zmíněný faktor rozpočtových financí vázaných na konkrétní oborovou strukturu vyšších odborných škol v daném kraji.

Platy učitelů jsou regionálně diferencovány v menší míře než platy zaměstnanců obecně, které odrážejí zejména celkovou ekonomickou vyspělost kraje. Platy učitelů ve veřejné sféře se totiž odvíjejí od rozpočtu resortu školství a socioekonomická, kulturní a jiná krajová specifika na ně působí jen málo. Diference mezi platy učitelů v jednotlivých krajích jsou tak způsobovány zejména pevně danými faktory, jako jsou velikost škol a počet žáků, oborová struktura středních škol a vyšších odborných škol nebo počty žáků se zdravotním či jiným postižením.

D1.1 T1: Průměrné měsíční platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 (v Kč)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stf. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	20 336	25 835	27 331	27 063	27 439	27 325	28 194	27 085	29 263
CZ01 Praha	20 413	25 752	28 763	28 078	29 033	29 762	29 053	27 841	30 552
CZ010 Hlavní město Praha	20 413 (7.)	25 752 (8.)	28 763 (1.)	28 078 (1.)	29 033 (1.)	29 762 (1.)	29 053 (5.)	27 841 (1.)	30 552 (3.)
CZ02 Střední Čechy	20 707	26 559	27 589	27 234	27 817	27 335	30 773	x	29 888
CZ020 Středočeský kraj	20 707 (3.)	26 559 (1.)	27 589 (4.)	27 234 (4.)	27 817 (3.)	27 335 (6.)	30 773 (2.)	x x	29 888 (6.)
CZ03 Jihozápad	20 566	25 946	27 063	26 851	27 139	27 018	28 032	26 975	28 166
CZ031 Jihočeský kraj	20 677 (4.)	25 882 (5.)	27 050 (8.)	26 791 (10.)	26 860 (11.)	27 553 (5.)	29 122 (4.)	27 111 (4.)	28 122 (12.)
CZ032 Plzeňský kraj	20 443 (6.)	26 021 (3.)	27 081 (7.)	26 929 (7.)	27 567 (6.)	26 446 (13.)	27 274 (10.)	26 842 (5.)	28 235 (10.)
CZ04 Severozápad	20 832	25 929	27 869	27 806	27 864	28 115	26 469	27 187	30 778
CZ041 Karlovarský kraj	20 751 (2.)	25 704 (9.)	28 001 (2.)	27 897 (2.)	27 812 (4.)	28 343 (2.)	29 474 (3.)	x x	30 530 (4.)
CZ042 Ústecký kraj	20 861 (1.)	26 007 (4.)	27 821 (3.)	27 769 (3.)	27 882 (2.)	28 038 (3.)	25 461 (14.)	27 187 (3.)	30 868 (2.)
CZ05 Severovýchod	20 151	25 678	26 830	26 510	26 888	26 913	27 805	26 159	27 731
CZ051 Liberecký kraj	20 643 (5.)	26 413 (2.)	26 694 (13.)	26 085 (14.)	26 862 (10.)	26 570 (12.)	32 188 (1.)	x x	26 413 (14.)
CZ052 Královéhradecký kraj	19 654 (14.)	25 505 (11.)	27 033 (9.)	26 915 (8.)	27 246 (8.)	26 589 (11.)	27 447 (9.)	x x	28 148 (11.)
CZ053 Pardubický kraj	20 279 (9.)	25 227 (14.)	26 702 (12.)	26 422 (12.)	26 488 (14.)	27 609 (4.)	26 547 (11.)	26 159 (7.)	28 313 (9.)
CZ06 Jihovýchod	20 075	25 544	26 837	26 511	27 009	26 646	28 148	26 070	29 348
CZ063 Vysočina	19 839 (13.)	25 503 (12.)	27 164 (6.)	26 822 (9.)	27 528 (7.)	27 024 (9.)	26 209 (12.)	x x	29 928 (5.)
CZ064 Jihomoravský kraj	20 185 (10.)	25 565 (10.)	26 686 (14.)	26 378 (13.)	26 765 (12.)	26 445 (14.)	28 712 (7.)	26 070 (8.)	29 107 (8.)
CZ07 Střední Morava	20 249	25 552	27 096	27 123	27 144	26 934	27 299	27 473	30 025
CZ071 Olomoucký kraj	20 160 (11.)	25 785 (7.)	27 384 (5.)	27 191 (5.)	27 580 (5.)	27 113 (8.)	28 580 (8.)	x x	30 998 (1.)
CZ072 Zlínský kraj	20 346 (8.)	25 305 (13.)	26 773 (11.)	27 033 (6.)	26 718 (13.)	26 717 (10.)	26 013 (13.)	27 473 (2.)	29 595 (7.)
CZ08 Moravskoslezsko	19 925	25 874	26 995	26 500	27 080	27 262	28 946	26 178	27 216
CZ080 Moravskoslezský kraj	19 925 (12.)	25 874 (6.)	26 995 (10.)	26 500 (11.)	27 080 (9.)	27 262 (7.)	28 946 (6.)	26 178 (6.)	27 216 (13.)

Průměrné měsíční platy učitelů regionálního školství škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji vyplácené jen ze státního rozpočtu včetně ESF podle úrovně vzdělávání jsou uvedeny v následující tabulce. Platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu (včetně prostředků ESF) jsou v porovnání s platy učitelů vyplácenými ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů u mateřských, základních a středních škol pro žáky se SVP v průměru o cca 90–360 Kč nižší. V případě konzervatoří a vyšších odborných škol je rozdíl vyšší, platy vyplácené ze státního rozpočtu (včetně prostředků ESF) jsou o více než 670–740 Kč nižší než platy vyplácené ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů.

Obecně nejnižší platy vyplácené jen ze státního rozpočtu (včetně ESF) mají učitelé opět u mateřských školách – průměr za ČR 20 240 Kč, což je dáno především nižšími kvalifikačními požadavky a s tím souvisejícím zařazením do nižší platové třídy, než je tomu u učitelů působících na vyšších úrovních vzdělávání. **Na základních školách** se průměrné měsíční platy učitelů (průměr za ČR) pohybovaly ve výši 25 721 Kč.

Učitelé středních škol mají platy o něco vyšší – 27 028 Kč – a na jednotlivých typech škol se pohybují v rozmezí 26,7 až 27,8 tis. Kč (tedy učitelé gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením pobírají průměrný plat 26 748 Kč, učitelé středních odborných škol 27 145 Kč, učitelé středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování 27 024 Kč a učitelé středních škol pro žáky se SVP 27 833 Kč). **Učitelé konzervatoří** pobírají průměrný plat 26 341 Kč. **Nejvyšší platy byly v roce 2010 na vyšších odborných školách** (28 588 Kč). Platové zařazení učitelů do platových tříd na jednotlivých vzdělávacích stupních kromě učitelů mateřských škol (tj. učitelů na základních a středních školách, konzervatořích, vyšších odborných školách a školách samostatně zřízených pro děti, žáky a studenty se SVP) se řídí platným katalogem prací, je stejné a závisí na nejnaroc-

nější činnosti, kterou na učitelé zaměstnavatel požaduje v rámci druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě a na základě plnění kvalifikačních předpokladů.

Jak již bylo uvedeno, platy učitelů ve veřejné sféře se na jednotlivých školách odvíjejí od výše rozpočtu resortu školství, normativů a dalších pevných faktorů (velikost škol, tříd, počtu žáků, oborové struktury středních a vyšších odborných škol), dále např. i od věkového a kvalifikačního složení zaměstnanců.

Zaměstnavatel zařazuje zaměstnance do platových tříd podle nejnarocnější práce, jejíž výkon na něm požaduje v rámci druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě, a na základě plnění kvalifikačních předpokladů, popř. kvalifikačních požadavků, pokud je stanovil vnitřním platovým předpisem.²²

Meziroční srovnání ukazatele

Ukazatel meziroční index charakterizuje **meziroční růst/pokles průměrného měsíčního hrubého platu učitelů v procentech** a vyjadřuje, o kolik procent se zvýšil/snížil tento plat v daném období (za rok 2010) oproti stejnému období předchozího roku (2009).

Meziroční srovnání průměrného měsíčního platu učitelů je přitom členeno **podle úrovně vzdělávání**, na které učitel učí, tj. na meziroční růsty (indexy) platů učitelů na jednotlivých typech a druzích škol: mateřských, základních, středních – gymnáziích včetně středních škol se sportovním zaměřením, středních školách s obory středních odborných škol, středních školách s obory středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování, středních školách pro žáky se SVP, konzervatořích a vyšších odborných školách.

²² § 123 zákoníku práce a § 3 nařízení vlády č. 564/2006 Sb., ze dne 6. 12. 2006, o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, které platí pro odměňování zaměstnanců od 1. 1. 2007.

D1.1 T2: Průměrné měsíční platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 (v Kč)

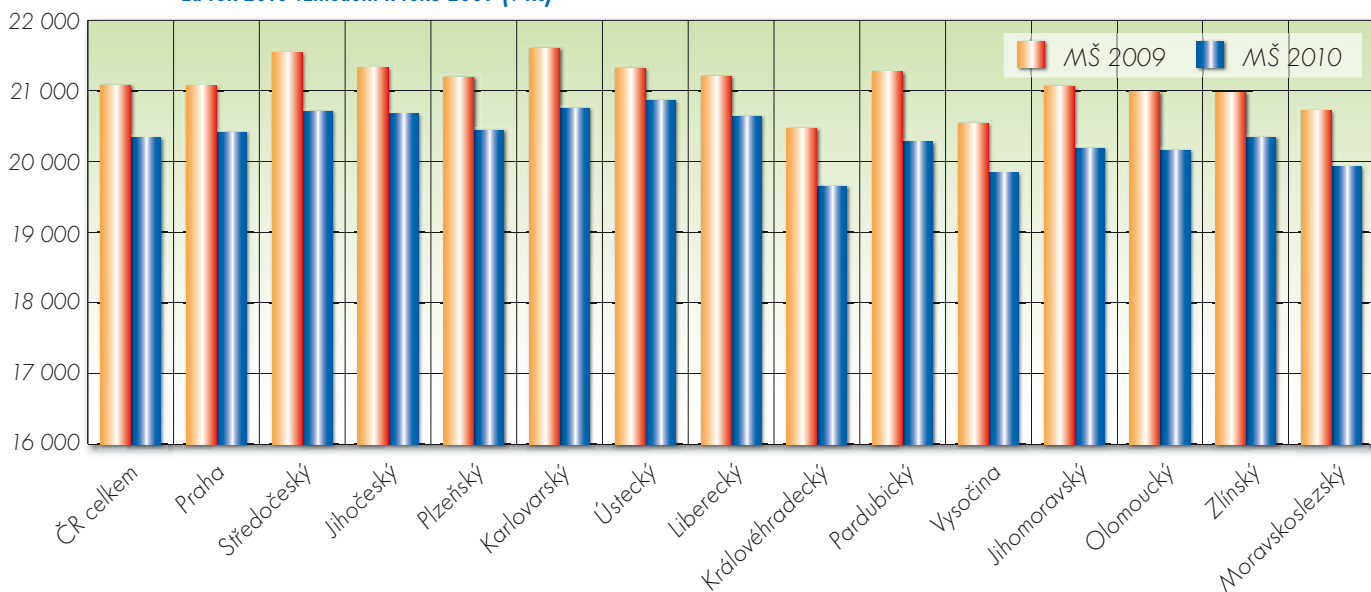
Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stf. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	20 240	25 721	27 028	26 748	27 145	27 024	27 833	26 341	28 588
CZ01 Praha	19 917	25 029	26 608	26 153	26 934	26 532	27 293	26 163	27 143
CZ010 Hlavní město Praha	19 917 (11.)	25 029 (14.)	26 608 (14.)	26 153 (13.)	26 934 (9.)	26 532 (11.)	27 293 (9.)	26 163 (6.)	27 143 (13.)
CZ02 Střední Čechy	20 638	26 519	27 504	27 196	27 735	27 188	30 679	x	29 890
CZ020 Středočeský kraj	20 638 (4.)	26 519 (1.)	27 504 (3.)	27 196 (3.)	27 735 (2.)	27 188 (5.)	30 679 (2.)	x x	29 890 (5.)
CZ03 Jihozápad	20 487	25 858	27 029	26 892	27 093	26 933	27 958	26 918	28 171
CZ031 Jihočeský kraj	20 642 (3.)	25 868 (4.)	26 993 (7.)	26 776 (9.)	26 823 (11.)	27 416 (4.)	28 942 (5.)	27 111 (3.)	28 118 (10.)
CZ032 Plzeňský kraj	20 314 (7.)	25 846 (5.)	27 076 (6.)	27 045 (5.)	27 506 (6.)	26 416 (13.)	27 274 (10.)	26 729 (4.)	28 251 (9.)
CZ04 Severozápad	20 791	25 866	27 818	27 774	27 743	28 188	26 398	27 187	30 770
CZ041 Karlovarský kraj	20 720 (2.)	25 593 (8.)	27 921 (1.)	27 829 (1.)	27 732 (3.)	28 238 (1.)	29 460 (3.)	x x	30 530 (3.)
CZ042 Ústecký kraj	20 816 (1.)	25 960 (3.)	27 781 (2.)	27 751 (2.)	27 747 (1.)	28 172 (2.)	25 371 (14.)	27 187 (2.)	30 857 (2.)
CZ05 Severovýchod	20 110	25 625	26 783	26 493	26 840	26 819	27 798	26 106	27 479
CZ051 Liberecký kraj	20 592 (5.)	26 343 (2.)	26 635 (13.)	26 062 (14.)	26 876 (10.)	26 316 (14.)	32 132 (1.)	x x	25 758 (14.)
CZ052 Královéhradecký kraj	19 638 (14.)	25 446 (11.)	26 970 (9.)	26 837 (8.)	27 171 (7.)	26 551 (10.)	27 447 (8.)	x x	27 913 (11.)
CZ053 Pardubický kraj	20 220 (8.)	25 195 (13.)	26 683 (11.)	26 471 (10.)	26 422 (14.)	27 585 (3.)	26 547 (11.)	26 106 (7.)	28 327 (8.)
CZ06 Jihovýchod	20 034	25 496	26 806	26 498	26 979	26 596	28 074	26 054	29 348
CZ063 Vysočina	19 817 (13.)	25 463 (10.)	27 139 (5.)	26 852 (7.)	27 516 (5.)	26 912 (8.)	26 209 (12.)	x x	29 928 (4.)
CZ064 Jihomoravský kraj	20 136 (9.)	25 512 (9.)	26 652 (12.)	26 346 (12.)	26 727 (12.)	26 427 (12.)	28 616 (6.)	26 054 (8.)	29 107 (7.)
CZ07 Střední Morava	20 227	25 511	27 039	27 108	27 090	26 876	26 912	27 473	30 333
CZ071 Olomoucký kraj	20 129 (10.)	25 759 (7.)	27 328 (4.)	27 180 (4.)	27 550 (4.)	27 070 (7.)	27 852 (7.)	x x	30 998 (1.)
CZ072 Zlínský kraj	20 334 (6.)	25 250 (12.)	26 712 (10.)	27 013 (6.)	26 640 (13.)	26 638 (9.)	25 969 (13.)	27 473 (1.)	29 828 (6.)
CZ08 Moravskoslezsko	19 874	25 811	26 973	26 466	27 089	27 177	29 080	26 164	27 216
CZ080 Moravskoslezský kraj	19 874 (12.)	25 811 (6.)	26 973 (8.)	26 466 (11.)	27 089 (8.)	27 177 (6.)	29 080 (4.)	26 164 (5.)	27 216 (12.)

D1.1 T3: Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů učitelů vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v %)

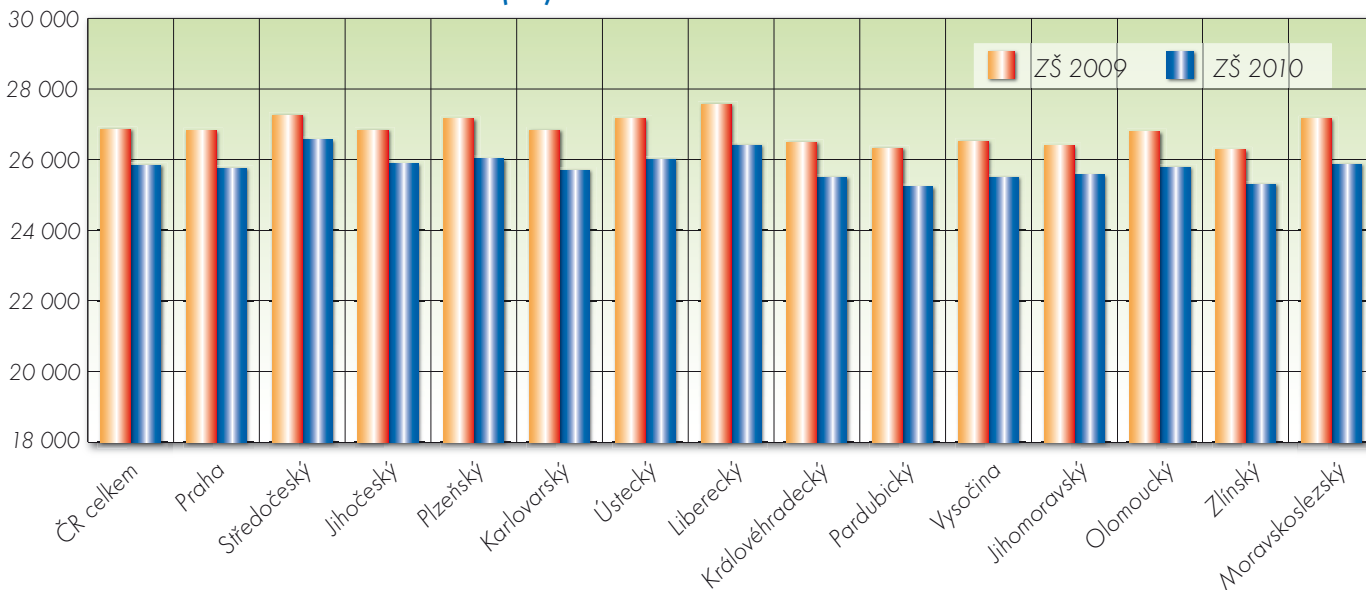
Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzerva-toře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	-3,5	-3,8	-2,6	-3,1	-2,4	-2,2	-1,3	-2,9	-1,1
CZ01 Praha	-3,1 (5.)	-4,0 (8.)	-2,5 (7.)	-2,1 (1.)	-3,1 (11.)	-1,6 (5.)	-1,6 (9.)	-3,0 (5.)	-2,4 (10.)
CZ02 Střední Čechy	-3,9	-2,6	-3,4	-3,3	-2,9	-4,5	-0,6	x	-4,1
CZ020 Středočeský kraj	-3,9 (9.)	-2,6 (1.)	-3,4 (11.)	-3,3 (9.)	-2,9 (10.)	-4,5 (14.)	-0,6 (5.)	x x	-4,1 (13.)
CZ03 Jihozápad	-3,3	-3,8	-2,2	-2,9	-1,0	-3,6	-2,0	-7,7	-1,1
CZ031 Jihočeský kraj	-3,0 (4.)	-3,5 (3.)	-2,5 (9.)	-2,9 (4.)	-2,0 (6.)	-3,3 (11.)	1,0 (3.)	-2,6 (4.)	-1,7 (9.)
CZ032 Plzeňský kraj	-3,5 (7.)	-4,2 (11.)	-1,7 (2.)	-2,9 (6.)	0,6 (1.)	-3,8 (13.)	-4,1 (12.)	-12,0 (8.)	-0,0 (6.)
CZ04 Severozápad	-2,6	-4,2	-3,7	-4,2	-3,6	-2,7	-8,4	-0,1	0,4
CZ041 Karlovarský kraj	-4,0 (11.)	-4,2 (12.)	-4,1 (14.)	-4,0 (12.)	-4,3 (14.)	-3,6 (12.)	-5,3 (13.)	x x	8,5 (1.)
CZ042 Ústecký kraj	-2,2 (1.)	-4,2 (13.)	-3,5 (13.)	-4,3 (13.)	-3,4 (13.)	-2,3 (7.)	-10,6 (14.)	-0,1 (1.)	-2,5 (11.)
CZ05 Severovýchod	-3,8	-4,0	-2,2	-3,1	-1,8	-2,0	-1,3	-3,5	0,5
CZ051 Liberecký kraj	-2,6 (2.)	-4,2 (10.)	-2,1 (3.)	-3,3 (8.)	-1,2 (2.)	-2,7 (8.)	4,1 (2.)	x x	-1,6 (8.)
CZ052 Královéhradecký kraj	-4,0 (12.)	-3,7 (4.)	-2,9 (10.)	-2,9 (5.)	-2,8 (8.)	-3,3 (10.)	-2,2 (10.)	x x	-0,8 (7.)
CZ053 Pardubický kraj	-4,7 (14.)	-4,1 (9.)	-1,5 (1.)	-3,1 (7.)	-1,3 (3.)	0,3 (1.)	-0,7 (7.)	-3,5 (7.)	3,2 (2.)
CZ06 Jihovýchod	-4,0	-3,4	-2,6	-4,0	-2,3	-1,9	-0,7	-1,3	0,3
CZ063 Vysočina	-3,4 (6.)	-3,8 (7.)	-3,5 (12.)	-4,6 (14.)	-3,3 (12.)	-2,8 (9.)	-1,0 (8.)	x x	-3,2 (12.)
CZ064 Jihomoravský kraj	-4,2 (13.)	-3,1 (2.)	-2,2 (5.)	-3,7 (11.)	-1,7 (4.)	-1,5 (3.)	-0,7 (6.)	-1,3 (2.)	1,9 (3.)
CZ07 Střední Morava	-3,5	-3,7	-2,3	-2,5	-2,4	-1,9	-1,6	-3,2	-3,1
CZ071 Olomoucký kraj	-3,9 (10.)	-3,7 (6.)	-2,1 (4.)	-2,4 (2.)	-1,9 (5.)	-2,3 (6.)	-0,5 (4.)	x x	1,0 (4.)
CZ072 Zlínský kraj	-3,0 (3.)	-3,7 (5.)	-2,5 (8.)	-2,5 (3.)	-2,8 (9.)	-1,5 (4.)	-2,8 (11.)	-3,2 (6.)	-5,0 (14.)
CZ08 Moravskoslezsko	-3,8	-4,7	-2,3	-3,5	-2,6	-0,8	4,9	-2,1	0,2
CZ080 Moravskoslezský kraj	-3,8 (8.)	-4,7 (14.)	-2,3 (6.)	-3,5 (10.)	-2,6 (7.)	-0,8 (2.)	4,9 (1.)	-2,1 (3.)	0,2 (5.)

D1.1 G5.1: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů mateřských škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v Kč)

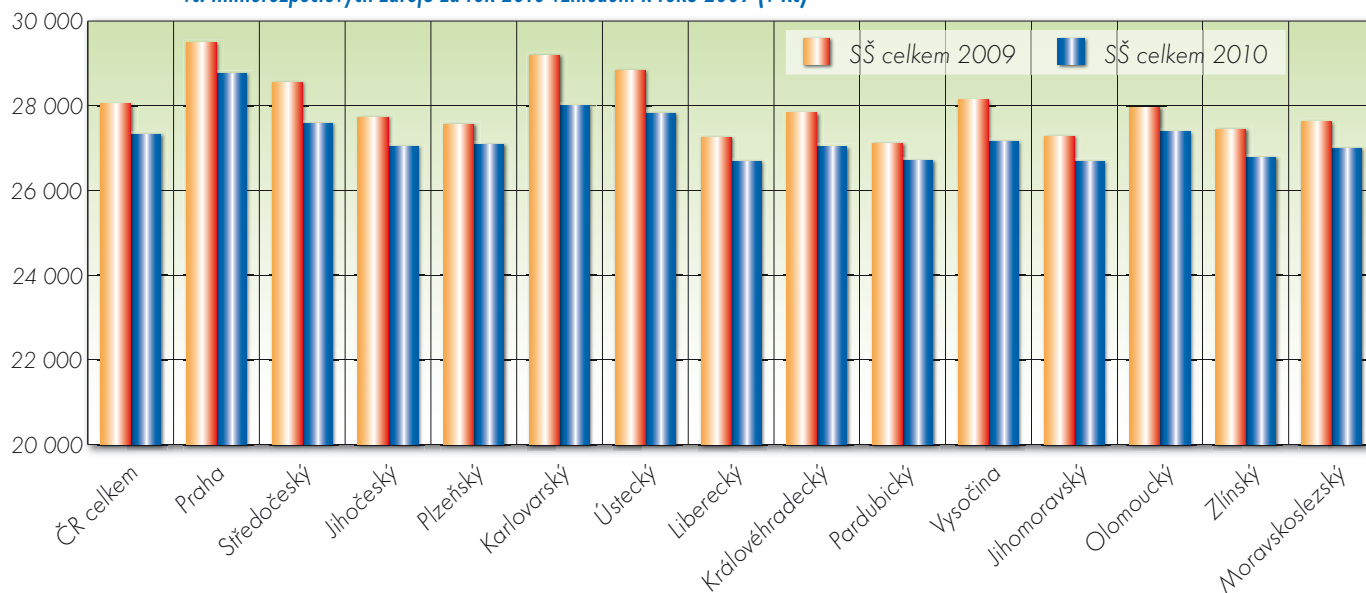

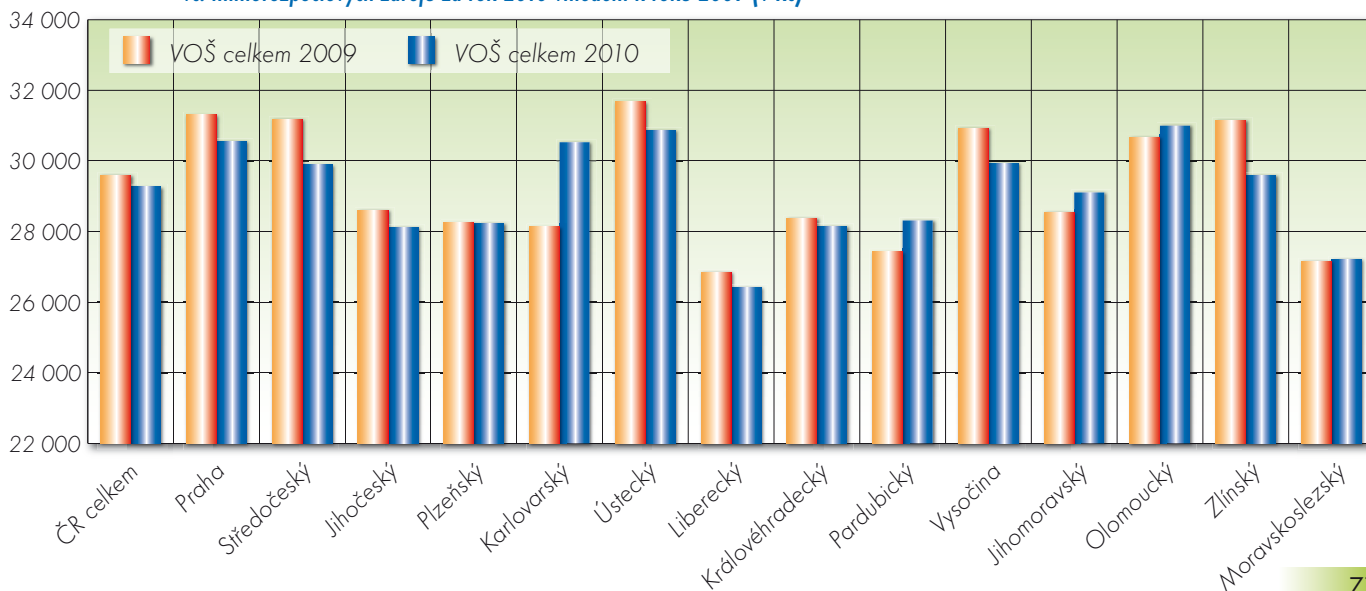
D1.1 G5.2: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů základních škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v Kč)

D1.1 G6.1: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů středních škol celkem vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v Kč)

D1.1 G7.2: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů vyšších odborných škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v Kč)

Pokles průměrných měsíčních platů učitelů placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů v průměru za ČR celkem podle jednotlivých typů a druhů škol se v roce 2010 v porovnání s rokem 2009 pohyboval v rozmezí od 1,1 %, tj. o 334 Kč (u vyšších odborných škol), až do 3,8 %, tj. o 1 016 Kč (u základních škol). V mateřských školách se jednalo o pokles měsíčních platů učitelů o 3,5 % (o 747 Kč), v gymnáziích včetně středních škol se sportovním zaměřením o 3,1 % (o 874 Kč), ve středních odborných školách o 2,4 % (o 684 Kč), ve středních odborných učilištích včetně středisek praktického vyučování o 2,2 % (627 Kč) a ve středních školách pro žáky se SVP o 1,3 % (o 371 Kč). U konzervatoří činil pokles průměrných měsíčních platů 2,9 % (o 811 Kč).

Podle jednotlivých typů a druhů škol a **jednotlivých krajů** se hodnoty relativního ukazatele pohybují v poměrně malém rozpětí – zejména v případě základních škol, gymnázií včetně středních škol se sportovním zaměřením a mateřských škol. **Výraznější krajové diference meziročního poklesu/nárůstu průměrných platů placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů nalezneme (kromě vyšších odborných škol a konzervatoří) u středních škol pro žáky se SVP** – a to od meziročního poklesu o 10,6 % v Ústeckém kraji až po nejvyšší meziroční nárůst o 4,9 % v Moravskoslezském kraji.

Další **vysoké hodnoty meziročního růstu průměrného měsíčního hrubého platu učitelů** placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů byly zaznamenány ve středních školách pro žáky se SVP kromě Moravskoslezského kraje i v kraji Libereckém. Dále také v kraji Karlovarském a Pardubickém u VOŠ.

Naopak **vysoké hodnoty meziročního poklesu průměrného měsíčního hrubého platu učitelů** placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů v roce 2010 proti roku 2009 byly zaznamenány u konzervatoří v Plzeňském kraji a Pardubickém kraji a u středních škol pro žáky se SVP kromě Ústeckého kraje i v kraji Karlovarském a Pardubickém.

Jak již bylo uvedeno, platy učitelů ve veřejné sféře se odvíjejí na jednotlivých školách od výše rozpočtu resortu školství, republikových a krajských normativů a dalších pevně daných faktorů (velikost škol, tříd, počtu žáků, oborové struktury středních a vyšších odborných škol, počtu žáků se zdravotním či jiným postižením).

D1.2 Platy pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol

Charakteristika ukazatele

Na školách působí kromě učitelů ještě další pedagogičtí pracovníci. Pedagogický pracovník je tedy širší pojem než učitel a zahrnuje (podle kategorií školských pracovníků) kromě učitelů i vychovatele, ředitele a zástupce ředitelů škol a školských zařízení, zástupce ředitelů pro výchovnou činnost mimo vyučování – učitele a vychovatele, výchovné poradce, ředitele škol a školských zařízení (vychovatelé), učitele v zařízeních pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vedoucí pedagogické pracovníky, dále učitele odborného výcviku a ostatní pedagogické pracovníky (tj. ostatní pedagogické pracovníky, speciální pedagogy, psychology, pedagogy volného času, asistenty pedagoga, trenéry a ředitele pedagogicko-psychologických poraden).

Ukazatel charakterizuje průměrnou **měsíční výši hrubých platů** pedagogických pracovníků. Podávaný přehled je přitom členěn **podle vzdělávací úrovně, na které pedagog působí**, tj. na platy pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol.

Údaje o průměrných měsíčních platech pedagogických pracovníků uvádíme pro účely tohoto ukazatele pouze za školy veřejné (zřizované MŠMT, obcemi a kraji) a z důvodu porovnatelnosti s údaji o průměrných platech v ČR a v nepodnikatelské sféře uvádíme

pedagogické pracovníky včetně vedoucích zaměstnanců odměňované nejen z prostředků státního rozpočtu včetně ESF, ale i z jiných zdrojů (z jiné činnosti, z fondu odměn, z ostatních zdrojů). Údaje o **pedagogických pracovnících bez vedoucích zaměstnanců** jsou uvedeny v podkapitole D1.2.1.

Metodika výpočtu

$$\frac{MP_i}{Ped_i} : 12 \cdot 1000$$

MP – roční (kumulativní za 12 měsíců) hrubé platy v tis. Kč, vyplácené z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci, zahrnují nárokové složky platu (platový tarif, náhrady platu, ostatní nárokové složky – příplatky za vedení, zvláštní příplatky, odměny za přespočetné hodiny, platy za přesčas, ostatní příplatky) a nenárokové složky platu (osobní příplatky a odměny); v této kapitole se jedná o dvojí údaje: jednak o mzdové prostředky vyplácené pedagogickým pracovníkům ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů (v tab. D1.2T1) a jednak o mzdové prostředky vyplácené učitelům pouze ze státního rozpočtu včetně ESF (tab. D1.2T2)

Ped – průměrný přepočtený počet pedagogických pracovníků (včetně vedoucích zaměstnanců) za kalendářní rok

i – jednotlivé druhy škol (mateřské; základní; střední školy; konzervatoře; vyšší odborné školy) a typy středních škol (gymnázia včetně středních škol se sportovním zaměřením; střední odborné školy; střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování; střední školy určené pro žáky se SVP)

Veškeré údaje jsou za

- zřizovatele MŠMT, obec a kraj,
- platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Průměrný měsíční nominální plat pedagogických pracovníků (v Kč) je vypočten z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci (hrubé platy zahrnují platy celkem, tj. peněžitá plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům v pracovním poměru, kteří jsou v evidenčním počtu, za práci). Mzdové prostředky zahrnují nárokové složky platu a nenárokové složky platu.

Průměrný měsíční plat pedagogických pracovníků zahrnuje kromě mzdových prostředků ze státního rozpočtu také finanční prostředky z mimorozpočtových zdrojů, tedy z jiné činnosti, z fondu odměn, z ESF a z ostatních zdrojů.

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P 1-04 – Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2010)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrné měsíční nominální platy pedagogických pracovníků jsou o něco nižší než platy učitelů, protože zahrnují také kategorie pedagogických pracovníků s nižším platovým ohodnocením, resp. zařazených v nižších platových třídách.

Průměrné měsíční nominální platy pedagogických pracovníků regionálního školství škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji vyplácené ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů podle úrovně vzdělávání jsou uvedeny v následující tabulce a grafech.

Obecně nejnižší platy mají pedagogičtí pracovníci v mateřských školách – celorepublikový průměr činí 20 246 Kč. **Na základních školách** se průměrné platy pedagogických pracovníků (celorepublikový průměr 25 411 Kč) za rok 2010 přibližují k průměrným platům středních škol.

Pedagogičtí pracovníci středních škol mají platy o něco vyšší, než je tomu na základních školách, a to v rámci České republiky v rozpětí od 25,0 až do 27,4 tis. Kč (z toho pedagogičtí pracovníci gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením pobírají průměrný plat 26 988 Kč, pedagogičtí pracovníci středních odborných škol 27 416 Kč, pedagogičtí pracovníci středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování 24 997 Kč a pedagogičtí pracovníci středních škol určených pro žáky se SVP 25 511 Kč).

Platy pedagogických pracovníků konzervatoří činí průměrně v ČR 27 033 Kč. Nejvyšší platy pedagogických pracovníků byly v roce 2010 na vyšších odborných školách (celorepublikový průměr 29 259 Kč). Platové zařazení pedagogických pracovníků do platových tříd na jednotlivých vzdělávacích stupních je podle platného katalogu prací stejné jako u učitelů (kromě učitelů mateřských škol).

Do těchto souvislostí se samozřejmě promítají i **regionální rozdíly**. Jak však uvidíme dále, krajová diferenciací platů pedagogických pracovníků je menší než v případě zaměstnanců obecně, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců obecně odrážejí do značné míry ekonomické prostředí kraje (jsou započteny i podnikatelské, tržní subjekty), platy pedagogických pracovníků ve veřejných vzdělávacích institucích jsou vázány na položky z rozpočtu MŠMT. U platů pedagogických pracovníků platí obdobné faktory jako u platů učitelů.

Zatímco průměrná výše mezd zaměstnanců úzce souvisí s celkovou ekonomickou i sociální situací v daném kraji (jak již bylo naznačeno), **platy pedagogických pracovníků se v jednotlivých krajích diferencují spíše podle jiných hledisek.** Hlavním z nich jsou **republikové normativy**, v krajích jsou to **krajské normativy** (jak již bylo uvedeno i v předchozí kapitole u učitelů). Vyhláška MŠMT č. 492/2005 Sb., o krajských normativních, ve znění pozdějších předpisů, kterou se stanoví jednotky výkonu pro jednotlivé krajské normativy, členění kraj-

ských normativů, ukazatele rozhodné pro jejich stanovení, vztah mezi ukazateli a jednotkami výkonu, ukazatele pro výpočet minimální úrovně krajských normativů a zásady pro jejich zvýšení a jejich zveřejnění, nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2006.

Regionální rozdíly

Údaje v následující tabulce udávají výši průměrného platu pedagogických pracovníků vyplaceného **ze státního rozpočtu včetně mimo-rozpočtových zdrojů** v jednotlivých krajích a oblastech podle jednotlivých typů a druhů škol. Pokud jde o absolutní výši průměrných platů pedagogických pracovníků, **rozdíly jsou již na první pohled v jednotlivých krajích jen malé, a to zejména v případě mateřských (o 1 179 Kč) a základních škol (o 1 313 Kč). Výraznější rozdíly v platech nalezneme u středních škol určených pro žáky se SVP (o 5 363 Kč) – v Libereckém kraji činí průměrný plat 28 819 Kč, v Hlavním městě Praze 27 883 Kč, což je zřetelně více než celorepublikový průměr 25 511 Kč. V Ústeckém kraji je tato hodnota naopak nejnižší, 23 456 Kč – a dále u vyšších odborných škol (o 4 585 Kč) – v Olomouckém kraji činí průměrný plat 30 998 Kč, v Ústeckém kraji 30 868 Kč, v Hlavním městě Praze 30 549 Kč a v Karlovarském kraji 30 530 Kč, což je zřetelně více než celorepublikový průměr 29 259 Kč. V Libereckém kraji je tato hodnota naopak nejnižší, 26 413 Kč. Zde nejspíše působí zmíněný faktor rozpočtových financí vázaných na konkrétní oborovou strukturu vyšších odborných škol v daném kraji.**

Platy pedagogických pracovníků jsou regionálně diferencovány v menší míře než mzdy zaměstnanců obecně, které odrážejí zejména celkovou ekonomickou vyspělost kraje. Platy pedagogických pracovníků ve veřejné sféře se totiž v základu odvíjejí od rozpočtu resortu školství a socioekonomická, kulturní a jiná krajová specifika na ně působí jen málo. Diference mezi platy pedagogických pracovníků v jednotlivých krajích jsou tak způsobovány ze-

D1.2 T1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků vyplácené ze státního rozpočtu vč. mimo-rozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 (v Kč)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stf. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	20 246	25 411	26 409	26 988	27 416	24 997	25 511	27 033	29 259
CZ01 Praha	20 304	25 314	28 277	28 073	29 017	27 317	27 883	27 738	30 549
CZ010 Hlavní město Praha	20 304 (7.)	25 314 (7.)	28 277 (1.)	28 073 (1.)	29 017 (1.)	27 317 (1.)	27 883 (2.)	27 738 (1.)	30 549 (3.)
CZ02 Střední Čechy	20 649	26 210	26 557	27 150	27 794	25 069	25 846	x	29 888
CZ020 Středočeský kraj	20 649 (3.)	26 210 (1.)	26 557 (4.)	27 150 (5.)	27 794 (3.)	25 069 (4.)	25 846 (4.)	x x	29 888 (6.)
CZ03 Jihozápad	20 478	25 557	26 089	26 775	27 110	24 742	25 076	26 975	28 166
CZ031 Jihočeský kraj	20 621 (4.)	25 494 (4.)	26 040 (10.)	26 682 (10.)	26 827 (11.)	24 896 (8.)	24 662 (10.)	27 111 (4.)	28 122 (12.)
CZ032 Plzeňský kraj	20 321 (6.)	25 630 (3.)	26 154 (7.)	26 897 (6.)	27 543 (5.)	24 557 (10.)	25 490 (8.)	26 842 (5.)	28 235 (10.)
CZ04 Severozápad	20 728	25 420	26 818	27 752	27 831	25 491	24 092	27 187	30 778
CZ041 Karlovarský kraj	20 650 (2.)	25 238 (9.)	26 838 (2.)	27 891 (2.)	27 755 (4.)	25 228 (3.)	25 576 (7.)	x x	30 530 (4.)
CZ042 Ústecký kraj	20 755 (1.)	25 482 (5.)	26 812 (3.)	27 696 (3.)	27 858 (2.)	25 574 (2.)	23 456 (14.)	27 187 (3.)	30 868 (2.)
CZ05 Severovýchod	20 085	25 339	25 911	26 407	26 883	24 590	25 311	26 159	27 719
CZ051 Liberecký kraj	20 615 (5.)	26 142 (2.)	25 761 (13.)	25 847 (14.)	26 862 (10.)	24 250 (13.)	28 819 (1.)	x x	26 413 (14.)
CZ052 Královéhradecký kraj	19 576 (14.)	25 110 (11.)	26 097 (9.)	26 871 (8.)	27 248 (8.)	24 537 (11.)	25 047 (9.)	x x	28 148 (11.)
CZ053 Pardubický kraj	20 198 (9.)	24 897 (14.)	25 819 (11.)	26 385 (12.)	26 473 (14.)	24 938 (7.)	24 209 (12.)	26 159 (6.)	28 280 (9.)
CZ06 Jihovýchod	19 972	25 134	25 937	26 418	26 986	24 474	26 202	26 070	29 339
CZ063 Vysočina	19 738 (13.)	25 018 (12.)	26 221 (6.)	26 706 (9.)	27 489 (7.)	24 764 (9.)	25 690 (5.)	x x	29 928 (5.)
CZ064 Jihomoravský kraj	20 080 (10.)	25 190 (10.)	25 806 (12.)	26 295 (13.)	26 750 (12.)	24 321 (12.)	26 304 (3.)	26 070 (8.)	29 094 (8.)
CZ07 Střední Morava	20 141	25 144	26 113	27 054	27 089	24 650	24 843	27 473	30 025
CZ071 Olomoucký kraj	20 059 (11.)	25 373 (6.)	26 444 (5.)	27 180 (4.)	27 532 (6.)	24 998 (6.)	25 603 (6.)	x x	30 998 (1.)
CZ072 Zlínský kraj	20 232 (8.)	24 900 (13.)	25 741 (14.)	26 892 (7.)	26 657 (13.)	24 246 (14.)	23 904 (13.)	27 473 (2.)	29 595 (7.)
CZ08 Moravskoslezsko	19 840	25 306	26 102	26 421	27 075	25 028	24 463	26 102	27 216
CZ080 Moravskoslezský kraj	19 840 (12.)	25 306 (8.)	26 102 (8.)	26 421 (11.)	27 075 (9.)	25 028 (5.)	24 463 (11.)	26 102 (7.)	27 216 (13.)

jména pevně danými faktory, jako jsou velikost škol a počet žáků, oborová struktura středních škol, vyšších odborných škol. Krajské normativy jsou těmito faktory ovlivněny.

Vzhledem k tomu, že mimorozpočtové zdroje financování platů pedagogických pracovníků tvoří jen nepatrnou část celkových mzdových prostředků, uvádíme v následující tabulce také údaje o výši průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků **vyplacených jen ze státního rozpočtu včetně ESF** v jednotlivých krajích a oblastech podle jednotlivých typů a druhů škol. Pokud jde o absolutní výši průměrných platů pedagogických pracovníků, **rozdíly jsou v jednotlivých krajích jen malé – zejména v případě základních a mateřských škol. Výraznější rozdíly v platech nalezneme u středních škol určených pro žáky se SVP** (o 5 463 Kč) – v Libereckém kraji činí průměrný plat 28 788 Kč, v Hlavním městě Praze 26 483 Kč, což je znatelně více než celorepublikový průměr 25 286 Kč. V Ústeckém kraji je tato hodnota naopak nejnižší, 23 325 Kč – **a dále u vyšších odborných škol** (o 5 241 Kč) – v Olomouckém kraji činí průměrný plat 30 998 Kč, v Ústeckém kraji 30 857 Kč, v Karlovarském kraji 30 530 Kč, což je znatelně více než celorepublikový průměr 28 584 Kč. V Libereckém kraji je tato hodnota naopak nejnižší: 25 758 Kč. Zde nejspíše působí zmíněný faktor rozpočtových financí vázaných na různou finanční náročnost jednotlivých oborů vyšších odborných škol v daném kraji.

Meziroční srovnání ukazatele

Ukazatel meziroční index charakterizuje **meziroční růst/pokles průměrného měsíčního hrubého platu pedagogických pracovníků placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů v procentech** a vyjadřuje, o kolik procent se zvýšil/snížil tento plat v daném období (za rok 2010) oproti stejnému období předchozího roku (2009).

Pokles průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů v průměru za ČR celkem podle jednotlivých typů a druhů škol se roce 2010 v porovnání s rokem 2009 pohyboval v rozmezí od 1,0 % (u vyšších odborných škol) do 3,9 % (u základních škol). V mateřských školách se jednalo o pokles měsíčních platů pedagogických pracovníků o 3,5 %, na gymnáziích a středních školách se sportovním zaměřením o 3,2 %, ve středních odborných školách o 2,4 %, na středních odborných učilištích včetně středisek praktického vyučování o 1,9 %, na středních školách pro žáky se SVP o 1,8 % a na konzervatořích o 3,0 %. Nejvyšší meziroční pokles průměrných platů byl zaznamenán u pedagogických pracovníků základních škol a činil 3,9 %. Meziroční pokles průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol byl ovlivněn mnoha faktory, především skladbou škol kraje a obce, výši nenárokové složky platu a dalšími (např. věkovým složením zaměstnanců).

Meziroční pokles průměrné měsíční nominální mzdy v regionálním školství byl důsledkem meziročního poklesu disponibilních rozpočtových zdrojů mzdových prostředků v rozpočtu MŠMT pro rok 2010 (o cca 2,3 %). Projevil se ale i důsledek dopadu zvýšení tarifních platů zaměstnanců regionálního školství v roce 2009, kdy od 1. 4. 2009 bylo realizováno zvýšení platových tarifů nepedagogických pracovníků (cca o 16 %) nařízením vlády č. 74/2009 Sb. A dále se projevil i dopad zvýšení platových tarifů o 3,5 % (nařízením vlády od 1. 6. 2009²³) pro pedagogické i nepedagogické pracovníky, knihovníky a pro státní správu. A nakonec se projevil i důsledek dopadu zvýšení prostředků na platy pedagogům, které proběhlo prostřednictvím rozvojového programu. Nejedná se o navýšení tarifních platů v roce 2010,

23 Nařízení vlády č. 130/2009 Sb., kterým se mění NV č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, ve znění NV č. 74/2009 Sb.

D1.2 T2: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 (v Kč)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stf. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	20 167	25 334	26 146	26 679	27 124	24 793	25 286	26 293	28 584
CZ01 Praha	19 909	24 863	26 248	26 148	26 928	25 039	26 483	26 080	27 142
CZ010 Hlavní město Praha	19 909 (11.)	24 863 (13.)	26 248 (5.)	26 148 (13.)	26 928 (9.)	25 039 (3.)	26 483 (2.)	26 080 (7.)	27 142 (13.)
CZ02 Střední Čechy	20 586	26 180	26 477	27 113	27 712	24 957	25 740	x	29 890
CZ020 Středočeský kraj	20 586 (4.)	26 180 (1.)	26 477 (3.)	27 113 (4.)	27 712 (2.)	24 957 (5.)	25 740 (4.)	x x	29 890 (5.)
CZ03 Jihozápad	20 399	25 482	26 060	26 816	27 063	24 692	25 017	26 918	28 171
CZ031 Jihočeský kraj	20 586 (3.)	25 490 (3.)	25 991 (10.)	26 670 (9.)	26 790 (11.)	24 816 (8.)	24 544 (10.)	27 111 (3.)	28 118 (10.)
CZ032 Plzeňský kraj	20 193 (7.)	25 472 (4.)	26 150 (7.)	27 010 (5.)	27 482 (5.)	24 543 (10.)	25 490 (7.)	26 729 (4.)	28 251 (9.)
CZ04 Severozápad	20 708	25 370	26 768	27 720	27 711	25 503	23 998	27 187	30 770
CZ041 Karlovarský kraj	20 619 (2.)	25 132 (9.)	26 765 (2.)	27 823 (1.)	27 676 (3.)	25 151 (2.)	25 569 (6.)	x x	30 530 (3.)
CZ042 Ústecký kraj	20 739 (1.)	25 453 (5.)	26 770 (1.)	27 678 (2.)	27 724 (1.)	25 615 (1.)	23 325 (14.)	27 187 (2.)	30 857 (2.)
CZ05 Severovýchod	20 049	25 308	25 874	26 390	26 836	24 536	25 307	26 106	27 468
CZ051 Liberecký kraj	20 564 (5.)	26 094 (2.)	25 723 (13.)	25 825 (14.)	26 876 (10.)	24 139 (14.)	28 788 (1.)	x x	25 758 (14.)
CZ052 Královéhradecký kraj	19 562 (14.)	25 072 (10.)	26 041 (9.)	26 793 (7.)	27 173 (7.)	24 500 (11.)	25 047 (9.)	x x	27 913 (11.)
CZ053 Pardubický kraj	20 153 (8.)	24 890 (12.)	25 804 (11.)	26 432 (10.)	26 407 (14.)	24 918 (7.)	24 209 (12.)	26 106 (5.)	28 294 (8.)
CZ06 Jihovýchod	19 938	25 107	25 907	26 410	26 957	24 425	26 155	26 054	29 339
CZ063 Vysočina	19 719 (13.)	25 007 (11.)	26 181 (6.)	26 734 (8.)	27 478 (6.)	24 648 (9.)	25 690 (5.)	x x	29 928 (4.)
CZ064 Jihomoravský kraj	20 041 (9.)	25 156 (8.)	25 781 (12.)	26 272 (12.)	26 713 (12.)	24 308 (12.)	26 248 (3.)	26 054 (8.)	29 094 (7.)
CZ07 Střední Morava	20 121	25 104	26 057	27 040	27 038	24 588	24 636	27 473	30 333
CZ071 Olomoucký kraj	20 028 (10.)	25 346 (6.)	26 386 (4.)	27 169 (3.)	27 503 (4.)	24 936 (6.)	25 249 (8.)	x x	30 998 (1.)
CZ072 Zlínský kraj	20 225 (6.)	24 848 (14.)	25 687 (14.)	26 872 (6.)	26 583 (13.)	24 186 (13.)	23 878 (13.)	27 473 (1.)	29 828 (6.)
CZ08 Moravskoslezsko	19 789	25 247	26 092	26 390	27 090	24 988	24 511	26 088	27 216
CZ080 Moravskoslezský kraj	19 789 (12.)	25 247 (7.)	26 092 (8.)	26 390 (11.)	27 090 (8.)	24 988 (4.)	24 511 (11.)	26 088 (6.)	27 216 (12.)

D1.2 T3: Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 vzhledem k roku 2009 (v %)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzerva-toře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	-3,5	-3,9	-2,4	-3,2	-2,4	-1,9	-1,8	-3,0	-1,0
CZ01 Praha	-3,1 (4.)	-3,9 (7.)	-2,3 (8.)	-2,1 (1.)	-3,1 (11.)	-0,8 (2.)	-2,7 (10.)	-3,2 (5.)	-2,4 (10.)
CZ02 Střední Čechy	-3,9	-2,7	-3,4	-3,3	-2,9	-4,0	-3,6	x	-4,1
CZ020 Středočeský kraj	-3,9 (8.)	-2,7 (1.)	-3,4 (13.)	-3,3 (8.)	-2,9 (9.)	-4,0 (14.)	-3,6 (12.)	x x	-4,1 (13.)
CZ03 Jihozápad	-3,3	-4,0	-2,1	-2,9	-1,0	-3,0	-0,3	-7,7	-1,1
CZ031 Jihočeský kraj	-3,0 (3.)	-3,6 (3.)	-2,5 (9.)	-3,0 (6.)	-2,0 (6.)	-3,1 (12.)	1,0 (2.)	-2,6 (4.)	-1,7 (9.)
CZ032 Plzeňský kraj	-3,7 (7.)	-4,5 (13.)	-1,6 (2.)	-2,8 (4.)	0,6 (1.)	-2,8 (11.)	-1,7 (8.)	-12,0 (8.)	-0,0 (6.)
CZ04 Severozápad	-2,6	-4,3	-3,4	-4,2	-3,6	-2,0	-8,5	-0,1	0,4
CZ041 Karlovarský kraj	-4,0 (12.)	-4,5 (12.)	-4,0 (14.)	-3,9 (12.)	-4,3 (14.)	-3,8 (13.)	-4,5 (13.)	x x	8,5 (1.)
CZ042 Ústecký kraj	-2,1 (1.)	-4,2 (11.)	-3,1 (11.)	-4,3 (13.)	-3,3 (12.)	-1,3 (5.)	-10,7 (14.)	-0,1 (1.)	-2,5 (11.)
CZ05 Severovýchod	-3,8	-4,0	-2,0	-3,2	-1,8	-1,5	-1,3	-3,5	0,5
CZ051 Liberecký kraj	-2,6 (2.)	-4,2 (10.)	-1,9 (4.)	-3,6 (10.)	-1,2 (2.)	-1,9 (8.)	4,3 (1.)	x x	-1,6 (8.)
CZ052 Královéhradecký kraj	-3,9 (10.)	-3,7 (4.)	-2,5 (10.)	-2,9 (5.)	-2,8 (8.)	-2,2 (9.)	-2,2 (9.)	x x	-0,8 (7.)
CZ053 Pardubický kraj	-4,8 (14.)	-4,1 (9.)	-1,5 (1.)	-3,2 (7.)	-1,3 (3.)	-0,5 (1.)	-1,1 (6.)	-3,5 (7.)	3,2 (2.)
CZ06 Jihovýchod	-4,0	-3,6	-2,4	-4,0	-2,3	-2,0	-1,2	-1,3	0,7
CZ063 Vysočina	-3,4 (6.)	-4,1 (8.)	-3,2 (12.)	-4,6 (14.)	-3,4 (13.)	-2,6 (10.)	-0,3 (5.)	x x	-3,2 (12.)
CZ064 Jihomoravský kraj	-4,2 (13.)	-3,3 (2.)	-2,0 (6.)	-3,7 (11.)	-1,7 (4.)	-1,7 (6.)	-1,4 (7.)	-1,3 (2.)	2,6 (3.)
CZ07 Střední Morava	-3,5	-3,8	-2,0	-2,5	-2,4	-1,5	-1,2	-3,2	-3,1
CZ071 Olomoucký kraj	-3,9 (9.)	-3,7 (5.)	-1,7 (3.)	-2,4 (2.)	-1,9 (5.)	-1,8 (7.)	0,5 (4.)	x x	1,0 (4.)
CZ072 Zlínský kraj	-3,1 (5.)	-3,8 (6.)	-2,2 (7.)	-2,6 (3.)	-3,0 (10.)	-1,2 (4.)	-3,5 (11.)	-3,2 (6.)	-5,0 (14.)
CZ08 Moravskoslezsko	-3,9	-4,9	-2,0	-3,5	-2,5	-1,1	0,7	-1,9	0,2
CZ080 Moravskoslezský kraj	-3,9 (11.)	-4,9 (14.)	-2,0 (5.)	-3,5 (9.)	-2,5 (7.)	-1,1 (3.)	0,7 (3.)	-1,9 (3.)	0,2 (5.)

vyplývající ze změny platových tarifů, ale je to důsledek nezahrnutí loňského navýšení tarifů nepedagogických pracovníků za první 3 měsíce roku 2009 a nezahrnutí loňského navýšení tarifů pedagogických pracovníků za prvních 5 měsíců roku 2009. Rozpočtovou restrikcí došlo k výraznému snížení rozpočtových zdrojů pro rok 2010, ale vzhledem k nenaplnění předpokladu očekávaného „přirozeného“ úbytku počtu zaměstnanců v roce 2010 při klesajícím vývoji výkonů regionálního školství došlo ve skutečnosti k meziročnímu poklesu nominální mzdy v regionálním školství o 2 %.

Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků se od meziročního relativního srovnání průměrných měsíčních platů učitelů (uvedených v předchozí kapitole) liší jen nepatrně.

Podle jednotlivých typů a druhů škol a jednotlivých krajů se hodnoty relativního ukazatele meziročních nárůstů pohybují v poměrně malém rozpětí – zejména v případě základních škol (2,2 procentního bodu), gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením (2,5 p. b.) a mateřských škol (2,5 p. b.). **Výraznější krajové diference relativního ukazatele nalezneme pouze u vyšších odborných škol (13,5 p. b.) a u středních škol pro žáky se SVP (15,0 p. b.).**

Nejvyšší hodnoty meziročního růstu průměrného měsíčního hrubého platu pedagogických pracovníků byly zaznamenány u vyšších odborných škol v Karlovarském kraji a u středních škol pro žáky se SVP v Libereckém kraji.

Naopak **nejvyšší meziroční poklesy průměrného měsíčního platu pedagogických pracovníků** byly zaznamenány u konzervatořích v Plzeňském kraji a u středních škol pro žáky se SVP v Ústeckém kraji.

D1.2.1 Platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců na jednotlivých typech a druzích škol

Charakteristika ukazatele

Na rozdíl od učitelů, u kterých není možné údaje očistit o vedoucí zaměstnance (s ohledem na způsob vykazování), lze údaje o platech pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců získat samostatně. Způsob vykazování nám umožňuje v roce 2010 sbírat údaje o platech pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců vyplácených **jen ze státního rozpočtu včetně ESF.**

Ukazatel charakterizuje průměrnou **měsíční výši hrubých platů** pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců. Podávaný přehled je přitom členěn **podle vzdělávací úrovně, na které pedagog působí**, tj. na platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců na jednotlivých typech a druzích škol.

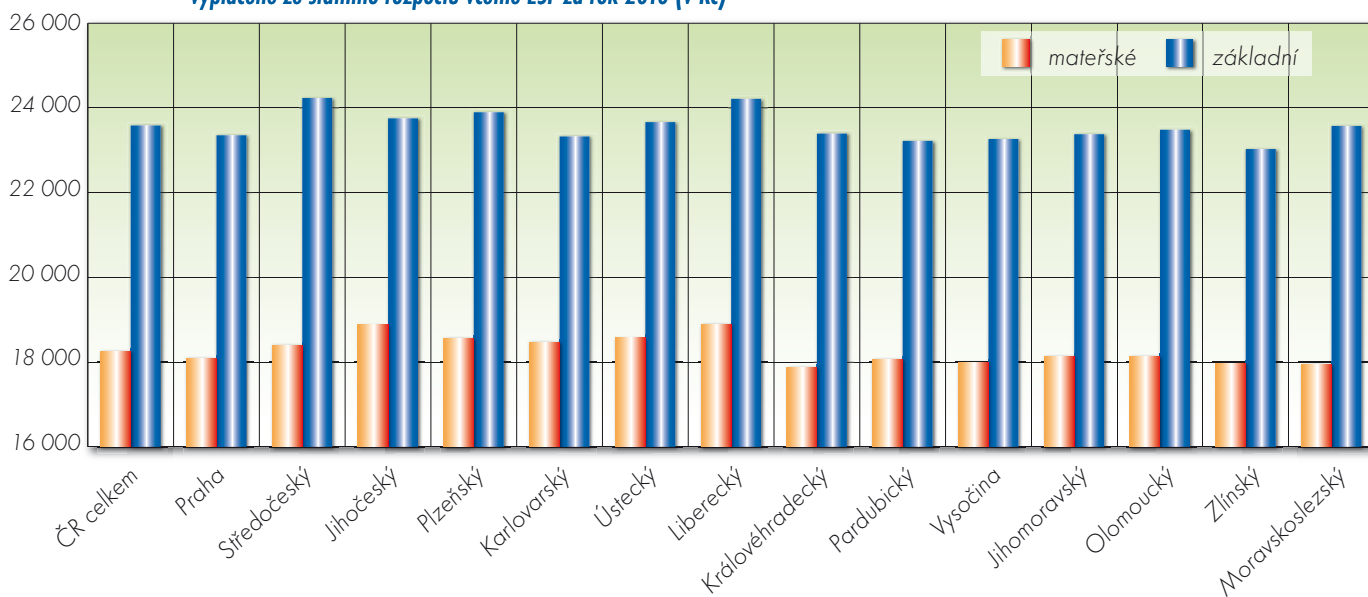
Metodika výpočtu

$$\frac{MP_i}{Ped_bez_ved_i} : 12 \cdot 1000$$

MP – roční (kumulativní za 12 měsíců) hrubé platy v tis. Kč, vyplácené z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci, zahrnují nárokové složky platu (platový tarif, náhrady platu, ostatní nárokové složky – příplatky za vedení, zvláštní příplatky, odměny za přespočetné hodiny, platy za přesčasy, ostatní příplatky) a nenárokové složky platu (osobní příplatky a odměny); jedná se pouze o mzdové prostředky ze státního rozpočtu včetně ESF vyplácené pedagogickým pracovníkům bez vedoucích zaměstnanců

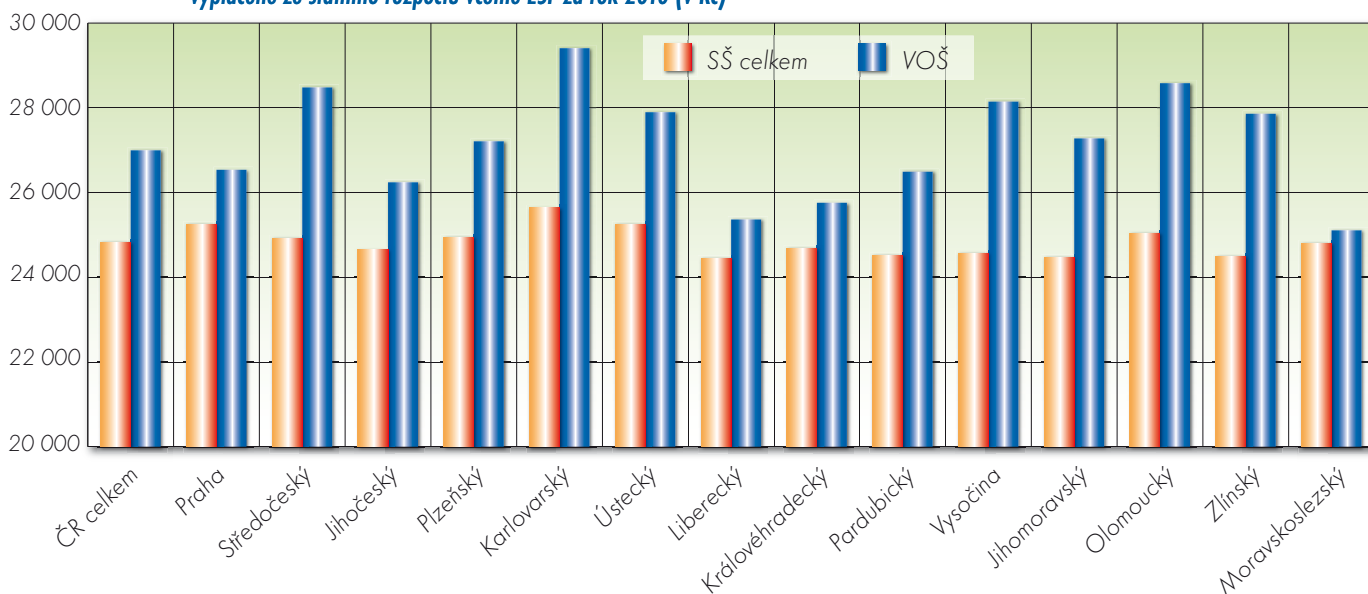

D1.2.1 T1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2010 (v Kč)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzerva-toře	VOŠ	
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP			
ČR celkem	18 250	23 587	24 830	25 538	25 722	23 440	23 645	24 936	26 997	
CZ01 Praha	18 094	(9.) 23 356	(10.) 25 249	(3.) 25 165	(12.) 25 926	(6.) 24 097	(2.) 25 030	(2.) 24 712	(6.) 26 537	
CZ02 Střední Čechy	18 402	24 237	24 925	25 688	26 096	23 363	23 907	x	28 481	
CZ020 Středočeský kraj	18 402	(6.) 24 237	(1.) 24 925	(6.) 25 688	(7.) 26 096	(4.) 23 363	(7.) 23 907	(5.) x	x	28 481
CZ03 Jihozápad	18 720	23 823	24 770	25 680	25 637	23 447	23 448	25 255	26 629	
CZ031 Jihočeský kraj	18 878	(2.) 23 756	(4.) 24 645	(9.) 25 441	(9.) 25 324	(13.) 23 568	(5.) 22 562	(11.) 25 980	(1.) 26 242	
CZ032 Plzeňský kraj	18 554	(4.) 23 900	(3.) 24 936	(5.) 25 992	(4.) 26 115	(3.) 23 303	(9.) 24 322	(4.) 24 604	(7.) 27 210	
CZ04 Severozápad	18 548	23 579	25 351	26 567	26 076	24 101	22 731	25 644	28 330	
CZ041 Karlovarský kraj	18 475	(5.) 23 328	(11.) 25 637	(1.) 27 102	(1.) 26 320	(1.) 23 972	(3.) 23 783	(6.) x	x	29 408
CZ042 Ústecký kraj	18 574	(3.) 23 667	(5.) 25 250	(2.) 26 345	(2.) 25 989	(5.) 24 141	(1.) 22 293	(14.) 25 644	(2.) 27 897	
CZ05 Severovýchod	18 236	23 577	24 558	25 280	25 429	23 208	23 525	24 825	25 936	
CZ051 Liberecký kraj	18 886	(1.) 24 216	(2.) 24 441	(14.) 24 717	(14.) 25 481	(11.) 22 850	(13.) 27 051	(1.) x	x	25 364
CZ052 Královéhradecký kraj	17 883	(14.) 23 395	(8.) 24 685	(8.) 25 771	(6.) 25 637	(8.) 23 190	(10.) 23 169	(8.) x	x	25 759
CZ053 Pardubický kraj	18 062	(10.) 23 224	(13.) 24 508	(11.) 25 227	(10.) 25 146	(14.) 23 535	(6.) 22 446	(13.) 24 825	(5.) 26 491	
CZ06 Jihovýchod	18 088	23 345	24 498	25 264	25 387	23 056	24 135	25 155	27 516	
CZ063 Vysočina	17 992	(11.) 23 268	(12.) 24 571	(10.) 25 625	(8.) 25 481	(10.) 23 113	(11.) 22 948	(10.) x	x	28 146
CZ064 Jihomoravský kraj	18 133	(8.) 23 382	(9.) 24 465	(13.) 25 107	(13.) 25 343	(12.) 23 026	(12.) 24 365	(3.) 25 155	(3.) 27 278	
CZ07 Střední Morava	18 056	23 264	24 786	25 918	25 851	23 056	23 166	24 559	28 183	
CZ071 Olomoucký kraj	18 133	(7.) 23 487	(7.) 25 043	(4.) 26 017	(3.) 26 163	(2.) 23 362	(8.) 23 713	(7.) x	x	28 582
CZ072 Zlínský kraj	17 971	(12.) 23 031	(14.) 24 499	(12.) 25 790	(5.) 25 546	(9.) 22 710	(14.) 22 516	(12.) 24 559	(8.) 27 860	
CZ08 Moravskoslezsko	17 955	23 577	24 806	25 224	25 703	23 721	23 010	25 010	25 108	
CZ080 Moravskoslezský kraj	17 955	(13.) 23 577	(6.) 24 806	(7.) 25 224	(11.) 25 703	(7.) 23 721	(4.) 23 010	(9.) 25 010	(4.) 25 108	

D1.2.1 G1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců mateřských a základních škol vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF za rok 2010 (v Kč)

D1.2.1 G2: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců středních škol celkem a vyšších odborných škol vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF za rok 2010 (v Kč)

Ped_bez_ved. – průměrný přepočtený počet pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců za kalendářní rok

i – jednotlivé druhy škol (mateřské; základní; střední školy; konzervatoře; vyšší odborné školy) a typy středních škol (gymnázia včetně středních škol se sportovním zaměřením; střední odborné školy; střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování; střední školy určené pro žáky se SVP)

Veškeré údaje jsou za

- zřizovatele MŠMT, obec a kraj,
 - platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.
- Jedná se pouze o finanční prostředky ze státního rozpočtu včetně ESF a o pracovníky z nich odměňované.

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P 1-04 – Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2010)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrné měsíční nominální platy pedagogických pracovníků včetně vedoucích zaměstnanců převyšují v ČR celkem platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců na jednotlivých úrovních vzdělání o 4,5–10,5 %, přičemž nejvíce u pedagogických pracovníků mateřských škol a nejméně na gymnáziích včetně středních škol se sportovním zaměřením.

Průměrné měsíční nominální platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců regionálního školství na školách zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji vyplácené jen ze státního rozpočtu včetně ESF podle úrovně vzdělávání jsou uvedeny v následující tabulce a grafech. Obecně nejnižší platy mají pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců v mateřských školách (celorepublikový průměr 18 250 Kč). Na základních školách se průměrné platy pedagogických pracovníků (celorepublikový průměr 23 587 Kč) za rok 2009 přibližují k průměrným platům středních škol.

Pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců středních škol mají platy o něco vyšší, a to za ČR celkem v rozpětí od 23,4 až do 25,7 tis. Kč, z toho pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením pobírají průměrný plat 25 538 Kč, pedagogičtí pracovníci bez vedoucích za-

městnanců středních odborných škol 25 722 Kč, pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování 23 440 Kč a pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců středních škol pro žáky se SVP 23 645 Kč. Platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců konzervatoří včetně konzervatoří pro žáky se zdravotním postižením činí průměrně v ČR 24 936 Kč. **Nejvyšší platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců byly v roce 2010 na vyšších odborných školách** (celorepublikový průměr 26 997 Kč). Platové zařazení pedagogických pracovníků do platových tříd na jednotlivých vzdělávacích stupních u učitelů, kromě učitelů mateřských škol, tj. učitelů na základních a středních školách, konzervatořích, vyšších odborných školách a školách samostatně zřízených pro děti, žáky a studenty se SVP, je podle platného katalogu prací stejné.

Do těchto souvislostí se samozřejmě promítají i regionální rozdíly. Krajská diferenciac platů pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců je menší než v případě zaměstnanců, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců obecně odrážejí do značné míry ekonomické prostředí kraje (jsou započteny i podnikatelské, tržní subjekty), platy pedagogických pracovníků placených ze státního rozpočtu ve veřejných vzdělávacích institucích jsou vázány zcela na položky z rozpočtu MŠMT. U platů pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců platí obdobné faktory jako u platů učitelů.

Regionální rozdíly

Údaje v následující tabulce udávají výši průměrného platu pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců vyplácených jen ze státního rozpočtu včetně ESF v jednotlivých krajích a oblastech podle jednotlivých typů a druhů škol. Pokud jde o absolutní výši průměrných platů pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců, rozdíly jsou již na první pohled v jednotlivých krajích jen malé – zejména v případě základních a mateřských škol. Výraznější rozdíly v platech nalezneme pouze u vyšších odborných škol – v Karlovarském kraji činí průměrný plat 29 408 Kč, v Ústeckém kraji 30 857 Kč a v Olomouckém kraji 28 582 Kč, což je zřetelně více než celorepublikový průměr 26 997 Kč. V Moravskoslezském kraji je tato hodnota naopak nejnižší, 25 108 Kč. Zde nejspíše působí zmíněný faktor rozpočtových financí vázaných na konkrétní oborovou strukturu vyšších odborných škol v daném kraji.

D1.3 Porovnání platů učitelů na jednotlivých typech a druzích škol s průměrnou mzdou v regionu

Vzhledem k tomu, že platy učitelů jsou na jednotlivých úrovních vzdělávání z regionálního pohledu nivelizovány, odvíjí se sledovaný poměr průměrného měsíčního učitelského platu k průměrné měsíční mzdě zaměstnance prakticky pouze od vzdělávací úrovně, na níž učitel působí, a od průměrné mzdy zaměstnance v kraji.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel zaznamenává **podíly průměrných měsíčních platů učitelů** (přepočtené počty) za 1.–4. čtvrtletí 2010 **k průměrné měsíční mzdě zaměstnanců** (přepočtené počty) za 1.–4. čtvrtletí 2010 vyjádřené v procentech.

Ukazatel charakterizuje procentní podíly průměrné výše platového ohodnocení, jehož se učitelům dostává ve vztahu k zaměstnancům. Podávaný přehled je přitom členěn **podle vzdělávací úrovně, na které vyučují**, tj. na podíly platů učitelů včetně vedoucích zaměstnanců na jednotlivých typech a druzích škol ke mzdám zaměstnanců v regionu.

Metodika výpočtu

$$\frac{U\check{c}_i}{Z} \cdot 100$$

$U\check{c}$ – průměrný měsíční plat (v Kč) učitele (včetně vedoucích zaměstnanců) na jednotlivých druzích a typech škol v regionu za 1.–4. čtvrtletí 2010 vyplacený ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů

Z – průměrná měsíční mzda zaměstnance (v Kč) v regionu za 1.–4. čtvrtletí 2010

i – jednotlivé druhy škol (mateřské; základní; střední školy; konzervatoře; vyšší odborné školy) a typy středních škol (gymnázia včetně středních škol se sportovním zaměřením; střední odborné školy; střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování a střední školy určené pro žáky se SVP)

Průměrný měsíční plat učitele ($U\check{c}$) je uveden za

- zřizovatele MŠMT, obec a kraj,
- platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Průměrný měsíční nominální plat učitele (v Kč) je vypočten z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci (hrubé mzdy zahrnují mzdy a platy celkem, tj. peněžitá plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům v pracovním poměru, kteří jsou v evidenčním počtu, za práci). Mzdové prostředky zahrnují nárokové složky platu (platový tarif, náhrady platu, ostatní nárokové složky – příplatky za vedení, zvláštní příplatky, odměny za přespočetné hodiny, platy za přesčasy, ostatní příplatky) a nenárokové složky platu (osobní příplatky a odměny).

Průměrný měsíční plat učitele zahrnuje kromě mzdových prostředků ze státního rozpočtu také finanční prostředky z mimorozpočtových zdrojů, tedy z jiné činnosti, z fondu odměn, z ESF a z ostatních zdrojů.

Průměrná měsíční nominální mzda zaměstnance (v Kč) představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadajících na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Zahrnuje všechny pracovní příjmy (základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu), které byly v daném období zúčtovány zaměstnancům podle příslušných platových a mzdových předpisů k výplatě (jde o hrubou mzdu v Kč na přepočteného pracovníka, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob

a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky) a nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu po dobu prvních 14 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti (karantény) placené zaměstnavatelem. K 1. 1. 2009 přešel ČSÚ na novou metodiku výpočtu průměrných mezd, kde přednost dostaly údaje za přepočtené počty zaměstnanců a taky za nezjišťované podnikatelské subjekty s méně než 20 zaměstnanci. Údaje se týkají pouze zaměstnanců v pracovním poměru ke zpravodajské jednotce, zahrnutí nejsou podnikatelé a OSVČ, ale ani osoby vykonávající veřejné funkce, např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů, soudci aj. Průměrná hrubá měsíční mzda za celé národní hospodářství zahrnuje údaje za všechny zaměstnance. Je uvedena na přepočtené počty zaměstnanců, a zohledňuje tak délku pracovních úvazků zaměstnanců. Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený je přepočtem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců ve fyzických osobách podle délky jejich pracovních úvazků na zaměstnavatelem stanovenou (plnou) pracovní dobu.

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P 1-04 – Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2010)
- publikace ČSÚ – Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. až 4. čtvrtletí 2010, tabulka 01-03-05 – Zaměstnanci a průměrné mzdy podle CZ-NUTS za ČR ÚHRNEM (přepočtené počty)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrná měsíční mzda zaměstnanců za rok 2010 činí za ČR celkem 23 951 Kč. Jedná se o celorepublikovou mzdu bez ohledu na resort školství.

Průměrné mzdy zaměstnanců v jednotlivých krajích jsou nejvyšší v Praze, a to velmi výrazně (29 744 Kč oproti republikovému průměru 23 951 Kč). **Poměrně vysoké hodnoty mezd nalezneme i ve Středočeském kraji** (23 186 Kč). Hlavní město Praha a částečně i Středočeský kraj tak tvoří výrazně příznivou oblast z hlediska výše mezd zaměstnanců. **Nejnižší mzdy mají naopak zaměstnanci v Karlovarském** (20 179 Kč) **a ve Zlínském kraji** (20 637 Kč).

Tato diferenciaci bezesporu souvisí s obecným ekonomickým zájemem regionu, do kterého patří i takové aspekty, jako jsou vzdělanostní a kvalifikační struktura populace, struktura a charakter pracovních pozic, svázané mj. s výší investic (i zahraničních), převládající hospodářská orientace (sekundární, terciární, kvartérní sektor) aj.

Průměrné platy učitelů ve veřejných vzdělávacích institucích podle úrovně vzdělávání jsou obecně nejnižší v mateřských školách (84,9 % celorepublikové mzdy). Na základních školách jsou platy již o poznání vyšší (107,9 % celorepublikové mzdy). Na středních školách jsou platy ještě o něco vyšší (114,1 % celorepublikové průměrné mzdy). Z toho na gymnáziích a středních školách se sportovním zaměřením tvoří platy 113,0 %, na středních odborných školách 114,6 %, na středních odborných učilištích včetně středisek praktického vyučování 114,1 %, a na středních školách určených pro žáky se SVP tvoří platy dokonce 117,7 % celorepublikové mzdy. Na konzervatořích tvoří platy 113,1 % celorepublikové mzdy. Nejvyšší platovou úroveň jsme zaznamenali u vyšších odborných škol (122,2 % průměrné celorepublikové mzdy).

Do těchto souvislostí se samozřejmě promítají i krajské rozdíly – jak však uvidíme dále, krajská diferenciaci platů učitelů je menší než v případě zaměstnanců obecně, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců odrážejí do značné míry ekonomické prostředí kraje (jsou započteny i podnikatelské, tržní subjekty), **platy učitelů ve veřejných vzdělávacích institucích jsou vázány na položky z rozpočtu MŠMT.**

Zatímco průměrná výše mezd zaměstnanců úzce souvisí s celkovou ekonomickou i sociální situací v daném kraji, **platy učitelů** se v jednotlivých krajích diferencují spíše podle pevně daných faktorů, jako jsou velikost škol a počet žáků, oborová struktura středních škol a vyšších odborných škol a rovněž výše odpovídajících normativů.

Regionální rozdíly

Zmíněné skutečnosti je nutné vzít v úvahu při interpretaci údajů, které v tomto ukazateli udávají podíl výše průměrného platu učitelů v jednotlivých krajích a oblastech vzhledem k průměrné mzdě zaměstnance v kraji.

Vypočtený podíl průměrného platu učitele vzhledem k průměrné mzdě zaměstnance v kraji odráží poměr mezi těmito dvěma položkami, a logicky tak podává informaci zejména o tom, o kolik se regionálně vcelku stabilní učitelské platy odlišují od daleko více „tržních“ mezd zaměstnanců. Jak již bylo řečeno, krajová diference průměrných mezd zaměstnanců je výraznější než v případě platů učitelů, což se následně nutně odráží ve výši příslušných podílů.

Nejnižší podíly platu učitele k průměrné mzdě zaměstnance nalezneme v všech druhů a typů škol v Hlavním městě Praze a částečně i v Středočeském kraji. V Hlavním městě Praze se **průměrný plat učitele pohybuje na nižší nebo zhruba stejné úrovni jako plat zaměstnance** – nejvýraznější je tento rozdíl v Hlavním městě Praze v případě učitelů mateřských škol, kdy je nižší o cca 30 %. I učitelé na vyšších stupních škol však mají v Hlavním městě Praze platy nižší, než je průměrný plat zaměstnanců nebo plat na stejné úrovni, kromě průměrného platu učitelů na vyšších odborných školách, který se pohybuje nad úrovní platu zaměstnance (o 2,7 %). Příslušný podíl platů v Hlavním městě Praze se pohybuje od 68,6 % v případě mateřských škol, přes 86,6 % u učitelů základních škol, 93,6 % u učitelů

konzervatoří a dále přes 96,7 % v případě středních škol až po 102,7 % v případě vyšších odborných škol. Tato skutečnost odráží, jak již bylo řečeno, zejména významně vyšší průměrnou platovou úroveň zaměstnanců v Praze vzhledem k ostatním krajům České republiky. Obdobná situace nastává i v případě učitelů ve středních Čechách, kde se učitelské platy pohybují pod úrovní průměrného platu v regionu v případě mateřských škol, v ostatních typech a družích škol jsou již platy učitelů nad průměrnou mzdou v regionu.

Ve všech krajích s výjimkou Prahy se platy učitelů základních a vyšších stupňů škol pohybují, a to v některých případech velmi výrazně, **nad průměrnou mzdovou hladinou zaměstnanců v kraji.** Čím vyšší je pak vzdělávací stupeň školy, na které učitel působí, tím vyšší je následně rozdíl mezi jeho průměrným platem a mzdou zaměstnance, a to v jeho prospěch. Tato skutečnost je v souladu s obecným trendem vyšších platů učitelů na vyšších vzdělávacích stupních škol. V důsledku změn v platových poměrech se ale platy učitelů základních škol stále více přibližují platům učitelů na středních školách.

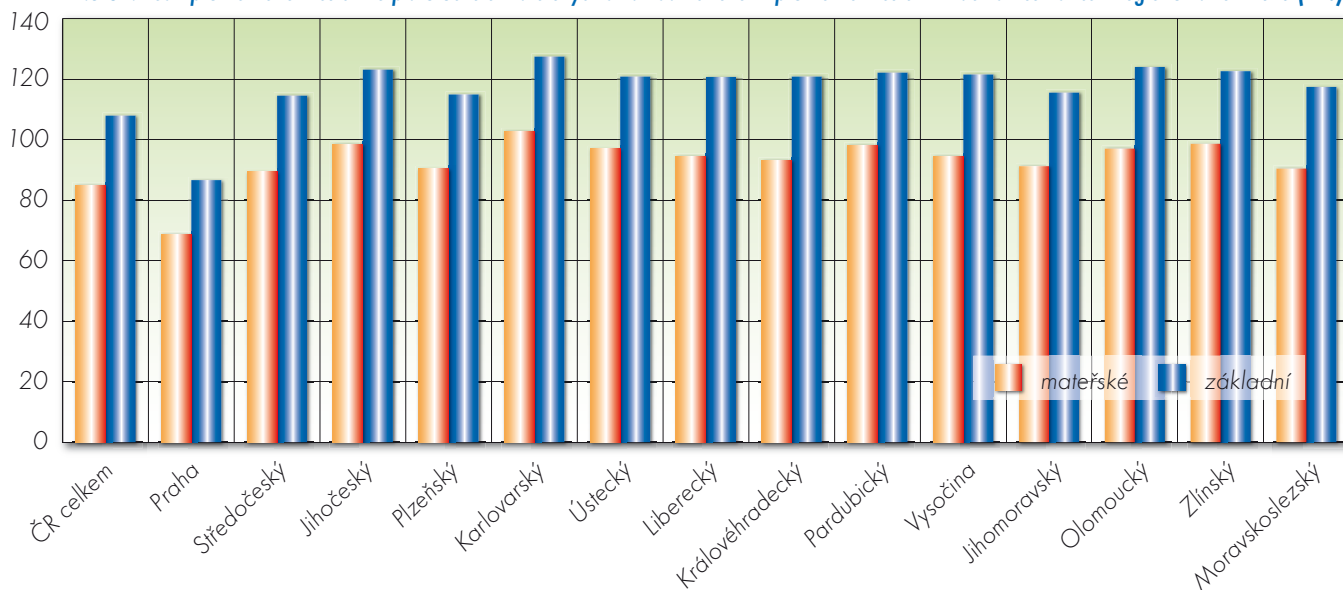
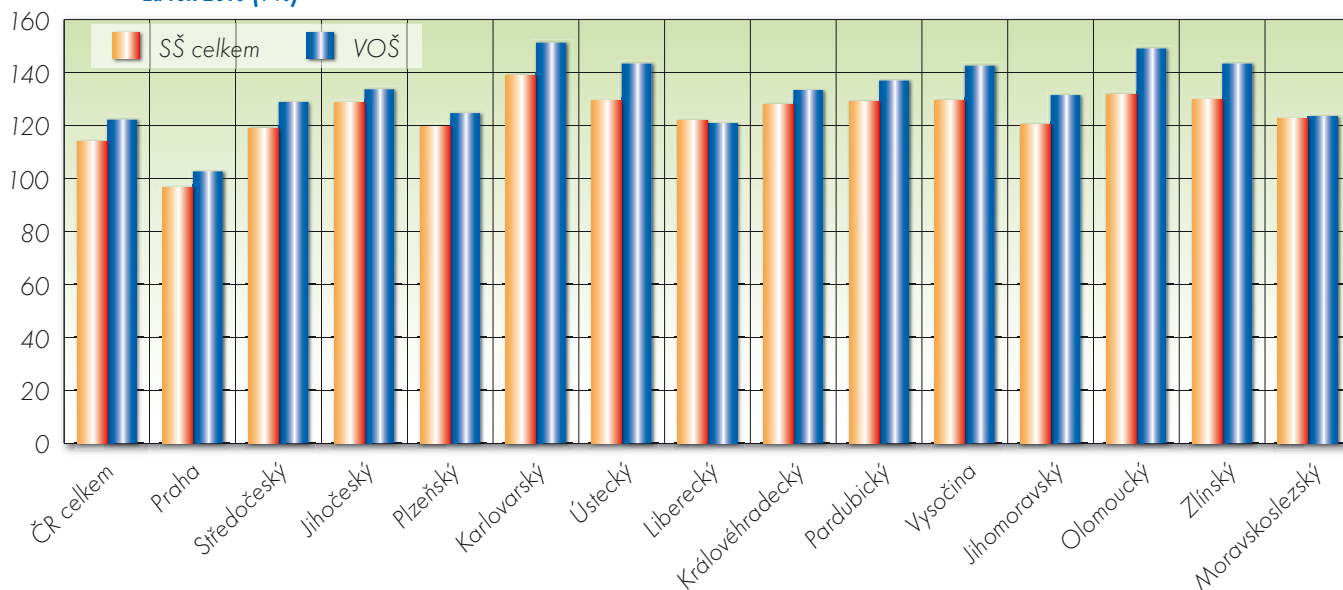
Pod hladinou průměrné mzdy v regionu se pohybují pouze výdělky učitelů **v mateřských školách**, a to v průměru 84,9 % vzhledem ke mzdám zaměstnanců. V případě mateřských škol v Hlavním městě Praze a téměř ve všech ostatních krajích (vyjma Karlovarského kraje, kde je průměrný plat učitelů v mateřských školách nad úrovní průměrného platu v regionu) je průměrný plat učitele nižší než plat zaměstnance.

Relativně nejvíce převyšují průměrné platy učitelů mzdy zaměstnanců **v krajích, kde je průměrná měsíční mzda zaměstnanců nejnižší** (zejména v kraji Karlovarském, Zlínském, Olomouckém, Pardubickém, kraji Vysočina a kraji Jihočeském).

V případě základních škol je celorepublikový průměr 107,9 % průměrné mzdy ovlivněn především hodnotou v Praze (86,6 %), v ostatních regionech se průměrné platy učitelů vzhledem k průměrnému platu v re-

D1.3 T1: Podíl průměrného měsíčního platu učitele na jednotlivých typech a družích škol včetně škol pro žáky se SVP k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2010 (v %)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stf. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	84,9	107,9	114,1	113,0	114,6	114,1	117,7	113,1	122,2
CZ01 Praha	68,6	86,6	96,7	94,4	97,6	100,1	97,7	93,6	102,7
CZ010 Hlavní město Praha	68,6 (14.)	86,6 (14.)	96,7 (14.)	94,4 (14.)	97,6 (14.)	100,1 (14.)	97,7 (14.)	93,6 (8.)	102,7 (14.)
CZ02 Střední Čechy	89,3	114,5	119,0	117,5	120,0	117,9	132,7	x	128,9
CZ020 Středočeský kraj	89,3 (13.)	114,5 (13.)	119,0 (13.)	117,5 (13.)	120,0 (13.)	117,9 (12.)	132,7 (5.)	x x	128,9 (10.)
CZ03 Jihozápad	94,3	118,9	124,1	123,1	124,4	123,9	128,5	123,7	129,1
CZ031 Jihočeský kraj	98,3 (3.)	123,1 (3.)	128,6 (7.)	127,4 (8.)	127,7 (8.)	131,0 (3.)	138,5 (3.)	128,9 (2.)	133,7 (7.)
CZ032 Plzeňský kraj	90,3 (12.)	114,9 (12.)	119,6 (12.)	118,9 (12.)	121,8 (11.)	116,8 (13.)	120,5 (12.)	118,6 (6.)	124,7 (11.)
CZ04 Severozápad	98,5	122,6	131,7	131,4	131,7	132,9	125,1	128,5	145,5
CZ041 Karlovarský kraj	102,8 (1.)	127,4 (1.)	138,8 (1.)	138,2 (1.)	137,8 (1.)	140,5 (1.)	146,1 (2.)	x x	151,3 (1.)
CZ042 Ústecký kraj	96,9 (6.)	120,8 (7.)	129,3 (5.)	129,0 (4.)	129,6 (4.)	130,3 (5.)	118,3 (13.)	126,3 (4.)	143,4 (3.)
CZ05 Severovýchod	95,2	121,3	126,7	125,2	127,0	127,1	131,3	123,6	131,0
CZ051 Liberecký kraj	94,4 (8.)	120,7 (9.)	122,0 (10.)	119,2 (10.)	122,8 (10.)	121,4 (10.)	147,1 (1.)	x x	120,7 (13.)
CZ052 Královéhradecký kraj	93,1 (9.)	120,8 (8.)	128,1 (8.)	127,5 (7.)	129,1 (6.)	126,0 (8.)	130,0 (7.)	x x	133,4 (8.)
CZ053 Pardubický kraj	98,1 (4.)	122,1 (5.)	129,2 (6.)	127,9 (5.)	128,2 (7.)	133,6 (2.)	128,5 (9.)	126,6 (3.)	137,0 (6.)
CZ06 Jihovýchod	92,0	117,0	122,9	121,4	123,7	122,1	128,9	119,4	134,4
CZ063 Vysočina	94,5 (7.)	121,5 (6.)	129,4 (4.)	127,8 (6.)	131,1 (3.)	128,7 (7.)	124,9 (11.)	x x	142,6 (5.)
CZ064 Jihomoravský kraj	91,2 (10.)	115,5 (11.)	120,5 (11.)	119,1 (11.)	120,9 (12.)	119,4 (11.)	129,7 (8.)	117,7 (7.)	131,5 (9.)
CZ07 Střední Morava	97,8	123,4	130,8	130,9	131,0	130,0	131,8	132,6	145,0
CZ071 Olomoucký kraj	97,0 (5.)	124,0 (2.)	131,7 (2.)	130,8 (3.)	132,6 (2.)	130,4 (4.)	137,5 (4.)	x x	149,1 (2.)
CZ072 Zlínský kraj	98,6 (2.)	122,6 (4.)	129,7 (3.)	131,0 (2.)	129,5 (5.)	129,5 (6.)	126,1 (10.)	133,1 (1.)	143,4 (4.)
CZ08 Moravskoslezsko	90,4	117,4	122,5	120,2	122,8	123,7	131,3	118,8	123,5
CZ080 Moravskoslezský kraj	90,4 (11.)	117,4 (10.)	122,5 (9.)	120,2 (9.)	122,8 (9.)	123,7 (9.)	131,3 (6.)	118,8 (5.)	123,5 (12.)

D1.3 G1: Podíl průměrného měsíčního platu učitele mateřských a základních škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2010 (v %)**D1.3 G2: Podíl průměrného měsíčního platu učitele středních škol celkem a vyšších odborných škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2010 (v %)**

gionu pohybují mezi 14,5% a 27,4% nad celorepublikovým průměrem. Nejvyššího podílu dosahují v Karlovarském kraji (127,4% mzdy v regionu), Olomouckém kraji (124,0%) a v kraji Jihočeském (123,1%).

Obdobná situace jako u základních škol je částečně i u škol středních, kde je opět celorepubliková hodnota ovlivněna podílem platů učitelů k průměrnému platu v Praze (96,7%). Nejvíce převyšují průměrnou mzdu v regionu učitelé platy ve středních školách v krajích Karlovarském (138,8%), Olomouckém (131,7%) a Zlínském (129,7%).

V konzervatořích činí celorepublikový průměr 113,1%. Nejnižší hodnota podílu průměrného platu učitele a průměrné mzdy zaměstnance je v Praze (93,6%) a naopak nejvyššího podílu je dosaženo v krajích Zlínském (133,1%), Jihočeském (128,9%) a Pardubickém (126,6%). V krajích Středočeském, Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém, na Vysočině a v kraji Olomouckém se konzervatoře ani konzervatoře pro žáky se zdravotním postižením nevyskytují.

Na vyšších odborných školách nalezneme největší rozdíl mezi průměrným platem učitele a zaměstnance v Karlovarském kraji, kde první převyšuje druhý o 51,3%, a dále v kraji Olomouckém o 49,1%.

Platy učitelů jsou regionálně diferencovány v menší míře než mzdy zaměstnanců, které odražejí zejména celkovou ekonomickou vyspělost kraje. Platy učitelů ve veřejné sféře se naopak v základu odvíjejí od rozpočtu resortu školství a socioekonomická, kulturní a jiná krajová specifika na ně působí jen málo. Diference mezi platy učitelů v jednotlivých krajích jsou tak způsobovány zejména pevně danými faktory, jako jsou velikost škol a počet žáků, oborová struktura středních škol a vyšších odborných škol, a rovněž existencí normativů.

Z těchto souvislostí je nutno vycházet při hodnocení podílu průměrného platu učitele ve veřejné sféře k průměrné mzdě zaměstnance. Učitelé platy nejvíce převyšují mzdy zaměstnanců v krajích, kde je obecná mzdová úroveň nejnižší, a to zejména v Karlovarském, Zlínském, Olomouckém a Pardubickém kraji, kraji Vysočina a Jihočeském kraji. Mezi kraje s vysokým rozdílem výše zmíněných platů učitelů a zaměstnanců patří i kraje Královéhradecký a Ústecký.

Hlavní město Praha je jediný kraj, kde jsou platy učitelů ve veřejných vzdělávacích institucích v průměru nižší než mzdy zaměstnanců (kromě středních odborných učilišť včetně středisek

praktického vyučování a vyšších odborných škol), nejvíce přitom v případě učitelů mateřských škol a základních škol. Na nižších vzdělávacích úrovních, tedy mateřských školách, platí tento vztah i ve všech ostatních krajích (kromě Karlovarského). Pražští učitelé tak mají relativně horší finanční pozici v porovnání s ostatními kraji – ta je však způsobena obecně výrazně vyšší mzdovou úrovní zaměstnanců právě v Praze.

DI.4 Porovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol s průměrnou měsíční mzdou v regionu

Vzhledem k tomu, že platy pedagogických pracovníků jsou na jednotlivých úrovních vzdělávání z regionálního pohledu silně nivelizovány, odvíjí se sledovaný poměr průměrného měsíčního platu pedagogických pracovníků k průměrné měsíční mzdě zaměstnance prakticky pouze od úrovně vzdělávání, na níž pedagogický pracovník působí, a od průměrné mzdy zaměstnance v kraji. Situace je zde velice podobná situaci popsané v předchozí kapitole.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel zaznamenává **podíly průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků** (přepočtené počty) za 1.–4. čtvrtletí 2010 k **průměrné měsíční mzdě zaměstnanců** (přepočtené počty) za 1.–4. čtvrtletí 2010.

Ukazatel charakterizuje procentní podíly průměrné výše platového ohodnocení, jehož se pedagogickým pracovníkům dostává, ve vztahu k zaměstnancům. Podávaný přehled je přitom členěn **podle úrovně vzdělávání**, tj. na podíly platů pedagogických pracovníků (včetně vedoucích zaměstnanců) na jednotlivých typech a druzích škol ke mzdám zaměstnanců v regionu.

Metodika výpočtu

$$\frac{Ped_i}{Z} \cdot 100$$

Ped – průměrný měsíční plat (v Kč) pedagogických pracovníků (včetně vedoucích zaměstnanců) v regionu za 1.–4. čtvrtletí 2010

Z – průměrná měsíční mzda zaměstnance (v Kč) v regionu za 1.–4. čtvrtletí 2010

i – jednotlivé druhy škol (mateřské; základní; střední školy; konzervatoře; vyšší odborné školy) a typy středních škol (gymnázia včetně škol s rozšířenou výukou sportovního zaměření; střední odborné školy; střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování; střední školy určené pro žáky se SVP)

Průměrný měsíční plat pedagogických pracovníků (*Ped*) je uveden za

- zřizovatele MŠMT, obec a kraj,
- platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Průměrný měsíční nominální plat pedagogických pracovníků (v Kč) je vypočten z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci (hrubé mzdy a platy zahrnují mzdy a platy celkem, tj. peněžitá plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům v pracovním poměru, kteří jsou v evidenčním počtu, za práci). Mzdové prostředky zahrnují nárokové složky platu (platový tarif, náhrady platu, ostatní nárokové složky – příplatky za vedení, zvláštní příplatky, odměny za přespočetné hodiny, platy za přesčasy, ostatní příplatky) a nenárokové složky platu (osobní příplatky a odměny). Přepočtené počty pracovníků jsou fyzické osoby přepočtené na plný úvazek.

Průměrný měsíční plat pedagogického pracovníka zahrnuje kromě mzdových prostředků ze státního rozpočtu také finanční

prostředky z mimorozpočtových zdrojů, tedy z jiné činnosti, z fondu odměn, z ESF a z ostatních zdrojů.

Průměrná měsíční nominální mzda zaměstnance (v Kč) představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Zahrnuje všechny pracovní příjmy (základní mzdy a platy, příplatky a doplňky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu), které byly v daném období zúčtovány zaměstnancům podle příslušných platových a mzdových předpisů k výplatě (jde o hrubou mzdu v Kč na přepočteného pracovníka, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky) a nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu po dobu prvních 14 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti (karantény) placené zaměstnavatelem. K 1. 1. 2009 přešel ČSÚ na novou metodiku výpočtu průměrných mezd, kde přednost dostaly údaje za přepočtené počty zaměstnanců a taky za nezjišťované podnikatelské subjekty s méně než 20 zaměstnanci. Údaje se týkají pouze zaměstnanců v pracovním poměru ke zpravodajské jednotce, zahrnutí nejsou podnikatelé a OSVČ, ale ani osoby vykonávající veřejné funkce, např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů, soudci aj. Průměrná hrubá měsíční mzda za celé národní hospodářství zahrnuje údaje za všechny zaměstnance. Je uvedena na přepočtené počty zaměstnanců, a zohledňuje tak délku pracovních úvazků zaměstnanců. Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený je přepočtem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců ve fyzických osobách podle délky jejich pracovních úvazků na zaměstnavatelem stanovenou (plnou) pracovní dobu.

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P 1-04 – Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2010)
- publikace ČSÚ – Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. až 4. čtvrtletí 2010, tabulka 01-03-05 – Zaměstnanci a průměrné mzdy podle CZ-NUTS za ČR ÚHRNEM (přepočtené počty)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrná měsíční mzda zaměstnanců za rok 2010 činí za ČR celkem 23 951 Kč. Jedná se o celorepublikovou mzdu bez ohledu na resort školství.

Průměrné mzdy zaměstnanců v jednotlivých krajích jsou nejvyšší v Praze (29 744 Kč). Vyšší průměrné hodnoty mezd zaměstnanců nalezneme také ve Středočeském kraji (23 186 Kč). Hlavní město Praha a částečně i Středočeský kraj tvoří výrazně příznivou oblast z hlediska výše mezd zaměstnanců. **Nejnižší mzdy mají pak zaměstnanci v Karlovarském** (20 179 Kč) a **Zlínském kraji** (20 637 Kč). Tato diferenciaci bezesporu souvisí s obecným ekonomickým zázemím regionu.

Průměrné platy pedagogických pracovníků ve veřejných vzdělávacích institucích podle úrovně vzdělávání jsou obecně nejnižší v mateřských školách (84,5 % celorepublikové mzdy). Na základních školách jsou platy již o poznání vyšší (106,1 % celorepublikové mzdy). Na středních školách jsou platy ještě vyšší (110,3 % celorepublikové mzdy). Z toho na gymnáziích a školách se sportovním zaměřením tvoří platy dokonce 112,7 % a na středních odborných školách dokonce 114,5 % celorepublikové mzdy, dále na středních odborných učilištích včetně středisek praktického vyučování 104,4 % celorepublikové mzdy a na středních školách určených pro žáky se SVP 106,5 % celorepublikové mzdy. Na konzervatořích tvoří platy 112,9 % celorepublikové mzdy. Nejvyšší platovou úroveň jsme zaznamenali v případě vyšších odborných škol (122,2 % průměrné celorepublikové mzdy).

Do těchto souvislostí se promítají i regionální rozdíly – regionální diference platů pedagogických pracovníků je menší než v případě zaměstnanců obecně, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců odrážejí do značné míry ekonomické prostředí kraje, **platy pedagogických pracovníků ve veřejných vzdělávacích institucích**, stejně jako platy učitelů (viz předchozí kapitola), **jsou vázány na položky z rozpočtu MŠMT.**

Regionální rozdíly

Výše zmíněné skutečnosti je nutné vzít v úvahu při interpretaci tohoto ukazatele, který udává podíl výše průměrného platu pedagogických pracovníků v jednotlivých krajích a oblastech vzhledem k průměrné mzdě zaměstnance v kraji.

Podíl průměrného platu pedagogických pracovníků vzhledem k průměrné mzdě zaměstnance v kraji odráží poměr mezi těmito dvěma položkami, a podává tak informaci zejména o tom, o kolik se regionálně vcelku stabilní platy pedagogických pracovníků odlišují od daleko více „tržních“ mezd zaměstnanců. Krajská diference průměrných mezd zaměstnanců je výraznější než v případě platů pedagogických pracovníků, což se následně nutně odráží ve výši příslušných podílů.

Nejnižší podíly platu pedagogických pracovníků k průměrné mzdě zaměstnance nalezneme u všech druhů a typů škol v Hlavním městě Praze. Hlavní město Praha je také **jediný region, kde je průměrný plat pedagogických pracovníků téměř na všech vzdělávacích úrovních nižší než plat zaměstnance (tj. kromě vyšších odborných škol).** Nejvýraznější je tento rozdíl v Hlavním městě Praze v případě pedagogických pracovníků v mateřských školách, kdy je nižší cca o třetinu. I pedagogičtí pracovníci na vyšších stupních škol však mají v Hlavním městě Praze platy nižší, než jsou průměrné platy zaměstnanců. Příslušný podíl platů v Hlavním městě Praze se pohybuje

od 68,3 % v případě mateřských škol přes 85,1 % v případě základních škol až po 95,1 % v případě středních škol a 93,3 % u konzervatoří. Tato skutečnost odráží, stejně jako v případě platů učitelů, významně vyšší průměrnou platovou úroveň zaměstnanců v Praze. Pouze u vyšších odborných škol je Hlavní město Praha v případě platu pedagogických pracovníků o 2,7 % nad celorepublikovou úroveň.

Ve všech ostatních krajích se platy pedagogických pracovníků základních a vyšších stupňů škol pohybují, a to v některých případech velmi výrazně, nad průměrnou mzdovou hladinou zaměstnanců. Čím vyšší je pak vzdělávací stupeň školy, na které pedagogický pracovník působí, tím vyšší je následně rozdíl mezi jeho průměrným platem a mzdou zaměstnance v regionu, a to v jeho prospěch. Pouze pedagogičtí pracovníci v mateřských školách dosahují v průměru 84,5 % mezd zaměstnanců. Tato skutečnost je v souladu s obecným trendem vyšších platů pedagogických pracovníků na vyšších stupních škol. Hlavní město Praha (kromě vyšších odborných škol) a v případě mateřských škol i téměř všechny ostatní kraje (kromě kraje Karlovarského) patří k regionům, kde je průměrný plat pedagogických pracovníků nižší než plat zaměstnance u všech uvedených druhů a typů škol.

Relativně nejvíce (o více než třetinu) převyšují průměrné platy pedagogických pracovníků mzdy zaměstnanců **v krajích, kde je průměrná měsíční mzda zaměstnanců nejnižší** (zejména Karlovarský, Zlínský, Pardubický a Olomoucký kraj).

V případě mateřských škol dosahuje nejvyššího indexu Karlovarský kraj, kde průměrný plat pedagogických pracovníků dosahuje 102,3 % průměrné měsíční mzdy zaměstnanců. U pedagogů základních škol se jedná o Karlovarský (125,1 %) a Olomoucký kraj (122,0 %). Jsou to kraje, ve kterých je průměrná měsíční mzda zaměstnanců nejnižší.

Na středních školách pobírají vzhledem k průměrné mzdě v regionu nejvíce pedagogičtí pracovníci v Karlovarském (133,0 %), Olo-

D1.4. T1: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2010 (v %)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stf. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	84,5	106,1	110,3	112,7	114,5	104,4	106,5	112,9	122,2
CZ01 Praha	68,3	85,1	95,1	94,4	97,6	91,8	93,7	93,3	102,7
CZ010 Hlavní město Praha	68,3 (14.)	85,1 (14.)	95,1 (14.)	94,4 (14.)	97,6 (14.)	91,8 (14.)	93,7 (14.)	93,3 (8.)	102,7 (14.)
CZ02 Střední Čechy	89,1	113,0	114,5	117,1	119,9	108,1	111,5	x	128,9
CZ020 Středočeský kraj	89,1 (13.)	113,0 (13.)	114,5 (13.)	117,1 (13.)	119,9 (13.)	108,1 (13.)	111,5 (11.)	x x	128,9 (10.)
CZ03 Jihozápad	93,9	117,2	119,6	122,7	124,3	113,4	114,9	123,7	129,1
CZ031 Jihočeský kraj	98,1 (2.)	121,2 (3.)	123,8 (7.)	126,9 (8.)	127,6 (8.)	118,4 (5.)	117,3 (7.)	128,9 (2.)	133,7 (7.)
CZ032 Plzeňský kraj	89,7 (12.)	113,2 (12.)	115,5 (12.)	118,8 (10.)	121,6 (11.)	108,5 (12.)	112,6 (10.)	118,6 (5.)	124,7 (11.)
CZ04 Severozápad	98,0	120,1	126,8	131,2	131,5	120,5	113,9	128,5	145,5
CZ041 Karlovarský kraj	102,3 (1.)	125,1 (1.)	133,0 (1.)	138,2 (1.)	137,5 (1.)	125,0 (1.)	126,7 (2.)	x x	151,3 (1.)
CZ042 Ústecký kraj	96,4 (6.)	118,4 (9.)	124,6 (6.)	128,7 (4.)	129,4 (4.)	118,8 (4.)	109,0 (13.)	126,3 (4.)	143,4 (3.)
CZ05 Severovýchod	94,9	119,7	122,4	124,7	127,0	116,1	119,6	123,6	130,9
CZ051 Liberecký kraj	94,2 (7.)	119,5 (6.)	117,8 (10.)	118,1 (12.)	122,8 (10.)	110,8 (10.)	131,7 (1.)	x x	120,7 (13.)
CZ052 Královéhradecký kraj	92,7 (9.)	119,0 (8.)	123,6 (8.)	127,3 (6.)	129,1 (6.)	116,2 (8.)	118,7 (6.)	x x	133,4 (8.)
CZ053 Pardubický kraj	97,7 (4.)	120,5 (5.)	124,9 (3.)	127,7 (5.)	128,1 (7.)	120,7 (2.)	117,1 (8.)	126,6 (3.)	136,8 (6.)
CZ06 Jihovýchod	91,5	115,1	118,8	121,0	123,6	112,1	120,0	119,4	134,4
CZ063 Vysočina	94,0 (8.)	119,2 (7.)	124,9 (4.)	127,2 (7.)	131,0 (3.)	118,0 (6.)	122,4 (4.)	x x	142,6 (5.)
CZ064 Jihomoravský kraj	90,7 (10.)	113,8 (11.)	116,5 (11.)	118,7 (11.)	120,8 (12.)	109,8 (11.)	118,8 (5.)	117,7 (7.)	131,4 (9.)
CZ07 Střední Morava	97,2	121,4	126,1	130,6	130,8	119,0	119,9	132,6	145,0
CZ071 Olomoucký kraj	96,5 (5.)	122,0 (2.)	127,2 (2.)	130,7 (2.)	132,4 (2.)	120,2 (3.)	123,1 (3.)	x x	149,1 (2.)
CZ072 Zlínský kraj	98,0 (3.)	120,7 (4.)	124,7 (5.)	130,3 (3.)	129,2 (5.)	117,5 (7.)	115,8 (9.)	133,1 (1.)	143,4 (4.)
CZ08 Moravskoslezsko	90,0	114,8	118,4	119,9	122,8	113,5	111,0	118,4	123,5
CZ080 Moravskoslezský kraj	90,0 (11.)	114,8 (10.)	118,4 (9.)	119,9 (9.)	122,8 (9.)	113,5 (9.)	111,0 (12.)	118,4 (6.)	123,5 (12.)

mouckém (127,2 %) a Pardubickém kraji, v kraji Vysočina (124,9 %) a ve Zlínském kraji (124,7 %).

V konzervatořích dosahují průměrné platy pedagogických pracovníků nejvýše 133,1 % průměrné mzdy zaměstnance, a to ve Zlínském kraji. Platy pedagogických pracovníků převyšují výrazně průměrnou mzdu zaměstnanců také v Jihočeském (128,9 %) a Pardubickém kraji (126,6 %).

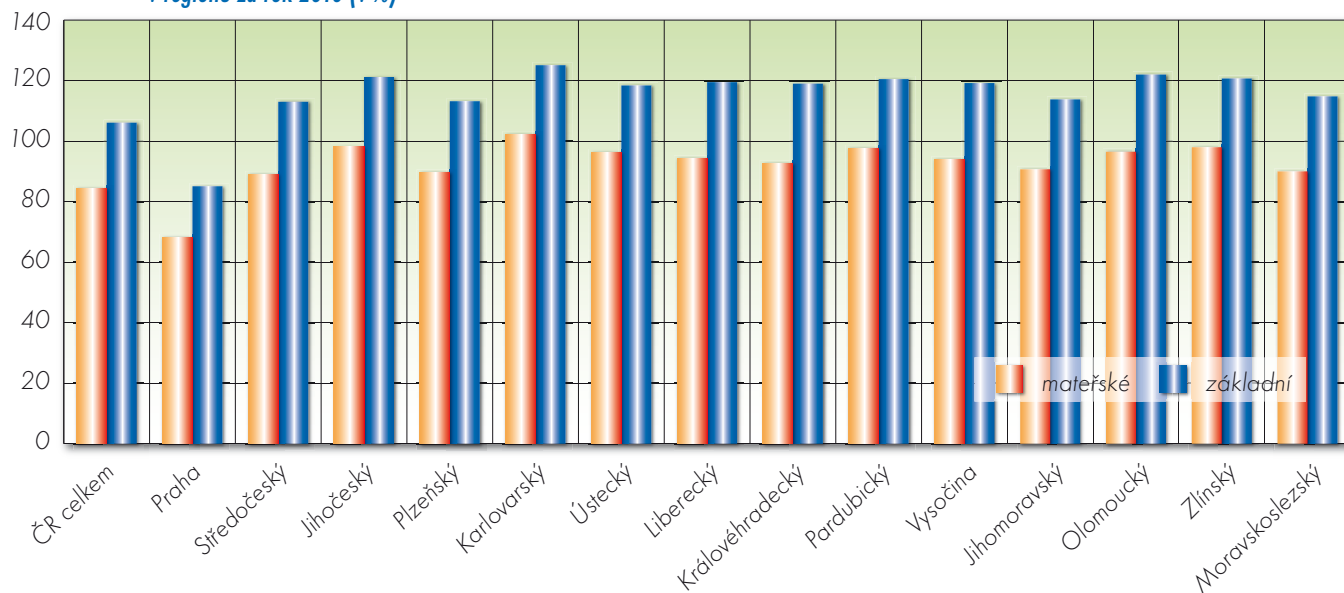
Na vyšších odborných školách nalezneme největší rozdíl mezi průměrným platem pedagogických pracovníků a průměrnou mzdou zaměstnance v kraji Karlovarském, kde první převyšuje druhý o 51,3 %, a dále v kraji Olomouckém (o 49,1 %) a v krajích Ústeckém a Zlínském (o 43,4 %).

Platy pedagogických pracovníků jsou regionálně diferencovány v menší míře než mzdy zaměstnanců, které odrážejí zejména celkovou ekonomickou vyspělost kraje. Platy pedagogických pracovníků ve veřejné sféře se naopak v základu odvíjejí od rozpočtu resortu školství a socioekonomická, kulturní a jiná krajová specifika na ně působí

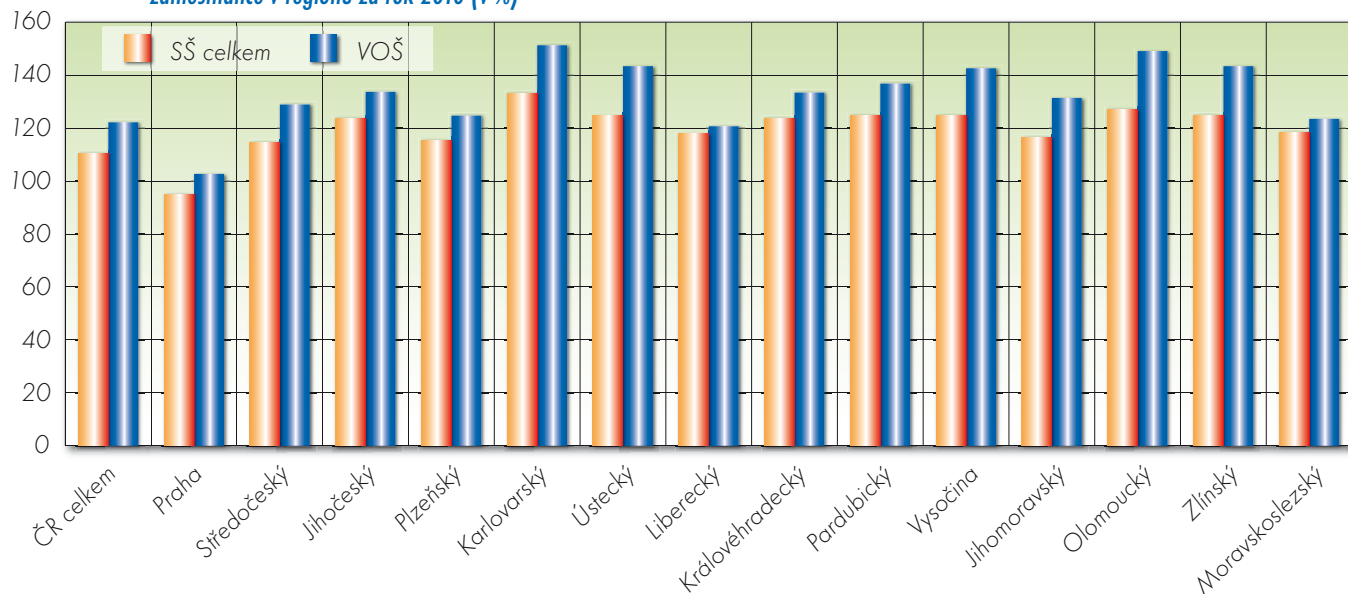
jen málo. Z toho je při hodnocení podílu průměrného platu pedagogických pracovníků ve veřejné sféře k průměrné mzdě zaměstnance nutné vycházet. **Platy pedagogických pracovníků nejvíce převyšují mzdy zaměstnanců v krajích, kde je obecná mzdová úroveň nejnižší, zejména v Karlovarském, Zlínském, Pardubickém a Olomouckém kraji.** Mezi kraje s vysokým rozdílem výše zmíněných platů pedagogických pracovníků a zaměstnanců patří i kraj Vysočina a Jihočeský kraj.

Hlavní město Praha je jediný kraj, kde jsou platy pedagogických pracovníků ve všech typech a druzích škol (kromě vyšších odborných škol), v průměru nižší než mzdy zaměstnanců, nejvíce se přitom liší v případě pedagogických pracovníků mateřských a základních škol. U mateřských škol platí tento vztah i ve Středočeském kraji. Pražští pedagogové tak mají relativně horší finanční pozici v porovnání s ostatními kraji – ta je však způsobena obecně výrazně vyšší mzdovou úrovní zaměstnanců právě v Praze. Absolutní výše průměrných platů pedagogických pracovníků je v Praze většinou srovnatelná s celorepublikovým průměrem.

D1.4. G1: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků mateřských a základních škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2010 (v %)

D1.4. G2: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků středních škol celkem a vyšších odborných škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2010 (v %)

D1.5 Procentuální rozdíl platu učitelek a učitelů-mužů**Charakteristika ukazatele**

Genderové rozdíly v odměňování jsou často diskutovaným problémem a nejenom je tomu i v oblasti školství. **Uvedený ukazatel vztahuje průměrný roční plat učitelek vůči průměrnému ročnímu platu učitelů mužů²⁴ a výsledkem je procento, o které pobírají ženy vyšší plat (v případě, že ukazatel nabývá kladných hodnot), nebo nižší plat (v případě, že ukazatel nabývá hodnot záporných).** Vzhledem k tomu, že v mateřských školách učí téměř výhradně ženy, nemělo by genderové srovnání odměňování učitelů na této úrovni žádný smysl, a proto tento ukazatel mateřské školy nezahrnuje.

Metodika výpočtu

$$\left(\frac{CP\check{Z}_i}{PP\check{Z}_{pi}} \cdot \frac{CPM_i}{PPM_{pi}} \right) \cdot 100 - 100$$

- CPŽ* – celkový plat učitelek zúčtovaný k výplatě za kalendářní rok 2010
PPŽp – přepočtené počty učitelek regionálního školství (přepočet na plné úvazky) za kalendářní rok 2010
CPM – celkový plat učitelů-mužů zúčtovaný k výplatě za kalendářní rok 2010
PPMp – přepočtené počty učitelů-mužů regionálního školství (přepočet na plné úvazky) za kalendářní rok 2010
i – jednotlivé druhy škol (učitelé 1. a 2. stupně základních škol, středních škol vč. konzervatoří a vyšších odborných škol – ve všech případech včetně učitelů škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; specifickou skupinu tvoří učitelé odborného výcviku)

Přepočtené počty učitelů zahrnují učitele (bez ředitelů a zástupců ředitele), kteří pracují v rámci právního subjektu vykonávajícího činnost

24 Jedná se o učitele bez vedoucích pracovníků, tedy bez ředitelů a zástupců ředitele.

školy nebo školského zařízení odměňujícího své zaměstnance na základě § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Jedná se pouze o učitele škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji (nespadají sem tedy učitelé škol soukromých, církevních a zřizovaných jinými resorty než MŠMT).

Zdroj dat

➤ ISP²⁵

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Z dat je zřejmé, že **na základních školách, a to na 1. i 2. stupni, jsou rozdíly v odměňování mužů a žen téměř zanedbatelné.** Učitelky 1. stupně základních škol pobírají plat v průměru jen o 1,7% nižší než jejich mužské protějšky; na 2. stupni pak průměrný plat učitelek dokonce nepatrně (o 0,2%) přesahuje průměrný plat učitelů-mužů. **Mezi učiteli středních škol vč. konzervatoří a vyšších odborných škol jsou rozdíly v odměňování o něco vyšší, a to v neprospěch učitelek, které pobírají v průměru o 2,3% nižší platy než učitelé-muži. Výrazně nejvyšší rozdíly v odměňování učitelek a učitelů-mužů však panují mezi učiteli odborného výcviku, kdy učitelky dosahují platu v průměru o 6,7% nižšího oproti svým kolegům-mužům.**

Regionální rozdíly

Z regionálního srovnání je patrné, že většina krajů se potýká s většími či menšími rozdíly v odměňování učitelů, a to v neprospěch žen. **V případě 1. stupně základních škol tvoří výjimku pouze Ústecký kraj, kde ženy pobírají v průměru o 5,2% vyšší platy než muži, dále Hlavní město Praha, ve kterém platy učitelek na 1. stupni základních škol přesahují platy jejich mužských kolegů o 3,0%, v kraji Karlovarském pak o 0,7% a nepatrně lepší podmínky mají v tomto ohledu také učitelky 1. stupně**

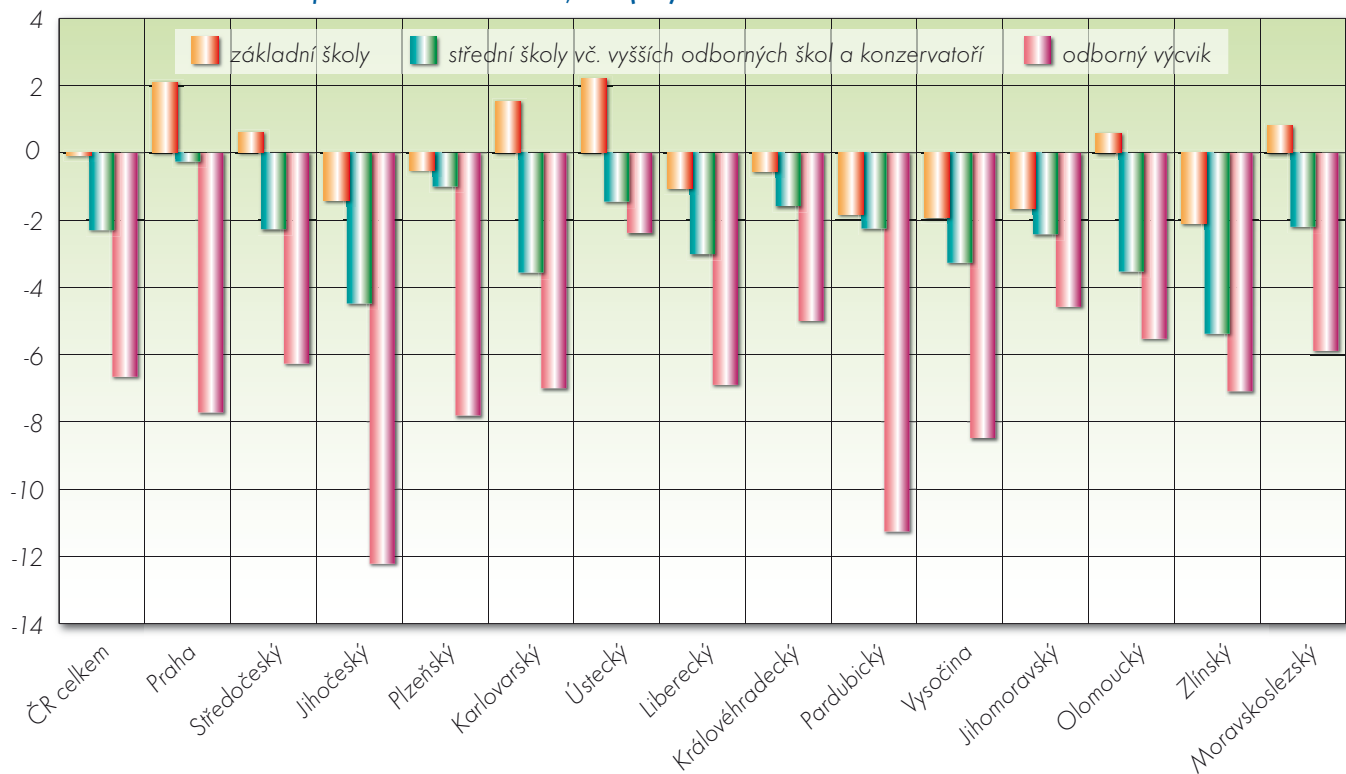
25 Informační systém o platech (ISP) Ministerstva financí. V rámci regionálního školství sem předávají údaje všechny právní subjekty vykonávající činnost školy nebo školského zařízení odměňující své zaměstnance na základě § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Na rozdíl od výkazu P1-04 (o zaměstnancích a mzdových prostředcích regionálního školství) zde nejsou vykazovány údaje za všechny zřizovatele, ale jen za zřizovatele MŠMT, obce a kraje (nejsou sem tedy zařazeny školy soukromé, církevní a zřizované jinými resorty než MŠMT).

D1.5T1: Procentuální rozdíl platu učitelek a učitelů-mužů, 2010 (v %)

Území		1. stupeň ZŠ		2. stupeň ZŠ		SŠ vč. VOŠ a konzervatoří		odborný výcvik	
ČR celkem		-1,68		0,17		-2,30		-6,66	
CZ01	Praha	2,98		2,69		-0,26		-7,72	
CZ010	Hlavní město Praha	2,98	(2.)	2,69	(1.)	-0,26	(1.)	-7,72	(10.)
CZ02	Střední Čechy	-0,10		1,04		-2,27		-6,27	
CZ020	Středočeský kraj	-0,10	(5.)	1,04	(3.)	-2,27	(7.)	-6,27	(6.)
CZ03	Jihozápad	-4,12		-0,47		-2,99		-10,36	
CZ031	Jihočeský kraj	-3,72	(11.)	-0,98	(10.)	-4,48	(13.)	-12,22	(14.)
CZ032	Plzeňský kraj	-5,00	(13.)	0,19	(5.)	-1,00	(2.)	-7,81	(11.)
CZ04	Severozápad	4,04		0,93		-2,02		-3,77	
CZ041	Karlovarský kraj	0,66	(3.)	-0,12	(8.)	-3,56	(12.)	-7,00	(8.)
CZ042	Ústecký kraj	5,17	(1.)	1,09	(2.)	-1,45	(3.)	-2,38	(1.)
CZ05	Severovýchod	-2,50		-0,70		-2,23		-7,64	
CZ051	Liberecký kraj	0,19	(4.)	-1,28	(12.)	-3,01	(9.)	-6,90	(7.)
CZ052	Královéhradecký kraj	-3,12	(8.)	-0,00	(7.)	-1,58	(4.)	-5,00	(3.)
CZ053	Pardubický kraj	-3,52	(9.)	-1,01	(11.)	-2,25	(6.)	-11,26	(13.)
CZ06	Jihovýchod	-3,75		-1,16		-2,84		-5,85	
CZ063	Vysočina	-4,33	(12.)	-1,68	(14.)	-3,27	(10.)	-8,48	(12.)
CZ064	Jihomoravský kraj	-3,56	(10.)	-0,88	(9.)	-2,42	(8.)	-4,58	(2.)
CZ07	Střední Morava	-3,29		-0,67		-4,36		-5,96	
CZ071	Olomoucký kraj	-0,84	(6.)	0,13	(6.)	-3,53	(11.)	-5,53	(4.)
CZ072	Zlínský kraj	-5,80	(14.)	-1,41	(13.)	-5,38	(14.)	-7,09	(9.)
CZ08	Moravskoslezsko	-1,12		0,61		-2,20		-5,89	
CZ080	Moravskoslezský kraj	-1,12	(7.)	0,61	(4.)	-2,20	(5.)	-5,89	(5.)

D1.5 G1: Procentuální rozdíl platu učitelek a učitelů-mužů, 2010 (v %)

základních škol v Libereckém kraji (platy žen přesahují platy mužů v průměru o 0,2 %). Nejvíce znevýhodněné ženy s ohledem na výši jejich platu jsou naopak v kraji Zlínském, kde učitelky 1. stupně pobírají plat v průměru o 5,8 % nižší než učitelé-muži, dále v kraji Plzeňském (5% rozdíl) a na Vysočině (4,3% rozdíl). Mezi 3–4 % se pohybují genderové diference v odměňování v neprospěch žen v Jihočeském, Jihomoravském, Pardubickém a Královéhradeckém kraji. V ostatních krajích (v Moravskoslezském, Olomouckém a Středočeském kraji) je situace téměř vyrovnaná a rozdíly se zde pohybují okolo 1 % a méně.

Na 2. stupni základních škol jsou rozdíly mezi kraji stejně jako rozdíly v odměňování učitelek a učitelů-mužů téměř zanedbatelné. Relativně nejvíce se odlišuje Hlavní město Praha, kde rozdíl představuje 2,7 %, a to dokonce ve prospěch žen. Opačný rozdíl, tzn., že muži pobírají vyšší plat než ženy, je pak nejvyšší na Vysočině a představuje pouhé 1,7 %.

Ve skupině učitelů středních škol vč. konzervatoří a vyšších odborných škol nenalezneme kraj, kde by ženy pobíraly vyšší plat než muži. Nejvíce tento rozdíl pocítují učitelky opět ve Zlínském kraji, kde pobírají v průměru o 5,4 % nižší plat než učitelé-muži, a také v kraji Jihočeském (zde rozdíl představuje 4,5 %). Naopak nejvyrovnanější je situace v odměňování učitelek a učitelů-mužů v Praze, kde jsou platy učitelek v průměru jen o 0,3 % nižší než platy učitelů-mužů. Za Prahou následuje s 1% rozdílem Plzeňský kraj a okolo 1,5 % se pohybují rozdíly v Ústeckém a Královéhradeckém kraji. Platy učitelek v ostatních krajích jsou v průměru nižší o 2–3,6 %.

Rozdíly v platech učitelek a učitelů-mužů odborného výcviku jsou ve srovnání s ostatními skupinami učitelů nejvýraznější ve všech krajích, a to opět vždy v neprospěch žen. Nejnižší je tento rozdíl v Ústeckém kraji, kde jsou platy žen v průměru nižší jen o 2,4 %. Maxima dosahuje rozdíl v odměňování učitelek a učitelů-mužů odborného výcviku v kraji Jihočeském, kde ženy pobírají ve srovnání s muži platy v průměru o 12,2 % nižší. Nad 10% hranicí se pohybuje ještě Pardubický kraj s 11,3% rozdílem v neprospěch žen. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je rozdíl větší ještě v kraji Libereckém, Karlo-

vanském, Zlínském, v Praze, v kraji Plzeňském a na Vysočině (hodnoty rozdílu se pohybují od 6,9 % po 8,5 % v neprospěch žen). Naopak nižší hodnoty ve srovnání s republikovým průměrem 6,7 % vykazují kraje Jihomoravský, Královéhradecký, Olomoucký, Moravskoslezský a Středočeský, kde jsou platy žen nižší v průměru o 4,6 % až 6,3 %.

D2 Učitelé v regionálním školství

D2.1 Počet žáků na úvazek učitele

Počet žáků na učitele, resp. na úvazek učitele, představuje důležitou charakteristiku, která vypovídá o kapacitní náročnosti vzdělávacího prostředí. Ukazuje, jaký je poměr početního zastoupení mezi těmi, kdo na jedné straně přímo zajišťují vzdělávání (měřeno počtem učitelů), a těmi, kdo jsou „vzdělávaní“, na straně druhé (počty žáků). Tento ukazatel má zajímavé širší souvislosti: do značné míry koresponduje s celkovými výdaji na vzdělávání, jelikož mzdy učitelů představují výraznou položku v těchto výdajích – podobně jako např. při zvýšení počtu žáků v důsledku demografických změn. Počet žáků na učitele má však také velmi podstatný dopad na charakter výuky: nižší počet žáků na učitele vytváří výrazně lepší podmínky pro individuální práci učitele s žáky, neboť umožňuje citlivěji vnímat potřeby a zájmy jednotlivých dětí; naopak při vyšším počtu žáků tato možnost přirozeně klesá. Na druhé straně menší velikost tříd znesnadňuje dělení tříd do skupin – a tím i možnost přizpůsobení výuky schopnostem žáků. Spolu s vyšším počtem menších tříd rovněž roste personální a finanční náročnost výuky.

Co se týče způsobů, kterými lze počet žáků na učitelův úvazek ovlivnit na makroúrovni, rozhodující roli hraje zejména nastavení velikosti tříd při výuce a stanovení vyučovací povinnosti učitelů. Na nižších úrovních vzdělávání lze kapacitní náročnost vzdělávacího systému ovlivnit také prostřednictvím míry, v níž jsou v síti škol v daném regionu zastoupeny malé školy. Na středoškolské úrovni je pak významná zejména koncentrace oborových segmentů vzdělávání do jednotlivých škol v rámci regionu.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel „počet žáků na učitele“ vypovídá o personálních nárocích na jednotlivých vzdělávacích úrovních, a to z hlediska potřebného počtu učitelů. Sleduje celkové přepočtené počty učitelů na plné úvazky.

Vzhledem k tomu, že se charakter výuky na jednotlivých vzdělávacích úrovních výrazně liší, je nutné sledovat hodnoty tohoto ukazatele zvlášť pro dané stupně vzdělávání. Z důvodu heterogenity prostředí na základních školách spočívající v odlišném charakteru výuky na prvním a druhém stupni jsme již v loňském roce přistoupili k rozdělení daného ukazatele na základních školách zvlášť pro první a druhý stupeň základních škol.

Hodnoty sledovaného ukazatele závisejí na velikosti (tedy naplněnosti) tříd, náročnosti vzdělávacího programu nebo jednotlivých předmětů, na dělení některých hodin, případně na oborové skladbě škol, ale i tříd. Dostupnost učitelů jednotlivých předmětů a velikost úvazku, na který ten který učitel pracuje, tento ukazatel neovlivňuje, protože jednotliví učitelé jsou započítáni pouze odpovídající částí úvazku.

Metodika výpočtu

$$\frac{Z_i}{PPp_i}$$

PPp_i

Z – počty žáků denní formy vzdělávání podle stavu k 30. 9. 2010

PPp – přepočtené počty učitelů (plné úvazky) podle stavu k 30. 9. 2010

i – jednotlivé druhy škol (mateřské, základní – 1. a 2. stupeň, střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy) včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami²⁶

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Relativně nejvíce žáků na učitele připadá podle shromážděných údajů na prvním stupni základních škol (16,7 žáka na učitele). Tato po-

²⁶ Od roku 2009 je ukazatel počítán zvlášť pro první a druhý stupeň základních škol.

měrně vysoká hodnota souvisí jednak s nárůstem počtu dětí na prvním stupni základních škol v posledních letech, zejména však s organizací výuky: téměř všechny předměty jsou vyučovány jedním učitelem/ učitelkou a jen výjimečně dochází k dělení tříd do skupin. Na druhém stupni ZŠ činí průměrný počet žáků na učitele již o poznání méně (10,7) a je srovnatelný s hodnotou pro střední (v průměru 11,0 žáka na učitele) i vyšší odborné školy (11,5 studenta na učitele). V mateřských školách připadá na jednoho učitele, resp. učitelku, v průměru 12,8 dítěte. Zvláštní kategorii tvoří konzervatoře, kde evidujeme na jednoho učitele v průměru pouze 3,3 žáka. Takto nízká hodnota je dána zejména specifícností výuky na tomto druhu škol a individuálním přístupem k žákům. Je nutné říci, že co se týče středních škol, personální náročnost výuky se liší podle zaměření školy, tzn. je rozdíl mezi školami poskytujícími všeobecné vzdělávání a těmi s odborným vzděláváním. Rozdíly existují rovněž u jednotlivých oborů středoškolského vzdělání. Data bohužel neumožňují porovnání počtu žáků na učitele u jednotlivých typů a oborů středních škol.

Zkoumáme-li časový vývoj sledovaného ukazatele v posledních několika letech, je nutné říci, že v posledních čtyřech letech nedošlo k podstatným změnám. Konkrétně v mateřských školách zůstává počet dětí na učitele od roku 2006 v podstatě na stejné úrovni (12,8), v případě základních škol se počet žáků mírně snížil (mezi lety 2006 a 2010 ze 14,0 na 13,6). O něco výraznější pokles počtu žáků, resp. studentů na učitelův úvazek, jsme zaznamenali u středních (z 12,2 na 11,0) a u vyšších odborných škol (z 12,7 v roce 2006 na 11,5 v roce 2010). V případě konzervatoří se počet žáků připadajících na jednoho učitele v posledních letech ustálil na 3,3.

Regionální rozdíly

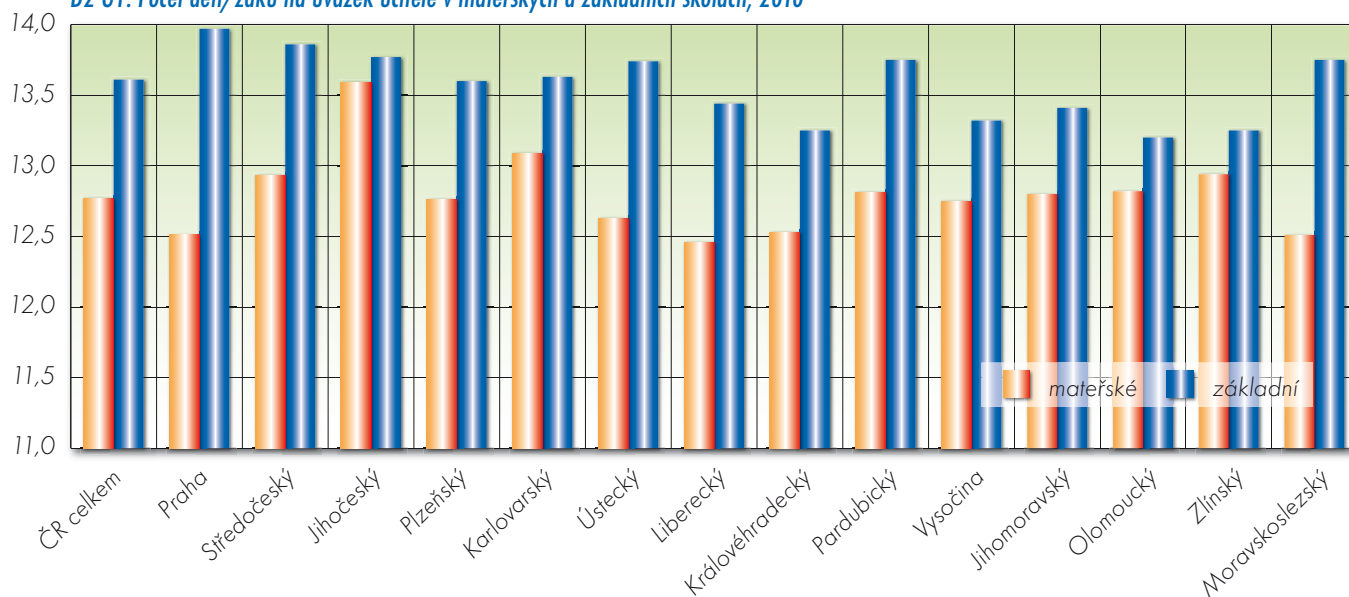
Počty žáků na učitele/ učitelku v mateřských školách se v jednotlivých krajích pohybují od 12,5 v Libereckém kraji až po 13,6 v kraji Jihočeském. Je vidět, že hodnoty se příliš neliší – odchylky od celorepublikového průměru jsou způsobeny především naplněností mateřských škol v malých obcích. Vyšší než celorepublikovou hodnotu ukazatele (12,8)

D2 T1: Počet dětí, žáků a studentů na úvazek učitele, 2010

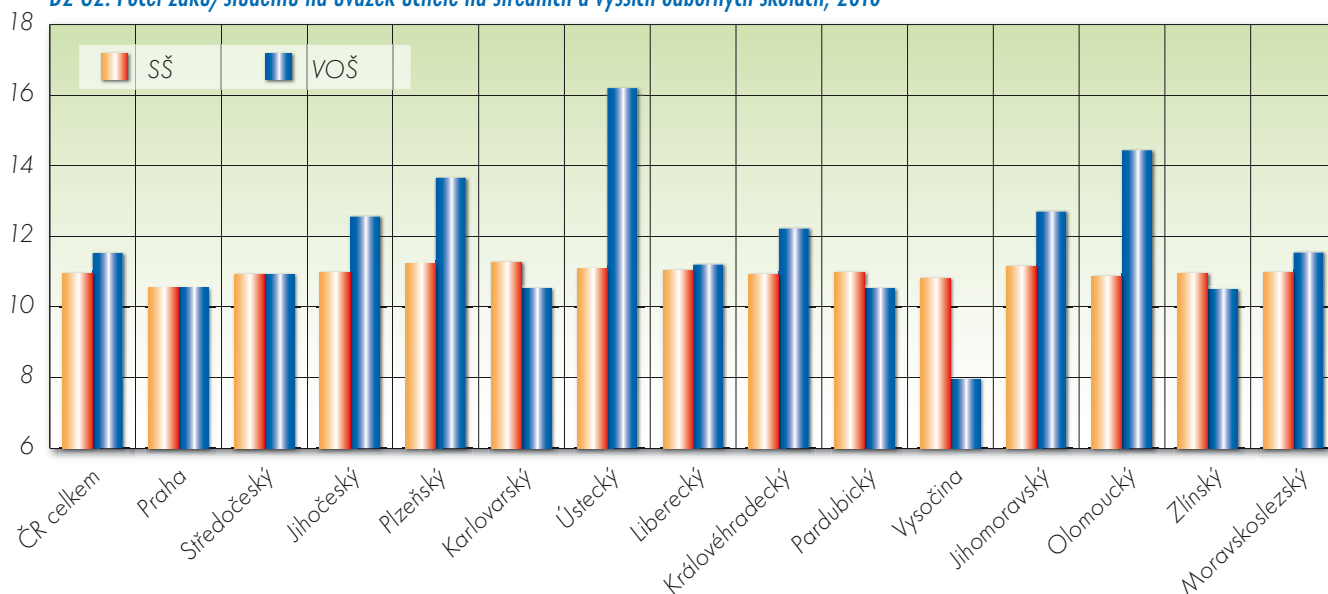
Území		MŠ	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	SŠ	konzervatoře	VOŠ
ČR celkem		12,77	16,74	10,72	10,95	3,25	11,53
CZ01	Praha	12,51	17,96	10,18	10,75	3,28	10,54
CZ011	Hlavní město Praha	12,51 (13.)	17,96 (1.)	10,18 (14.)	10,75 (13.)	3,28 (5.)	10,54 (10.)
CZ02	Střední Čechy	12,93	16,91	10,85	10,72	x	10,92
CZ021	Středočeský kraj	12,93 (4.)	16,91 (5.)	10,85 (4.)	10,72 (14.)	x x	10,92 (9.)
CZ03	Jihozápad	13,20	17,06	10,66	11,08	3,37	12,98
CZ031	Jihočeský kraj	13,59 (1.)	17,36 (3.)	10,64 (10.)	10,97 (7.)	3,53 (3.)	12,56 (5.)
CZ032	Plzeňský kraj	12,76 (8.)	16,72 (7.)	10,69 (8.)	11,22 (1.)	3,20 (6.)	13,66 (3.)
CZ04	Severozápad	12,75	17,61	10,42	11,11	2,65	14,53
CZ041	Karlovarský kraj	13,09 (2.)	17,14 (4.)	10,53 (12.)	11,20 (2.)	x x	10,52 (11.)
CZ042	Ústecký kraj	12,63 (10.)	17,78 (2.)	10,39 (13.)	11,08 (4.)	2,65 (9.)	16,20 (1.)
CZ05	Severovýchod	12,61	16,39	10,82	10,98	3,02	11,23
CZ051	Liberecký kraj	12,46 (14.)	16,72 (6.)	10,55 (11.)	11,04 (5.)	x x	11,20 (8.)
CZ052	Královéhradecký kraj	12,53 (11.)	15,88 (13.)	10,79 (6.)	10,93 (10.)	x x	12,22 (6.)
CZ053	Pardubický kraj	12,81 (6.)	16,66 (8.)	11,08 (2.)	10,99 (6.)	3,02 (7.)	10,52 (12.)
CZ06	Jihovýchod	12,78	16,25	10,73	11,04	3,54	10,89
CZ061	Vysočina	12,75 (9.)	16,22 (11.)	10,80 (5.)	10,82 (12.)	x x	7,95 (14.)
CZ062	Jihomoravský kraj	12,80 (7.)	16,27 (10.)	10,70 (7.)	11,14 (3.)	3,54 (2.)	12,70 (4.)
CZ07	Střední Morava	12,87	15,85	10,76	10,91	3,88	12,24
CZ071	Olomoucký kraj	12,82 (5.)	15,90 (12.)	10,65 (9.)	10,87 (11.)	3,48 (4.)	14,44 (2.)
CZ072	Zlínský kraj	12,94 (3.)	15,79 (14.)	10,88 (3.)	10,95 (9.)	4,15 (1.)	10,50 (13.)
CZ08	Moravskoslezsko	12,51	16,59	11,19	10,97	2,78	11,54
CZ081	Moravskoslezský kraj	12,51 (12.)	16,59 (9.)	11,19 (1.)	10,97 (8.)	2,78 (8.)	11,54 (7.)

D2 G1: Počet dětí/žáků na úvazek učitele v mateřských a základních školách, 2010

D2 G2: Počet žáků/studentů na úvazek učitele na středních a vyšších odborných školách, 2010

vidujeme pouze v moravských krajích Zlínském, Olomouckém a Jihomoravském a dále v Jihočeském, Karlovarském, Pardubickém a Středočeském kraji. Situace ve Středočeském kraji reflektuje současný často diskutovaný nedostatek míst v mateřských školách pro děti rodičů, kteří opouštějí Prahu a stěhují se za její hranice, což však nebývá vždy provázeno dostatečnou infrastrukturou v novém bydlišti, která by zahrnovala i vyhovující kapacitu mateřských a základních škol.

Co se týče **základních škol**, **diverzita mezi jednotlivými kraji je daleko výraznější na prvním stupni základních škol ve srovnání s druhým stupněm**. To je dáno zejména rozdílným zastoupením malých škol a tzv. málotřídek v krajích a regionech. Nejnižší počet žáků na učitele **na prvním stupni základních škol** evidujeme v krajích Zlínském, Královéhradeckém a Olomouckém, kde hodnoty nedosahují ani 16,0 žáků na učitele. Naopak výrazně vyšší počet žáků na učitelský úvazek, než je celorepublikový průměr (16,7), nalezneme v Hlavním městě Praze (18,0) a dále i v Ústeckém a Jihočeském kraji. **Na druhém stupni základních škol** je situace poněkud odlišná; mezikrajové rozdíly zde již nejsou tak výrazné. Menší rozpětí hodnot sledovaného ukazatele je dáno především charakterem všeobecného základního vzdělávání a hustotou sítě základních škol. Nejnižší počet žáků na učitele ve

srovnání s celorepublikovým průměrem (10,7) lze nalézt v Praze (10,2), nejvyšší pak v Moravskoslezském kraji (11,2).

V případě **středních škol** vykazují hodnoty ukazatele rovněž vysokou homogenitu. Průměrný počet žáků na učitele se pohybuje od 10,7 ve Středočeském kraji až po 11,2 v Plzeňském kraji (celorepublikový průměr činí 11,0). Jak jsme již zmínili, podstatné rozdíly mohou existovat mezi školami se všeobecným a odborným zaměřením, data však bohužel neumožňují jejich porovnání.

Co se týče **konzervatoří**, jak bylo řečeno, tyto školy se od středních škol výrazně odlišují specifickým stylem výuky. Jednak se zde vzdělává mnohem menší počet žáků než ve středních školách, jednak se ve výuce uměleckých oborů uplatňují specifické metody, které jsou založeny na čistě individuálním přístupu k žákům a samostatnosti. Svoji roli hraje i skutečnost, že na konzervatořích není výuka organizovaná ve třídách. V mezikrajovém srovnání dosahuje sledovaný ukazatel nejvyšší hodnoty ve Zlínském kraji (4,2 žaka na učitelský úvazek), nejnižší pak v Ústeckém (2,7) a Moravskoslezském kraji (2,8 žaka na učitelský úvazek).

Sledujeme-li postupně jednotlivé vzdělávací úrovně od mateřských po vyšší odborné školy, je zřejmé, že **relativně nejvyšší krajevou di-**

verzitu v případě daného ukazatele lze nalézt u **vyšších odborných škol**. Hodnoty ukazatele se pohybují v rozmezí od 8,0 studenta na učitele v kraji Vysočina až po 16,2 studenta na učitele v Ústeckém kraji. Za hlavní důvod větších rozdílů mezi jednotlivými kraji lze považovat obořnou různorodost jednotlivých škol a s tím spojenou rozdílnou personální náročnost daných oborů. Roli zde hrají i rozdíly ve způsobech výuky, kdy na určitých školách se blíží středoškolskému studiu, na jiných spíše vysokoškolskému. Z časového vývoje posledních let je patrná tendence ke stále nižší naplněnosti tříd (počet studentů na učitele na vyšších odborných školách stále klesá) a vývoj sledovaného ukazatele postupně směřuje rovněž k větší homogenitě v rámci jednotlivých krajů v porovnání s minulými roky. Za zmínku dále stojí, že v posledních letech roste zájem o ostatní formy vzdělávání na vyšších odborných školách – tito studenti však do sledovaného ukazatele nevstupují.

D2.2 Podíl kvalifikovaných učitelů

Kvalifikace a kompetence učitelů představují základní a rozhodující předpoklad pro utváření kvalitní výuky na školách všech vzdělávacích úrovní. Ukazatel podíl kvalifikovaných učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních vyjadřuje procentuální zastoupení učitelů, kteří mají dostatečnou kvalifikaci pro výkon své profese, na celkovém počtu učitelů dané vzdělávací úrovně.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel „**podíl kvalifikovaných učitelů**“ určuje zastoupení těch učitelů, kteří mají dostatečnou kvalifikaci pro výkon své profese podle zákona o pedagogických pracovnících. Ukazatel je postaven na celkovém počtu učitelů a učitelů bez kvalifikace přepočtených na plné úvazky.

Metodika výpočtu

$$\frac{Z_{ci} - Z_{ni}}{Z_{ci}}$$

- Z_c – přepočtené počty učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních
 Z_n – přepočtené počty nekvalifikovaných učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních
 i – jednotlivé druhy škol (mateřské, základní – 1. a 2. stupeň, střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy) včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami²⁷

Zdroj dat

- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Z dat je zřejmé, že na všech vzdělávacích úrovních jednoznačně převažují kvalifikovaní učitelé nad nekvalifikovanými, přičemž podíl kvalifikovaných je nejvyšší u konzervatoří, kde se blíží 100 % (98,9 %), nejnižší je pak na základních školách (86,8 % na prvním a 86,9 % na druhém stupni základní školy). V mateřských školách působilo v roce 2010 v průměru 89,8 % kvalifikovaných učitelů, resp. učitelek, na středních školách 87,3 %. Relativně vysoké zastoupení učitelů s dostatečnou kvalifikací mají vyšší odborné školy (94,9 %).

I přes na první pohled vysoké podíly kvalifikovaných učitelů však nelze nevidět, že zejména na základních a středních školách působí stále relativně mnoho těch, kteří dostatečnou kvalifikaci pro výkon svého povolání nemají: jedná se o cca 13 % učitelů na prvním a druhém stupni základních škol a na školách středních. Dá se předpokládat,

že zmíněný podíl je odrazem současného nedostatku kvalifikovaných pedagogů, kdy zejména základní školy musí často vynaložit značné úsilí, aby získaly kvalitní a kvalifikovaný personál. Svou roli může hrát i fakt, že u nás (dosud) neexistuje tzv. kariérní řád pedagogických pracovníků, tzn. systém kariérního postupu učitelů vázaný na absolvování dalšího profesního vzdělávání.

Regionální rozdíly

V **mateřských školách** je na rozdíl od základních a středních škol diverzita mezi kraji poměrně malá. Nejvyšší zastoupení kvalifikovaných učitelů/učitelek nalezneme ve Zlínském kraji (95,3 %), těsně následuje kraj Jihočeský (93,7 %). Naopak nejméně dostatečně kvalifikovaných učitelů je ve Středočeském kraji (83,3 %) a Hlavním městě Praze (84,8 %), následují kraje Karlovarský (87,2 %) a Moravskoslezský (89,2 %). Podíl kvalifikovaných učitelů v ostatních krajích přesahuje celorepublikový průměr (89,8 %). Nízké zastoupení kvalifikovaného personálu v mateřských školách může souviset jednak s obecným nedostatkem učitelů, resp. učitelek, mateřských škol v některých regionech (důsledkem je pak zaměstnávání např. studentů či studentek s nedokončenou kvalifikací), jednak i s vyšším podílem církevních, soukromých MŠ či malých zařízení do 25 žáků, které představují specifickou nabídku předškolního vzdělávání a kvalifikační profil pedagogů zde relativně častěji není úplný.²⁸ Tyto typy zařízení lze přitom nalézt především právě v Praze a Středočeském kraji.

Na **prvním stupni základních škol** existuje mezi kraji poměrně velká diverzita. Výrazně nejnižší podíl kvalifikovaných učitelů má Karlovarský kraj (71,8 %), což představuje o cca 15 procentních bodů méně, než je celorepublikový průměr (86,8 %). S poměrně velkým odstupem následuje Středočeský kraj (77,2 %). Naopak nejvyšší zastoupení kvalifikovaných učitelů lze nalézt v krajích Jihočeském a Olomouckém, kde přesahuje 91 % (92,3 % v Jihočeském a 91,9 % v Olomouckém kraji). Na **druhém stupni základních škol** jsou rozdíly v zastoupení kvalifikovaných učitelů ještě výraznější než v případě prvního stupně. Relativně nejméně učitelů s dostatečnou kvalifikací je opět v Karlovarském kraji (pouze 65,5 %), následuje sousední Ústecký kraj (75 %). V těchto regionech je podíl kvalifikovaných učitelů zhruba 65- až 75procentní ve srovnání s republikovým průměrem. Olomoucký a Jihočeský kraj jsou stejně jako v předchozím případě těmi oblastmi, kde je podíl kvalifikovaných učitelů nejvyšší (92,8, resp. 93,1 %). Devadesátiprocentní hranici přesahují i Zlínský kraj, Vysočina a Jihomoravský a Plzeňský kraj. Na nízké kvalifikovanosti učitelů druhého stupně základní školy se podílejí především školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (často pouze malé školy do 50 žáků), kde řada učitelů nemá potřebnou kvalifikaci.²⁹

Co se **týče středních škol**, při jejich hodnocení je nutné vycházet z následujících skutečností. Tyto školy nabízejí velké množství oborů od všeobecně vzdělávacích až po dvouleté učební obory či obory praktických škol. Z hlediska učitelů je tak na středních školách značná předmetová specializace vyžadující aprobaci vyučujícího, v případě odborného vzdělávání přistupuje ještě praktický či odborný výcvik, což předznamenává různorodé požadavky na kvalifikaci. **Podíl nekvalifikovaných učitelů středních škol se tak velmi výrazně liší podle oborového zaměření školy** (ačkoli tato data neumožňují porovnání různých typů středních škol, údaje ze speciálních šetření dokládají, že např. na gymnáziích je podíl nekvalifikovaných pedagogů velmi nízký, zatímco u speciálních středních škol vysoký).³⁰

28 Podrobněji viz „Šetření kvalifikovanosti a aprobovanosti učitelů“, Rychlá šetření, ÚIV, září 2009.

29 Podrobněji viz „Šetření kvalifikovanosti a aprobovanosti učitelů“, Rychlá šetření, ÚIV, září 2009.

30 Viz „Šetření kvalifikovanosti a aprobovanosti učitelů“, Rychlá šetření, ÚIV, září 2009.

27 Od roku 2009 je ukazatel počítán zvlášť pro první a druhý stupeň základních škol.

D2 T2: Podíl kvalifikovaných učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních, 2010 (v %)

Území		MŠ	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	SŠ	konzervatoře	VOŠ
ČR celkem		89,77	86,77	86,85	87,31	98,91	94,86
CZ01	Praha	84,84	85,47	85,92	88,16	98,54	95,39
CZ011	Hlavní město Praha	84,84 (13.)	85,47 (11.)	85,92 (10.)	88,16 (7.)	98,54 (7.)	95,39 (6.)
CZ02	Střední Čechy	83,28	77,15	80,95	84,24	x	92,22
CZ021	Středočeský kraj	83,28 (14.)	77,15 (13.)	80,95 (12.)	84,24 (12.)	x x	92,22 (12.)
CZ03	Jihozápad	92,17	91,33	91,96	88,36	99,49	95,89
CZ031	Jihočeský kraj	93,73 (3.)	92,76 (1.)	93,12 (1.)	90,33 (3.)	100,00 (1.)	93,96 (9.)
CZ032	Plzeňský kraj	90,41 (9.)	89,73 (6.)	90,57 (6.)	85,81 (10.)	98,98 (6.)	99,04 (1.)
CZ04	Severozápad	89,32	79,98	72,57	77,36	98,10	84,23
CZ041	Karlovarský kraj	87,24 (12.)	71,80 (14.)	65,45 (14.)	71,33 (14.)	x x	71,47 (14.)
CZ042	Ústecký kraj	90,05 (10.)	82,89 (12.)	74,96 (13.)	79,42 (13.)	98,10 (8.)	89,54 (13.)
CZ05	Severovýchod	92,97	87,44	86,38	85,47	100,00	94,54
CZ051	Liberecký kraj	92,83 (4.)	87,74 (9.)	84,33 (11.)	86,00 (9.)	x x	93,65 (10.)
CZ052	Královéhradecký kraj	92,15 (5.)	88,43 (8.)	86,87 (9.)	84,37 (11.)	x x	94,55 (8.)
CZ053	Pardubický kraj	93,97 (2.)	86,06 (10.)	87,68 (8.)	86,33 (8.)	100,00 (1.)	94,93 (7.)
CZ06	Jihovýchod	91,11	90,43	92,03	89,92	100,00	98,17
CZ061	Vysočina	91,88 (6.)	90,34 (4.)	91,16 (5.)	89,64 (6.)	x x	98,63 (2.)
CZ062	Jihomoravský kraj	90,76 (8.)	90,47 (3.)	92,48 (3.)	90,05 (5.)	100,00 (1.)	97,89 (3.)
CZ07	Střední Morava	93,30	90,35	92,60	90,64	100,00	95,04
CZ071	Olomoucký kraj	91,48 (7.)	91,86 (2.)	92,82 (2.)	90,10 (4.)	100,00 (1.)	97,16 (4.)
CZ072	Zlínský kraj	95,33 (1.)	88,72 (7.)	92,36 (4.)	91,22 (2.)	100,00 (1.)	93,37 (11.)
CZ08	Moravskoslezsko	89,24	89,92	90,12	91,59	98,04	96,13
CZ081	Moravskoslezský kraj	89,24 (11.)	89,92 (5.)	90,12 (7.)	91,59 (1.)	98,04 (9.)	96,13 (5.)

Z dat vyplývá, že nejpříznivější situace, tedy nejvyšší podíl kvalifikovaných učitelů, je na středních školách stejně jako v případě nižších vzdělávacích úrovní v moravských krajích (Moravskoslezském 91,6 %, Zlínském 91,2 %) a v Jihočeském kraji (90,3 %). Nejméně kvalifikovaných učitelů naopak evidujeme v Karlovarském kraji (71,3 %), kde dané zastoupení představuje cca 80procentní podíl ve srovnání s celorepublikovým průměrem. Nízké procento pedagogů s dostatečnou kvalifikací má rovněž Ústecký kraj (79,4 %). Relativně malé podíly kvalifikovaných učitelů v těchto krajích mohou odrážet rozdílnou strukturu středních škol v daném regionu ve srovnání s průměrem ČR (vyšší podíl škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, méně gymnázií).

Konzervatoře tvoří specifický druh škol zaměřených na vzdělávání v uměleckých oborech, což se odráží i ve vysokém podílu kvalifikovaných učitelů. Na konzervatořích je zastoupení kvalifikovaných učitelů nejvyšší ze všech sledovaných druhů škol. V pěti krajích (Jihočeském, Pardubickém, Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském) dosahuje 100 %. Relativně nejnižší hodnota připadá na Moravskoslezský kraj (98,04 %).

Vyšší odborné školy představují malou skupinu škol (v roce 2010 jich bylo 182), které poskytují specializované vzdělání. Údaje v regionálním členění je tak nutné vnímat s ohledem na malý počet škol, jejich nerovnoměrné rozmístění na území ČR a specifickou situaci každé z nich. Podíl nekvalifikovaných učitelů je na vyšších odborných školách druhý nejnižší ze všech sledovaných druhů škol. K této skutečnosti však zřejmě přispívá i fakt, že na vyšších odborných školách již nejsou zřizovány třídy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (jako je tomu v mateřských a na základních a středních školách), a neodlišuje se tak pedagogická a speciálněpedagogická způsobilost. Nejvyšší zastoupení kvalifikovaných učitelů na vyšších odborných školách je v Plzeňském kraji (99,04 %), následuje kraj Vysočina (98,6 %). Nad celorepublikovým průměrem (94,9 %) se nacházejí ještě kraje Jihomoravský, Olomoucký, Moravskoslezský, Hlavní město Praha a Pardubický. Výrazně nejméně kvalifikovaných učitelů, a to o cca 23 procentních bodů, než je tomu v ostatních krajích, naopak evidujeme v Karlovarském kraji (71,5 %).

D2.3 Podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním

Charakteristika ukazatele

Na ukazatel „podíl kvalifikovaných učitelů“ je možné volně navázat vzdělanostní strukturou učitelů. Vysokoškolské vzdělání by si měli postupně doplňovat učitelé všech vzdělávacích stupňů, ale vzhledem k přetrvávajícím nižším kvalifikačním nárokům na učitele některých vzdělávacích stupňů a jiným aspektům **má stále určitý podíl učitelů dosažené nižší než vysokoškolské vzdělání**. V této souvislosti platí od 1. 1. 2011 **nová právní úprava odměňování pedagogických pracovníků**, která nově upravuje dvě stupnice platových tarifů: 1. stupnice se vztahuje na pedagogické pracovníky s vysokoškolským vzděláním, kteří zároveň splňují odbornou kvalifikaci; 2. stupnice se vztahuje na všechny ostatní pedagogické pracovníky (tj. na pedagogické pracovníky, kteří splňují odbornou kvalifikaci, ale nemají vysokoškolské vzdělání, a na pedagogické pracovníky, kteří odbornou kvalifikaci nemají). Pro kvalifikované pedagogické pracovníky s vysokoškolským vzděláním tak platí výhodnější finanční ohodnocení.

Situaci ve vzdělanostní struktuře učitelů regionálního školství postihuje právě podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu učitelů.³¹

Metodika výpočtu

$$\frac{PPV\dot{S}p_i}{PPp_i}$$

$$PPp_i$$

PPVŠp – přepočtené počty učitelů regionálního školství s vysokoškolským vzděláním (přepočet na plné úvazky) za kalendářní rok 2010

PPp – přepočtené počty učitelů regionálního školství celkem (přepočet na plné úvazky) za kalendářní rok 2010

i – jednotlivé druhy škol (učitelé mateřských škol, 1. a 2. stupně základních škol, středních škol vč. konzervatoří a vyšších od-

³¹ Jedná se o učitele bez vedoucích pracovníků, tedy bez ředitelů a zástupců ředitele.

borných škol – ve všech případech včetně učitelů škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; specifickou skupinu tvoří učitelé odborného výcviku)

Přepočtené počty učitelů zahrnují učitele (bez ředitelů a zástupců ředitele), kteří pracují v rámci právního subjektu vykonávajícího činnost školy nebo školského zařízení odměňujícího své zaměstnance na základě § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Jedná se pouze o učitele škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji (nespadají sem tedy učitelé škol soukromých, církevních a zřizovaných jinými resorty než MŠMT).

Zdroj dat

➤ ISP³²

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Jak už bylo řečeno, jsou v určitých případech kladeny na učitele **nižší kvalifikační nároky**. Těmito případy jsou **učitelé mateřských škol a učitelé odborného výcviku**. Proto v těchto skupinách učitelů najdeme oproti ostatním kategoriím **velice malé zastoupení vysokoškolsky vzdělaných učitelů**. V případě učitelů mateřských škol je to pouze 10,0 % a mezi učitelé odborného výcviku jen 9,0%. Mezi učitelé mateřských škol má téměř celý zbývající podíl učitelů dosažené střední vzdělání s maturitní zkouškou, postupně by si však měli kvalifikaci zvyšovat a dosáhnout terciárního vzdělání. O tomto zvyšování kvalifikace svědčí i vývoj v posledních 5 letech, kde je patrný nárůst podílu učitelů mateřských škol s dosaženým terciárním (vyšším odborným a vysokoškolským) vzděláním (z 5 % v roce 2006 na téměř 12 % v roce 2010).

32 Informační systém o platech (ISP) Ministerstva financí. V rámci regionálního školství sem předávají údaje všechny právní subjekty vykonávající činnost školy nebo školského zařízení odměňující své zaměstnance na základě § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Na rozdíl od výkazu P1-04 (o zaměstnancích a mzdových prostředcích regionálního školství) zde nejsou vykazovány údaje za všechny zřizovatele, ale jen za zřizovatele MŠMT, obce a kraje (nejsou sem tedy zařazeny školy soukromé, církevní a zřizované jinými resorty než MŠMT).

Ani u učitelů odborného výcviku není pro výkon povolání předepsáno vysokoškolské vzdělání, a proto se jejich vzdělanostní struktura tak výrazně odlišuje od ostatních učitelů. Převážná většina učitelů odborného výcviku má také střední vzdělání s maturitní zkouškou, jedná se přibližně o tři čtvrtiny učitelů odborného výcviku. Přibližně 17 % pak disponuje pouze výučním listem. I v tomto případě se však v posledních letech podíly učitelů odborného výcviku se středním vzděláním postupně zmenšují ve prospěch vzdělání terciárního.

Učitelé obou stupňů základních škol i učitelé středních škol vč. konzervatoří a vyšších odborných škol mají vysokoškolské vzdělání z více než 80 %. Na 1. stupni základních škol představují 84,5 %, na 2. stupni základních škol 88,3 % a na středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách 89,2%. Avšak vzhledem k tomu, že pro výkon učitelského povolání je na školách těchto vzdělávacích úrovní předepsáno vysokoškolské vzdělání pedagogického směru, není tento stav příliš uspokojivý.

Regionální rozdíly

Při pohledu na jednotlivé kraje České republiky jsou **ve vzdělanostní struktuře učitelů regionálního školství patrné značné rozdíly, přičemž nejvíce se vymykají severozápadní Čechy**, tedy kraj Karlovarský a Ústecký, **kde je podíl vysokoškolsky vzdělaných učitelů ve všech kategoriích výrazně nejnižší**. K těmto krajům se ještě připoují kraje Středočeský a Liberecký.

V případě **mateřských škol** mají v Karlovarském kraji vysokoškolské vzdělání pouhé 3,3 % učitelů, v kraji Ústeckém pak tento podíl činí jen 5,9%. Oproti tomu nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných učitelů mateřských škol vykazuje kraj Moravskoslezský s 13,8 % a výrazněji nad celorepublikovým průměrem, který představuje 10,0 %, se drží ještě Praha (12,5 %), Olomoucký kraj a kraje jihovýchodních Čech (ve všech případech okolo 12 %).

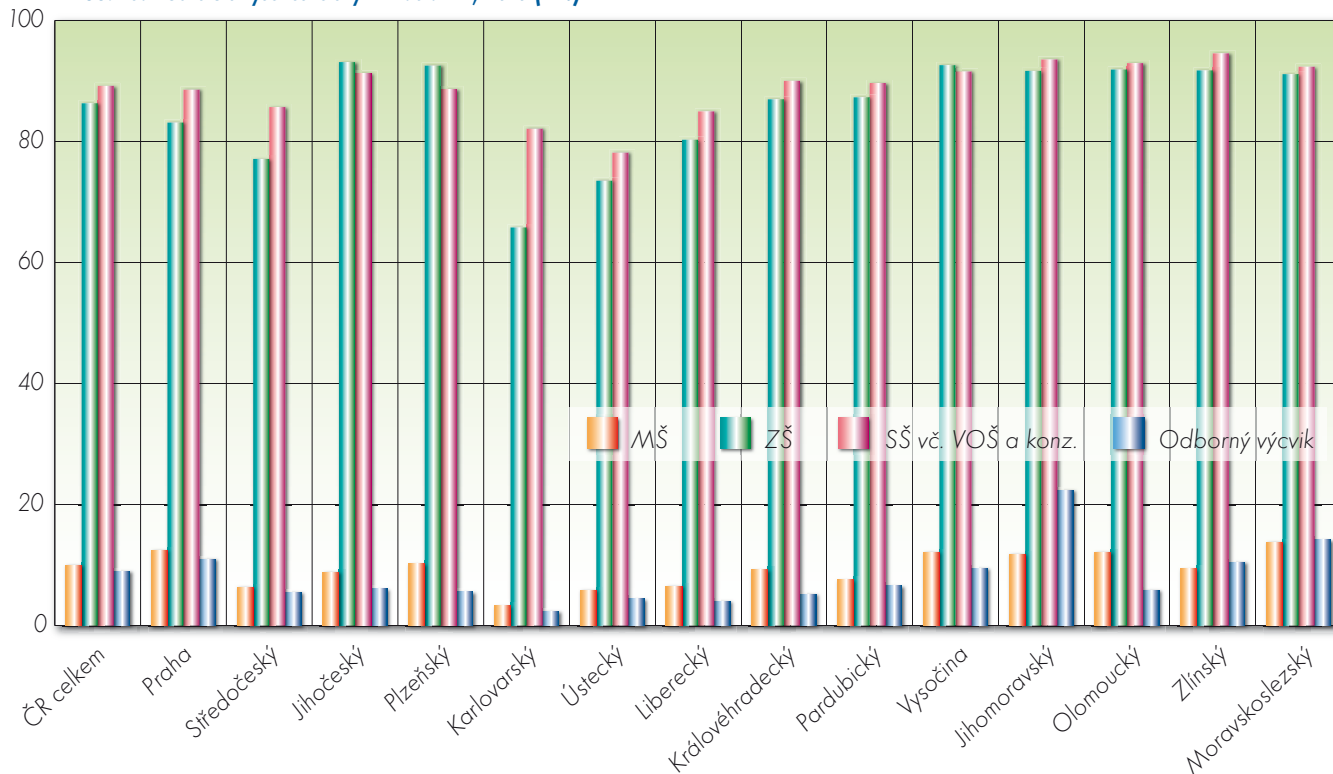
V případě **základních škol** se na **1. stupni** podíly učitelů s vysokoškolským vzděláním pohybují v jednotlivých krajích mezi 66,6 % v Karlovarském kraji a 91,7 % v Jihočeském kraji, přičemž nad průměrem

D2 T3: Podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním, 2010 (v %)

Území		MŠ		1. stupeň ZŠ		2. stupeň ZŠ		SŠ vč. VOŠ a konzervatoří		Odborný výcvik	
ČR celkem		10,00		84,45		88,27		89,20		8,97	
CZ01	Praha	12,48		82,18		84,06		88,56		11,01	
CZ011	Hlavní město Praha	12,48	(2.)	82,18	(10.)	84,06	(10.)	88,56	(10.)	11,01	(3.)
CZ02	Střední Čechy	6,38		73,65		81,01		85,70		5,50	
CZ021	Středočeský kraj	6,38	(12.)	73,65	(13.)	81,01	(12.)	85,70	(11.)	5,50	(10.)
CZ03	Jihozápad	9,48		91,33		94,50		90,09		5,89	
CZ031	Jihočeský kraj	8,82	(9.)	91,72	(1.)	94,59	(2.)	91,22	(6.)	6,10	(7.)
CZ032	Plzeňský kraj	10,23	(6.)	90,87	(2.)	94,39	(3.)	88,65	(9.)	5,60	(9.)
CZ04	Severozápad	5,20		72,80		70,06		79,24		3,86	
CZ041	Karlovarský kraj	3,26	(14.)	66,58	(14.)	65,02	(14.)	82,11	(13.)	2,40	(14.)
CZ042	Ústecký kraj	5,89	(13.)	75,07	(12.)	71,93	(13.)	78,15	(14.)	4,44	(12.)
CZ05	Severovýchod	7,96		82,50		88,41		88,50		5,30	
CZ051	Liberecký kraj	6,44	(11.)	78,25	(11.)	82,37	(11.)	84,98	(12.)	4,03	(13.)
CZ052	Královéhradecký kraj	9,23	(8.)	84,74	(8.)	89,43	(9.)	90,03	(7.)	5,20	(11.)
CZ053	Pardubický kraj	7,59	(10.)	83,09	(9.)	91,89	(8.)	89,67	(8.)	6,57	(6.)
CZ06	Jihovýchod	11,90		89,73		94,19		92,81		17,36	
CZ061	Vysočina	12,09	(3.)	90,84	(3.)	94,06	(5.)	91,57	(5.)	9,40	(5.)
CZ062	Jihomoravský kraj	11,81	(5.)	89,28	(7.)	94,27	(4.)	93,56	(2.)	22,38	(1.)
CZ07	Střední Morava	10,78		89,60		94,25		93,74		8,01	
CZ071	Olomoucký kraj	12,06	(4.)	89,51	(5.)	94,68	(1.)	92,96	(3.)	5,84	(8.)
CZ072	Zlínský kraj	9,38	(7.)	89,69	(4.)	93,86	(6.)	94,57	(1.)	10,43	(4.)
CZ08	Moravskoslezsko	13,79		89,42		92,90		92,36		14,19	
CZ081	Moravskoslezský kraj	13,79	(1.)	89,42	(6.)	92,90	(7.)	92,36	(4.)	14,19	(2.)

D2 G3: Podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním, 2010 (v %)

měrem České republiky se v podílu vysokoškolsky vzdělaných učitelů drží celá oblast jihozápadních Čech a celá Morava a Slezsko. Naopak pod průměrem se kromě oblasti severozápadních Čech nachází dále střední Čechy, Hlavní město Praha a oblast severovýchodních Čech. Obdobná situace co do podílu učitelů s vysokoškolským vzděláním je i na **2. stupni základních škol**. Hodnoty ukazatele se zde pohybují od 65,0 % v Karlovarském kraji po 94,7 % v kraji Olomouckém. Podprůměrné hodnoty vzhledem celorepublikové hodnotě se týkají opět severozápadních Čech, středních Čech, ze severovýchodních Čech tentokrát pouze kraje Libereckého a nakonec také Hlavního města Prahy. Na jihozápadě Čech stejně jako v moravských a slezských krajích se podíl vysokoškolsky vzdělaných učitelů pohybuje nad 92 %.

Také **skupina učitelů středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol** kopíruje situaci v regionálních rozdílech popsanou v případě základních škol a v zásadě se proti sobě staví kraje Čech s podprůměrným podílem vysokoškolsky vzdělaných učitelů (výjimkou jsou kraje Jihočeský, Královéhradecký a Pardubický) se 78,2% minimem v Ústeckém kraji a kraje Moravy a Slezska, kde má vysokoškolské vzdělání více než 92 % učitelů středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol (maxima dosahuje kraj Zlínský s 94,6 %).

Poněkud jiná situace co do dosaženého vzdělání panuje mezi **učiteli odborného výcviku**. I tentokrát platí, že nejnižší podíl vysokoškolsky vzdělaných učitelů je v oblasti severozápadních Čech a také v Liberci (v Karlovarském kraji je pouhých 2,4 % vysokoškolsky vzdělaných učitelů odborného výcviku). Ovšem nad průměrem České republiky, který činí 9,0 %, leží pouze 5 krajů, navíc s velice rozdílnými hodnotami podílu učitelů s vysokoškolským vzděláním. Výrazně nejvyšší je tato hodnota v Jihomoravském kraji, kde má vysokoškolské vzdělání více než pětina (22,4 %) učitelů odborného výcviku. S velkým odstupem následuje kraj Moravskoslezský (14,2 %), Hlavní město Praha (11,0 %), Zlínský kraj (10,4 %) a těsně nad celorepublikovým průměrem se nachází kraj Vysočina (9,4 %).

D2.4 Podíl učitelů ve věku do 45 let

Charakteristika ukazatele

Pro učitelé profese je charakteristické poměrně malé a stále klesající zastoupení mladých učitelů a proces stárnutí. Srovnání jednotlivých desetiletých věkových skupin v posledních 5 letech ukázalo, že **zatímco věkové skupiny do 25 let, 26–35 let a 36–45 let mezi učiteli relativně ubývají, kategorie 46–55letých, 56–65letých a 66- a víceletých naopak relativně rostou. Podíl učitelů ve věku do 45 let včetně z celkového počtu učitelů³³ regionálního školství tak nejlépe vystihuje situaci ve věkové struktuře učitelů** jak na celorepublikové, tak krajské úrovni, a to z pohledu jednotlivých skupin učitelů daných úrovní vzdělávání.

Metodika výpočtu

$$\frac{PP45pi}{PPpi} \cdot 100$$

PP45p – přepočtené počty 45letých a mladších učitelů regionálního školství (přepočet na plné úvazky) za kalendářní rok 2010

PPp – přepočtené počty učitelů regionálního školství celkem (přepočet na plné úvazky) za kalendářní rok 2010

i – jednotlivé kategorie učitelů (učitelé mateřských škol, 1. a 2. stupně základních škol, středních škol vč. konzervatoří a vyšších odborných škol – ve všech případech včetně učitelů škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; specifickou skupinu tvoří učitelé odborného výcviku)

Přepočtené počty učitelů zahrnují učitele (bez ředitelů a zástupců ředitele), kteří pracují v rámci právního subjektu vykonávajícího činnost školy nebo školského zařízení odměňujícího své zaměstnance na základě § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Jedná se pouze o učitele škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji (nespadají sem

33 Jedná se o učitele bez vedoucích pracovníků, tedy bez ředitelů a zástupců ředitele.

tedy učitelé škol soukromých, církevních a zřizovaných jinými resorty než MŠMT).

Zdroj dat

➤ ISP³⁴

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Podíl 45letých a mladší učitelů regionálního školství v posledních 5 letech plynule klesal (z 54,5 % v roce 2006 na 49,2 % v roce 2010) **ve prospěch učitelů starších**. Aktuální stav se mezi učiteli jednotlivých druhů škol poměrně liší. **Nejstarší tak v roce 2010 byli učitelé odborného výcviku**, kde 45letí a mladší představovali pouhou jednu třetinu učitelů. **Výrazně mladší věkovou strukturou se mohou pochlubit učitelé základních škol**, kde je více než polovina učitelů mladších 46 let (na 2. stupni 55,0 % a na 1. stupni 54,4 %). V mateřských školách i na středních školách vč. konzervatoří a vyšších odborných škol pak v současné době mezi učiteli převažují učitelé starší 45 let a mladší učitelé představují jen 47,6 % v případě učitelů mateřských škol, resp. 44,4 % v případě učitelů středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol.

Regionální rozdíly

Při porovnání podílu učitelů ve věku do 45 let v jednotlivých krajích jsou v rámci jednotlivých skupin učitelů patrné značné rozdíly, proti sobě pak stojí zejména Ústecký kraj s učiteli relativně mladšími a Hlavní město Praha, kde je věková struktura učitelů výrazně starší. **V mateřských školách se podíl 45letých a mladších**

učitelů pohybuje od 37,2 % v Jihočeském kraji po 51,7 % v kraji Ústeckém. Jihočeský kraj je v tomto případě výrazně atypický, jelikož v dalších krajích podíl neklesá pod 43 %, a blíží se tak celorepublikovému průměru podílu 45letých a mladších učitelů. Ten přesahují hodnoty nejen v Ústeckém kraji, ale nepatrnou většinu představují učitelé mladších 46 let ještě v kraji Pardubickém, v Praze a v kraji Středočeském.

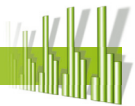
Mezi učiteli 1. stupně základních škol jsou relativně nejmladší opět učitelé v Ústeckém kraji. Učitelé mladší 46 let zde představují 59,6 % všech učitelů, tedy o 5,2 procentního bodu více, než je celorepublikový průměr. Relativně vysoký je podíl učitelů ve věku do 45 let ještě v krajích jihovýchodních Čech (okolo 58 %). **Ve všech krajích s výjimkou Prahy** jsou pak učitelé základních škol (1. nebo 2. stupně) ve srovnání s ostatními kategoriemi učitelů nejmladší a **podíl učitelů základních škol ve věku do 45 let výrazně přesahuje 50 %**. **Na 2. stupni základních škol** dosahuje hodnota tohoto podílu maxima znovu v Ústeckém kraji, kde dokonce přesahuje 60 %. Výrazně vyšší podíl je patrný ještě v Moravskoslezském kraji (59,4 %). Nejnižší je zastoupení učitelů mladších 46 let na 2. stupni základních škol v již zmiňované Praze (47,8 %) a pod 50 % hranici leží ještě kraj Jihočeský (49,4 %).

Střední školy vč. konzervatoří a vyšších odborných škol mají nejmladší učitele v kraji Olomouckém (52,3 %), což je také jediný kraj, ve kterém podíl 45letých a mladších učitelů v této kategorii přesahuje 50 %. Výrazně nejstarší učitelé zůstávají i v této skupině učitelů v Praze (37,8 %). **V případě učitelů odborného výcviku** předstihl Prahu v tomto prvenství Středočeský kraj, kde je podíl 45letých a mladších pouze 29,2%, v Praze pak 30,1%. Oproti hodnotě celorepublikového průměru, která činí 33,0 %, zde však není rozdíl tak markantní jako u jiných skupin učitelů. Velmi výrazně se odlišuje pouze Zlínský kraj, kde zastoupení 45letých a mladších učitelů odborného výcviku představuje 41,5 %. V ostatních krajích se hodnota ukazatele pro učitele odborného výcviku pohybuje blízko celorepublikového průměru mezi 30 % a 37 %.

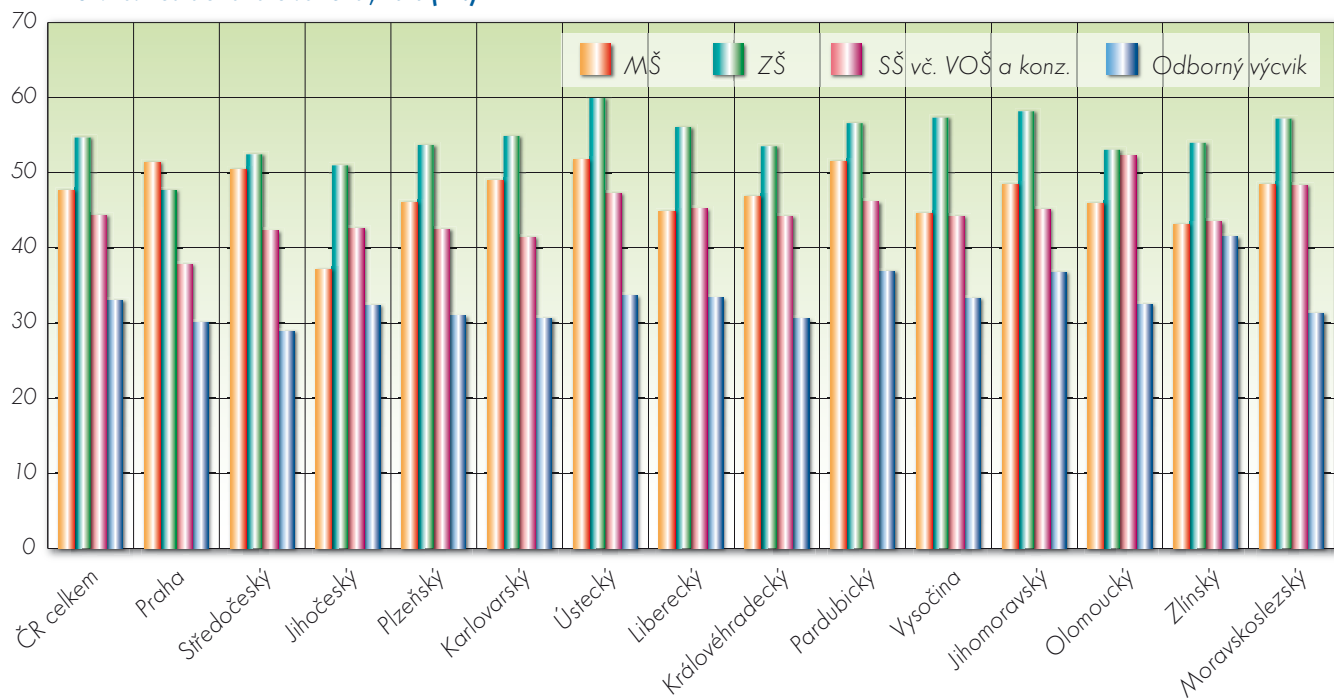
34 Informační systém o plátech (ISP) Ministerstva financí. V rámci regionálního školství sem předávají údaje všechny právní subjekty vykonávající činnost školy nebo školského zařízení odměňující své zaměstnance na základě § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Na rozdíl od výkazu P1-04 (o zaměstnancích a mzdových prostředcích regionálního školství) zde nejsou vykazovány údaje za všechny zřizovatele, ale jen za zřizovatele MŠMT, obce a kraje (nejsou sem tedy zařazeny školy soukromé, církevní a zřizované jinými resorty než MŠMT).

D2 T4: Podíl učitelů ve věku do 45 let, 2010 (v %)

Území		MŠ		1. stupeň ZŠ		2. stupeň ZŠ		SŠ vč. VOŠ a konzervatoří		Odborný výcvik	
ČR celkem		47,64		54,37		55,04		44,35		33,01	
CZ01	Praha	51,42		47,56		47,82		37,79		30,12	
CZ011	Hlavní město Praha	51,42	(3.)	47,56	(14.)	47,82	(14.)	37,79	(14.)	30,12	(13.)
CZ02	Střední Čechy	50,50		52,22		52,76		42,27		28,92	
CZ021	Středočeský kraj	50,50	(4.)	52,22	(13.)	52,76	(12.)	42,27	(12.)	28,92	(14.)
CZ03	Jihozápad	41,37		53,31		51,11		42,55		31,74	
CZ031	Jihočeský kraj	37,19	(14.)	52,55	(11.)	49,41	(13.)	42,62	(10.)	32,31	(8.)
CZ032	Plzeňský kraj	46,06	(9.)	54,18	(7.)	53,20	(11.)	42,47	(11.)	30,95	(10.)
CZ04	Severozápad	51,01		57,93		59,32		45,67		32,77	
CZ041	Karlovarský kraj	48,96	(5.)	53,26	(8.)	56,57	(5.)	41,37	(13.)	30,62	(11.)
CZ042	Ústecký kraj	51,72	(1.)	59,62	(1.)	60,31	(1.)	47,28	(3.)	33,62	(4.)
CZ05	Severovýchod	48,01		54,92		55,71		45,14		33,38	
CZ051	Liberecký kraj	44,84	(11.)	56,32	(5.)	55,88	(7.)	45,19	(5.)	33,35	(5.)
CZ052	Královéhradecký kraj	46,90	(8.)	52,28	(12.)	54,93	(9.)	44,21	(7.)	30,55	(12.)
CZ053	Pardubický kraj	51,55	(2.)	56,81	(4.)	56,41	(6.)	46,12	(4.)	36,93	(2.)
CZ06	Jihovýchod	47,16		58,42		57,43		44,80		35,41	
CZ061	Vysočina	44,60	(12.)	57,45	(3.)	57,26	(4.)	44,21	(8.)	33,33	(6.)
CZ062	Jihomoravský kraj	48,45	(6.)	58,82	(2.)	57,52	(3.)	45,16	(6.)	36,77	(3.)
CZ07	Střední Morava	44,61		52,91		54,22		48,02		36,73	
CZ071	Olomoucký kraj	45,90	(10.)	52,79	(10.)	53,40	(10.)	52,26	(1.)	32,47	(7.)
CZ072	Zlínský kraj	43,18	(13.)	53,03	(9.)	54,99	(8.)	43,49	(9.)	41,50	(1.)
CZ08	Moravskoslezsko	48,41		55,11		59,37		48,31		31,33	
CZ081	Moravskoslezský kraj	48,41	(7.)	55,11	(6.)	59,37	(2.)	48,31	(2.)	31,33	(9.)

D2 G4: Podíl učitelů ve věku do 45 let, 2010 (v %)

D2.5 Podíl mužů na celkovém počtu učitelů

Charakteristika ukazatele

Pro oblast školství je charakteristické také vyšší zastoupení žen než mužů a feminizace učitelských profesí stále sílí. Pro vyjádření tohoto jevu byl použit podíl mužů na celkovém počtu učitelů.³⁵ **Podíl mužů na celkovém počtu učitelů podává obraz o procentuálním zastoupení mužů v učitelských sborech**, a to na základě koeficientu průměrného evidenčního stavu zaměstnanců přepočteného (tento koeficient vyjadřuje přepočtený stav zaměstnance na základě jeho výše úvazku).

Jednotlivé skupiny učitelů určených jednotlivými druhy škol a vzdělávacími úrovněmi jsou v tomto směru značně specifické, a proto je nutné sledovat hodnoty tohoto ukazatele zvláště pro dané (níže uvedené) kategorie učitelů.

Metodika výpočtu

$$\frac{PPM_{pi}}{PP_{pi}} \cdot 100$$

PPM_p – přepočtené počty učitelů-mužů regionálního školství (přepočet na plné úvazky) za kalendářní rok 2010

PP_p – přepočtené počty učitelů regionálního školství celkem (přepočet na plné úvazky) za kalendářní rok 2010

i – jednotlivé kategorie učitelů (učitelé mateřských škol, 1. a 2. stupně základních škol, středních škol vč. konzervatoří a vyšších odborných škol – ve všech případech včetně učitelů škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; specifickou skupinu tvoří učitelé odborného výcviku)

Přepočtené počty učitelů zahrnují učitele (bez ředitelů a zástupců ředitele), kteří pracují v rámci právního subjektu vykonávajícího činnost školy nebo školského zařízení odměňujícího své zaměstnance na základě § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Jedná se pouze o učitele škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji (nespadají sem tedy učitelé škol soukromých, církevních a zřizovaných jinými resorty než MŠMT).

35 Jedná se o učitele bez vedoucích pracovníků, tedy bez ředitelů a zástupců ředitele.

Zdroj dat

➤ ISP³⁶

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Zastoupení mužů je v rámci jednotlivých skupin učitelů na jednotlivých stupních škol značně odlišné. Zatímco v **mateřských školách působí téměř výhradně ženy** (učitelé-muži zde představují pouhé 0,2%) a **velmi nízký podíl mužů je patrný také mezi učiteli 1. stupně základních škol (5,5 %)**, na vyšších vzdělávacích úrovních je **zastoupení učitelů-mužů mnohem výraznější**. Mezi učiteli 2. stupně základních škol je 21,8% mužů, na středních školách vč. konzervatoří a vyšších odborných škol je celých 35,5% učitelů-mužů, a **mezi učiteli odborného výcviku představují muži dokonce většinu (64,7 %)**. Učitelé odborného výcviku se podílejí na výuce v rámci praktického vyučování, zejména v případě oborů středního vzdělání s výučním listem. Jejich genderová struktura je tedy do značné míry ovlivněna obořovou skladbou učebních oborů, a proto jsou mezi učiteli odborného výcviku zastoupeni muži v mnohem větší (téměř dvoutřetinové) míře, než je tomu v případě ostatních učitelů.

Regionální rozdíly

Regionální rozdíly v zastoupení mužů mezi učiteli škol regionálního školství nejsou v rámci jednotlivých kategorií příliš velké, situace je v jednotlivých krajích většinou velmi podobná. **V mateřských školách** se od celorepublikového průměru podíl učitelů-mužů liší maximálně o 0,2 procentní body. Nejnižší, respektive nulové, zastoupení mužů je mezi učiteli mateřských škol v Karlovarském kraji, naopak relativně nejvíce učitelů-mužů působí v pražských mateřských školách (0,5 %). **Mezi učiteli 1. stupně základních škol** se podíl mužů výrazněji

36 Informační systém o platech (ISP) Ministerstva financí. V rámci regionálního školství sem předávají údaje všechny právní subjekty vykonávající činnost školy nebo školského zařízení odměňující své zaměstnance na základě § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Na rozdíl od výkazu P1-04 (o zaměstnancích a mzdových prostředcích regionálního školství) zde nejsou vykazovány údaje za všechny zřizovatele, ale jen za zřizovatele MŠMT, obce a kraje (nejsou sem tedy zařazeny školy soukromé, církevní a zřizované jinými resorty než MŠMT).

odlišuje pouze v severozápadních Čechách: v Karlovarském kraji učitelé-muži představují pouhá 2,5% mužů, v Ústeckém kraji pak 3,4%. Oproti tomu nejvyšším zastoupením mužů učících na 1. stupni se vyznačují základní školy Jihočeského kraje, kde se na počtu učitelů podílejí muži 7,3%. Nadprůměrné zastoupení mužů vykazuje dále Jihomoravský kraj (7,0%) a v podstatě celé jihovýchodní Čechy, střední Morava a kromě Libereckého kraje také severovýchodní Čechy. V ostatních krajích se na 1. stupni základních škol podíl mužů pohybuje okolo 5%.

Zatímco v mateřských školách a na 1. stupni základních škol byl v Karlovarském kraji podíl učitelů-mužů nejnižší, **na 2. stupni základních škol** je v rámci ostatních krajů naopak nejvyšší a představují více než čtvrtinu všech učitelů v této kategorii. Okolo 24% se pak pohybuje zastoupení mužů v krajích severovýchodních Čech. Relativně nejméně mužů je pak zastoupeno mezi učiteli 2. stupně středočeských

a pražských základních škol a následují kraje Plzeňský a Moravskoslezský. Obdobná situace v zásadě platí také **ve skupině učitelů středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol**, kde je relativně nejméně učitelů-mužů v Moravskoslezském kraji, v Praze a v krajích Středočeském a Plzeňském. Vysvětlením může v těchto případech být přítomnost metropolí Ostravy, Plzně a hlavního města, nabízejících lukrativnější pracovní příležitosti, kterých muži spíše využívají. Největší je pak procento mužů v krajích Libereckém, Královéhradeckém a Zlínském a na Vysočině, kde se pohybuje okolo 39%.

Okolo celých 70% se pohybuje podíl mužů **mezi učiteli odborného výcviku** na Vysočině a v Jihočeském a Plzeňském kraji. Nejnižší, i když stále nadpoloviční, je zastoupení učitelů-mužů odborného výcviku v Jihomoravském (56,1%) a dále v Moravskoslezském, Olomouckém a Královéhradeckém kraji, kde nedosahuje ani 62%.

D2 T5: Podíl učitelů-mužů, 2010 (v %)

Území		MŠ	1. stupeň ZŠ		2. stupeň ZŠ		SŠ vč. VOŠ a konzervatoří		Odborný výcvik		
ČR celkem		0,25		5,54		21,80		35,45		64,73	
CZ01	Praha	0,47		5,20		19,24		33,01		63,04	
CZ011	Hlavní město Praha	0,47	(1.)	5,20	(8.)	19,24	(13.)	33,01	(13.)	63,04	(10.)
CZ02	Střední Čechy	0,10		4,80		18,21		34,29		66,31	
CZ021	Středočeský kraj	0,10	(12.)	4,80	(10.)	18,21	(14.)	34,29	(12.)	66,31	(7.)
CZ03	Jihozápad	0,17		5,96		21,62		35,85		69,67	
CZ031	Jihočeský kraj	0,09	(13.)	7,32	(1.)	22,38	(8.)	37,05	(5.)	69,98	(2.)
CZ032	Plzeňský kraj	0,27	(5.)	4,41	(11.)	20,69	(12.)	34,31	(11.)	69,24	(3.)
CZ04	Severozápad	0,12		3,16		22,96		35,84		67,76	
CZ041	Karlovarský kraj	-	(14.)	2,49	(14.)	25,68	(1.)	35,30	(9.)	66,38	(6.)
CZ042	Ústecký kraj	0,16	(9.)	3,40	(13.)	21,97	(10.)	36,04	(7.)	68,31	(4.)
CZ05	Severovýchod	0,26		5,88		23,93		38,72		63,83	
CZ051	Liberecký kraj	0,13	(11.)	4,13	(12.)	23,57	(4.)	39,70	(1.)	63,67	(9.)
CZ052	Královéhradecký kraj	0,24	(7.)	6,49	(4.)	23,75	(3.)	39,62	(2.)	61,97	(11.)
CZ053	Pardubický kraj	0,39	(3.)	6,45	(5.)	24,38	(2.)	36,93	(6.)	66,30	(8.)
CZ06	Jihovýchod	0,21		6,76		22,95		36,73		62,43	
CZ061	Vysočina	0,37	(4.)	6,05	(7.)	22,33	(9.)	38,45	(4.)	72,23	(1.)
CZ062	Jihomoravský kraj	0,13	(10.)	7,04	(2.)	23,29	(5.)	35,67	(8.)	56,07	(14.)
CZ07	Střední Morava	0,22		6,48		22,69		36,76		64,08	
CZ071	Olomoucký kraj	0,25	(6.)	6,41	(6.)	22,43	(7.)	34,74	(10.)	61,84	(12.)
CZ072	Zlínský kraj	0,18	(8.)	6,56	(3.)	22,94	(6.)	38,92	(3.)	66,60	(5.)
CZ08	Moravskoslezsko	0,39		5,05		21,31		31,74		60,76	
CZ081	Moravskoslezský kraj	0,39	(2.)	5,05	(9.)	21,31	(11.)	31,74	(14.)	60,76	(13.)

D2 G5: Podíl učitelů-mužů, 2010 (v %)

